ZNANSTVENA DJELA

ZA

OPĆU NAOBRAZBU

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAV. AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KNJIGA VII.

JEZIČNI SAVJETNIK.

NAPISAO

DR. T. MARETIĆ

PRAVI ČLAN JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE.

U ZAGREBU.

ŠTAMPANO U NADBISKUPSKOJ ŠTAMPARIJI.

1924.

ZNANSTVENA DJELA

ZA

OPĆU NAOBRAZBU

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAV. AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KNJIGA VII.

JEZIČNI SAVJETNIK.

U ZAGREBU.
ŠTAMPANO U NADBISKUPSKOJ ŠTAMPARIJI.
1924.

HRVATSKI ILI SRPSKI

JEZIČNI SAVJETNIK

ZA SVE ONE, KOJI ŽELE DOBRO GOVORITI
I PISATI KNJIŽEVNIM NAŠIM JEZIKOM.

DOPUNA BROZ-IVEKOVIĆEVU „RJEČNIKU HRVATSKOGA JEZIKA“.

NAPISAO
DR. T. MARETIĆ
PRAVI ČLAN JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE.

U ZAGREBU 1924.
NA PRODAJU U KNJIŽARNICI JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE
L. HARTMANA (S. KUGLI).

Pristup.*

1. Iz natpisa ovoj knjizi svatko može lako razabrati, koja mi je bila svrha i namera pišući je. Moglo se to razabrati već iz moga članka „Hrvatski ili srpski jezični savjetnik“, što je štampan g. 1923. u I. knjizi u broju 12. zagrebačkog časopisa „Jugoslavenska Njiva“. Iz toga članka preneo sam neke od glavnijih misli u ovaj „pristup“, ali sam i mnogo koješta dodao, što tamo nije rečeno. Što iste misli izričem ovde ponajviše istim rečma kao u onome članku u „Jug. Njivi“, tome mislim da ne može biti zabave, kad se uzme na um, da onaj članak ne mogu i ne će moći lako dobiti u ruke svi čitatelji ove moje knjige.

2. Da se naš književni hrvatski ili srpski jezik već nekoliko godina, koje su se počele pre svetskoga rata, nalazi u teškoj krizi, to je dobro poznato svima onima, koji mare za jezičnu čistoću i pravilnost, koji ne misle, da naš jezik mimo ostale kulturne jezike nema svoje ćudi i naravi, svojih pravila, i da je sve dobro, kakogod tko piše, kome su jezična pravila deveta briga. Posle svršetka svetskoga rata i proglašenja naše mlade države ono je zlo tako uzelo mah, da se današnje stanje književnog našeg jezika može pravo označiti rečma: haos i anarhija. To je javno reklo već nekoliko književnika na hrvatskoj i na srpskoj strani. Malo je naših književnika, a još je manje novinara, koji bi uzimali na um, da pisati dobro i pravilno svojim jezikom nije sasvim lak posao, da je to u neku ruku umeštvo, koje se ne rađa s čovekom, nego se steče trudom i marljivošću. Vrlo mnogim našim piscima mrzak je taj trud te gaze nogama najobičnija i najvažnija jezična pravila, pa pošto ih dobro pogaze i jezik nagrde, onda govore: „ovako treba pisati, kako mi pišemo, sve je drugo ludorija; na Vuka, na Daničića i na Ivekovića mogu se danas obazirati samo ljudi zasta-

* Kako vide čitatelji, glavni je deo ove knjige napisan južnim govorom, a ovaj „pristup“ istočnim. Učinio sam to sa dva razloga: jedan je, što hoću, da ovoj knjizi pribavim što više prijatelja i među onima, kojima je istočni govor miliji i običniji, — drugi je, što hoću da zasvedočim, da ja ne samo nisam nikakav protivnik istočnog govora, nego da mi je on isto onako drag kao i južni.

relih nazora i ograničena uma". Poznato je, da je tako mislio i radio čuveni književni istorik J. Skerlić. Paradoksalni taj slučaj, da književni istorik prezire jezičnu čistoću i pravilnost, nije pametne ljude naterao u čudo, jer oni znadu, da je vreme, u kojem živimo, paradoksalno, pa zašto se ne bi i to dogodilo? Ljudi, koji se u ovoj stvari slažu sa Skerlićem, čine to u ime književne slobode; oni kažu: „ne damo mi, da nam književnu slobodu stežu kojekakvi pedanti, kojih duševni horizont ne prelazi školske gramatike". Lepa je stvar sloboda, ali neobuzdana sloboda vodi u haos i anarhiju svuda, pa i u književnosti. Kad bi rečeni ljudi imali pravo, t. j. da je sve dobro, kakogod tko piše (jer do te konsekvencije vodi njihov nazor o književnoj slobodi), onda bi to moralo vrediti i za sve druge jezike, ne samo za naš. Ali mesto toga šta vidimo u književnostima kulturnih naroda počevši od starih Grka i Rimljana do današnjih naroda, većih i kulturnijih od našega? Vidimo, da su u tih naroda svi pisci, koje s punim pravom držimo za velike i klasične, mislili sasvim drukčije o jezičnoj čistoći i pravilnosti. Ja pokojnoga Skerlića uvelike cenim kao vrlo darovita književnog istorika, ali neka mi od njegovih poštovalaca nitko ne zameri, ako meni više imponiraju svetskoga glasa pisci: Platon, Ciceron, Voltaire, Goethe, Manzoni, Turgenjev i vrlo mnogi drugi velikani svetske književnosti, koji su svi nastojali, da pišu što čistije i pravilnije, i čuvali se svega, što jezik nagrđuje. Zašto se ne bi naši pisci uglédali u te uzorne pisce? zašto ne bi cenili i proučavali svoj jezik onako, kako su oni veliki pisci svaki svoj jezik cenili i proučavali?

3. Među nevoljama današnjega književnog našeg jezika nije najmanja, što se u podosta reči razlikuju Srbi i Hrvati, i to tako, što za istu stvar upotrebljavaju Srbi jednu reč, a Hrvati drugu, ili ako je ista reč, a ono u Srba glasi malo drukčije nego u Hrvata. Evo tome potvrdâ (na prvom je mestu „srpska" reč, na drugom „hrvatska"): čas — ura (ili sat), delo (na pr. ministar nutarnjih dela) — posao, kičmenjaci — kralešnjaci, krivičan — kazneni, odsutstvo — dopust, pozorište — kazalište, stanica — kolodvor, tečnost — tekućina; ovamo osobito idu crkvene reči: Jovan — Ivan, krst — križ, hrišćanin — kršćanin, manastir — samostan, spasti — spasiti, Petrov dan, Nikolj dan, Spasov dan — Petrovo, Nikolje, Spasovo, vladika — biskup, Isus Hrist — Isukrst. Iste su reči u jednih i u drugih, ali s malom razlikom: jezički — jezični, slovenački — slovenski, tačka (tačan) — točka (točan), verovatan — verojatan. Ima i takvih reči, koje glase sasvim jednako, ali Srbi ih uzimaju u jednom značenju, a Hrvati u drugom; takove su: časnik u Srba je funkcionar, u Hrvata: oficir, — naučnik u Srba je učen čovek, u Hrvata: šegrt, — ustanova je Srbima: zavod, institut, Hrvatima: uredba, odredba, uglava, značaj je Srbima: značenje, a Hrvatima: harakter. Reč: „puk" upotrebljavaju Hrvati za nemačko Volk, a narod za: Nation; Srbi reči „puk" ne upotrebljavaju nikako (drugo je „puk" t. j. regementa, što je iz ruskoga jezika); Srbi govore i pišu: dockan i kasno, Hrvati ponajviše samo: kasno.

4. Mislio sam, da bi u vreme današnje naše jezične raspojasnosti dosta dobra mogla učiniti knjiga, u kojoj bi svaki prijatelj jezične pravilnosti: učenik, učitelj, činovnik, novinar, a osobito književnik mogao naći dovoljno pouke o našem književnom jeziku, što je u njemu dobro, što li rđavo. Poznato je, da u hrvatskoj i srpskoj književnosti ima nekoliko knjiga, koje su s istom svrhom napisate, što je ima ovaj moj „jezični savetnik". To su knjige: od J. Boškovića: О српском језику, у Београду 1887, — od J. Živanovića: О српском језику, у Новом Саду 1888, — od N. Andrića: Branič jezika hrvatskoga, novo dopunjeno izdanje, u Zagrebu 1911, — od V. Rožića: Barbarizmi u hrvatskom jeziku, treće izdanje, u Zagrebu 1913. Mislim, da ovde smem i sebe spomenuti, koji sam g. 1899. na kraju svoje knjige „Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika" napisao kratak „antibarbarus". Osim toga je I. Broz napisao u „Vijencu" g. 1889. i 1891. velik broj „Filologijskih sitnica", a J. Živanović vrlo mnogo antibarbarskih članaka u časopisima Стражилово i Бранково коло u vremenu od jedno 30 godina; dalje ima poveliki članak u Бранкову колу g. 1908. i 1910. od O. Суботића: Из српскога језика, о њекојим ријечима наше правничке терминологије; zatim ima nekoliko priloga iz novijega vremena od V. Rožića u „Nastavnom Vjesniku", ktome od M. Pejnovića („Pabirci s jezičnoga polja") u zagrebačkom školskom časopisu „Napredak" g. 1909.—1914. Odelito spominjem, da je g. 1907.—1910. u Jagodini izlazio časopis, što ga je izdavao M. S. Anđelković: Бранич српског или хрватског језика, u kojem su ponajviše štampani članci o jeziku i pravopisu našega književnog jezika. Dosta ima antibarbarskih priloga u opširnoj radnji „Paljetkovanje", koju je napisao L. Zore, a štampana je u „Radu jugoslavenske akademije", knj. 108. 110. 114. 115. 138. 170.

Mogao bi tko pomisliti, da kod tolikoga obilja antibarbarskih radnja nije meni nužno bilo pisati i na svet izdavati ovu moju knjigu. Na to imam ovaj odgovor: što se tiče onih članaka po časopisima, vrlo retki ljudi do tih časopisa, osobito do starijih godišnjaka, mogu danas doći, a koji i mogu, ponajviše nemaju ni volje ni vremena po njima premetati, dok nađu, što im treba; a što se tiče pomenutih antibarbarskih knjiga, one su jako nepotpune; najpotpunija je Rožićeva, ali i ona iza potpunosti daleko zaostaje. Znam dobro, da ni moj „savetnik" nije potpun, ali u njemu ima više nego još jedamput toliko reči, o kojima treba da se govori, negoli ih ima u Rožića. A kad bi se i iz časopisâ sve u jedno pokupilo, videlo bi se, da ni tu nema vrlo mnogih reči, koje se u ovoj mojoj knjizi nalaze.

5. Kako knjiga, kao što je ova moja, mora po samoj svojoj naravi biti namenjena širokoj obrazovanoj publici, otud se samo po sebi razume, da joj način razlaganja mora biti lak i razumljiv svakomu obrazovanom Hrvatu i Srbinu, svakoj obrazovanoj Hrvatici i Srpkinji. Mnogi će reći, da pisac ovake knjige mora biti i kratak; tome ja dodajem: kratkoća je vrlo lepa stvar u svakom književnom radu, samo ona ne sme biti na štetu jasnoće i razumevanja, t. j. pisac poučne knjige ne sme biti prekratak. Vrlo je teško u težnji za kratkoćom svuda pogoditi pravu meru. Ova bi knjiga mogla biti za polovinu manja, nego jest, da sam se zadovoljio kod svake reči kazati samo ovoliko: reč je dobra ili može podneti, — reč nije dobra ili rđava je, mesto nje je bolja ova ili ona reč. Da sam ja tako radio, ne bih zadovoljio vrlo mnogih čitatelja, koji kao obrazovani ljudi hoće da znadu, zašto ja ovu ili onu reč odobravam, zašto li drugu odbacujem; tek onda, kad obrazovani čitatelj čuje piščeve razloge, može on svojim umom oseći, ima li pisac pravo ili nema. Zato se evo ja nisam mogao nakaniti, da napišem ovu knjigu lapidarnom kratkoćom; uviđao sam, da bi onda od nje bilo sasma malo koristi. Ali u samome razlaganju gledao sam s kraja na kraj knjige, da budem što kraći, a sad prepuštam drugima, da kažu, koliko mi je pošlo za rukom, da budem jasan, a da ne budem dulji, nego što treba. Pravim filolozima činit će se dakako, da sam ovde onde mogao što i kraće reći, ali zato će nefilolozi naći mestâ, gde bi po njihovu mišljenju trebalo malo više opširnosti. Sasvim ugoditi stručnjacima i nestručnjacima mislim da je u knjizi, koja je namenjena širim obrazovanim slojevima, veoma teško, a po svoj prilici i nemoguće.

6. Za temelj svoga rada uzeo sam rečnik Ivekovićev (kažem samo „Ivekovićev", jer ga je Iveković doista obradio i na svet izdao, a Broz je samo počeo sabirati materijal za taj rečnik pa umr'o). Što svatko može u tome rečniku sam lako naći, to nije nužno, da bude u ovoj mojoj knjizi; u nju je ušlo iz Ivekovićeva rečnika samo ono, kod čega treba čitateljima svratiti pozor na konstrukciju (na pr. da nije dobro: nuditi kome što, već da treba: nuditi koga čim), i ono, gde treba što popraviti i raširiti. U mojem se dakle „savetniku" nalaze ponajviše reči, kojih nema u Ivekovića, i to ne samo reči rđave, nego se nalaze i mnoge dobre. Držao sam za potrebno, da u „savetniku" budu i dobri neologizmi, od kojih su mnogi takovi, da nestručnjak ne nalazeći ih u Ivekovića ne zna, jesu li dobri ili rđavi, a mnoge, koji su dobri, drži za rđave. Evo primera radi nekoliko dobrih neologizama, kojih Iveković nema, a u mojoj se ovoj knjizi nalaze: dvopek, izveštačiti, naputak, odbojan, olakotan, omogućiti, otegotan, pojedinačan, računovodstvo, skorojević, skutonoša, stotinka, svačigovac, tabačar, zaplotnjak. Valja dodati, da su poradi štednje prostora u „savetniku" izostavljeni mnogi neologizmi i druge reči, kojih nema u Ivekovića, ali o kojima se može misliti da ne će nitko za njih zapeti, t. j. sumnjati o njihovoj dobroti; takove su reči na pr. brodovlje, brzojav, doživljaj, grčevit, hranivo, natražnjak, naum, ovratnik, proziran, stranka, svetovnjak, vežba, vodovod i t. d. Jesam li u uzimanju i u izostavljanju dobrih neologizama i drugih reči pogodio pravu meru, o tom će imati drugi da sude.

7. Lako se mogu čitatelji domisliti, zašto sam za temelj svojoj knjizi uzeo Ivekovićev rečnik; to je učinjeno zato, jer se to delo na hrvatskoj strani mnogo upotrebljava, a dokaz je tome, što je već odavno sasvim rasprodato i što se danas mnogo traži po antikvarijatima te se rado plaća za nj i pedeset puta više, negoli je stajalo onda, kad je izišlo na svet. Mislim dakle, da će moja knjiga svakom imaocu i upotrebljavaču Ivekovićeva rečnika dobro doći.

Rekao sam malo pre, da će u „savetniku" biti i popravaka Ivekovićevu rečniku. Ovamo osobito idu akcenti, jer je Iveković krivo akcentima obeležio podosta reči, kojih nije našao u Vukovu rečniku. Takove u Ivekovića zlo akcentovane, a u mojoj knjizi popravljene reči ove su (osim drugih): literatura, matematika, prošlost, provodič, republika, savršenstvo, slon, spoljašnjost, sukob, učiteljstvo.

8. Svakomu se jezičnom puristu ili čistuncu lako događa, da u svojoj revnosti češće ili ređe zabrazdi te ovu ili onu reč odbaci kao lošu, a ako se pravo uzme, ta je reč dobra ili bar može podneti. Što se drugima događalo, to se dogodilo i meni, te u svojoj „gramatici i stilistici" i drugde neke reči osudih, a sada ogledavši ih sa svih strana pobolje, da tako rečem: filologičkim mikroskopom, nađoh, da mogu podneti; zato sad u „savetniku" kažem za takve reči da se mogu u književnom jeziku upotrebljavati. Takove su ove reči: akademski, hodočasnik (hodočastiti), ladanje, oporba, shodan. Sámo se po sebi razume, da se u mojoj knjizi kao dobre reči navode i neke od onih, što su ih drugi čistunci osudili, a ja danas držim, da mogu podneti. Takve su na pr. Afrikanac, Amerikanac, članica, dnevnik, iznos, Jugoslavenin, nadobudan, parobrod, poznat, rimokatolik, uvodnik, uzdržavati (koga o svome trošku), zareznik, zlovolja i t. d., isto tako: nadbiskup, nadvojvoda, podban, podžupan i slične. Nadam se, da će mi svatko razuman tò povladiti: zašto da se reči, koje se mogu odobriti, izgone iz jezika, osobito ako su nam potrebne? Radeći tako počesto mi dolažaše na pamet misao, da sam u neku ruku nalik na one moraliste, koji mnogo koješta u ljudskim delima i propustima iznajpre osuđuju i drže za velike grehe i opačine, ali kad stvar prosude sa svih strana i uzmu sve okolnosti na um, onda se pomalo uveravaju, da ono nisu baš onako veliki gresi, da su manji ili mnogo manji, negoli se njima nekad činjaše. Šta ćemo? ljudi smo te nemamo apsolutnoga merila za dobro i zlo u svetu i životu, pa zato istu stvar u različno vreme različno prosuđujemo, a kad bismo imali apsolutno merilo, svagda bismo svi jednako sudili o svim predmetima, ljudi bi se u svemu slagali, i među njima ne bi bilo svađe ni borbe ni ratova. Nije dakle čudo, što se ni čistunci među sobom u svemu ne slažu (kako se ne slažu u mnogome i mnogome ni lekari ni pedagozi ni bogoslovi ni istorici ni pravnici ni nacionalni ekonomi i t. d.). Zato ne treba, da nestručnjaci poradi toga osuđuju sav rad svih čistunaca govoreći: „tko bi vas čistunce slušao i držao nešto do vašega rada, kad se sami među sobom ne slažete? najpre složite se među sobom, pa onda učite druge ljude". Na to ja nemam drugog odgovora, nego što ga ima svaki razborit stručnjak za nestručnjake: „ne verujte slepo nikomu, a osobito ne verujte samo zato, što ovo ili ono kaže Petar ili što kaže Pavle, nego slušajte razloge i njih se držite bez obzira na to, tko ih donosi".

9. Ja ne sumnjam, da će pravedna stručna kritika i u ovoj mojoj knjizi naći dosta omašaka i pogrešaka, ali toliko imam samosvesti, da sam uveren, da će ljudi u mome „savetniku" naći dosta saveta i pouke. Da ova moja knjiga ne će biti sasvim bez ploda, to držim osobito stoga, što sam ja svojim čistunačkim dojakošnjim radom učinio, te je (bar na hrvatskoj strani) u pisanju boljih i savesnijih pisaca nestalo nekih pogrešaka, koje su pre moga rada bile dosta obične, na pr. akoprem (mesto: premda), lih (mesto: samo), Jupitra, Jupitru (mesto: Jupitera, Jupiteru), vi ste rekao, vi ste došla (mesto: vi ste rekli, vi ste došli), osvedočiti (mesto: uveriti) i t. d. To me krepi u nadi, da glas moga „savetnika" ne će biti sasvim „glas onoga, što viče u pustinji". Ali premnogo nade niti imam niti smem imati, jer znam dobro, kako je teško ili nemoguće iščupati gdekoji korov ne samo u književnosti, nego i na drugim poljima. Zato ne verujem, da će nakon ove moje knjige nestati nekih pogrešaka, kao što su na pr. dragulj, kolodvor, uzeti (koga ili što) u obranu ili u zaštitu, prinadležnost, temeljem; sva je prilika, da će ponajviše pisaca i dalje pisati: botaničar, kritičar, tragičar; među Hrvatima slabo će koji „Juraj" ili „Vekoslav" postati: Đuro (Đorđe), Alojzije; među Hrvaticama i Srpkinjama retke će biti, koje će se hteti zvati i pisati Petrovićka, Miletićka, Nikolićka (ili Petrovićeva, Miletićeva, Nikolićeva); ne nadam se, da će „izvesni" pisci pridev „izvestan" prestati upotrebljavati u značenju, koje mu ne pripada i t. d. Mislim, da nisam smeo u svojoj knjizi ni takvih pogrešaka izóstaviti, za koje znam da će i dalje ostati, kao što nijedan moralist ne će premučati onih nevaljalština, za koje je uveren da ne može ljude od njih odvratiti. Kad se ovake knjige pišu, treba da budu što potpunije bez obzira, hoće li sve, što uče, doneti ploda.

10. Meni će stručnjaci po svoj prilici više prigovarati, da sam preblag sudija barbarizmima, negoli da sam prestrog. Da ne budem prestrog, na to me osobito navelo promišljanje, da je i loša reč, t. j. ako nije baš nakazna, bolja nego nikakva, ako se ne možemo boljoj domisliti te moramo mesto jedne reči upotrebiti opisivanja s pomoću nekoliko reči. Opisati se može sve u jeziku: i najapstraktnije filozofičke izraze grčke ili nemačke možemo prostonarodnim jezikom opisati tako, da ne upotrebimo nijedne reči, koje nema u Vukovu rečniku, — ali kako bi to prost, rastegnut i razvodnjen jezik bio! Iz Zagreba u Beograd može se doći ne samo najkraćim putem vozeći se pokraj Save, nego se može doći i preko Beča

Pešte i Novog Sada, ali tko pametan čini to bez nevolje? A ako ćemo pravo reći, zar su sve reči i u jezicima najkulturnijih naroda bez mana? zar i u tim jezicima nema svakojakih pogrešaka? tko može reći, da su lepe ove svetske reči: automobil (prva je polovina grčka, druga latinska), bicikl, bigamija, sociologija (u te je tri reči prva polovina latinska, druga je grčka), birokrat (prva je polovina francuska, druga grčka)?

11. Lako je pojedinim rečma prigovarati i odbacivati ih, ali je teže svakoj odbačenoj reči naći dobru zamenu, a još je mnogo teže nove novcate reči, makar i bile vrlo dobro načinjene, proturiti u književnost. Ne smemo smetnuti s uma istinu, da naš jezik nije onako bogat ni onako gibak, kako je na pr. današnji nemački jezik, kojega nepregledno bogatstvo i stoji upravo u tome, što vrlo lako od starih reči gradi nove, t. j. što je veoma gibak. Kad koji naš čistunac načini i dobru koju reč, često je nekako ukočena, nema u njoj pravoga života.

Molim, da me nitko krivo ne razume. Ja ne kažem, da je jezik naš siromašan i da je tvrd i ukočen, već kažem samo to, da je manje bogat i manje gibak nego drugi neki evropski jezici. Mi za mnogo koješta, za što u drugim jezicima služi jedna jedina reč, nemamo jedne zgodne narodne reči, nego se moramo različno pomagati: ili uzmemo iz tuđega kojega jezika reč ili skujemo novu, više ili manje zgodnu, ili s pomoću nekoliko reči opišemo ono, za što je drugim jezicima nužna samo jedna reč, ili uzmemo kakav sinonim, koji se samo približuje onome, što hoćemo da kažemo. Tako na pr. mi do danas nemamo svojih zgodnih zamena za mnoge nemačke reči, od kojih evo samo nekoliko: Aufsehen, Besteck, empörend, Empörung, gemütlich, Geschwister, naseweis, Schlafrock, schlagfertig (u prepiranju), sittlich, Sittlichkeit i t. d. Osobito je čudno, što naš narod za onako obične stvari, kako su „šunka“ i „putar“, nema svojih reči („butina“ je iz turskoga jezika, a „maslac“ je novija kovanica); za „putar“ je to dvostruko čudo, jer u narodnom jeziku imaju reči za drven sud, u kojem se putar métê („stȁp“), i za onaj štap, kojim se prepira putar („stapȁjica“).

12. Kako nema ništa savršeno pod suncem, tako i nijedan jezik nije savršen, t. j. nije takav, da bi za sve, što treba izreći, imao jednu jedinu, i to zgodnu reč. Tome ima dosta potvrda u jezicima, koji su bogatiji i gipkiji od našega. Da navedem nekoliko primera. Latinski jezik nema jedne reči za našu „pastirica“, to se ne može latinski drukčije reći nego trima rečma: femina pascens gregem; tako isto ono, što mi kažemo „brk“, latinski se mora opisati: barba labii superioris ili se mora uzeti grčka reč: mystax. Francuski jezik nema zgodne jedne reči za onako običan glagol, kako je: stajati (stojim), nego mora reći: être debout (upravo: biti upravan) ili: se tenir debout (držati se upravno); poradi toga velikog i neobičnog nedostatka rugao se nekad Šopenhauer francuskomu jeziku. Što mi lepo i kratko kažemo: zlatar, za to Rusi uzimaju tri reči: золотыхъ дѣлъ мастеръ. Mi lepo razlikujemo: ponos i oholost (ponosan i ohol), a Nemci za oboje uzimaju jednu istu reč: Stolz (stolz). A kad već govorimo o kratkoći i preciznosti, gde je jezik na svetu, koji može ciglim dvema rečma izreći ono, što se onako lepo latinski kaže: mutatis mutandis? ili: (discite) non *multa,* sed *multum*? — Ima dosta slučajeva, gde za našu jednu jedinu reč drugi jezici moraju uzeti dve ili više; neka pogleda čitatelj u Ivekovićevu rečniku ove reči: čeperak, drvariti se, jutrošnjica, kitina, mimoići se, nazorice, neumivenica, posobac, prezdanka, starenik, tušika, vršika, pa će se o tom uveriti za latinski i za nemački jezik.

13. Kad koji književni jezik nema za štogod zgodne reči, onda se književnici različno pomažu: grade (kuju) nove reči (to su t. zv. neologizmi), uzimaju reči iz drugih jezika (to su reči tuđice, na pr. u nas tuđice ruske, češke, nemačke, talijanske, francuske, grčke, latinske), iz drugih narečja (u nas iz kajkavskoga i čakavskoga, to su t. zv. dijalektizmi) ili iz drugih govora onoga narečja, kojemu pripada književni jezik (u nas dakle iz različnih štokavskih govora, na pr. iz dubrovačkoga, iz bokeljskog, iz crnogorskog, slavonskog, šumadinskog i t. d.; tome se obično kaže: provincijalizmi, ali taj naziv mnogi upotrebljavaju i mesto: dijalektizmi), napokon uzimaju reči iz starih pisaca i rečnika dotičnoga jezika (to su t. zv. arhaizmi). Ja sam u svojoj „gram. i stil.“ na str. 681. postavio pravilo, da se samo one reči tuđice, samo oni dijalektizmi, provincijalizmi i arhaizmi mogu upotrebljavati u književnom jeziku, za koje nema u njemu ili nikakvih zamena ili nema dobrih, a sve ono, što se može dobro zameniti, to treba odbacivati. Ja ne mogu uvideti, što bi se tome pravilu, koje se može primeniti na sve književne jezike na svetu, moglo razumno prigovoriti. Drugim rečima može se rečeno pravilo još kraće reći: sve, što je zališno, neka se iz književnoga jezika izbacuje. Da je to pravilo opravdano, to nije teško dokučiti: bogat-

stvo jezično stoji u tome, da za svaki pojam, za svaku pomisao jezik ima osobitu reč; jezik se dakle obogaćava samo onakvim rečima, koje doista označuju takovo štogod, za što pre nije bilo ili nikakve reči ili nije bilo dobre, a onake reči tuđice, onaki dijalektizmi, provincijalizmi, arhaizmi i neologizmi, kojima se ne izriče ništa osobito, što se nije i pre moglo dobro izreći, sve to ni malo jezika ne obogaćava, nego je ponajviše balast, kojega što je u jeziku manje, to je bolje.

14. Neologizama ima ne samo rđavih, nego ima i dobrih, kako je već u § 6. rečeno; koji su rđavi, oni se već poradi toga imaju odbacivati; ali i oni, koji su dobro načinjeni, kojima s formalne strane ne može biti prigovora, treba da se odbacuju, ako su zališni.

Dobri, ali zališni neologizmi mogu biti od dve ruke. Jedno su takovi, koje su književnici bez potrebe skovali, a u narodu ima za njih dobrih i običnih reči, takovi su na pr. neki prilozi na *-ice*: godimice, namerice, naumice, neopazice, potajice, prigodice, primerice. Drugi sami sobom dobri, ali nepotrebni neologizmi jesu oni, koje su književnici načinili mesto reči tuđih doduše, ali svetskih, t. j. koje ostali kulturni svet upotrebljava, pa ja ne znam, ako su takve reči dobre za druge narode, veće i naprednije od nas, zašto ne bi za nas bile dobre. Šta će nam kovanice: glazba, isusovac, merstvo, redarstvo, slovnica, stožernik, tvornica, učionica? što će nam one, kad ostala Evropa govori: muzika, jezuit, geometrija, policija, gramatika, kardinal, fabrika, škola? A mogli bismo lako biti i bez časnika, bez povesti, bez knjižnice, bez proračuna, bez stožera, bez tvrtke, te upotrebljavati kao i drugi narodi: oficir, (h)istorija, biblioteka, budget, pol, firma. Ako tko odobrava, da se i svetske reči prevode, a on neka odgovori na pitanje: zašto se prevode samo neke, a vrlo mnoge ostaju neprevedene, na pr. akademija, fanatizam, general, kriza, magnet, ministar, moda, politika, republika, simpatija, temperamen(a)t i t. d.? Dakle neka se prevode ili sve svetske reči ili neka se uopće ne prevode! Ovo bi drugo nama bolje dolikovalo, jer mi hoćemo da budemo Evropljani. Tuđih reči ima u svakom današnjem evropskom jeziku, u jednom više, u drugom manje, nije dakle ni za nas nikakva sramota, što dosta imamo tuđica i u prostonarodnom i u književnom jeziku.

15. Razuman pisac upotrebljavat će tuđice razumno, t. j. samo one, koje su potrebne, jer za njih nema dobrih zamena.

Vrlo je neukusno, što u novije vreme neki srpski pisci upotrebljavaju bez ikakve potrebe neke nemačke reči, kojih pre dvadesetak godina nijedan bolji pisac nije upotrebljavao; takove su: bina, kit (t. j. lem, lep), pelc, pelcovati (t. j. cepiti, kalamiti, nem. pelzen), puč, štrudla, rest, tepih, veš i t. d. Nisu manje neukusne i neke sasma nepotrebne francuske reči u novijem našem jeziku, kao što su: ambasador, detalj, efikasan, elan, ležeran, maltretirati, pledirati, resor, reusirati, rezonirati, sterilan, tretirati i t. d. Ali najviši vrh neukusa dokazuje tušta i tama sasma nepotrebnih ruskih reči, koje kao jato gladnih skakavaca provaljuju u naš književni jezik (više na srpskoj nego na hrvatskoj strani) te ga ne samo nagrđuju, nego i čine nerazumljiva svima onima, koji ne znaju ruski; evo nekoliko takovih ruskih ružnih nametkinja: begstvo, lenta, nabljudavati, nedug, ophođenje (t. j. općenje), opit, podozrenje, prenebregavati, proizvoljan (proizvoljnost), stremljenje, trezven (trezvenost), visokoparan, zapeta i t. d. Ako tako uznapredujemo, za koju ćemo godinu izgubiti naše lepe reči: bacati, brijač, dobro, dvoboj, plaća, pripovetka, rukavica i upotrebljavati ruske: brosati, ciruljnik, horošo, pojedinak, žalovanje, raskaz, perčatka i t. d. Na zdravlje! Svaki prijatelj čistoće i pravilnosti jezika našega morao bi u ime narodnoga ponosa žigosati takvu (s oproštenjem) budalaštinu. U „savetniku“ se ne nalaze sve pomenute nametkinje, već samo neke, koje se čitaju i u hrvatskim knjigama, osobito u novinama.

16. Osim iz ruskoga jezika uzeli su naši književnici mnogo reči i iz drugoga jednog slavenskog jezika, i to iz češkoga, ali manje nego iz ruskoga. Razlika je među ruskim i češkim tuđicama u našem jeziku, što su u prvoj polovini XIX. veka one prve uzimali i srpski i hrvatski književnici, a češke su iz početka uzimali samo hrvatski, te su tek pomalo neke od čeških tuđica prodirale u srpsku književnost, a mnoge nisu još ni do danas prodrle u nju. Iz onoga, što sam na početku § 15. rekao, razabira se, da ja ruskih i čeških tuđica uopće ne osuđujem niti mogu osuđivati, jer su nam neke od njih preko potrebne; ja osuđujem samo one iz ruskoga ili češkog jezika uzete reči, koje su nam nepotrebne, t. j. bez kojih možemo lako biti, jer za ono, što one znače, imamo svojih dobrih reči. Gde ja u „savetniku“ uz koju rusku ili češku tuđicu ništa ne kažem, je li nam potrebna ili nije, to znači, da je možemo upotrebljavati; a koja je od tih reči zališna, te je dobro možemo zameniti svojom rečju, tamo se to izrekom kaže.

Lako je razumeti, zašto su u prvoj polovini XIX. veka srpski i hrvatski književnici punim pregrštima uzimali reči iz ruskih rečnika: ruski je narod među svima slavenskim narodima najveći, njegova je književnost među slavenskima najveća, njegov je jezik bogatiji od drugih slavenskih, — tako je danas, a tako beše i pre 80—100 godina. Nije dakle čudo, što su Srbi i Hrvati držeći sebe za manju i slabiju slavensku braću tražili u književnim potrebama pomoći u većega i jačega brata. A ni to nije čudo, što su hrvatski (upravo zagrebački) književnici znatan broj reči uzeli iz češkoga jezika, jer kolovođe ilirskoga pokreta podržavahu živahne sveze s naprednijim i okretnijim Česima (od kojih su uzeli i slova *č–š–ž–ě*). O ruskim i češkim rečima u našem jeziku mogao bih još dosta koješta reći, ali da se ovaj „pristup" preko mere ne otegne, ne ću o njima više da govorim, samo dodajem, da sam već g. 1891. u „Radu jugoslavenske akademije" knj. 108. napisao članak, u kojem se o tome predmetu obilnije govori.

17. Iz slovenskoga jezika uzeli su Hrvati samo nekoliko reči; običnije su: izlika, mešetar, pogrešavati, srh, veža, manje su obične: spolovilo, voluharica, a glag. presenetiti se mogao bi i ne biti iz slovenskog jezika, nego iz kajkavskoga narečja. Srbi od tih iz slov. jezika uzetih reči (čini mi se da) upotrebljavaju samo: izlika; a i oni Hrvati, koji sede podalje od Slovenaca, slabo ih upotrebljavaju. Da su Slovenci Hrvatima tako malo reči dali, to će lako razumeti onaj, tko zna, da Slovenci i nisu mogli mnogo dati, kako se najbolje otud vidi, što su oni od Hrvata uzeli veliko mnoštvo (i dobrih i loših) reči, da bi kako tako namirili preke potrebe svoga jezika.

Samo dve reči naći će čitatelji u „savetniku", koje su uzete iz poljskoga jezika; to su: krajobraz i sleđ. Tome se ne treba čuditi, jer su književne sveze između Hrvata (a pogotovu Srba) i Poljaka bile vrlo neznatne ili gotovo nikakve u ono vreme, kad su književnici osećali potrebu, da naš književni jezik potpunjaju rečima iz drugih slavenskih jezika.

18. Po svoj prilici bit će prigovora ovoj knjizi, što se u njoj obilnije ne navode reči tuđice, osobito one, koje i narod upotrebljava (iz nemačkoga, talijanskog, grčkog, turskog i madžarskog jezika), te ne predlažem za njih zamene iz našega jezika. Na to odgovaram, da sam se u toj stvari stegnuo samo na najnužnije poradi štednje prostora, jer da sam ja rečene tuđice onako obilno

navodio kao reči iz češkoga i iz ruskog jezika, knjiga bi morala biti za nekolika tabaka veća, pa prema tome i skuplja, a to bi joj više bilo na štetu nego na korist.

Kako u svakom jeziku tako i u našem ima dosta reči tuđica, koje je narod već odavno primio, te se više i ne osećaju kao tuđe blago. Takve su na pr. u našem jeziku reči: car, crkva, knez, komad, kralj, puška, račun, remek, subota, trešnja, vino i t. d. Te reči ne može iz jezika izagnati nikakva sila, i navaljivati na njih bilo bi nerazumno i smešno; a i tko bi za njih našao dobrih zamena? — U vreme turske vlade uzeo je naš narod veliko mnoštvo reči od Turaka, i to ne samo za ono, za što nije imao svojih reči, nego i za ono, što je mogao lepo reći svojim jezikom (na pr. adet, bešika, ćuprija, divaniti, komšija, konak, mehana, odžak, oroz, ortak, pendžer, peškir, terzija, zeman i t. d.). Tih nam dakle turskih tuđica ne treba ni malo; ali za neke iz turskoga jezika uzete reči nemamo ili dobrih ili nemamo običnih zamena, pa valja, da ih zadržimo; takove su na pr. čamac, čarapa, ćelav, div, dućan, duvan, jogunast, kalup, top, torba, tumačiti, zanat, zulum i t. d. — Tako isto treba nepotrebne tuđice iz drugih jezika odbacivati (na pr. nem. baklja, koštati ili koštovati, larma, larmati, logor, škare, štala, — madž. hasna, orijaš, šogor, trh, utanačiti), a potrebne zadržavati (na pr. nem. cilj, pakovati, remen, štof, šunka, tipkati, tucet, zemljička, — madž. cipela, čopor, kip, korov, korteš, lopov, ruda (ili rudo).

19. Od reči tuđica treba razlikovati one reči, koje nisu onakove, kakove su, uzete iz tuđega kojeg jezika, nego su načinjene prema rečma istoga značenja u tuđem kojem jeziku. To su t. zv. barbarizmi ili specijalnim imenima: latinizmi, germanizmi, galicizmi. Latinizam je na pr. pridev preuzetan (lat. praesumptuosus od prae i sumere, t. j. *pre* i uzeti); germanizmi su na pr. izgledati (aussehen: ova kuća izgleda kao tamnica), osvedočiti (überzeugen od über = *o* i od zeugen = svedočiti); galicizam je na pr. državni udar (prema franc. coup d' état). Latinizama je sasma malo u našem književnom jeziku, a još je manje galicizama (vidi još jedan primer u prvom delu „savetnika" kod reči „onaj" pod 2), ali germanizama ima golemo mnoštvo. To je vrlo lako razumeti, kad se uzme na um, da je velik deo književnih naših ljudi sve nauke učio na nemačkom jeziku u vreme, kad se stvarao književni naš jezik prema potrebama XIX. veka, a mnogi su od onih ljudi bolje znali govoriti i pisati nemački nego hrvatski ili

srpski. Tako se dogodilo, da je naš književni jezik sav poplavljen germanizmima, i to u tolikoj meri, da je ta činjenica sama sobom (kad ne bi i drugih bilo) svedodžba naše kulturne siromaštine, zaostalosti i podređenosti. Kad bismo mi Srbi i Hrvati doista bili narod velik i brojem i kulturom, ne bismo imali ni izdaleka onoliko germanizama, koliko ih doista imamo, kao što u Nemaca, u Francuza, u Engleza i u Talijana ima sasma malo barbarizama (na pr. u Nemaca galicizama i t. d.). Ako se ovo zlo bude sve više razvijalo (kako se bojati, da hoće), onda će naš književni jezik izgubiti svu ili gotovo svu svoju originalnost i svežinu, kojom se odlikuju na pr. bolje naše narodne junačke pesme, pa će kakav Nemac moći bez ikakve muke prevesti od reči do reči na pr. pripovetku ili roman kojega našeg pripovedača, ne će se prevodilac nigde morati domišljati, kako bi ovu ili onu našu reč ili frazu dobro okrenuo na nemački jezik. Tko je što prevodio iz kojega dobrog francuskog ili engleskog ili talijanskog pisca i nastojao, da mu prevod bude što bolji, on će mi posvedočiti, koliko je muke i truda imao dovijajući se, kako će što prevesti; tu nije moglo biti ni govora o tome, da se prevodi od reči do reči, jer se oni jezici u vrlo mnogome koječemu uvelike razlikuju od našega, pa bi izišao velik nesmisao, kad bi se od reči do reči prevodilo.

Spisatelji srpski i hrvatski! do vas poglavito stoji, da naš jezik sačuva svoje lice, svoju narav, svoj duh, ili da sve to izgubi pa da se pretvori u neprirodnu mešavinu srpskohrvatskog, ruskog i nemačkog jezika; do vas stoji, da obrazovani stranci, koji će od sad sve više učiti naš jezik, hvale njegovu samoniklost i svježinu ili da govore o njemu (napola sa sažaljavanjem, napola s preziranjem), da je to jezik telom doduše slavenski (hrvatski ili srpski i ruski), a dušom nemački, jezik aljkav i raspojas. Nemojte onakim pisanjem, kako mnogi od vas danas pišu, izdavati pred učenom Evropom „svedodžbu siromaštva“ ne samo našemu jeziku, nego i narodu našemu!

20. Nije sve germanizam, što je jednako u našem i u nemačkom jeziku; vidi primere tome u „savetniku“ kod reči: držati (koga za što), nositi se (t. j. odevati se), onaj (pod 1), padati (pod 4), smesta, uvideti; takvi su i glagoli: ispuniti, ispunjati (na pr. čiju želju, nem. erfüllen), napasti, napadati (koga ili na koga, nem. anfallen). Druge opet reči ako i jesu germanizmi, ali ih naš jezik lako pod-

nosi; takove su na pr. u „savetniku“ reči: čistac, dirljiv, prvorazredan, put (pod 3), raznovrstan, uvrstiti, veronauk, veroučitelj, a takav je i glag. preterati (preterivati).

Ne slažu se s duhom našega jezika neki prilozi, što su ih književnici načinili prema nemačkom jeziku, a dobrim našim narodnim jezikom reklo bi se ono drukčije, gde Nemac upotrebljava kakav prilog; primere tome vidi u „savetniku“ kod reči: dnevno, godišnje, mesečno, propisno, redarstveno, sudbeno, zapisnički.

21. U narodnom našem jeziku ima veliko mnoštvo složenih reči; u načelu nije dakle nikakva pogreška tvoriti složene reči za književne potrebe, samo treba da budu onako načinjene, kako su one, koje je narod načinio; osim toga imaju biti potrebne, t. j. ne treba praviti složene reči, gde se ono isto kaže ili se može kazati prostom, nesloženom. U tom se također treba uglédati na narod, koji vrlo retko gradi složene reči, kad ima s istim značenjem prostu reč (na pr. kako je načinio: bosonog, glasonoša, kozopaša pored: bos, glasnik, kozar). Narod je mogao načiniti složenice, koje bi same sobom posve dobre bile: grehotvor (isporedi: dobrotvor, zlotvor), kišopadan (ispor. snegopadan), ludoglav (ispor. tvrdoglav), ribolovac (ispor. ribolov), zlatodelja (ispor. drvodelja), ali on to nije učinio, jer su mu milije proste, nesložene reči: grešnik, kišan (kišljiv, kišovit), lud, ribar, zlatar. Ne mogu se dakle odobriti ove književničke složenice: milodar (mesto: milostinja, prošnja), vadičep (m. izvojac), vatrogasac (m. požarnik), verozakon (m. vera). Sve ovo o složenim rečma ja zato kažem, da se vidi, kako su rdave neke složene reči, koje su načinjene prema nemačkim složenicama, a trebalo bi uzeti prostu, nesloženu reč; takove su: knjigotiskara (Buchdruckerei, mesto: tiskara, štamparija), moreuz (Meerenge, mesto: morska uzina ili samo: uzina), palidrvce (Zündhölzchen, m. šibica, žigica), poljodelac (ili zemljodelac, Feldbauer, Landbauer, m. ratar), savetodavac (Ratgeber, m. savetnik), vlastodržac (Machthaber, m. vlastelj, mogućnik), vodopad (Wasserfall, m. slap), zemljotres (Erdbeben, m. potres, trus), zvezdoznanac (Sternkundiger, m. zvezdar), živinogojstvo (ili marvogojstvo, Viehzucht, m. stočarstvo).*

* Među karakteristične razlike između našega i nemačkog jezika u tvorb reči ide to, što mi vrlo često imamo prostu, nesloženu reč onde, gde Nemci imaju složenu. Evo samo nekoliko primera (mesto vrlo mnogih): baka (Grossmutter) dadilja (Kindsmädchen), dnevnik (Tagebuch), govedina (Rindfleisch), guščar (Gänsehirt), hrastik (Eichenwald), istočnjak (Ostwind), knjižar (Buchhändler), mesečina (Mondschein), otadžbina (Vaterland), paučina (Spinngewebe), rukavica (Handschuh),

22. Kad se govori o germanizmima u našem jeziku, ne smeju se premučati uzrečice, koje se nalaze i u našem jeziku i u nemačkom. Za neke imamo dobrih zamena, pa ih ne treba da upotrebljavamo, jer su tuđe blago; takove su: bio je s onu stranu brave, čuvati krevet, koplje lomiti, spraviti pod krov (biti pod krovom), raditi punom parom, prelomiti štap, primiti k srcu, privezati za dušu, ruku na srce, uzvitlalo je mnogo prašine. Neke od uzrečica zajedničkih i nama i Nemcima možemo i mi upotrebljavati, jer ili nisu uzete iz nemačkog jezika, ili ako su uzete, a one ni malo nisu ni za nas neprirodne; takove su: braniti se rukama i nogama (sich mit Händen und Füssen wehren), glavu razbijati, gledati kroz prste, navraćati vodu na svoj mlin (na svoju vodenicu), stati kome na put, to mi je trn u oku, imati zub na koga. Malo više o jednim i drugim uzrečicama vidi u samom „savetniku".

23. Ja sam već u § 20. rekao, da ima nekoliko germanizama, koje naš jezik lako podnosi, koje dakle možemo zadržati; a sad ću reći, da neke germanizme moramo zato zadržati, jer su nam nužni, a nemamo za njih dobrih zamena. Takove su reči: merodavan (massgebend) i izlet (Ausflug). Zanimljiva je prva od tih reči: ima već blizu 40 godina, kako sam rekao u svome „filologičkom iverju" (t. j. u sitnim purističkim člancima) u negdašnjem „Vijencu", da se ne mogu domisliti, kako bi se našim jezikom dobro reklo: massgebend. Nisam se pored svega dovijanja ni do danas domislio, a koliko ja znam, nije se domislio i nitko drugi; zato se čisto obradovah, kad pre nekoliko godina pogledah u velike rečnike drugih evropskih jezika, da vidim, kako se engleski, francuski, talijanski, ruski kaže: massgebend, pa što nađoh? nađoh, da nijedan od tih bogatih jezika (bogatijih od našega) nema zgodne jedne reči za pomenutu nemačku, nego se različno pomažu, kad hoće da kažu ono, što Nemac kaže: massgebend. Po svoj prilici naći će umni čitatelji među germanizmima u „savetniku" navedenima još nekoliko takvih, koje ćemo morati zadržati, jer zamene, koje ja za njih predlažem, ne čine im se zgodne, a teško će se i drugi tko domisliti boljima.

Nisam hteo u svoju knjigu uneti neke vrlo ružne germanizme, koje upotrebljavaju samo najgori i najnesavesniji pisci, na pr. pre-

srndać (Rehbock), šljivovica (Pflaumenbranntwein), trpežnjak (Tischtuch), vid (Augenlicht), zlatar (Goldschmied), železnica (Eisenbahn). Takovi su i pridevi: cvetan (blumenreich), glavat (grossköpfig), riban (fischreich), trbušat (grossbäuchig), trom (schwerfällig), valovit (wellenreich). U tim primerima nalazimo mnogo pouke za građenje novih reči prema nemačkima.

varant (t. j. varalica, načinjeno prema nem. Defraudant), sesti se (sich setzen), ja si to ne ću pustiti dopasti (ich werde mir das nicht gefallen lassen), mlada pevačica je požela lep uspeh (hat schönen Erfolg geerntet).

24. Ima osobita vrsta reči prevedenih iz latinskoga ili nemačkog jezika, dakle barbarizama, ali ih ne možemo odbaciti, jer bi u jednu ruku bilo vrlo teško zameniti ih dobro (a ne kakogod) našim narodnim rečma, a drugo, to su svetske reči ili europeizmi, koje su načinili već stari Latini, a neke još pre Latina Grci; otud su ih preveli novi evropski narodi, dakle su te reči opće evropsko blago, pa ako ih mogu drugi kulturni narodi podnositi, ja ne vidim razloga, zašto da takve prevedene reči mi odbacujemo.

Stari su Grci ono duševno stanje, kad se čovek između dvoga koleba i ne zna, na koju bi stranu pregnuo, nazvali zgodno „doiē" (izvedeno od „doioi", t. j. dvoje, dvojica); prema grčkoj su reči načinjene latinske: dubium, dubitare (od duo, t. j. dva), a prema latinskima nemačke: Zweifel, zweifeln (od zwei, t. j. dva). Bi li pametno bilo, da mi naše reči: dvojba, dvojiti odbacujemo samo zato, jer nisu originalne?

25. A sad evo još nekoliko takvih svetskih reči ili europeizama: padež (u gramatici), nemački: Fall, latinski casus, grčki ptōsis (t. j. padanje, jer kad se reč menja, na pr. grad, grada, gradu, gradom i t. d., ona kao „pada" iz jednoga obličja u drugo); — posed, posedovati, nem. Besitz, besitzen, lat. possessio, possidere (otud franc. posséder, possession, tal. possedere, possessione): te su reči prvobitno značile sedenje na čemu, sediti na čemu; — posrednik, nem. Vermittler, lat. mediator (otud franc. mediateur, tal. mediatore, grč. mesitēs od „mesos", t. j. srednji, dakle je mesitēs onaj, koji je među dvojicom kao po sredini), — svest, nem. Bewusstsein, lat. conscientia (otud franc. conscience, tal. coscienza), grč. syneidēsis (sve te reči upravo znače: saznanje), — savršen, nem. vollendet, lat. perfectus (otud franc. parfait, tal. perfetto), grč. teleios (te reči upravo znače: svršen, do svrhe doteran), — svrha, t. j. namera, nem. Ende, lat. finis, grč. telos (te reči upravo znače: kraj, svršetak, t. j. kad čovek što namerava, on gleda na svršetak), — vodovod, nem. Wasserleitung, lat. aquae ductus (otud franc. aqueduc, tal. acquedotto), grč. hydragōgia; — zaključak (u umovanju), nem. Schluss, lat. conclusio (otud franc. conclusion, tal. conclusione); zaključak je kao zaključavanje umovanja; — zavisan, zavisiti, nem. abhängig, abhängen, lat. dependens, dependere (otud franc. dépendant, dépendre, tal. dipendente, dipendere). Ovamo

idu i europeizmi: rak (bolest), sednica, utecaj (uticaj), utisak, koje vidi u „savetniku". — Za ono, čemu mi danas kažemo: okolnost, upotrebljavali su, kako se vidi iz našega akademičkog rečnika, stari pisci reči: okolostanak (gen. okolostanka), okolostanje, a to je prevod lat. reči circumstantia, a ova je lat. reč prevedena iz grč. peristasis (iz koje je prevedena i ruska, upravo crkvenoslavenska, обстоятельство); iz lat. je reči nastala tal. circostanza i franc. circonstance, a prevedena je iz nje nem. Umstand. Sve te reči upravo znače: ono, što oko čega stoji. Česi su dobro učinili, što su stare svoje nezgrapne reči okolostojičnost', okolostojnost' (a to je upravo: circumstantia, Umstand) pokratili u okolnost'; i Hrvati su dobro učinili, što su tu noviju češku reč primili, a od Hrvata su je posle primili Srbi, koji su pre toga pisali opstojateljstvo, a tako je pisao i Vuk; Daničić je tu glomaznu reč odbacio i mesto nje upotrebljavao: okolnost. — Svi navedeni europeizmi (osim „rak" i „vodovod") znače nešto apstraktno; i za njih su uzete reči iz običnoga života, ali u prenesenom smislu; može se doduše reći, da taj prenos smisla nije u svih navedenih europeizama najzgodniji, da je izveštačen, ali ja ne verujem, da bi danas tko mogao načiniti zgodnije reči, a ako bi ih i načinio, ne bi se primile.

26. Što ja mislim o dijalektizmima i o provincijalizmima, to je svakome jasno iz onoga, što sam već rekao u § 13. o rečma, koje književni jezik obogaćavaju, a koje su mu balast. Što je u književni jezik hrvatski uzet znatan broj kajkavskih reči, to je lako dokučiti, kad se pomisli, da Zagreb, književno središte Hrvata počevši od ilirskoga doba, leži u kajkavskom području i da su mnogi pisci hrvatski od toga doba do danas rođeni kajkavci. Za najveći deo iz kajkavskoga narečja uzetih reči kaže se u ovoj knjizi da ih i kako ih treba zameniti štokavskima; sasma ih je malo, za koje se kaže da se mogu upotrebljavati u književnom jeziku; to su: kukac, ladanje, ličiti pod 2, a takove su i reči u Ivekovića: rubac, rublje. Možda će se kojemu čitatelju činiti preterano, što ja najveći deo kajkavskih reči izgonim iz književnoga jezika, da bi neke mogle podneti, kao na pr. akoprem, bedast, črčkati, mrzao, pošast, sanja, željva. Onome, tko tako misli, ja odgovaram: ako dopustimo, da se ove sada navedene reči upotrebljavaju u književnom jeziku, premda za njih ima posve dobrih štokavskih zamena, onda ja ne vidim razloga, zašto se ne bi u književnom jeziku upotrebljavale i mnoge druge kajkavske reči, koje se mogu posve lepo i dobro zameniti štokavskima, kao na pr.

cucak (mesto: pȁs), hiža (mesto: kuća), mužača (m. seljanka, seljakinja), peljati (m. voditi), puca (m. devojka), rubača (m. košulja), sim (m. ovamo), zakuriti (m. naložiti) i t. d. Svatko vrlo lako uviđa, da bi takve reči književnomu jedinstvu Hrvata i Srba vrlo smetale, jer ih Srbi ne bi hteli primiti, kao što Hrvati ne bi nikad primili kojekakih provincijalizama iz južnih srpskih narečja (na pr. od Kosova Polja i t. d.), kad bi srpskim piscima palo na um unositi ih u književni jezik.

Vrlo je malo čakavskih reči ušlo u naš književni jezik; to su: klesar (klesati), lih, razi, spužva. To možemo lako razumeti, kad pomislimo, da su među hrvatskim piscima u vreme ilirskoga preporoda i kasnije čakavci bili sasma retki; mnogo je više bilo štokavaca i kajkavaca.

Nakon svega ovoga mislim, da nije nužno govoriti o provincijalizmima, t. j. o rečima, koje su doduše štokavske, ali se govore samo u gdekojim štokavskim krajevima: i od njih idu u književni jezik samo one, koje su mu doista nužne.

To isto vredi i za arhaizme; u književnom jeziku neka se upotrebljavaju samo oni, za koje nema u današnjem jeziku ili nikakvih zamena ili nema dobrih, kao što su na pr. ovi arhaizmi: begué, duševnik (vidi u „savetniku" kod reči: obranik), iznosit, nasledovati (za nem. nachahmen), neman, nesmiljen, zameran, zareznik; takovi su i ovi u Ivekovića: bo, hiniti, ljubomor (ljubomoran), odvetnik, oporuka, ples (plesati), urota, žrtva (žrtvovati).

27. U našem književnom jeziku ima nekoliko čudnih reči, čudnih zato, što im se ne zna podretlo: niti ih ima igde danas u narodu našem (dakle ni u jednom narečju) niti ih je bilo u starije vreme, niti se nalaze u kojem tuđem jeziku (slavenskom ili neslavenskom), rečju: ne zna im se podretlo. To su evo ove reči: gnjeteo (t. j. fazan), hir (obično u plur. hiri, t. j. mušice), latica (t. j. cvetni listić), ralje (t. j. žvalo), resina (t. j. alga, biljka), sprat (t. j. kat, boj u kuća), svizac (nem. Murmeltier), ulješura (nem. Pottwal). Što ćemo s tim rečima, kojima se ne zna roda ni plemena, šta su i otkle su? Ja u „savetniku" predlažem, da se odbace i zamene drugim rečma, kojima je podretlo jasno. Mislim, da takve reči ne bi moguće bile ni u jednom kulturnom evropskom narodu; protiv njih bi se bunila jezična svest svih inteligentnih ljudi, i ne bi ih dali sebi nametnuti. A kako je u nas? Kako je u naše inteligencije jezična svest slabo razvijena, ona lako prima rog za sveću; upravo zato, što naša inteligencija pomenutim rečma ne zna postanja, misli

ona, da su to prastare, dobre hrvatske ili srpske reči, kao što su na pr. drvo, pčela, voda, zima, zub i t. d., kojima ona također ne zna postanja. U nas je dosta, da se koja reč nalazi u Šulekovu rečniku; otud su ih književnici 60-ih i 70-ih godina prošloga veka uzimali ne mareći ni malo, jesu li dobre ili zle, i tako su ušle u književnost (ne samo u hrvatsku, nego pomalo i u srpsku) i u kasnije praktične rečnike vrlo mnoge loše reči, među njima pomenute nametkinje, koje se sve osim „ulješura“, nalaze u Šuleka. — U članku štampanom u „Jugoslav. Njivi“ uzeo sam među navedene reči još: klesar, klesati, razi (zemlje) držeći, da se nigdje ne govore, ali mi g. učitelj P. Matanić iz Vrbnika na Krku pisa, da se i klesar i klesati i razi onamo govori. Isto mi za obe reči potvrđuje i g. slušač filologije pop J. Gršković rodom Krčanin.*

28. Spomenuo sam malo pre slabo razvijenu jezičnu svest u naše inteligencije. To nije teško dokazati. Neka se pogleda u ovoj knjizi, što je rečeno o rečma: smicalica i stav; zar bi se tê mutna izvora i mutna značenja reči mogle održati u književnosti, kad bi naša inteligencija živo osećala, što je u našem jeziku dobro, a što zlo (onako, kako na pr. francuska inteligencija oseća za svoj jezik)? zar bi nesretno „jedan“ moglo poput korova prekriti današnju našu književnu njivu? zar bi se moglo naći pisaca, koji pišu „bitisati“ mesto: biti, opstojati? koji pišu „nisam u mogućnosti“ mesto: ne mogu? ili „prenuti koga“ mesto: probuditi, — „prožmati“ mesto: prožeti, — nom. pl. „kurzevi“ mesto: kurzovi? zar bi se nastavak *-ica* na pr. u blagajnica, gostionica, knjižarnica, štedionica.... osećao da znači nešto umanjeno pa se u tom krivom osećanju načinile reči: blagajna, gostiona, knjižarna, štediona? zar bi se upotrebljavalo stranica mesto: strana ili glasina mesto: glas, lešina mesto leš? i t. d., i t. d.

Veliku nestašicu pravoga jezičnog osećanja dokazuje velik deo naših književnika tim, što meša značenja onakih reči, koje su nalik jedna na drugu, ali u dobrom narodnom jeziku značenja im se razlikuju; vidi primere tome u „savetniku“ kod reči: dašak (mašak), nelagodan (neugodan), odušak (oduška), plah (plašiv), potreban (potrebit), prezati (prědati); ovamo ide i mešanje pridevâ prijatan (t. j. ugodan) i prijazan (t. j. ljubazan).

* Milo bi mi bilo, kad bi sada, kad je „savetnik“ na svet izišao, prijatelji našega jezika i za druge reči meni javili (ili gdegod štampali), da se u kojem kraju govore, za koje meni to nije poznato. Makar mi i ne bilo suđeno dočekati drugo izdanje ove knjige, u kojem bih upotrebio njihove beleške, ali za nauku o našem jeziku ne će one propasti.

29. Velikim kulturnim evropskim narodima izvor su jezične čistoće i pravilnosti njihovi odlični pisci u prošlosti i u sadašnjosti. Na osnovi delâ tih pisaca sastavljaju se onde gramatike i rečnici, i svaki pobolji današnji književnik nastoji, da se od toga jezika ne odmiče, jer se inače boji, da će mu se prigovoriti, da ne ume pisati dobro francuski, talijanski i. t. d. Mi se u tome razlikujemo od pomenutih evropskih naroda, jer mi ni iz daleka nemamo onoliko i onakih odličnih starih spisatelja, a ono malo naših dobrih spisatelja* u prošlosti pisahu svaki svojim narečjem, jer ne beše zajedničkoga književnog jezika. Zato kad se u prvoj polovini XIX. veka počeo stvarati današnji naš književni jezik, ne beše druge nego prihvatiti načelo Vuka Stef. Karadžića, da se piše onako, kako govori onaj deo naroda, kojega je govor primljen za književni jezik. Nije to načelo dakako prihvaćeno odmah i bez borbe, ali kad se videlo, da nitko ništa ne predlaže bolje od Vuka, počeše ljudi držati se njegova načela, dakako u onolikoj meri, koliko je tko znao i umeo. Besmrtna je zasluga Vukova, što je ne samo rečeno načelo proglasio, nego je i na svet izdao veliko mnoštvo narodne literature (pesama, pripovedaka i poslovica), a ktome je i sam bio plodan, darovit i okretan pisac te je svojim delima pokazivao, kako po njegovu načelu treba pisati. Vukov najznatniji pristalica beše Daničić, koji je također mnogo pisao, i to sasvim u duhu svoga učitelja.

Narodni dakle jezik, kako ga vidimo u narodnim pesmama, pripovetkama i poslovicama (osobito u zbornicima Vukovim, koji ih je najbolje na svet izdao), zatim jezik Vuka i Daničića jesu osnova današnjega našeg narodnog jezika. Kad kažem: osnova, to ne znači, da se od jezika tih dela ne smemo odmicati, već naprotiv znači, da ga imamo dopunjati i doterivati, ali dakako, što je više moguće, u duhu te osnove. Mislim, da nema danas među Hrvatima i Srbima razumna čoveka, koji bi mislio, da jezik narodnih umotvorina, zatim Vukov i Daničićev može sam sobom dostajati svima potrebama današnjega vremena. Razlika je između naših čistunaca (među kojima odlično mesto pripada Ivekoviću) i između njihovih protivnika (u praksi i u teoriji) samo u tome, što oni prvi drže, da jezik treba dopunjati i razvijati po pravilima, što ih u samome jeziku našem nalazimo (samo ako ih znamo tražiti i naći), a drugi drže, da ga treba doterivati onako, kako

* Mislim spisatelja u pravom smislu, t. j. koji idu u književnost, a ne kojekakvih pisaca predikâ, molitvenikâ, gospodarskih knjiga i t. d.

ga doteruju beogradske i zagrebačke kafane i novine, t. j. jezik menjati i u nj sve unositi, kakogod kome na pamet pada, s brda i s dola.*

30. Iza ovoga moga razlaganja može svatko lako razumeti, zašto sam ja za temelj ovome svojem delu uzeo Ivekovićev rečnik: to je učinjeno zato, jer ja o čistoći i pravilnosti književnoga našeg jezika isto onako mislim, kako je mislio Iveković. Da mi je njegov rečnik bio od velike pomoći, to čitatelji „savetnika" mogu lako videti na svakoj strani.

Vrlo sam se mnogo pomagao i drugim veoma znatnim rečnikom jezika našega. To je veliki „Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika", što ga od g. 1880. izdaje na svet jugoslavenska akademija, a sada ga ja obrađujem (počevši od g. 1907.). U tome rečniku i starijega i novijeg jezika nalazimo veliko obilje lepe pouke o mnogim i premnogim rečma. Često se za koješta ne zna, je li danas u običaju, ili ako se zna, da jest, a ono se ne zna, je li dobro ili nije; u takvim slučajevima mnogo pomaže akademički naš rečnik. Ako se u njemu za koju reč ili za koju konstrukciju nalaze potvrde iz starijega jezika, to nam je dokaz, da to nije nastalo među književnicima u novije vreme, nego da se i nekad govorilo. Velika je nevolja, što je od akademičkog rečnika do sad izišla na svet samo polovina (još nije svršeno slovo *O,* i ako je u rukopisu gotovo za štampu kao i početak slova *P,* do reči „pasati"). Za reči dakle od „pasati" pa do svršetka slova *Ž* treba tražiti pomoći izvan akademičkog rečnika, a to su stari naši rečnici počevši od Vrančićeva (g. 1595.) do Stulićeva (1806.) Ti rečnici naknađavaju akademički rečnik nepotpuno, pa ako se u njima svima ili u nekima i nalazi golema većina reči, koje se nalaze ili će se u svoje vreme nalaziti u akademičkom rečniku, ali ponajviše osim gole reči ne nalazimo u tim starim rečnicima ništa drugo, t. j. ne nalazimo konstrukcija i drugih sveza jednih reči s drugima, ktome ne nalazimo značenja prikazana u najnežnije tankote, kako je u akademičkom rečniku, poradi čega je on prijateljima jezika našega koristan i mio. Već sam u § 9. rekao, da ne sumnjam, da će stručna kritika u ovoj mojoj knjizi naći dosta omašaka i pogrešaka, ali će ih više naći u slovima *P—Ž,* nego u slovima *A—O.* Razlog je jasan iz ovoga, što sam sada rekao.

* Ne bih želeo, da me tko prekori, da ja jezik Vukov i Daničićev preterano hvalim. Nisam ja slep obožavač nikoga i ničega na svetu, već nastojim, da mi i pohvala i pokuda budu umerene i osnovane na razlozima, a ne na simpatijama i antipatijama, trsim se, da ne budem rob nikakve hipnoze i sugestije. Ja dakle ne hvalim slepo ni Vuka ni Daničića, a da je to istina, to lako mogu videti čitatelji moga „savetnika" na podosta mesta, gdje ja nalazim i ističem omaške i pogreške u jeziku te dvojice pisaca.

31. Jezik starih naših pisaca, kako nam ga prikazuje akademički rečnik i kako ga vidimo u pomenutim starim rečnicima, nije dakako sav, kakav je, suho zlato: i u njemu ima kojekakvih pogrešaka, ali od jedne je pogreške posve čist, t. j. u njemu nema germanizama! Ako dakle u tome jeziku nađemo štogod, što nam se može činiti, da su noviji književnici načinili prema nemačkom jeziku, onda možemo zacelo držati, da to nije germanizam. Da to objasnim jednim primerom: mogao bi tko misliti, što neki današnji pisci pišu „mrziti koga ili što", da je to po nemačkom jeziku, a pravo narodno da je samo: mrziti na koga ili na što, kako je u Ivekovića; ali ako pogledamo u akademički rečnik glagol „mrziti", videt ćemo obilno potvrđenu konstrukciju: mrziti koga ili što. A i za drugo koješta dobro nam služi ne samo akademički rečnik, nego i naši stari rečnici. Tako na pr. u Ivekovića nalazimo samo „uslišiti", ali stari rečnici imaju ne samo „uslišiti", nego i „uslišati", dakle je i ovo drugo dobro; — reči „uzaman" piše Iveković (po Vuku) značenje: svagda, i tome značenju navodi se potvrda iz neke narodne pesme, ali jamačno je pravo značenje tome prilogu: zaman, uzalud, kako nam to dokazuju stari rečnici.

32. U rasuđivanju, je li što u jeziku našem dobro ili nije, često nam pomažu drugi slavenski jezici. Tako na pr. reč „gnjeteo" (t. j. fazan) ne može dobra biti, jer joj ni u jednom slavenskom jeziku ne nalazimo nikakvog traga. Konstrukciji: još se i danas dosta čita stare pesnike (mesto: dosta se čitaju stari pesnici); pitalo se našega poslanika (mesto: pitan je naš poslanik) ne nalazimo potvrde u slavenskim jezicima (osim u poljskom), ona je dakle u našem jeziku provincijalizam, i to iz novijih vremena (jer je ni u starijoj našoj književnosti ne nalazimo); tome dakle provincijalizmu nema mesta u književnom jeziku. Ja sam pred 18 godina dokazivao u „Nastavnom Vjesniku", da nije dobar nastavak *-ičar,* na pr. u botaničar, gramatičar, političar i t. d., nego da treba: botanik, gramatik, politik i t. d.; da ja imam pravo, to (osim drugoga) dokazuju ostali slavenski jezici, koji u onim i sličnim imenicama nemaju nastavak *-ičar,* nego *-ik.* Onda sam također u „Nastavnom Vjesniku" dokazivao, da je u našem jeziku posve dobar nastavak *-ički* u prideva, kao što su: astronomički, geografički, pedagogički, pa i u tome mi za pravo daju drugi slavenski jezici, jer oni taj nastavak imaju. Kod reči „glasovir" i „jedan" kaže se u „savetniku", da ih treba (osim drugoga) odbaciti zato, jer ih drugi slavenski jezici ne poznaju.

33. Važan faktor u rasuđivanju, je li koja reč dobra ili nije, jesu zaključci, na koje nas navode paralele i analogije s drugim rečma srodnima korenom, nastavkom ili značenjem. Ako na pr. „zaboravan“ znači: onaj, koji lako i obično zaboravlja, onda „nezaboravan“ ne može značiti: onaj, koji se ne može zaboraviti (na pr. moj nezaboravni prijatelj; to treba reći: nezaboravljeni); ako imenice na *-ost* znače svojstvo, na pr. blagost, slabost, učenost, jesu svojstva onoga, koji je blag, slab, učen, onda i reč „znanost“ ne može drugo značiti nego svojstvo onoga, koji je znan, t. j. poznat (nemački Bekanntheit), dakle ta reč ne može značiti nem. Wissenschaft; tako isto nisu dobre reči: povesnica, testenina, uobrazilja, uviđavan, jer im se protive analogije sa srodnim rečma (vidi u „savetniku“). U drugu ruku dobre su reči: Afrikanac, Amerikanac, članica, poželjan, svedokinja, začlaniti, jer se mogu opravdati dobrim analogijama, kako se vidi u „savetniku“. Dobre su analogije ono, što se inače kaže (dosta maglovitim izričajem): duh jezika; t. j. kad se kaže: ova ili ona reč načinjena je prema duhu jezika, to se jasnije kaže, da je podupiru dobre analogije.*

34. Valja upamtiti, da čistunac služeći se analogijama mora biti vrlo oprezan, jer u tome poslu lako može posrnuti, a to je onda, kad iz ove ili one analogije previše hoće da dokaže. Tako na pr. po dokazivanju jednoga čistunca prema imenicama: konfesija, materija, nacija, religija, republika moraju pridevi glasiti: konfesijski, materijski, nacijski, religijski, republički, a ne valjaju pridevi: konfesionalan, materijalan, nacionalan, religiozan, republikanski. Početak njegova razloženja bio je dobar: ako od imenica: biskupija, gimnazija, županija pridevi glase: biskupijski, gimnazijski, županijski, onda od „konfesija“ ne može drukčije biti nego: konfesijski, tako i materijski i t. d. Ali onaj čistunac nije uzeo na um, da jezik nije matematika, da u svakom ima mnoštvo izuzetaka i nepravilnosti, kao što su na pr. dubrovački od „Dubrovnik“, đakovački od „Đakovo“, hercegovački od „Hercegovina“, posavski od „Posavina“, zagrebački od „Zagreb“, — a „pravilno“ bi bilo: dubrovnički, đakovski, hercegovinski, posavinski, zagrepski, ali tako nitko ne govori. Kad bi jezik bio matematika, onda bi od „čovek“

* Dobre su analogije one, koje su uzete iz reči korenom, nastavkom ili značenjem (kako već rekoh) srodnih onoj, koju hoćemo da odobrimo. Ništa ne vrede analogije s nesrodnim rečma. Tako na pr. ne može se odobravati reč „točka“ tim, što svi govorimo i pišemo „kvočka“, niti se reč „tačka“ može podupirati rečju „mačka“. Ovakovo dokazivanje može podneti samo u šali, kako je neki domišljan učinio u šaljivu jednom listu pre nekog vremena.

bio plur. „čoveci“, a od „dobar“ bio bi komparativ „dobriji“!* Ne sme se dakle zahtevati, da se pridevi tvore od imenica samo onako, kako bi trebalo da bude po logici; mi pišemo: konfesionalan, materijalan zato, jer nisu za osnovu uzete imenice: konfesija, materija, nego su ti pridevi načinjeni neposredno prema latinskim pridevima: confessionalis, materialis; isto tako od imenica: elemenat, epoha, intelekt, katastrofa, princip, teorija nemamo „po pravilu“: elemen(a)tski, epoški . . . . , nego imamo: elementaran, epohalan, intelektualan prema latinskim pridevima: elementaris, epochalis, intellectualis i t. d. Tako isto govore i pišu i drugi narodi, na pr. Rusi: интелектуальный, матеріальный, національный, религіозный, элементарный, a i Nemci ne govore i ne pišu „po pravilu“ na pr. elementisch, nationisch, religionisch, nego: elementar, national, religiös i t. d.

35. Kako ja ne mogu biti protivan pridevima: elementaran, materijalan, nacionalan i t. d., tako ne mogu odbacivati ni reči: alpinski, benediktinac, dominikanac, gimnazijalac, koje smo uzeli iz latinskog jezika i zadržali u njima latinske nastavke. „Po pravilu“ bi, istina, bilo: alpski, benediktovac, dominikovac, gimnazijac, ali kad je osnova tuđa, ne smeta nam ni tuđi nastavak. Tako i narod naš, koji je uzeo mnogo reči iz turskoga jezika, zadržao je i turske nastavke, na pr. *-džija* (bostandžija, mejdandžija, tobdžija, zanadžija), *-lija* (beratlija, haračlija, zanatlija), *-luk* (agaluk, begluk, jogunluk, pašaluk), premda je mogao uzeti svoje nastavke te govoriti na pr. topnik, zanatnik, haračar, jogunstvo i t. d. Vidi i nastavak glagolski *-irati* u II. delu „savetnika“.

36. Mislim, da će svim prijateljima ove knjige biti milo, što sam nastojao, da svuda, gde treba, kažem, kakva je konstrukcija ove ili one reči. Gde nije bilo pomoći od Ivekovićeva rečnika, pomagao sam se akademičkim i Daničićevom sintaksom, u kojoj se i nakon Ivekovića može podosta pabirčiti.

* Pače i to se katkad događa, da se u jeziku razvije kakav nesmisao. Takovi su na pr. u francuskom jeziku izričaji: café chantant i thé dansant, kao da kafa može pevati, a čaj plesati! U Boci Kotorskoj govore: ciknu zora, u cik od zore (na pr. odoše), premda nitko nikad nije čuo zore cičati, a sav naš narod govori: zobati trešnje, grožđe, premda se samo zob može zobati. Mnogi se od nas nasmeši, kada tko kaže: zdravo bolestan, a isto je tako smešno ili bolje govoreći: nelogično, kad se kaže: jako slab, pa ipak ova sveza nije ljudma smešna. U Ivekovića kod reči „vodenica“ (t. j. mlin, koji voda tera) ima primer: kavena vodenica, premda nijednog kafenog mlina ne tera voda (nego ljudske ruke). Ako je išta na svetu ženskoga roda, onda su to reči: žena i devojka, a Nemci ipak govore: das Weib, das Mädchen. Kad mi (prema drugim jezicima) kažemo na pr. dvadesetog aprila ili: danas je dvadeseti april, to je protivno logici, jer u godini dana nema dvadeset aprila, nego je samo jedan.

37. Uviđam, da bi vrlo dobro bilo, kad bi moja knjiga bila ujedno „savetnik“ za terminologiju različnih struka. Ali na to ja nisam mogao ni misliti, jer jedan čovek toga strašnoga posla ne bi ni za 20 godina mogao svladati; osim toga bi delo moralo biti mnogo puta veće, negoli doista jest, kad bi imalo obuzeti i terminologiju bar u glavnim crtama. Zato sam se ograničio na onakve nazive, koji se često nalaze i u ostaloj, nestručnoj književnosti, osobito na nazive pravničke i na zoologičke. Na pitanje, zašto se nisam obazreo i na botaničke nazive bar onoliko, koliko na zoologičke?, odgovaram, da su u zoologičkoj našoj literaturi nazivi znatno bolji negoli su u botaničkoj (sudeći po hrvatskim srednjoškolskim knjigama), dakle mi je lakši posao bio uzimati štošta iz zoologije negoli iz botanike; ali i iz ove uzeo sam gdekoju mrvicu (vidi u „savetniku“ reči: latica, pelud, pestić).

38. Bit će čitatelja, koji će žaliti, što ova knjiga nije „savetnik“ i za pravopis. Pravopisna uputstva nisam hteo unositi u ovu knjigu, jedno stoga, što bi to obujam knjige znatno povećalo, pa bi onda morala biti i skuplja, a drugo stoga, što imamo dva valjana dela o našem pravopisu (od prof. Boranića i prof. Belića), koja se doduše u koječemu među sobom razlikuju, i zato ja ne mogu za sad drugo preporučiti našim piscima, nego da se drže ili jednoga ili drugog dela, dok ne dođe vreme, da se u pravopisu sjedinimo.* Što sam se ja u ovoj knjizi držao Boranićeva pravopisa, to je zato, jer mi je on običniji, ali to nema značiti, da ja Belićev pravopis odbacujem. Nekoliko pravopisnih beležaka ipak sam uneo u svoju knjigu, a to je učinjeno onde, gde mi se činilo potrebno; vidi reči: jastreb (jastrijeb), osjeka, osjeći, osijecati, pijev (spijev), pospješan, pospješiti, razmniva, teklić, uspjeh, uspješan.

39. Lako je domisliti se, zašto sam uz naše reči u „savetniku“ dodavao nemačke; najveći deo naših rđavih reči načinjen je prema nemačkima; osim toga je većini naše inteligencije poznatiji i običniji nemački jezik negoli jezik drugoga kojeg velikog naroda evropskog. U ovakoj dakle knjizi od veće je koristi nemački jezik negoli na pr. francuski.

* Ne treba se čuditi, što se dva naša vrsna stručnjaka u koječemu razilaze; treba uzeti na um, da je sve u pravopisu relativno i subjektivno, t. j. mi nemamo apsolutnoga merila, po kojem bismo mogli oseći, šta je bolje ili gore, dali na pr. „slatko“ ili „sladko“, — „zato“ ili „za to“, — „jugoslavenska akademija“ ili „Jugoslavenska Akademija“ i t. d. Kad se u pravopisu slože ili svi pisci ili bar većina pisaca, onda se uzima, da je ono dobro i pravilno. Tako je bilo u drugih naroda, pa će biti i u nas.

40. Građu za ovu knjigu počeo sam skupljati već pre 12 godina, ali je nisam sakupljao neprestance, nego pripadom i često s dugim prekidima. Kad se već sakupilo toliko građe, da sam mogao pomišljati na to, kako ću je obraditi i za štampu urediti, onda razgledah radove drugih čistunaca (navedene n ovome „pristupu“ u § 4), da vidim, koliko mi je umaklo reči, o kojima treba u „savetniku“ govoriti; u tom poslu spazih, da ima jedva 5 % pomenutih reči, što su mi umakle, a ostali ih čistunci navode. Iz činjenice dakle, što se u „jezičnom savetniku“ nalaze vrlo mnoge reči, koje imaju ostali čistunci, neka nitko ne zaključuje, da sam ja sve te reči uzeo od njih te ih uneo u svoju knjigu. Takva je narav ovakoga posla, da velik deo građe mora biti zajednički svim čistuncima, koji teže za potpunošću bar približnom. O tom bi se svatko uverio, tko bi stao sad iza mene da radi ovaki posao. Ako dakle i ima množina reči u mojoj knjizi, koje i drugi čistunci imaju, ali zato ima u mome „savetniku“ mnoštvo drugih reči, kojih pre mene nijedan čistunac nije zabeležio.

41. Nije mi milo, što sam tek onda opazio, da mi se priličan broj reči izmakao, kad je štampanje knjige bilo već u jeku, te ih morah strpati u dodatak na kraju knjige. Kad je F. Miklošić jednu od svojih većih knjiga iza duljega truda svršio i kad je već bila doštampana, onda opazi, kako je u njoj koješta nedoterano i kako bi mnogo bolja bila, kad bi je mogao iznova početi raditi, pa spomenu mudru izreku nekoga Grka: *ὅταν συντελέσῃ ὁ ἄνϑρωπος, τότε ἄρχεται* (t. j. kad čovek svrši, onda počinje). Ta izreka vredi i za ovu moju knjigu, zato ako mi bude suđeno dočekati II. izdanje, ono će jamačno biti doteranije.

U Zagrebu, meseca januara 1924.

Pisac.

Djela citirana u ovoj knjizi.

a) rječnici.

ARj.: Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, na svijet izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. U Zagrebu, dio I—VIII (i prvi svezak IX. dijela). 1880—1924 (obradili Đ. Daničić, M. Valjavac, P. Budmani, T. Maretić).

Bjelost.: I. Belostenec (t. j. Bjelostjenac), Gazophylacium seu Latino-Illyricorum onomatum aerarium . . . . Zagrabiae 1740.

DB.: A. Della Bella, Dizionario italiano, latino, illirico. In Venetia 1728.

Iv.: F. Iveković i I. Broz, Rječnik hrvatskoga jezika. I. II. U Zagrebu 1901.

Jambr.: A. Jambrešić, Lexicon Latinum interpretatione Illyrica, Germanica et Hungarica . . . . Zagrabiae 1742.

Mik.: J. Mikalja, Blago jezika slovinskoga ili slovnik . . . . Thesaurus linguae Illyricae . . . . Lavreti 1649.

MU.: I. Mažuranić i J. Užarević, Njemačko-ilirski slovar. U Zagrebu 1842.

Pop.: Ђ. Поповић, Речник српскога и немачкога језика. II. Српско-немачки део. II. издање. Панчево 1895.

St.: J. Stulli (Stulić), Rječosložje . . . . Illyr.-ital.-lat. I. II. U Dubrovniku 1806.

Šul.: B. Šulek, Njemačko-hrvatski rječnik. I. II. U Zagrebu 1860. — Hrvatsko-njemačko-talijanski rječnik znanstvenoga nazivlja. I. II. U Zagrebu 1874.

Volt.: J. Voltiggi, Ričoslovnik iliričkoga, italijanskoga i nimačkoga jezika . . . . U Beču 1803.

Vr.: F. Vrančić, Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum, Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmaticae et Ungaricae. Venetiis 1595.

Vuk : Вук Стеф. Караџић, Српски рјечник истумачен њемачкијем и латинскијем ријечима. Треће (државно) издање. У Биограду 1898.

Gdješto je uzeta koja riječ iz djela Đ. Daničića: Рјечник из књижевних старина српских. I. II. III. У Биограду 1863. 1864.

b) druga djela.

Đ. Daničić: Србска синтакса, део први. У Београду 1858. — Историја облика српскога или хрватскога језика до свршетка XVII. вијека. У Биограду 1874.

T. Maretić: Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika. Zagreb 1899.

M. Rešetar: Der štokavische Dialekt. Wien 1907. (štampano u VIII. knjizi zbornika: Die Schriften der Balkankommission).

L. Zore: Paljetkovanje, štampano u „Radu jugoslav. akademije“, knj. 108, 110, 114, 115, 138, 170.

Nastavni Vjesnik, časopis za srednje škole. U Zagrebu 1892—1923.

Prvi dio.

Riječi.

A.

a u svezi *a da,* ohne dass, um zu, na pr. ne mogoh se uzdržati, a da se ne nasmijem; bila je odveć siromašna, a da bi mogla to kupiti; može podnijeti, ali je običnije bez *a.*

ač, f. zlo je načinjena riječ, v. ARj.; bolje: peršun, petrusin; v. malo dalje ak.

Afrikánac, afrìkânskî pored Àfričanin, àfrìčkî, može podnijeti; ispor. Austrijanac, Srbijanac, Belocrkvánac (od Bela Crkva, varoš u Banatu, znam pouzdano, da se tako govori), Pěštanac; tako i austrijanski i t. d.

ak, m. rđava riječ kao i ač, ARj.; bolje peršun, petrusin.

akadémac, akademičar, t. j. akademijski (akademički) đak, slušač; prva je riječ dobra; ispor. Albánac, Maćedónac, Slavónac prema Albanija, Maćedonija, Slavonija, tako i *akademac* prema *akademija.* Druga riječ nije dobra : vidi kod *-ičar* u drugom dijelu.

akadèmija, akadèmîjskî, bit će takav akc., — tako i akadèmik, akadèmičkî. U Iv. sve bez akc.

akàdemskî, akademisch. Moglo bi se misliti, da je taj pridjev prema imenici : akademija rđavo načinjen, jer ako od : biskupija, gimnazija, kumpanija, županija imamo pridjeve : biskupijski, gimnazijski, kumpanijski, županijski, tako od *akademija* treba da bude *akademijski.* Ali mi imamo također riječi : Albanija, Maćedonija, Panonija, Slavonija, Skandinavija, pa od njih pridjevi glase : albanski, maćedonski, panonski, slavonski, skandinavski, dobro je dakle i akademski prema : akademija.

akcentuácija, biće takav akc., a ne àkcêntuacija, kako je u Iv.

akoprem, obschon, obwohl, je kajkavski; štokavski je : premda, i ako, ako i.

Aleksander ne valja, nego Alèksândar ili Alèksândro, gen. Alèksândra.

ali, aber, mora uvijek stajati na početku rečenice ; zato ne valja na pr. svašta se o tome govori, nitko ali pravo ne zna, što je istina (po njem . . . . niemand aber weiss . . . .); još je gore : . . . . nitko između nas ali pravo ne zna . . . .

àlpinskî nije loše, premda bi pravilnije bilo alpski ; — ispor. lat. Alpinus, tal. alpino, franc. alpin.

ambasador, Botschafter, je nepotrebna franc. riječ (ambassadeur), mjesto koje možemo upotrebljavati: poklisar, koje je također tuđa riječ

(vidi u Iv.), ali je narodu poznatija; za nižu vrstu poklisarâ (njem. Gesandter) može ostati riječ: poslanik.

Amerikánac, amerìkânskî pored Amèričanin, amèričkî može podnijeti; v. Afrikanac, afrikanski.

apateka, apatekar, Apotheke, Apotheker, mislim, da je dosta rašireno po narodu, te se i u književnosti može upotrebljavati pored: apoteka, apotekar, ispor. medecina pored medicina (gdje je kao i u apateka vokal drugog sloga asimiliran prema prvome).

armija, Armee t. j. vojska, iz rus. армія; nepotrebno.

atentatlija, Attentäter, može podnijeti, i ako je *-lija* nastavak uzet iz turskih riječi, na pr. haračlija, zanatlija; v. univerzitetlija.

Azìjat, azìjatskî dobro je, i ako je nastavak tuđ, ispor. njem. Asiat, lat. Asiaticus; nije zlo dakako ni azijski, ali Azijac, Azijanin mislim da ne piše nitko.

B.

bàhat, bàhata, gizdav, kičeljiv, ohol; arh.

bajoslovan, bajoslovlje, mythologisch, Mythologie, iz češ. bajeslovný, bajesloví; bolje: mitološki, mitologija (jer naš glag. bàjati znači njem. zaubern).

bakljada, Fackelzug; nastavak *-ada* je uzet iz tuđih riječi: armada, barikada, brigada, kanonada, parada; bolje bi bilo: *bakljarija,* što je izvedeno od: bakljar, t. j. Fackelträger. Mislim, da bi najbolje bilo odbaciti i samu riječ *baklja* (iz njem. Fackel) pa upotrebljavati *luč* ili *zublja,* a za Fackelträger: lučar ili zubljar, za Fackelzug: lučarija ili zubljarija.

baràtati, baràtâm čim (s čim), handhaben; u tom je značenju prov.; bolje: rukovati (čim).

barma je prov., bolje je: bar, barem.

bàrs, Panther (životinja), iz rus. барсъ.

bàsna, Fabel, iz rus. баснь ili басня.

bašća, Garten, prov. kao i bašta; bolje: bašča.

bdijenje, das Wachen, u ARj. vrlo slabo potvrđeno; bolje: bdenje; ni *bdjenje* nije za današnji južni govor dobro; kad bi bilo, moralo bi *-dj-* prijeći u *-đ-*, ispor. vidjeti: viđenje; *bdenje* se u starije vrijeme nalazi i u pisaca zapadnoga i južnog govora; vidi ARj. kod *bdjenje.*

bdjèti ima prez. bdîm, bdîš, bdî, bdímo, bdíte, bdê (bdijem, bdiješ . . . . je prov.), imper. bdì, bdìmo, bdìte (bdij, bdijmo, bdijte je prov.), aor. bdjȅh, bdjȅ. bdjȅsmo . . . ., imperf. bđâh, bđâše, bđâsmo . . . . (bdijah, bdijaše je prov.), partic. prez. bdéći (bdijući je prov.), participi pret. bdjêv, bdjêvši i bdìo, bdjèla.

bedast je kajkavski; štokavski je: lud, mahnit, glup, budalast.

bekstvo (u istočnom govoru), Flucht, t. j. bježanje, bježan (gen. bježani), bijeg; sasma nepotrebna rus. riječ: бѣгство.

benediktínac, Benediktiner, Benedictinus, pored *benèdiktovac* može podnijeti; v. dominikanac.

berivo, Bezug, riječ nije zlo načinjena, ali je nezgodna, jer glag. *brati* ne znači: primati, dobivati novce za kakvu službu; bolje: primitak.

bescjena, Spottpreis; bolje: bescjenje, na pr. prodao u bescjenje.

bespredmetan, gegenstandslos; na pr. vaša je tužba postala bespredmetna; može podnijeti.

besprikoran, tadellos; bolje besprijèkôran; v. prikor.

bespristrastan, bespristrasnost, unparteilich, Unparteilichkeit, iz rus. безпристрастный, безпристрастность; v. nepristrastan, nepristrasnost.

bestrastan, bestrasna, leidenschaftslos.

bezbroj, Unzahl; načinjeno valjada prema njem. riječi od adj. bezbrojan; bolje: bezbrojnost (kao bezbožnost, bezgrešnost, bezumnost prema: bezbožan, bezgrešan, bezuman), a još je bolje izreći pridjevom, na pr. bezbrojne (nebrojene) nevolje mjesto: bezbroj nevoljâ.

bez da ohne zu, ne valja, na pr. dobio sam, bez da sam molio; bolje: a nijesam molio ili: premda nijesam molio.

bezmalo, gotovo, skoro, malone; sumnjiva riječ.

bezna (t. j. bezdna), f., *bezno* (t. j. bezdno), n., jedno i drugo je arh.; bolje: bèzdan, m. ili bezdana, f.

bezodvlačno, unverzüglich, nije rđava riječ.

bezuvjetno, unbedingt, na pr. vi morate bezuvjetno doći na skupštinu; bolje: svakako.

bi u kondicionalu za 1. i 2. l. pl. je prov., na pr. mi bi hvalili, vi bi rekli; bolje: bismo, biste.

bìjednik, može značiti isto što i jadnik, nevoljnik. ARj.

bijeliti na pr. jabuku, krumpir, nije dobro; bolje: guliti.

bilina, bilinski, bilinstvo, Pflanze, Pflanzen-, Pflanzenreich iz češ. bylina, bylinstvo; naše su riječi za to: bȉljka, bȉljnî, biljárstvo, bȉljnô cȃrstvo.

biljisati mjesto: pjevati, o pticama, osobito o slavuju, stara je dubrovačka riječ, koja se izgovarala: biglisati, a noviji su pisci *-gl-* krivo čitali kao *-lj-* i načinili biljisati. ARj.

biljòžder je (kao i mesožder) imenica, ne pridjev; nije dobro dakle: biljoždere životinje, nego: biljožderne.

bina iz njem. Bühne; bolje: pozornica.

bírati ima prez. bîrâm, bîrâš . . . ., tako i složeni, na pr. izbírati, odabírati, razabírati imaju ìzbîrâm, izbîrâš . . . ., odàbîrâm, razàbîrâm . . . ., i u partic. prez. je izbírajûći, odabírajûći, razabírajući (kao i birajući); oblici izbirem, izbireš, izbirući, odabirem, razabirem, razabirući jesu prov.

bit, f. Wesen, na pr. to je pitanje u svojoj biti vrlo važno; bolje: suština ili (kad smisao dopušta) jezgra.

bȉtan, bȉtna, wesentlich, *bȉtnôst,* Wesen, das Wesentliche; premda prvu riječ ima Bjel. i Jambr., a drugu St., ipak će obje u novije vrijeme biti uzete iz češ. jezika (bytný, bytnost).

biti, sein. 1. jučer smo bili gledati izložbu, prema njem. wir waren schauen; bolje: išli smo gledati. — 2. ako *bude bilo* potrebno, učinit ću; kad vrijeme tome *bude bilo,* reći ćemo; to je prov., kojemu u ARj. nema nijedne potvrde; bolje: ako bude potrebno, kad bude vrijeme.

bìtisati, bìtišêm je glag. uzet iz turskoga jezika i znači: proći, na pr. u poslovici: bilo i bitisalo, t. j. bilo i prošlo; ne valja dakle uzimati taj glag. u značenju: postojati, eksistirati, na pr. Bog bitiše.

bivati, — 3. l. sing *biva* je hercegovački provincijalizam, kad se uzima mjesto: to jest, to će reći, na pr. ti njega, biva, ne razumiješ.

bje, 2. i 3. l. sing. ne valja, treba: bjèše, na pr. kad ti bješe kod nas, ona bješe rekla; — oblici bjȇh, bjȇsmo, bjȇste bjȇhu dobri su kao i bȉjāh, bȉjāše . . . .

bjègûć, bjegúća, flüchtig, na pr. misao, san, sreća; riječ je doduše arh., ali može i u današnjem jeziku podnijeti, isp. imuć, moguć; za njem. flüchtig nema druge riječi osim minutljiv, ali i ta je arh., ktome vrlo rijetka (v. ARj.); riječi: prolazan, trenutan ne znače njem. flüchtig, nego vorübergehend, augenblicklich. Od pridjeva bjeguć može se načiniti imenica bjegúćnôst ili bjegúćstvo za njem. Flüchtigkeit, isp. mogućnost, mogućstvo od: moguć.

bjelanjak, Eiweiss je doduše kajkavski, a štokavski je bjelànce (gen. bjelànca ili bjelànceta), ali i bjelánjak možemo upotrebljavati u književnom jeziku prema: žumanjak, koje i štokavci govore.

bjelòput, bjeloputan, blond, t. j. onaj, koji je bijele puti (tijela). ARj.

blagajna, Casse; bolje: blagajnica.

blagodáriti, t. j. zahvaljivati, partic. blagodareći za njem. Dank, na pr. ono, što je, blagodareći slučaju, još ostalo sačuvano, to je prema ruskom partic. благодаря; nije narodno, ali može podnijeti; v. hvala.

blagòglȃsan (blagòglȃsna) *blagòglȃsje,* wohllautend, Wohllaut iz rus. благогласный, благогласие; od pridjeva blagoglasan izvedena je imenica blagòglȃsnôst (isto što blagoglasje).

blagonaklonost, blagonaklonjen, Wohlgeneigtheit, wohlgeneigt, riječi načinjene prema njem.; dosta je samo naklonost (vidi tamo), a može se uzimati i: dobròhotan, dobròhotnîk, dobròhotnôst. ARj.

blagorodan, blagorodstvo, edel, wohlgeboren, Edelmut, iz rus. благородный, благородство.

blagostánje, Wohlstand, iz rus. благосостояние; mislim, da su priličnije riječi: imúćnôst, ìmaština (ova druga je načinjena prema riječi protivnoga značenja: neìmaština); vidi dobrobit.

blagovremen, rechtzeitig, na pr. blagovremenim popuštanjem moglo se mnogo postići, iz rus. благовременный; bolje: pravodoban, pravovremen.

bliz, nahe, ne valja; bolje: blȉzak, dakle: bliska rodbina, a ne bliza r.; adv. blizo je prov., bolje: blízu.

bližiti se, sich nahen; bolje: približavati se.

blùdilȉšte, Bordell, može podnijeti; ispor. igralište, šetalište i dr.

bludnja, Verirrung, Irrtum; dobra je riječ.

blještati, blještav, glänzen, glänzend; bolje: blȉstati, blȉstav; drugo je blijeştati (blijeştim), na pr. blijeşte mi oči.

bo, denn, nämlich; premda je ta enklitična riječca danas arh. i prov., ipak mislim, da se može upotrebljavati, i to onda, kad se kojom rečenicom ne izriče pravi uzrok (kako se izriče riječcom *jer*), nego se više tumači ono, što je naprijed rečeno, a za takav slučaj nemamo druge riječi; ne će dakle biti rđavo: naš Stojan o svakom dobro misli, on bo drži sve ljude za poštene, kako je i sam. Riječca *bo* treba da stoji ispred drugih enklitika: vi bo ste mislili, ljudi bo će se čuditi; pogreška bi bila: vi ste bo mislili, ljudi će se bo čuditi.

bodar, bodriti, munter, mutig, Mut, ermuntern, iz rus. бодрый, бодрость, бодрить, nepotrebno kod naših riječi: srčan, srčanost, batriti, hrabriti.

bògat, reichlich, t. j. obilan, na pr. bogata biblioteka, bogat izvor za poznavanje onoga vremena; Grci su imali bogatih priča; može podnijeti; vidi u Iv.: trudovi nagrađeni bogatijem plodom (iz Vuka).

bogòčastan, bogòčašće, Gottverehrend, Gottverehrung, arh., ali može i danas podnijeti; v. bogoštovan, bogoštovlje.

bogòduh, Gottbegeistert, na. pr. bogoduhi pjesnici; može podnijeti.

bogòslužan, bogòslūžje, liturgisch, Liturgie; može podnijeti.

bògoštôvan, bogòštôvlje, isto što bogočastan, bogočašće, arh., ali može i danas podnijeti.

bòjêvan, bòjêvna, kriegerisch, kampflustig; može podnijeti, ali (mislim) samo za čeljad, a za oružje, bitku, rat bit će bolje: ubojan, ubojit.

bojovan mjesto bojevan ne valja; ispor. duševan, kućevan, plačevan, a ne *-ovan*; nije dobro ni *bojovnik,* nego: bòjnîk (gen. bojníka).

bok: njemu se uz bok može postaviti samo Petrović, to je prema njem. an die Seite stellen; bolje: s njim se može (iz)jednačiti. Ne valja ni: stoji nam o boku iskustvo od četiri godine, po njem. steht uns zur Seite, bolje: imamo.

Boleslav, tako to ime glasi češki i poljski, a u našemu jeziku ima biti Boljeslav, jer je prvi dio toga složenog imena u svezi s pridjevom *bolji,* a ne s imenicom *bol.*

boljètica je u današnjem jeziku: rana, koja sama od sebe na tijelu iziđe; neki stariji pisci uzimali su i u značenju: bol, bolest (ARj.); dakle arh.

bòravak, bòrāvka, Aufenthalt, dobra je riječ.

Bosna, ne valja u dat. i lok. Bosnoj: mora biti Bosni.

bračnik, pl. bračnici, Brautleute; bolje: mladijenci.

brâk, brāka, Ehe, Ehestand je iz rus. бракъ; ta nam je riječ potrebna, jer se mjesto nje ne može uvijek uzeti narodna riječ ženidba, koja znači njem. Heirat, a ne Ehe; na pr. njih dvoje žive u sretnu braku, đeca iz prvoga braka.

brakorazvodan, Ehescheidungs-; iz rus. бракоразводный, na pr. brakorazvodne parnice; bolje: brakorastavan, brakoraspustan, a kad se iz smisla vidi, o čemu se govori, može biti i: rastavan, raspustan.

bratić u značenju: bratučed, brat od strica je prov., — bratić treba uzimati u značenju: bratov sin (kao sestrić, t. j. sestrin sin).

brava: on je onda bio s onu stranu brave; to je njem. uzrečica: jenseits des Schlosses (Riegels); bolje: bio je zatvoren, bio je u zatvoru, u hladu.

brid, Kante; toga značenja nema u starijem jeziku, nego: oštrice; u značenju „Kante" načinjena je imenica brid prema pridjevu: bridak, t. j. oštar, i nije loše, jer je ono, čemu se njem. kaže „Kante", oštro.

brinuti bez riječce *se,* isto što brinuti se; može podnijeti. ARj.

brôjan, brôjna, zahlreich, ima ARj; može podnijeti.

brojànica, Rosenkranz, može i tako biti, ali je običnije plur. brojànice. ARj.

brojčan, Zahl-, na pr. brojčana vrijednost, može podnijeti, premda nema ARj.; izvedeno od imenice brojka.

brojiti: Zagreb je onda brojio 20.000 stanovnika; ona broji već 25 godina; prema njem. zählen, bolje: imao je; njoj je 25 godina.

brôjka, Ziffer, t. j. cifra, može podnijeti, i ako nema ARj.

bubrati, bubriti, aufschwellen; ne će biti dobro; bolje: nabubrávati ili nabubrivati (kao impf. glag. prema pf. nàbubriti).

budúći, weil, da; u današnjem jeziku bolje je *budući da* negoli samo *budući,* na pr. budući da ni sam nijesam znao, nijesam ti mogao reći (u starijem jeziku nalazi se i sámo: budući). Rečenica sa *budući da* u današnjem jeziku treba da stoji pred glavnom, a ne iza nje, nije dakle dobro: nijesam ti mogao reći, budući da ni sam nijesam znao (u starijem jeziku nalazi se i tako); vidi: jer.

bugačica, Flusspapier, postalo od glag. bugacati (t. j. upijati, iz mletačkog bugazar, upijati), što se nalazi u St. rječn.

bùkvâlan, bùkvālna, buchstäblich: u bukvalnom smislu; iz rus. буквальный.

bûran, bûrna, stürmisch: dočekaše ga s burnim „živio!", u današnje burno vrijeme ima mnogo bijede i nevolje; može podnijeti.

bùtína je augm. od *bût,* a but je turska riječ i znači: stegno (Schenkel); dakle ni but ni butina nije bolje nego šunka.

C.

capa, Pfote je kajkavski (u Zagrebu s akc. căpa); štokavski je šapa.

carevati, običnije cărovati; tako i cărovānje. ARj. Iv.

cărêvna, careva kći, iz rus. царевна, je imenica (kao i u rus. jeziku), a ne pridjev, dakle dat. i lok. sing. je carevni, a ne carevnoj; vidi kraljevna.

carističḱi, zaristisch: caristička vlada u Rusiji; bolje: carski.

cijel, gen. cijeli ili *cijelj,* gen. cijelji (u istočnom govoru cel, celi ili celj, celji) načinjeno prema rus. цѣль, gen. цѣли; mnogo je starija riječ (već od XVI. vijeka ARj.) i danas običnija u narodu cîlj, gen. cîlja, čemu odgovara i glag. ciljati; sve je to dakako iz njem. Ziel, zielen.

cijelishodan, cijelishodnost (u istočnom govoru celishodan, celishodnost), zweckmässig, Zweckmässigkeit; dosta je samo shodan, shodnost, vidi tamo, a vidi i prikladan, prikladnost.

cijena: on je htio pod (neki pišu: po) svaku cijenu, da me osramoti, prema njem. um jeden Preis, franc. à tout prix; bolje: na svaki način, svakako, bilo šta bilo, kud puklo, da puklo. Još je gore: Austrija ih je htjela kazniti i pod cijenu rata; bolje: makar došlo i do rata.

cìk-căk, zick-zack, može se načiniti i pridjev *cikcakast,* cikcakaste linije; i Francuzi su uzeli od Nijemaca riječ, koju pišu zigzag.

cîkelj, gen. cikèlja, Singdrossel (ptica), ARj.; neobičan je akc. u gen. (očekivalo bi se: cîkelja).

cilj; vrlo je rđava poraba na pr. saopštismo im to u cilju, da se čuvaju varalica (bolje: zato, da....); otputovao je u Novi Sad u cilju ženidbe (bolje: poradi ž.); v. svrha.

cjedilo: ostaviti koga na cjedilu, im Stiche lassen, ostati na cjedilu, im Stiche bleiben. ARj. kao da dopušta te uzrečice.

crnòok, takav je akc. bolji nego cȑnook (kako je u Vuka). ARj.

crpiti, crpjeti (crpeti), crpim je prov.; bolje: cȓpsti, cȓpêm.

cvast, f. Blüte; bolje: cvāt, m. ili cvàtnja; imenica je cvast načinjena od korijena cvat (prez. cvatem) i nastavka *-t,* pa je *t* ispred *t* po zakonu pretvoreno u *s,* načinjena je prema imenicama: čast (od čat-t), slast (od slad-t), vlast (od vlad-t), napast, propast; ali nastavak je *t* već odavno obumr'o, t. j. narod njega ne upotrebljava više u tvorbi novih riječi; *cvast* dakle treba izbaciti iz književnog jezika.

Č.

čăgalj, Schakal; Iv. postavlja gen. čăgalja, ali iz ARj. vidi se, da može biti i čăglja (premda se tamo veli, da je oblik čaglja u DB. valjada pogreška); ja se dobro iz moje mladosti opominjem

porodice, koja je živjela u Virovitici, i prezime joj je bilo: Čagljević (u Dalmaciji je, kako se vidi iz ARj., čagalj nadimak mršavu čovjeku, dakle je Čagljević isto što Mršović).

čaj, Thee; iz rus. чай (otud su i Česi uzeli svoje čaj).

čak, može se uzimati i u značenju njem. sogar, na pr. postao je čak predsjednik društva. ARj.

čalabrcnuti, *čalabrknúti*, Imbiss nehmen, *čalabrčak*, Imbiss, te su riječi trivijalne te se mogu uzimati samo u šali; kad se ozbiljno govori, onda pristaju riječi: zakúsiti, zakusivati, založiti, zalagati, zakuska.

čâr, je f., dakle gen. čâri, Zauber, a ne: čar, gen. čara.

čaroban, čarobna, bezaubernd, bit će prov., bolje: čarovan, čarovna.

čarobnjak, Zauberer, bit će prov., bolje: čaralac, čarȍvnîk, čarȍvnjâk.

čas, Stunde, je arh. i prov., a u novije vrijeme možda i rusizam (osobito u Srbiji); u većem dijelu naroda čas je njem. Minute.

čäsnîk je Srbima uopće Functionär, a Hrvatima je Offizier; za prvo značenje ima ARj. potvrda iz starijega jezika, a za drugo ih nikako nema.

čäsopîs, Zeitschrift, iz češ. jezika; u tom jeziku riječ je časopis dobra, jer Česima „čas" znači: vrijeme, dakle je njihovo časopis načinjeno prema njem. Zeitschrift (t. j. spis, koji izlazi na svijet od vremena do vremena), ali u nas časopis ne može u pravom smislu drugo značiti nego spis, koji izlazi na svijet od časa do časa! Zgodnija bi za naš jezik bila riječ: ročnik, t. j. spis, koji izlazi u rokovima; ali dobro znam, da se riječ časopis već tako uobičajila, da je nitko ne može iz jezika istisnuti.

častiti se: častim se javiti vam, prema njem.: ich beehre mich; bolje: čast mi je.

čedan, nije dobro uzimati svuda za njem. bescheiden, na pr. moji čedni dohoci ne dopuštaju mi toliko trošiti; bolje: neznatni, mali, slabi.

čekati koga ili što, bolje je i običnije nego: na koga ili na što, za koje vrlo malo ima potvrda u dobru jeziku (na pr. u Daničića sint. 476).

čelo, Spitze: kralj ga je postavio na čelo vlade; na čelu deputacije bio je g. Petrović; ne će biti loše. To je izišlo iz krivoga shvaćanja riječi: načelnik, t. j. mislilo se, da je načelnik onaj, koji je nečemu na čelu (a upravo je načelnik onaj, od kojeg se broji načelo, koja je riječ u starom jeziku značila: početak); iz toga je shvaćanja izišla i riječ: čelovođa (t. j. vođa na čelu vojske).

Česka, *česki* nije dobro, nego Češka, češki; ispor. vlaški od Vlah, monaški od monah.

česnik, Bruchzahl, nije rđavo načinjena riječ, ali mislim, da je bolje: razlomak, ulomak.

često: često puta, češće puta, na pr. pohodio nas je, nije germanizam (oftmal). ARj.

češer, Zapfen, na pr. u jele, u bora, bit će kajkavski; štokavski je: šešarka, šešarica, šišarica, šiška.

četiri ima u dat., lok., instr. četirma; oblici četirim i četirima su arh. i prov.

četverokut, *četvorokut*, Viereck, može podnijeti; v. trokut.

četvrt, nije m., nego je f., dakle prva četvrt, dvije četvrti. Germanizam je: četvrt na sedam (Viertel auf sieben), tri četvrti na osam (drei Viertel auf acht). Pravo bi se to našim jezikom reklo: četvrt sedme (t. j. ure) ili sedmoga (t. j. sahata), tri četvrti osme (osmoga); a moglo bi se reći i: šest i četvrt ili sedam i tri četvrti. Isp. pô, pola.

čeznútljiv, schmachtend, može podnijeti.

čèžnja, Sehnsucht, isto što čeznuće, dobra je riječ.

čiji (čij) kad je relativna zamjenica, može se protezati samo na riječi muškoga roda, koje stoje u sing. i znače čeljad, na pr. onaj učenik, čija je ovo knjiga, neka se javi; blago čovjeku, u čijem duhu nema lukavstva. Pogreške su: to je ona gospođa, čija (mjesto: koje) je kći nedavno umrla; sjedio sam pod hrastom, čije (mjesto: kojega) su se grane osušile; nakupovao sam svakakvih stvari u trgovaca, čiju (mjesto: kojih) robu svi hvale.

čim, pred komparativom, na pr. čim prije, čim više, čim brži nije dobro; treba uzimati *što*, dakle: što prije i t. d.

-čimati, na pr. načimati, počimati, začimati (prema načeti, početi, začeti) je prov.; bolje: načinjati, počinjati, začinjati, prez. načinjem . .

čimbenik, Factor: tu pogrešku ne smiju učiniti mjerodavni čimbenici; bolje: činilac, činitelj. Riječi čimba, čimben, od kojih bi čimbenik bilo izvedeno, nema u jeziku.

čîn, Rang, iz rus. чинъ.

činiti: dobro činiti, wohl thun, na pr. topla voda dobro mi čini; bolje: prija mi.

činiti se, scheinen, nije dobro slagati s instr., na pr. činilo mu se smiješnim, da . . . . , čini mu se sramotom, da . . . . ; bolje: činilo mu se smiješno, čini mu se sramota.

činòvnîk, činovníka (obično se tako govori), Beamter, iz rus. чиновникъ.

čislo, Zahl je arh., na pr. lijepo čislo godina; bolje: broj.

čist, kompar. čišći je prov., bolje čistiji.

čistac: mi ćemo to na čistac izvesti, ne možemo izaći na čistac; može podnijeti, i ako je prema njem.: in's Reine bringen, auf's Reine kommen.

čisto u značenju: sasma, posve može podnijeti i u štokavskom govoru (u kajkavskom je veoma obično), na pr. postade čisto drugi čovjek, čisto se bio pogospodio.

čitanka, Lesebuch, iz češ. čítánka.

čitav, nije dobro u nom. sing. m. čitavi, na pr. čitavi grad, a bolje je i u ostalim padežima držati taj pridjev u deklinaciji neodređenih, dakle gen. sing. čitava, dat. i lok. sing. čitavu (a ne čitavoga, čitavom).

čitljiv, lesbar nema ni ARj. ni Iv., ali može podnijeti kao i čitak, što ima Iv.

čížak, čiška, Zeisig (ptica), tu riječ imaju i drugi neki slav. jezici, na pr. češki číž ili čížek, slov. čižek i t. d. Ta riječ pripada među one rijetke, koje su Nijemci uzeli od Slavena.

čižma, Stiefel, je prov., bolje: čizma.

članica, weibliches Mitglied, može podnijeti, na pr. na skupštinu dođoše svi članovi i članice. Imenice na *-ica,* koje znače žensko čeljade, načinjene su prema imenicama muškoga roda, na pr. banica, kraljica, majstorica, ovčarica pjevačica prema: ban, kralj, majstor, i t. d. A imenica *član,* kad znači njem. Mitglied, na pr. i ja sam član „Matice", uzima se sasvim u smislu živoga muškog čeljadeta (zato je akuzativ jednak genitivu, na pr. izabran je za pravoga člana akademije); može se dakle načiniti imenica: članica.

čovjekov, menschlich, je prov., bolje: čovječji; ali u značenju njem. des Menschen, des Ehemannes nije prov., kako se vidi iz Iv.; prema tome žena može reći na pr. ovo je bratovo, ovo sestrino, ovo čovjekovo (t. j. moga čovjeka, muža).

čovúljak, Zwerg, isto što čovječuljak; ima ARj.

črčkati, kritzeln, je kajk.; bolje: drljati.

črknja, Komma, Strich, je kajkavski; u štokavskom govoru nema te riječi, a kad bi bila, moralo bi mjesto *č* biti *c* (kajk. črn, štok. crn i t. d.); bolje: zarez.

čùdâk, Sonderling, t. j. nastran čovjek; dobra je riječ.

čuditi ne može podnijeti bez riječce *se* kao prelazan glag., na pr. to nas čudi, čudi me, što .... es wundert mich; bolje: čudim se tome, čudimo se, što ....

čudovište, Ungeheuer, iz rus. чудовище; nepotrebno, kad imamo: grdosija, neman.

čujan, hörbar, na pr. jedva čujni glasovi, može podnijeti; isp. bujan, tajan (bujna, tajna) prema inf. bujati, tajati; pa tako je i čujan prema: čujati (t. j. slušati).

čùlo, Sinn, nema ni ARj. ni Iv.; riječ nije zlo načinjena, ali je nezgodna zato, što u današnjem jeziku glag. čuti ponajviše znači: hören, rijetko: fühlen, pa svatko pri *čulo* najprije pomišlja, da je to isto što njem. Hörsinn (sluh); mislim, da bi najprikladnija riječ bila òsjećalo, bolja nego ćut (f., ARj. Iv., ne čini mi se dosta potvrđena), ćutilo (u St., moralo bi biti ćutjelo, ispor. vidjelo), sjetilo (u Š., to bi prije bilo ono, što čovjeku pomaže, da se sjeti čega).

čun ili *čunj* za njem. Kegel (u geometriji) vrlo su rđave riječi; prva se nalazi najprije u Volt., druga u MU, a obje ima Š. Bez sumnje je Volt. uzeo čun u pomenutom značenju iz mletačkoga narječja, u kojemu glasi zono (izgov. „cono"), samo je krivo mjesto *c* zapisao *č,* iz Volt. je riječ ušla u MU, ali je promijenjeno (ne zna se, zašto) *n* u *nj;* a Š. je i čun i čunj unio u svoj rječnik; iz Š. je jedno i drugo ušlo u hrvatske školske knige, a samo čunj u Popovićev rječnik. Odavde se vidi, da ne valja ni čun ni čunj, nego bi trebalo, da bude *cun* ili *cunj,* kako je u ARj. Može se upotrebljavati i riječ: kegla (iz njem. Kegel u poznatoj igri), a tko ni to ne će, može upotrebljavati: stožac (dem. od *stog,* jer je stog nalik na onu geometričku figuru). Možda bi najprikladnije bilo uzimati *kôn* (iz grč. kōnos, lat. cōnus). — U značenju njem. Kahn posve je dobra riječ *čun* (manje dobra *čunj,* vidi ARj.).

čuvati, tako sam nesretno pao, da sam 14 dana morao krevet čuvati, iz njem. das Bett hüten; bolje: ležati u krevetu ili logom ležati.

čuvstvovati, fühlen, iz rus. чувствовать; nepotrebno, kad imamo svoje riječi: ćutjeti, osjećati.

Ć.

ća znači, istina, često isto što čak, na pr. otišao ća u Dubrovnik, ća do božića; ali nije dobro uzimati ća mjesto čak, kad znači njem. sogar, na pr. postao je ća predsjednik društva.

ćèpe, ćèpeta, isto što ćebe, Kotze. ARj. Govori se u Slavoniji.

ćirilski, cyrillisch; bit će bolje ćirilovski; isp. đurđevski od Đurađ, petrovski od Petar. ARj. ima doduše ivanski, ali iz starijega jezika i s bilješkom, da je bolje: ivanjski (od adj. Ivanj, t. j. Ivanov).

ćudoredan, moralisch, sittlich, *ćudorednost,* Moral, Sittlichkeit, te su rđave riječi skovali i upotrebljavali stari pisci; ćudoredan je tobože onaj, koji ima uređenu ćud, a ćudorednost je svojstvo, kad je ćud u redu; isto su tako rđave i starinske riječi: djeloredan, djelorednost. Možda bi najbolje bilo upotrebljavati svjetske riječi: moral, moralnost; mnogima će biti milije: naravstven, naravstvenost iz rus. нравственный, нравственность; a ja bih mogao još predložiti čiste naše riječi: putan, putnost (vidi tamo).

ćut, f. *ćutilo,* Sinn, vidi čulo.

D.

da. 1. Ne valja uzimati tu riječcu iza nekih priloga, koji i bez *da* znače sve, što treba, ne valja na pr. ti dakako da moraš ostati; gotovo da je od stida u zemlju propala; jamačno da je knez otišao; jedva da sam živ ostao; svakako da su i oni to znali; isto je tako rđavo i: po svoj prilici da će kiša padati; svuda tu treba riječcu *da* izostaviti; ne će bolje biti ni: ne samo da varaju, nego i kradu (za *ne samo da* nalazi se u ARj. nekoliko primjera kod riječi *da* na str. 192b pod c, ali samo iz starijega jezika; veznik *da,* kako je uzet u prvih šest primjera, vrlo je slabo u ARj. potvrđen, vidi tamo kod *da* na str. 192a pod 7 a). — 2. Germanizam je mjesto sastavne ili suprotne rečenice uzimati namjernu s veznikom *da,* na pr. kad se više i ne nadasmo, pritisnu cića zima, da za 8 dana ustupi blagim proljetnim danima (njem. — — um nach 8 Tagen zurückzutreten); u vrijeme slobode izopačiše se, da se poslije u vrijeme ropstva poprave (njem. — — um sich später zu bessern); bolje:

pritisnu zima, a za 8 dana ustupi, a poslije se popraviše. — 3. Za svezu *jer da,* kad se hoće naznačiti, da samo onaj, o kome se govori, navodi nešto kao uzrok, a ne navodi i onaj, koji govori, nema u Iv. ni u mojoj gram. i stil. nijednog primjera, a u ARj. kod *da* na str. 189b navode se četiri, ali samo iz jedne dalmatinske knjige druge polovine XVIII. vijeka; u mojoj radnji o jeziku dalmatinskih pisaca XVIII. vijeka (Rad jugoslav. akad. *211*, str. 135) navodi se još nekoliko drugih potvrda iz tih pisaca. Kad bismo izostavili riječcu *da* u primjerima: on danas ne ide u školu, jer da je bolestan; molila je gospodara, da joj oprosti, jer da se nehotice zabunila, moglo bi se misliti, da i onaj, koji govori, navodi ono kao uzrok, što se izriče veznikom *jer;* ako se hoće sasvim jasno reći, da onaj, koji govori, ne navodi ono za uzrok, da, možda i ne vjeruje, da je ono istina, onda riječca *da* iza *jer* ukida svaku sumnju. Može se također mjesto *da* uzeti adv. tobože ili glag. *kaže* (reče), na pr. on danas ne ide u školu, jer je tobože bolestan, ili: jer je, kaže, bolestan. Tko hoće tako govoriti i pisati, prosto mu bilo, ali prosto bilo i onima, koji uzimaju *jer da!* — 4. Mislim, da nije dobro uzimati *da* iza relativne zamjenice, kad se hoće naznačiti, da netko nešto kaže, u što onaj, koji govori, ne vjeruje pravo ili ne vjeruje nikako, na pr. pokazivala mi je zlatni prsten, koji da je na dar dobila od svoga strica; to se bolje kaže: koji je tobože dobila ili: koji je, kako reče, dobila. — 5. Nije nikakva pogreška uzimati prezent s veznikom *da* mjesto infinitiva iza nekih glagola, na pr. htio sam da ovo kažem (mjesto: kazati), željela je da dođe (mjesto: doći), stadosmo da čekamo, počeše da navaljuju, trebalo mi je da odlazim i t. d.; i ako to nije pogreška, ali je pretjerano samo tako pisati i tako zatirati u književnom jeziku infinitiv, koji se u velikom dijelu naroda veoma dobro drži.

daleko. 1. vi daleko od toga, da nam pomažete, sve nam više škodite; daleko od toga, da plati dojakošnje dugove, on još nove čini. To je prema njem.: weit entfernt zu . . . . ili prema franc. loin de, a našim se jezikom dobro kaže: ne samo nam ne pomažete, nego.... ili: on ne samo ne plaća dugova, nego . . . . — 2. daleko bogatiji, daleko veći i t. d. je po njemačkom: weit reicher, weit grösser; bolje: mnogo bogatiji i t. d.

dalekosežan, weitreichend, na pr. njegove dalekosežne osnove; bolje: zamašan. Tako je i zamašnost bolje negoli *dalekosežnost.*

dalèkozor (bit će takav akc.). Teleskop, durbin (iz turskoga jez.), očalin (valjada iz tal.), može podnijeti.

dalje. 1. mi smo radili, a on je dalje drijemao, ili: čitaj dalje, to nije germanizam, kako se vidi iz ARj., premda se njem. kaže: lies weiter i t. d. — 2. bez daljega je po njem. ohne Weiteres, na pr. on bez daljega potegne batinu i udri po Stojanu; bolje: bez otezanja, ne oklijevajući, odmah, ni pet ni devet.

dan. 1. s dana u dan sve dublje propadamo, po njem. von Tag zu Tag; bolje: od dana do dana ili: od dana na dan, iz dan u dan. — 2. pred sudom iziđoše sva njegova tajna zločinstva na dan, po njem. zu Tage treten, bolje: objelodaniše se, očitovaše se, biše očita.

dànašnjica, današnji dan, današnje vrijeme, može podnijeti; isp. sadašnjica, sutrašnjica.

dȃndànas: takve se stvari događaju u onim zemljama i dandanas, t. j. danas, u današnjici. ARj. kod 1 dan na str. 256 a. Dobro je i s prijedlogom *do,* na pr. nije mi vratio ni do dandanas.

dànimicē, dànomicē, täglich, t. j. svaki dan, dan na dan; može podnijeti.

dàpače, sogar, ja sogar, dobra je riječ kao i: pače. ARj. Iv.

darežljiv, darežljivost, freigebig, Freigebigkeit je kajkavski, a štokavski je: podašan, podatljiv, podašnost, podatljivost.

daròvit, daròvitôst, talentiert, Talent, iz rus. даровитый, даровитость.

dášak (gen. dáška) je dem. od *dah,* Hauch, ARj.; ne valja dakle uzimati mjesto: mašak (t. j. onaj prašak na šljivama i na grožđu), na pr. cvijet posut bijelim daškom.

dati. 1. dati si truda je germanizam, t. j. sich Mühe geben (ovo je možda po franc. (se donner la peine), na pr. dajte si truda pa pročitajte sva ova pisma; bolje: potruditi se, promučiti se. — 2. daj si mir, dajte si mir je kajkavski mjesto: miruj, mirujte, umiri se, umirite se. — 3. pas. partic. *dan,* na pr. ne zna se, koja će stranka u danom času pobijediti; pomislite, koliko to može u danim okolnostima koristiti, po njem. im gegeben Moment, in gegebenen Verhältnissen; bolje: u određenom času, u ovim ili onim okolnostima.

dažba, dažbina Steuer, t. j. poreza, pišu neki srpski pisci; ne znam, govori li gdje narod, a i postanje mi je nejasno; da ne bude -*žba* uzeto po analogiji prema: družba, služba, tužba?

dȁžd, gen. dȁžda, tako je pravi akc. ARj., a ne dȃžd, gen. dȃžda, kako je u Vuka i u Iv.

debeo: debeli prijatelji, debelo prijateljstvo po njem. dicke Freunde, dicke Freundschaft; bolje: prisni prijatelji, prisno prijateljstvo; v. prisan.

dejstvo, dejstvovati, Wirkung, wirken, iz rus. дѣйство (дѣйствіе), дѣйствовать; bolje: djelovanje (učinak), djelovati.

dembèlija, Schlaraffenland, ima P.

deputácija, u Iv. bez akc.

desiti se, sich ereignen, dogoditi se: kad se desila strašna ona nesreća; dobra je riječ i u tom značenju. ARj.

dešávati se, impf. prema desiti se, t. j. događati se. ARj.

dići (dignuti), parnicu, tužbu mislim, da je dobro; isp. dizale su se žalbe u Iv. kod žalba. — Nije dobro: dići (dizati) sjednicu, skupštinu, koje je po njem. aufheben; bolje: dovršiti (dovršivati), završiti (završivati). — Nije dobro ni: dići (dizati) novce na pr. iz blagajnice, iz štedionice, jer je to po njem. erheben; bolje: izvaditi, dobiti, uzeti (kako kad).

dijeliti: ja ne dijelim vaše mnijenje, po njem. ich teile Ihre Mei-

nung nicht; bolje: ja ne mislim kao vi. U Iv. se nalazi: dijeliti s kim život, zlo i dobro, tajnu, vlast.

dijelom — *dijelom:* bolujući čitao je dijelom poeziju, dijelom novine, po njem. teils — teils; bolje: koje — koje.

dikobraz, Stachelschwein, iz rus. дикобразъ ili iz češ. díkobraz.

dilj, ta se riječ ne nalazi ni u ARj. ni u Iv., a ni instr. *diljem,* što ga neki pisci upotrebljavaju kao prijedlog s gen., na pr. buna se raširila diljem južne Italije; bolje: (cijelom) južnom Italijom ili po (cijeloj) j. I.

dinàstija, takav će biti akc., u Iv. bez akc.

dio : većim dijelom su ono ljudi imućni; bolje: većinom, tako i: ponajviše mjesto: najvećim dijelom.

dìrljiv, rührend; čitao sam vašu dirljivu pjesmu; može podnijeti. Drugo je ganutljiv (vidi tamo).

disaj, Atem: disaji su bivali sve slabiji; riječ sumnjive vrijednosti; bolje: dah.

divljak, po njem. Wilder (u parlamentu), t. j. onaj, koji ne pripada nijednoj stranci. Mislim, da bi najpriličnije bilo: ničigovac, t. j. ničigov čovjek; v. ničigov (t. j. ničij) u ARj. Isp. svačigovac.

divlji : divlji brak, wilde Ehe; mislim za cijelo, da je to uzeto iz njem. jezika, premda Zore (u palj. *170,* str. 205) kaže, da se govori u Crnoj Gori; bolje: suložništvo.

divot u složenim riječma na pr. divot - izdanje, divot - odijelo, divot-zeba, po njem. Prachtausgabe, Prachtkleid, Prachtfink; bolje: divotno izdanje i t. d.

dječarac, Knabe, je kajkavski (dečarec); štokavski je dječak, šipar, šiparac.

djelatan, djelatnost, wirksam, Wirksamkeit; u ARj. ima samo djelatan dan i djelatnik (t. j. težatan dan, težatnik). Bolje: djȅlôvan, djȅlôvnôst, ili djelòtvôran, djelotvórnôst, djelotvórstvo, koje sve ima ARj., ima doduše iz starijega jezika, ali su dobre riječi.

djelo u svojem pravom značenju je njem. Werk, t. j. ono, što je urađeno, što je rezultat posla, rada; zato je posve dobro reći na pr. Gundulićeva ili Vukova djela (Gundulić's, Vuk's Werke), a ne bi valjalo Gundulićevi, Vukovi poslovi ili radovi, jer to bi značilo brigu, nastojanje, trud oko onih djela (kako ne bi ni njem. dobro bilo reći: Gundulić's Arbeiten ili Handlungen za ono, što je Gundulić napisao). Prema tome je bolje reći: ministar nutarnjih (inostranih) poslova nego: djela; ako se tu reče: djelâ, to je rusizam: министръ внутреннихъ ili внѣшнихъ дѣлъ. Isto je tako rusizam (i to nepotreban): *u samom djelu :* въ самомъ дѣлѣ mjesto: doista, zaista; vidi jedan primjer iz Vuka u Iv. kod *djelo;* tako je u istom rječniku i jedan primjer, gdje je Daničić iz ruskoga originala svezu на дѣлѣ rđavo preveo: *u djelu,* što je još više po njemačkom in der That (t. j. doista) nego rus. на дѣлѣ. I narod, istina, ne razlikuje svagda *djelo* od drugih sinonimnih riječi: čin, posao, rad,

ali ja mislim, da je pravo i prvobitno značenje riječi *djelo* ono, kako ja ovdje uzimam.

djelokrug, Wirkungskreis; bolje: područje.

djelovođa, Geschäftsführer; prema onome, što je rečeno kod *djelo,* bolje je: poslovođa.

djȅljiv, teilbar, mislim da nije rđavo.

djetetov, ARj. ima nekoliko potvrda iz starijega jezika; u naše vrijeme je običnije: djetinji.

djetinski, djetinjski, oboje dobro. ARj.

djetinstvo, djetinjstvo, oboje dobro. ARj.

dne, na pr. dne 7. oktobra, arh. i nepotrebno; dosta je samo: 7. oktobra.

dnevice, ne znači isto što danomice, t. j. svaki dan, nego: licem, na pr. dnevice na božić, t. j. licem na božić, na sam božić.

dnevnik, Tagblatt, dobra je riječ; kad može služiti za njem. Tagebuch (vidi u Iv.), nema razloga, zašto ne bi dnevnik mogao značiti i novine, koje svaki dan izlaze.

dnevni red, Tagesordnung; može podnijeti, kad to imaju i drugi jezici: franc. ordre du jour, tal. ordine del giorno, češ. denní pořádek.

dnevno, täglich, na pr. dnevno su mi se tužili; ne valja kao ni dnevice; bolje: svaki dan; isp. godišnje, mjesečno.

doba je imenica, koja ima samo taj oblik, a upotrebljava se samo u nom., gen. i akuz. sing. i plur., po svoj prilici i u vok. sing., na pr. brzo li ti prođe, mlado moje doba! ARj. Kad služi za gen. i akuz. (i sing. i plur.), ponajviše je pred *doba* kakav prijedlog, a obično je i kakva zamjenica ili pridjev. Za lok. sing. uzima se doba samo u uzrečici: na tom doba (žena je na tom doba, t. j. bližu je porođaja). Provincijalizam je uzimati riječ doba kao imenicu ženskoga roda i sklanjati je, na pr. prošla je ona doba, od one dobe prošlo je mnogo godina; bolje je: ono doba, od onoga doba (ili od ono doba). Kad bi riječ doba trebalo uzeti u dat. ili lok. ili instr., onda se mjesto nje ima upotrijebiti druga koja sinonimna imenica, na pr. približavahu se onom vremenu, koje . . . .; pričah im mnogo o mojim mladim godinama; što pjesnici zovu zlatnim vijekom? Pogreška bi bila: onom doba ili onom dobu, o mojem doba ili o mojem dobu, zlatnim doba ili zlatnim dobom.

dobar stajati, gut stehen: ja ti dobar stojim, da ćeš dobiti; premda se i u Vuka nalazi, ali je bolje: jamčiti.

dobiti nema prez. dobim, dobiš . . . . ni pas. partic. dobljen, nego: dobijem, dobiješ . . . . dobit ili dobiven. Isto vrijedi i za glag. predobiti, zadobiti.

dobro, Gut, Herrschaft, t. j. imanje, na pr. živio je na svome dobru; može podnijeti, premda se u ARj. kaže, da je „može biti“ po njem., a u starije vrijeme po tal. (bene).

dobrobit, Wohlstand, iz češ. dobrobyt; češka je riječ m., a

naši pisci upotrebljavaju dobrobit kao f.; v. blagostanje.

dobròhotan, dobròhotnôst, geneigt, wohlgeneigt, Neigung, Wohlgeneigtheit, dobre su riječi, premda im nema potvrda iz današnjega jezika, ali ima iz starijega (v. ARj.), i premda se može činiti, da su načinjene prema lat. benevolus, benevolentia, ali su dobro načinjene.

dobronamjeran, dobronamjernost načinili su književnici prema riječma protivnoga značenja: zlonamjeran, zlonamjernost (vidi tamo).

dobròvolja, Gutwilligkeit; mislim, da može podnijeti; v. ARj.

dobrovóljac, Freiwilliger, dobro je načinjena riječ prema adj. dobrovoljan.

dobru noć! gute Nacht; obično se govori: laku noć!, ali iz ARj. kod *noć* na str. 215b vidi se, da ni *dobru noć* nije zlo; isp. dobar dan, dobro jutro.

dočim, während, arh. ARj.; danas se mjesto toga govori: dok, a; na pr. mi smo se trudili i mučili, dočim ste se vi zabavljali; bolje: dok ste se vi zabavljali ili: a vi ste se zabavljali.

doći k sebi, zu sich kommen, je germanizam, koji se jedan put nalazi i u Vuka (vidi u Iv. kod *doći)*; bolje: osvijestiti se (iza nesvijesti), oporaviti se (iza bolesti), živnuti.

dodijeliti, zuteilen, na pr. dodijeljen je na službovanje kod ministarstva nutarnjih poslova; mislim, da bi bolje bilo: pristaviti; v. pridijeliti.

dodovka, Dronte (neka izumrla ptica), načinjeno od engl. imena te ptice: dodo; u srednjoškolskoj zoologiji; može podnijeti.

dòglêdan, dòglêdna, absehbar: u doglednoj budućnosti; dobra je riječ.

dogođaj, Ereigniss, arh. ARj., bolje: događaj.

doistorija, doistorički, Vorgeschichte, vorgeschichtlich, t. j. predistorija, predistorički, može podnijeti; isp. doručak.

dòjam, dójma, Eindruck; to značenje ima češka riječ dojem, od koje je naša postala, pa u tom značenju treba da je i mi upotrebljavamo; pogreška je, što neki pisci uzimaju riječ dojam za njem. Einfluss.

dojdući, der folgende, nächste: o tom će se raspravljati u dojdućoj sjednici; glag. doći budući trenutan ne može imati participa prez.; bolje je: u budućoj ili u idućoj sjednici.

dojiti, melken, je prov. (slavonski); bolje: musti, muzem.

dok, kad se uzima mjesto *a,* to je po njem. während (koji njem. veznik može imati pored vremenskog značenja također suprotno), na pr. naše će pleme i dalje napredovati, dok će njihovo sve više propadati; jedan mu je sin bio poslušan i blage ćudi, dok je drugi bio opor i neposlušan; bolje: a njihovo će propadati, a drugi je bio. Neki pisci u tom događaju uzimaju: dočim (vidi tamo).

dokidati, dokinuti, aufheben, na pr. naredbu; bolje ukidati, ukinuti.

dolaziti je germ. u uzrečici: kako ja dolazim do toga, da moram dvaput platiti? po njem. wie komme ich dazu....; bolje: kako to, da.... ili: otkle to, da....

doličan, geziemend; riječ sama sobom nije loša (isp. priličan, različan prema glag. prilikovati, razlikovati; tako i doličan prema dolikovati), ali je zlo uzimati je s gen., na pr. takvo shvatanje nije dolično obrazovana čovjeka; bolje: obrazovanu čovjeku.

dolje, nieder, je evropejizam, bez kojega ne možemo biti: dolje takva politika (ili: s takvom politikom)! isp. njem. nieder mit solcher Politik! franc. à bas, tal. a basso, rus. долой.

dom, Vaterland, u tome značenju (t. j. mjesto: domovina), može se uzimati u poeziji (i ako nema tome značenju potvrde u ARj.), a izvan poezije samo u složenicama, na pr. domobran.

domaćina je prov., bolje: domaćin.

domala, domalo, bald; prvo je po svjedočanstvu ARj. (kod *do* na str. 481a i kod *mao* na str. 458b) arh., a za drugo ima potvrda i iz novijeg jezika.

dominikánac, Dominikaner, Dominicanus, pored dòminikovac može podnijeti, v. benediktinac.

domjenak, t. j. razgovor, sasma rđava kovanica prema njem. Wortwechsel.

dòmobrân, domobránac, domobránstvo dobre su riječi, i ako su načinjene prema njem. Landwehrmann, Landwehr, t. j. domobran i domobranac je čovjek, koji brani dom (u značenju: domovina, isp. domorodac, t. j. čovjek u domovini rođen).

domoći se po njem. sich bemächtigen; bolje: dokopati se, dosinuti se, dostati se.

domorodac, Patriot, t. j. rodoljub; to domorodac ne znači, nego: onaj, koji se u kojoj zemlji rodio, a nije se doselio, njem. der Eingeborene; v. otadžbenik.

dòmôvnica, Heimatsschein, nije loša riječ.

dopadati se, dopasti se, i ako je po njem. gefallen, ali već odavno i narod govori (pored pravoga svoga glag. militi se); uzalud je dakle izgoniti te glagole iz jezika.

dopitati, zuerkennen, na pr. dopitati kome nagradu, arh.; bolje: dosuditi.

dopodne, isto što pretpodne (vidi tamo).

doprinijeti, doprinositi, beitragen; slabo potvrđeno u ARj., bolje: prinijeti, prinositi.

dòpust je dobra riječ za njem. Urlaub, t. j. dopuštenje, da tko može neko vrijeme ne vršiti svoju službu; dopust bi upravo imalo da znači svako dopuštenje, ali je značenje stegnuto na osobiti slučaj dopuštenja.

doputovati, zureisen, dobra je riječ, obična u narodu. ARj.

dorastao, gewachsen: nijesi ti dorastao tome poslu, bolje: nijesi ti podoban za taj posao.

dosizati je prov., bolje: dosezati; v. posizati.

dòsjetka, Witz, nema Iv. ni ARj., ali je dobra riječ.

doskočica, Witz, t. j. dosjetka, nije dobro uzimati u tome značenju, nego u onome, koje je u Iv. i u ARj., (t. j. čin, kojim tko kome doskoči), jer glag. *doskočiti* ne znači: dosjetiti se.

dòslovan, adv. *dòslovno,* wörtlich, iz rus. дословный ili iz češ. doslovný; nepotrebno, jer možemo dobro reći: riječ po riječ ili: od riječi do riječi.

dosljedan, dosljednost, consequent, Consequenz, iz češ. důsledný, důslednost'.

dòstalac, dostaoca, Ersteher, dobra je riječ; isp. ustalac.

dostatan, hinlänglich iz češ. dostatný; bolje je, da uzimamo našu riječ: dovoljan.

dostava, dostaviti, dostavljati, Zustellung, zustellen iz rus. доставить ili iz češ. dostaviti; može podnijeti, premda dostaviti u narodnom jeziku znači isto što pristaviti, dodati.

dostići, erreichen t. j. isto što postići (na pr. slavu, sreću), arh.

dosuditi, zuerkennen, na pr. da je kongres Turcima dosudio Trakiju, dobra riječ. ARj.

došasti, der künftige, adv., na pr. sudit će vam došasta pokoljenja; bolje: buduća, iduća.

došašće, Ankunft, arh. ARj.; bolje: dolazak.

dotepuh, isto što došljak, ali s preziranjem, jamačno kajk. (krivo se kaže u ARj., da se govori u sjevernoj Dalmaciji); štokavski je to dògon. ARj. (gdje je grijeисточком zabilježen akc. dógon).

dòticāj, Berührung, dobra riječ; isp. poticaj.

dòtičan, dòtična, betreffend, iz češ. dotyčný; od pridjeva je izvedena imenica *dotičnik,* koju neki pisci uzimaju često bez potrebe mjesto *on,* na pr. znamo mi, tko nas je oklevetao: dat ćemo mi dotičniku priliku, da na sudu dokaže svoje klevete. Tako i mjesto *dotičan* često treba uzeti: taj, na pr. znamo mi, tko nas je oklevetao: dat ćemo mi tome (mjesto: dotičnome) klevetniku priliku, da....

dovinuti se ili *doviti se* u dobrom narodnom jeziku znači isto što domisliti se, na pr. ja se ne mogu tome dovi(nu)ti; ne valja uzimati taj glag. u značenju: dokopati se, dostati se; zlo je dakle: dovinuo se blagu, a još gore: dovinuo se blaga.

doznáčiti, dòznaka, anweisen, Anweisung, načinjeno prema franc. assigner (od ad-signer, a signer je glagol izveden od imenice signe, t. j. znak), assignation; ne sviđa mi se, ali ne znam, što bih bolje predložio.

dozvola, dozvoliti, Erlaubniss, erlauben iz rus. дозволенiе, дозволить; nepotrebno, jer imamo dobre svoje riječi: dopuštenje, dopustiti.

doživotan, lebenslänglich, na pr. doživotna tamnica, iz češ. doživotný; smislu bi bolje odgovaralo: dosmrtan, t. j. koji traje do smrti.

dragati (dragam), liebkosen, je prov., bolje: milovati, gladiti.

dragulj, draguljar, Edelstein, Juwelier; najprije se nalazi u Š.,

koji je jamačno obje riječi načinio, ali rđavo, jer je nastavak *-ulj* veoma rijedak; narod govori: dragi kamen, a čovjek, koji to prodaje, mogao bi se zvati: dragokamenar; ima, istina, i riječ: dragac za Edelstein, ali samo u jednom stihu neke narodne pjesme.

Dragutin je dobro narodno ime od davnina, ali nije lat. Carolus (prema čemu su Ilirci počeli upotrebljavati Dragutin misleći, da Carolus dolazi od lat. carus, t. j. drag, ali to je germansko ime, koje nema nikakve sveze s lat. carus), ni njem. Karl, franc. Charles. Kad nam ne smeta Karlovac i Karlovci, trebalo bi, da upotrebljavamo Karlo za svakoga čovjeka toga imena, koji nije našega naroda, a samo za naše ljude neka ostane Dragutin, ali neka se ne misli, da je Dragutin isto što Carolus, Karl; v. Lavoslav, Ljudevit.

drapati, zerreissen, na pr. košulju, je kajk.; štokavski je: derati.

draž, f. isto što draženst i isto tako riječ sumnjive vrijednosti (vidi tamo).

dražba, Lizitazion, Versteigerung, iz češkog jezika, u kojem dražba isto znači; narodne su riječi tome: lidžba (ličba) i munta (ova druga iz tal. multa). Od *dražba* izvedene su riječi *dražbovati* (t. j. prodavati na dražbi, ličiti), *dražbovaonica* (t. j. kuća ili soba, u kojoj se čini dražba).

Draždani, Dresden; uzeto bez potrebe iz češ. Drážďany.

dražest, dražestan, Reiz, Anmut, anmutig, reizend, načinjeno u novija vremena prema njem. Reiz, reizend, t. j. što čovjeka kao *draži* (njem. reizen znači: dražiti), ali Hrvat i Srbin kad vidi što „dražesno", on ne osjeća, da ga što „draži". Mjesto *dražest, dražestan* govori narod: milina, milinje, mìljûšan (ovu treću riječ ima ARj.).

drêvan, drévnôst, alt, altertümlich, iz rus. древний, древность ili iz češ. dřevní, dřevnost'; narodne su riječi za to: staròdrêvan, starodrévnôst.

droptina, Brosame, je kajk.; bolje: mrva, troha (mrvica, trošica).

drugotan, drugotna, secundär, iz češ. druhotní, isp. prvotan.

drùkčî, adv. drùkčê, isto što drukčiji, drukčije. ARj.

drùštven, gesellig, t. j. druževan; u tome značenju ima ARj.

drùžica može značiti isto što drúga, drugarica. ARj.

drvo je Baum i Holz; gen. sing. drveta u oba značenja (rijetko: drva); plur. drveta je Bäume, a drva je Holz; tako se razlikuje i: drveće i drvlje, prvo je Bäume, drugo je Holz.

dȑvoréd, Allee, može podnijeti.

dȑzak, dȑzôst, dreist, frech, Dreistigkeit, Frechheit iz rus. дерзкiй, дерзость ili iz češ. drzý, drzost'. Od *drzak* je načinjena imenica *dȑskôst,* a od osnove *drz,* koja je u *drzak, drznuti se,* načinjene su riječi *drzòvit, drzòvitôst,* koje se najprije nalaze u MU.

dȑznuti se, sich erdreisten, iz rus. дерзнуть (bez ся, t. j. *se).*

držan, gehalten, t. j. dužan, obavezan, na pr. vi ste držani

meni to kazati; ne mora se uzimati, da je germanizam, jer ARj. ima kod riječi držati na str. 831. mnoštvo primjera iz starijeg jezika, u kojem nije bilo germanizama.

držati, 1. držati govor, predavanje, je po njem.: Rede, Vorlesung halten; bolje: govoriti (besjediti), predavati. — 2. držati s kim, na pr. ja držim s naprednjacima, po njem. ich halte mit den Fortschrittlern; bolje: pristajem s naprednjacima ili: za naprednjacima. — 3. držati do koga ili do čega, na pr. ja malo držim do njega; ona mnogo drži do sebe; Tolstoj ne drži ništa do Šekspira; tako se govori i piše, i mislim, da nije rđavo, premda nema tome potvrde ni u Iv. ni u ARj. Ne može se reći, da je germanizam, jer Nijemci u takvoj prilici govore: halten von Einem, von etwas *(a von* nije *do,* nego *od).* — 4. držati koga ili što za što, na pr. držahu ga za budalu; on drži svoju bolest za šalu; to nije germanizam, premda se i njem. govori: Einen ili etwas für etwas halten; da nije germanizam, vidi se i otud, što se to nalazi i u prostonarodnom govoru, pače i u narodnim pjesmama, kako se vidi iz ARj. kod riječi držati na str. 828b.

dubak (dupka), konkav, na pr. dupko ogledalo; bolje: ugnut.

dubiti, dubim, aushöhlen, prov.; bolje: dupsti, dubem; u narodnom jeziku dubiti znači: stajati dupke.

dubok: u dubokoj noći, tami, in tiefer Nacht, Finsterniss; može podnijeti, ne mora se shvaćati kao germanizam, jer pišu i neki stari pisci, u kojih nema germanizama. ARj.

dugočasan, langweilig; bolje: dosadan; *dugočasnost,* Langweile; bolje: čama, dosada.

dugočasiti se, sich langweilen; bolje: čamati, čamiti; *dugočasim se,* bolje: dosađuje mi, dodijava mi, dosadno mi je.

dugoljast, länglich, prov., bolje: duguljast.

dugotrajan, langdauernd; bolje: dug, na pr. duga bolest, dugi ratovi.

dugovati, schulden; duguje čovjek ono, što mora vratiti; nije dakle dobro: djeca duguju roditeljima pokornost; tu spoznaju dugujemo astronomiji; bolje: djeca su dužna (moraju) pokoravati se roditeljima; tu nam spoznaju daje astronomija.

duh, Geist, ne valja ovako: duhovi su danas razdraženi po njem. die Geister sind erregt; bolje: razdraženi su ljudi (građani, đaci i t. d.).

duha, Geruch, prov., bolje: vonj, miris, zadah.

duriti se, ekeln, prov., bolje: gaditi se, grstiti se.

dušobrižnik, Seelsorger; bolje: duhovnik, duhovni pastir.

dva, dvije, u gen. je dvaju za muški i srednji rod, dviju za ženski; oblik dviju za muški i za srednji rod je arh., isto tako oblik dvih za sva tri roda; u dat., lok., instr. je dvjema za sva tri roda; oblici dvim, dvima, dvama su arh. i prov.

dveri, Thüre, je crkvenoslav. riječ i znači: vrata u crkvi; nije dakle dobro uzimati za druga vrata, na pr. otvorile su se dveri njezine kućice.

dvoboj, Zweikampf, može podnijeti, jer se može shvatiti kao: boj dvojice; ispor. listopad, t. j. padanje lišća, žitorod, t. j. rod žita i t. d.

dvoglas, Diphthong; može podnijeti, jer se može shvatiti kao: onaj, koji ima dva glasa; ispor. bjelobrk, stonoga.

dvogupka (na pr. svjedodžba); bolje: duplikat, jer dvogupka može značiti samo: dvoguba, t. j. dvostruka svjedodžba.

dvojnik, Doppelgänger, iz rus. двойникъ; našim jezikom moglo bi se to dobro reći: istòvetnīk.

dvokolica f. sing., zweirädriger Wagen; može i tako biti pored *dvokolice,* pl. ARj.

dvopek, Zwieback, ARj.; može podnijeti: dvopek, t. j. dvaput pečen; ispor. dvokoska (t. j. koza, koja se dvaput okozila), — a *-pek* ima pasivno značenje kao i *-rez* u novorez (unlängst verschnittenes männliches Schwein), kao *-pis* u rukopis (t. j. ono, što je rukom pisano).

dvorac, Palast, iz rus. дворецъ; bolje: dvor, dvori, palača; riječ dvorac po našem jezičnom osjećanju može značiti samo: mali dvor; zato je ta riječ nezgodna.

dvorana, Saal, dvornica; mislim, da će pravi akc. biti dvòràna, a ne dvòrana, kako je u ARj. i u Iv.; isp. druge riječi s istim (turskim) nastavkom: ciglàna, kuglàna, svilàna.

E.

e u posljedičnim rečenicama mjesto *da* ne valja, na pr. tako je bio vragolast, e smo mu se slatko smijali.

efikasan, wirksam, sasma nepotrebna francuska riječ (efficace); bolje: djelovan, djelotvoran (vidi kod riječi djelatan).

ekscar, ekskralj, Exkaiser, Exkönig, vrlo rđavo mjesto: rascar, raskralj; ispor. raspop.

Evropejac, Evropejka, evropejski prema drugim jezicima: njem. Europäer, europäisch, franc. Européen, lat. Europaeus; bolje: Evropljanin, Evropljanka, evropski.

F.

fakultet je upravo lat. riječ, ali u njem. obličju: Fakultät s promjenom roda (naše je fakultet m., a njemačka je riječ kao i latinska f.), isto tako rus. факультетъ; ispor. univerzitet.

Fran, Franz, vrlo je slabo potvrđeno u ARj.; bolje: Frano i Franjo.

Francez, Francuz, dobro je oboje; prvo je iz tal. Francese, a drugo iz njem. Franzose (s promjenom iz *-o-* u *-u-* kao i u drugim nekim tuđim riječma, na pr. Antun, Grgur od lat. Antonius, Gregorius i t. d.).

G.

gadaluk i *gadluk,* Abscheulichkeit, Greuel (s turskim nastavkom *-luk* kao i bezobrazluk, pasjaluk, pustahiluk); za drugu riječ ima ARj. potvrdu, da se govori u Lici, ali su obje nepotrebne, jer imamo ljepše riječi: gȓdilo, mrzost.

gadost, Hässlichkeit, iz rus. гадость; naše su riječi za to: gad, gnusoba, grdoba.

ganutljiv, rührend; u tome značenju bolje je dirljiv (vidi tamo). ARj. ima ganutljiv, ali samo u pasivnom značenju: onaj, koji se može ganuti.

ganjati, verfolgen, posve je dobra riječ; ali izganjati, naganjati, proganjati je prov., bolje: izgoniti....

-garati, na pr. dogarati, izgarati, pregarati.... je prov., bolje: dogorijevati....

gatalinka, Laubfrosch; ako se doista govori gdje u narodu, značenje je: žabica, kojom se gata, kakvo će biti vrijeme, i onda je rđavo u Š. katalinka.

gavka, Eidergans, iz rus. гавка.

gdjekad, manchmal, t. j. katkad; ARj. ima za taj adv. samo jednu potvrdu, i to iz XVI. vijeka sa značenjem: kadgod (dakle ne: katkad).

geslo, Losung, Parole (t. j. lozinka), iz češ. heslo.

gimnazijalac, Gymnasialschüler, može podnijeti, ali mjesto *gimnazijalan* običnije je: gimnazijski (od gimnazija kao županijski od: županija).

glàčalo, glàčati, Bügeleisen, bügeln, može podnijeti; narod govori tuđe riječi: tigla, tiglati, utija (u St. ima i glag. utijati). Neologizam je i *glàdilo* za Bügeleisen, može podnijeti.

gladuš, der Hungrige, je kajk.; bolje: gladnik, gladnica (ova druga riječ može se reći za žensko i za muško).

glagol, Zeitwort, iz rus. глаголъ.

glagoljica, glagolitische Schrift, bolje: glagolica (kako je u ARj.), jer je riječ izvedena od *glagol,* a ne od *glagolj;* tako je bolje i *glagolski* (na pr. glagolska književnost) nego *glagoljski,* premda se u ARj. kaže obratno; ali *glagoljaš* treba ostaviti, premda bi *glagolaš* bilo možda pravilnije, ali za ovo ARj. nema potvrde, a za *glagoljaš* ima.

glasilo, Organ (kad se govori o novinama), može podnijeti.

glasina, Gerücht, je upravo augm., zato ne treba upotrebljavati mjesto *glas,* kadgod se kome svidi, nego samo onda, kad se misle mnogi, i to ponajviše krivi glasovi; bolje je dakle: ne vjerujte tim glasovima nego: glasinama.

glasiti, lauten, na pr. kako to glasi talijanski? naredba glasi ovako; dobra je riječ.

glasom, laut, na pr. glasom ministarske naredbe, to je po njem.; bolje: po ministarskoj naredbi; tako i: po §-u 10 (a ne: glasom §-a).

glasovir, Klavier, vrlo rđava riječ, koju je skovao Š. uzevši *-vir* iz njem. riječi i složivši je s imenicom: glas, kao da je glasovir instrumenat, u kojemu je vir glasova, a to nema smisla, jer klavir nije ni vrtlog ni izvor (to dvoje znači *vir*) glasova, a ako tko kaže, da jest, ja mu kažem, da bi se s istim pravom glasovir mogle zvati i gusle, flauta, trublja i t. d. Da se njem. riječ ne svršuje na *-vir,* ne bi nikad Šulek posve dobru riječ klavir pretvorio u glasovir. Isto je tako rđav i glagol *glasovirati* mjesto: klavirati, udarati u klavir. Vrijedno je dodati, da drugim Slavenima nije palo na um za taj svjetski instrumenat graditi svoju riječ.

glasòvit, berühmt, u ARj. obilno potvrđeno.

glazba, Musik; mislim, da nije potrebno bilo tu riječ skovati kod svjetske riječi muzika; tako su isto nepotrebne i riječi izvedene od *glazba: glazbenik* (mjesto: muzik), *glazbilo* (mjesto: muzička sprava), *uglazbiti* (mjesto: komponirati).

-gledavati, na pr. izgledavati, razgledavati, ugledavati se.. je prov., bolje: izglédati, razglédati, uglédati se...

glede, betreffs, hinsichtlich, to je sasvim nepotreban prijedlog, kojemu vrlo malo potvrda ima u ARj. (samo iz dva slavonska pisca XVIII. vijeka); mjesto *glede* svagda se može uzeti koji običniji prijedlog, na pr. što mislite *o* tom? neprilika je *poradi* vjerskih razlika; pogodili su se *za* tu livadu; tako je bolje nego: glede toga i t. d.

gledište, Gesichtspunkt, dobro je kao i gledalište.

gledom, in Anbetracht, instrum. sing. od imenice gled (t. j. gledanje), koja je sama sobom dobra, ali je rđavo na pr. gledom na njegovu mladost može mu se oprostiti; bolje: gledajući na njegovu mladost ili: s obzirom na njegovu mladost.

gluma, Schauspiel, može podnijeti; ta je riječ, istina, nekad značila: šala, igra, komedija, ali kako se riječma *glumac, glumiti* raširilo značenje, te prva danas znači čovjeka, koji glumi u teatru, t. j. prikazuje ne samo šaljive i vesele stvari, nego i ozbiljne i žalosne, tako se može i *gluma* upotrebljavati u značenju: Schauspiel, drama.

glumište, Theater, mislim, da riječ sama sobom može podnijeti, ali da nije potrebno prevoditi svjetsku riječ: teatar.

glup, dumm, t. j. benav, lud, tup, tupoglav iz rus. глупый, češ. hloupý; ovamo idu i izvedene riječi: *glupak, glupost* der Dumme, Dummheit. Bez svih tih riječi mogli bismo biti, ali su se već sasvim odomaćile.

glupav, dumm, načinjeno od glup s nastavkom *-av* prema riječi istoga značenja: benav; može podnijeti.

gmaz, Kriechtier, Reptil; nalazi se najprije u Š., nema nijedan slavenski jezik, ali se valjada u narodu gdjegod nalazi; to se može zaključivati po prezimenu *Gmâz* u Hrvatskoj; bolje i sigurnije: gmizavac (načinjeno prema: gmizati kao skakavac prema: skakati).

gnušanje, gnušati se, Abscheu, verabscheuen iz rus. гнушаться, na pr. osjećao sam gnušanje od takvih spletaka, gnušao sam se od takve politike; narod bi to rekao: osjećao sam gađenje, gadila mi se politika, bila mi je gadna, a imamo još i riječi: oduran, odurnost.

gnjavator, gnjavaža, obje su riječi načinjene prema glag. *gnjaviti,* t. j. dugo i dosadno blebetati, prva s latinskim, druga s francuskim nastavkom; trivijalne riječi, mogu se uzimati samo u šali i u spisima, koji nemaju književne vrijednosti, na pr. u novinskim člancima i polemikama.

gnjed, braun, iz rus. гнѣдый ili iz češ. hnědý (u oba jezika osobito o konju).

gnjeteo, Fasan, ima ARj. iz starijega jezika samo iz DB. i iz St., u drugom od tih rječnika stoji: gnjeteo, gen. gnjetea, a u prvome: njeteo („gneteo"; da je DB. htio naznačiti „gnjeteo", napisao bi „ghgneteo"), gen. njetea. Iz St. uzeo je riječ MU (gnjeteo, bez gen.) i Š. (gnjeteo, gen. gnjetela), a iz Š. prodrla je riječ u hrvatsku književnost. Riječ je ova veoma sumnjiva s nekoliko razloga: stoga, što je u dva najstarija izvora različno zapisata: njeteo i gnjeteo, što nijedan slavenski jezik nema riječi, koja bi ovoj makar iz daleka odgovarala, što ni u neslavenskim jezicima, iz kojih su riječi prodirale u naš, nema, koliko ja znam, nigdje riječi, iz koje bi mogla poteći riječ gnjeteo (njeteo). Treba dodati, da St. napominje uz riječ gnjeteo, da ju je uzeo iz DB, ali ju je krivo pročitao i krivo pročitanu unio u svoj rječnik; i u ARj. je Della Bellino „gneteo" krivo preneseno, t. j. gnjeteo. Prava naša narodna riječ ovo ne može biti nikako, jer se ne može naći korijen, od kojega bi postala, a kad bi bila, onda bi u ona dva najstarija izvora bio gen. *-ela* (ispor. pepeo, gen. pepela), a ne bi bio *ea.* Mislim, da se ne će nikad nitko domisliti, otkle je DB. uzeo svoje: njeteo. Kad je dakle riječi gnjeteo izvor tako mutan i tako nepouzdan, nema druge, nego je sasvim izbaciti iz književnosti i iz govora te upotrebljavati svjetsku riječ: fazan.

gnjiloba, Fäulniss: bolje: gnjiloća, vidi ARj.

gnjus, gnjusan, gnjusiti . . . je prov. mjesto gnus, gnusan . . . Akc. je adj. gnúsan, gnúsna, a ne gnȕsan, gnȕsna, kako je u Vuka i u Iv.; vidi ARj.

godimice, jährlich; ARj. nema te riječi (a nema ni *godomice*); bolje: svake godine.

godina: iz godine u godinu, von Jahr zu Jahr; bolje: od godine do godine, koje ima Iv.

godišnje, jährlich, na pr. primam godišnje od njega 1000 dinara; bolje: na godinu; ispor. dnevno, mjesečno, nedjeljno.

gojiti, hegen, na pr. nadu, mržnju; bolje: nadati se, mrziti.

gombanje, gombati se, das Turnen, turnen, riječi su vrlo sumnjive vrijednosti, vidi ARj.; bolje: gimnastika, turnanje, turnati se; posljednje su dvije riječi doduše iz njem. jezika, ali su u njem. došle iz franc. tournoi (viteška igra).

gord, stolz, iz rus. гордый; naša je riječ za to: ohol, tako i oholost mjesto gordost (rus. гордость).

gorljiv, gorljivost, Eifer, eifrig, iz češ. horlivý, horlivosť.

gorostas, Riese, riječ načinjena iz adj. gorostasan; bolje: goròstasnîk.

goruć, brennend, je arh. mjesto: vatren, vruć, žarki; vrlo je rđavo: goruća pitanja naše nutarnje politike, po njem. brennende Fragen; bolje: hitna, neodgodna, neodložna pitanja.

gospoštija, Herrschaft, nema ARj., bolje: gospoština.

gost, Gast; plur. nije gostovi, nego gosti. — Za ženu, koja je u gostima, ima osobita riječ: *gošća,* ali se može uzimati i gost, vidi jedan primjer u Iv.

gostoprimstvo, Gastfreundlichkeit, iz rus. гостепріимство; naše su riječi za to: čazbenost, dočekljivost, gostoljubivost.

gradonačelnik, Bürgermeister; bolje: načelnik, jer načelnik ne mora biti samo gradu, može biti i selu ili varošici.

grano taj, Hermelin, iz češ. hranostaj; nije iz rus. горностай, jer onda bi i u nas bilo gornostaj.

griješka će biti mala pogreška, dakle ne njem. Fehler, nego Versehen; može se uzimati ne samo u instrum. sing. (griješkom kao adv.), nego i u drugim padežima; isp. mislim, da su pisarske griješke. Daničić rječn. iz knjiž. star. 2, 203.

griža, Biss; običnije i bolje: grižnja; dakle ne griža savjesti, nego: grižnja savjesti.

grkokatolički, grkokatolik, dobro su načinjene riječi; vidi Jugoslavenin.

gȓmlje, Gebüsch, dobra riječ. ARj.

gròmada, Haufe, Masse, otud adj. *gròmadan,* ungeheuer, massiv, iz rus. громада, громадный ili iz češ. hromada, hromadný.

gròmak, grômka, laut, tönend, t. j. jak (o glasu) kao grom, iz rus. громкій; narod to kaže: gromovit, gromovan.

gròmobrân (bit će takav akc.). Blitzableiter, može podnijeti; ispor. kišobran (t. j. ono, što brani od kiše).

gromòglâsan, isto što gromak, gromovit, moglo bi biti iz rus. громогласный, a mogla bi biti i naša narodna riječ; u ARj. ima joj potvrda iz jedne narodne pripovijetke.

gromor, Getöse, t. j. buka, praska; to je arh., kako se vidi iz ARj.

grud, f. Brust; ARj. i Iv. imaju samo pl. grudi (kao prsi), dakle: u mojim grudima, a ne: u mojoj grudi.

grȕj, ime nekoj ribi, takav je akc. u ARj., griješkom je u Vuka (i iz njega u Iv.) grûj.

grȕpa, Gruppe, je svjetska riječ; franc. groupe, tal. gruppo, rus. группа; možemo je dakle i mi upotrebljavati.

gumbašnica, Stecknadel, je kajk., bolje: babljača (vidi u Iv. kod te riječi druge sinonime); najbolje: zabàdača, koju riječ kao narodnu bilježi Zore, palj. 115, str. 185.

gungula, Gedränge, t. j. tišma, naloga, na pr. nije se mogao proturati kroz gungulu; toga značenja nema ni ARj. ni Iv., nego značenje: buka, huka, vika.

gunj, Kotze, t. j. ćebe, guber; u tome je značenju kajk.

gužva, Gedränge, t. j. tišma, naloga; bit će, da se govori gdje u narodu, premda toga značenju nema ARj. ni Iv.

gvàla, Klumpen, gruda, guka, grumen. ARj.

H.

-hađati, na pr. dohađati, ishađati, nahađati .... je prov.; bolje: dohoditi.... Izuzetak je: pohađati, besuchen, jer je pohoditi obično pf. glag., ali se uzima i kao impf., na pr. ne pohode (nas) srijemski knezovi u Vuka nar. pjes. 2, 634.

halabuka, Lärm, je kajk.; bolje: buka; tako je i *halabučiti,* štok. bučati (bučim). ARj.

harakter, Charakter, je prema grč., lat. i njem. jeziku, a *karakter* je prema franc. (caractère) i prema tal. (carattere).

Herceg-Bosna, t. j. Hercegovina i Bosna; jamačno načinili književni ljudi. Ne može zato dobro biti, što se svagda govori Bosna i Hercegovina, a ne obratno; a ni zato, što je Herceg-Bosna složenica kao na pr. crnožut, jugozapad, t. j. crn i žut, jug i zapad, a takvim složenicama prvi se dio svagda svršuje na *-o,* moralo bi dakle i ovdje biti Hercegobosna, a tako nitko ne piše.

hiniti, heucheln, je doduše arh., ali dobro može poslužiti i u današnjem jeziku, kad treba uzeti objekt, na pr. hinio je ljubav, prijateljstvo (t. j. pretvarao se, da ljubi, da je prijatelj), isto tako, kad treba uzeti pasiv, na pr. hinjena ljubav. Današnji glagoli pretvarati se, graditi se ne mogu se tako upotrebljavati, ali vidi pritvoran.

Hinko, Heinrich, uzeto iz češ. Hynek bez potrebe; bolje: Henrik.

hir, m. Laune; riječ tamna postanja: nema je nijedan slavenski jezik; najprije se nalazi u Š., za kojeg se ne zna, otkle ju je uzeo; najbolje je izbaciti tu riječ iz književnosti i upotrebljavati: mušica ili mušice, koje ima ARj., a od te se imenice može načiniti adj. mušičav ili mušičast sa značenjem njem. launenhaft (mjesto: *hirovit).*

hodočasnik, hodočastiti, hodočašće, Pilger, pilgern, Pilgerfahrt. Te se riječi najprije nalaze u St., koji ih je i načinio, i to hodočastiti u smislu: hodom častiti koga ili što; tako i hodočašće u smislu: hodom čašćenje, hodočasnik: onaj, koji hodom časti. St. doduše kaže, da se riječi hodočastvo (hodočestvo) i hodočašće nalaze u glagolskom misalu, ali to je teško vjerovati. Iz njegova su rječnika riječi hodočasnik i

hodočašće uzeli MU, a poslije Š., i iz njihovih su rječnika pomalo ušle u hrvatsku književnost. U svojoj gram. i stil. 687. ja sam oštro osudio pomenute riječi; danas blaže sudim i kažem, da mogu podnijeti, jer je na pr. hodočašće isto što: *hodom* čašćenje, ispor. rukopis, t. j. ono, što je *rukom* pisano, ili rukotvorac, t. j. onaj, koji *rukom* tvori. Mogao bi tko reći, da su te riječi zato rđave, jer „hodočasnik“ ne mora *hoditi:* on može jahati, može se voziti (u kolima i u željeznici) i broditi; tome se može odgovoriti, da ima dosta riječi, kojima je značenje tako rašireno, da je prvobitno značenje sasvim zaboravljeno, na pr. stolar nije samo onaj, koji pravi stolove, nego i onaj, koji pravi krevete, ormane, vrata; krojač ne kroji samo, nego i šije, utija; krvnik ne prolijeva samo krv, nego je i onaj, koji vješa; tajnik ne čuva samo tajne, nego ima i mnogo drugih poslova, koji nijesu tajni; vidi još: gluma, olovka, pločnik. Tako dakle i hodočasnik ne mora biti samo onaj, koji hodi, nego može i onaj biti, koji jaše, koji se vozi ili brodi putujući kamo poklonikom.

hohotati, hohoćem, laut lachen; nepotrebna ruska riječ хохотать; bolje: grohotati se, grohotom se smijati, kikotati se.

hòtice, absichtlich, t. j. hotimice; može podnijeti. ARj.

hòtimičan, absichtlich, na pr. hotimični grijesi; taj je pridjev dobro načinjen od priloga *hotimice*; u Iv. nalaze se pridjevi: nehotičan, uzajmičan, koji su načinjeni od priloga: nehotice, uzajmice; v. nahvaličan, poimenačan.

hotjeti, wollen; partic. prez. hotijući nije običan kao ni htijući; bolje: hoteći.

hrana, Nahrung, u prenesenom smislu, na pr. narodnom nezadovoljstvu davala je loša uprava mnogo hrane (— — hat viel Nahrung gegeben); ta se fraza u našem jeziku mora promijeniti i reći na pr.: nezadovoljstvo je podjarivala, potpirivala, podsticala loša uprava.

hrptenica, hrptenjača, Rückgrat; jamačno je i tako dobro, premda ARj. i Iv. imaju samo bez *-p-*.

hùnjavica (mislim, da je takav akc.), Schnupfen, t. j. hunjkavica, kihavica; može podnijeti.

huškač, huškati, Hetzer, hetzen, je kajk., bolje: podbadač, potutkač, podbadati, tutkati, drškati.

hvaćati, fangen, je arh. i prov. ARj.; bolje: hvatati, ali složeni mogu imati i u književnom jeziku *-ć-* i *-t-*, dakle dohvaćati i dohvatati, prihvaćati i prihvatati, shvaćati i shvatati, zahvaćati i zahvatati.

hvala, Dank, na pr. starine se danas, hvala većoj prosvjeti, više iskopavaju i bolje čuvaju (— — dank der grösseren Aufklärung — —; isp. franc. grâce à, tal. in grazia di); bolje: blagodareći, vidi kod blagodariti.

hvalisati se, prahlen; najprije u Š.; bolje: hvaliti se, hvastati se; — *hvalisav,* bolje: hvastav, — *hvalisavac,* bolje: hvališa, hvaldžija.

hvalospijev, Lobgesang, Loblied, može podnijeti; ali kad se misli osobìta vrsta pohvalnih pjesama, bolje je uzeti riječ iz grč. jezika hìman, gen. hìmna; v. slavospijev.

hvatati, v. hvaćati.

I.

i. 1. Između dva prijedloga može samo onda stajati *i,* kad se oba slažu s istim padežom i ako jedan i drugi imaju više od jednoga sloga; može se dakle odobriti: ispod i iznad trpeze, oko i poslije toga vremena, preko i između kamenja; ali i tu bi narod po svoj prilici volio reći: ispod trpeze i iznad nje, oko toga vremena i poslije njega, preko kamenja i između njega. Nikako ne valja: pred i pod stolom, u i izvan škole, nad i među brdima. — 2. Mislim, da nije dobro: u tri i u više kuća, pred dva i pred pet građana, nego da je bolje: u tri kuće i u više (njih), pred dva građanina i pred pet (ili: pred dvojicom i pred petoricom građana); isp. ili. — 3. Među glavnim brojevima uzima se *i,* na pr. dvadeset i jedan, trideset i šest, sto i pedeset i tri, tisuća i sedam stotina i osamdeset i pet; među stotinama i tisućama može se izostaviti *i*: dvadeset i dvije tisuće, tri sta i sedamdeset i tri. Među rednim brojevima ne uzima se *i*: dvadeset sedmi, trista osamdeset šesti, pet stotina devedeset osmi. — 4. Dvije složene riječi, kojima je drugi dio zajednički, kad se nađu jedna do druge, onda neki naši pisci od prve riječi uzmu samo prvi dio, a drugu uzmu potpuno i među njih metnu veznik *i,* na pr. pravo- i državoslovne nauke, isto- i inovjerci i t. d.; to je po njem., na pr. Rechts- und Staatswissenschaften, Ober- und Untergymnasium. Premda se dva takva primjera nalaze i u Vuka (oba iz g. 1826. — vidi u mojoj gram. i stil. na str. 364), opet mislim, da je bolje i prvu riječ uzimati potpuno, dakle: pravoslovne i državoslovne nauke i t. d.

ići, gehen; kako ti ide? to je po njem. wie geht 's dir? bolje: kako ti je? isto je tako po njem.: mučim se, da izračunam, ali ne ide, aber es geht nicht; bolje: ali se ne može, ali ne mògu. Nije germanizam: kako ti ide posao? zlo mu ide trgovina.

igo, Joch, iz crkvenoslav. ili iz rus. иго; nepotrebno, kad imamo: jaram.

igrarija, Spielerei; u ARj. vrlo slabo potvrđeno; bolje: igra.

igrati, spielen, na pr. igrati klavir, bolje: udarati u klavir, a može se reći i: svirati, kako se kaže svirati za harfu (vidi potvrdu u Iv.); — igrati ulogu, Rolle spielen, mislim, da može podnijeti; ispor. u ARj. kod igrati na str. 778 b pod e primjer iz Kanižlića: igraše jednu prikazu prid carom.

igrokaz, Schauspiel; bolje: gluma (vidi tamo).

ili. Mislim, da nije dobro: u dva ili u više gradova, imao je malo ili nikakvih prijatelja, nego da je bolje: u dva grada ili u više (njih), malo prijatelja ili nikakvih; isp. *i* pod 2.

imati, dobrotu, strah, sreću, veselje, Güte, Furcht, Glück, Freude haben pored: biti dobar, strašiti se, biti sretan, veseliti se, može podnijeti; vidi po jedan primjer u Iv. kod dobrota, kod strah, kod sreća, kod veselje.

ìmendân, gen. ìmendāna, Namenstag, može podnijeti; isp. blagdan, Slankamen, Šarengrad; govori se i: godovno.

imenito, namentlich, je germanizam, na pr. naš posao nije još svršen, imenito bismo imali još to i to učiniti; bolje: osobito. ARj. ima dva primjera iz starijeg jezika, u kojima imenito znači: poimence, po imenu.

imetak, Vermögen, je riječ u ARj. slabo potvrđena; bolje: imutak.

imućtvo (imućstvo), Vermögen, nema ARj., a nema ni adj. *imućtven;* nije dakle dobro: imućtvene njegove okolnosti nijesu mi poznate; bolje: imovinske, ni toga adj. nema doduše ARj., ali je posve dobro načinjen od imenice: imovina (Vermögen).

indi, also, je prov.; bolje: dakle.

individuum; mislim, da bi tu nužnu lat. riječ najpriličnije bilo uzimati u ženskom rodu, i sklanjati je u sing.: nom. individua, gen. individue, dat. individui, akuz. individuu, plur.: nom. i akuz. individue, gen. individuâ, dat., lok., instr. individuama; prema tome: svaka individua živi osobitim životom, neke individue brzo propadaju; isp. gimnazija, konsistorija, privilegija, stipendija prema lat. gymnasium, consistorium, privilegium, stipendium.

ini, anderer, danas je arh. (i ako se drži u svezama *od ina, na ino,* koje služe kao prilozi u značenju: inače); bolje je dakle: tome su drugi uzroci (nego: ini).

inozemac, inozemski, inozemstvo, Ausländer, ausländisch, Ausland; sve tri riječi mogu podnijeti.

iscrpiti, v. crpiti.

iscrpiv, iscrpljiv, erschöpfend; čini mi se, da bi to prije značilo: onaj, koji se može iscrpsti, negoli: onaj, koji iscrpuje, za koje bi bolje bilo: iscrpan, iscrpna, kako neki i pišu.

ishitriti, t. j. izmisliti, sastaviti, načiniti, na pr. pjesmu, basnu; arh.

ishod, Ausgang, nije dobro na pr. ishod jučerašnjih izbora nije nas iznenadio, bolje: posljedak; još je gore: ishod uzeti, Ausgang nehmen mjesto: svršiti se, na pr. nitko ne zna, kakav će ishod uzeti njihova borba.

ishoditi, erwirken, prov., govori se gdješto po Slavoniji, i to kao pf. glag. (onako kao i pohoditi), na pr. ishoditi kome kakvu službu. Nalazi se u rječnicima Š. i P., ali nije skovana riječ, jer u njem. jeziku nema glag., prema kojem bi ishoditi u rečenom značenju moglo biti načinjeno, a zacijelo nije uzeto ni iz rus. glagola istoga značenja исходатайствовать. Moglo bi se upotrebljavati u književnom jeziku, kad ne bismo imali glagola: pribaviti, priskrbiti, koji isto znače, a rašireni su više po

narodu. Vidi još isposlovati, izdejstvovati.

iskaliti se na kome, nije dobro; bolje: iskaliti srce, gnjev, mržnju na kome.

ìskaz, Aussage, na pr. pred sudom; može podnijeti.

iskazati, iskazivati. 1. i. kome čast, počast; bolje: dati (davati), činiti (učiniti), a može se uzimati i: oda(va)ti, što je iz rus. jezika (vidi tamo). — 2. *iskazati se,* sich ausweisen, sich legitimiren; može podnijeti, tako i *iskaznica,* Legitimation.

isključiti, isključivati, ausschliessen, na pr. đaka iz škole, poslanika iz skupštine, može podnijeti, jer je to evropska riječ: u istom je značenju ima lat. jezik (excludere), franc. (exclure), tal. (escludere), rus. исключить, polj. wykluczyć; mjesto *isključiti* može se, istina, reći: izagnati, ali taj glag. više znači silu, koje kod isključivanja ne mora biti. Tako isto može podnijeti i adj. *isključiv,* adv. *isključivo:* njem. ausschliesslich, franc. exclusif, tal. esclusivo, rus. исключительный.

isknjižiti, na pr. dugove (iz knjige), načinjeno prema dobru glag. uknjižiti (t. j. unijeti, upisati u knjigu), može podnijeti.

iskon, Uranfang, nije imenica, koja bi se sklanjala, nego se upotrebljava samo u svezi: od iskona (t. j. od prvoga početka); zato nije dobro na pr. u prvom iskonu novoga života, a nije dobro ni: od prvoga iskona, jer tu riječ iskon imajući uza se adj. prestaje biti adv.

iskoristiti, iskorišćivati, ausnützen, načinjeno po njem. glagolu; bolje: vaditi, izvaditi korist iz čega, na pr. oni vade korist iz hrastova naših šuma mjesto: iskorišćuju hrastove; v. izrabiti, izrabljivati.

iskrižati, durchstreichen, na pr. rukopis, pjesmu, mislim, da može podnijeti; v. križati.

isljedovati, isljeđivati, untersuchen, iz rus. изслѣдовать; bolje: istražiti, istraživati (na pr. krivce).

ìspad, Ausfall. 1. ne valja na pr. njihov ispad na naše čete izjalovio se; bolje: napad, napadaj. — 2. ne valja na pr. ispad izbora povoljan je za našu stranku; bolje: posljedak; v. ishod.

ispakovati, auspacken, v. pakovati.

ispitač, Examinator, može podnijeti, ali ipak bi običnije bilo: ispitivač; vidi u II. dijelu kod nastavka *-ač.*

ispitati, ispitivati, erforschen, untersuchen, na pr. narodne običaje, prirodne pojave, račune, uzroke; bolje: istražiti (istraživati), pretražiti (pretraživati).

ispòljiti, zeigen, äussern, pf. glag. prema impf. *ispoljavati,* koji ima ARj. i Iv., na pr. ispoljili su težnje, koje se ne slažu s interesima otadžbine; mislim, da je srbijanski prov., ali može podnijeti (pored pokaz(iv)ati, očitovati).

isporučiti, entbieten, na pr. isporučite mu moj pozdrav; bolje: izručite.

isposlòvati, auswirken, erwirken, na pr. isposlovao mi je lijepu

nagradu; nema ARj. u tome značenju; po svoj je prilici načinjeno prema njem. auswirken; glag. je dakle sumnjiv; bolje: ishoditi, pribaviti, priskrbiti.

ispostava, Expositur; bolje: ekspozitura.

ispostaviti, ispostavljati, herausstellen, na pr. napokon se ispostavilo, da je sve laž; bolje: pokazati, pokazivati.

ispravak, m., *ispravka,* f. Verbesserung; može podnijeti jedno i drugo, ali samo u smislu, u kojem se može uzimati glag. ispraviti (ispravljati).

ispraviti, ispravljati, verbessern, može se uzimati mjesto popraviti, popravljati, ali samo za umni duševni posao, na pr. život, pogreške; nije dobro za materijalni posao, na pr. opanke, vodenicu.

isprazniti se, vakant werden, na pr. vladičanska se stolica ispraznila; bolje: upraznìti se.

isprika, Entschuldigung, rđavo načinjena riječ prema glag. ispričati; bolje bi bilo isprìča (isp. prìča prema: pričati), ali to nitko ne govori; bolje: ispričanje.

isprvičan, anfänglich, na pr. moja isprvična želja; dobro načinjen adj. od adv. isprvice; v. hotimičan.

ispustiti, ispuštati, auslassen; mjesto: izostaviti, izostavljati (na pr. u govoru ili u pisanju koju riječ) može podnijeti. ARj.

istaknut, hervorragend, na pr. pohodio je nekoliko istaknutih političkih ličnosti; bolje: iznosit (vidi tamo).

istančati nije prelazan glag., nego neprelazan, t. j. znači: postati tanak; zato nije dobro uzimati pas. particip *istančan,* na pr. istančani ukus; bolje: istanjeni, protanjeni, utanjeni.

istaviti, istavljati, hervorheben, na pr. govornik je istavio njihove građanske vrline; bolje: istaknuti, isticati.

isti, derselbe, 1. zlo je, kad se uzima mjesto: on, njega i t. d., na pr. izgubio sam knjigu: tko je istu našao (wer hat dasselbe gefunden), neka mi je vrati; bolje: tko ju je našao. — 2. isti mjesto: sam je arh., na pr. ista vjera slabo ga tješi.

istinabog, mjesto samoga istina, t. j. doista, bit će prov., na pr. on je, istinabog, pošten, ali je nepostojan; nema ARj.

istòdoban, gleichzeitig, na pr. istodobni veliki događaji na zapadu i na istoku; istodobno je štampan u novinama članak o tom ustanku; može podnijeti.

istom, erst, t. j. tek, na pr. onda se istom sjetio, kad ugleda onu povorku; doći će istom u subotu; to je prov., — isto je tako prov., kad se uzima istom za njem. soeben t. j. ovčas, otoič, na pr. vladika je istom došao.

istomislenik, der Gleichgesinnte, isto što jednomislenik, može podnijeti; pored istomislenik dobro je i istomišljenik; isp. zlomišljenik.

istòvetovati, identifiziren, može podnijeti.

istòvremen, gleichzeitig, može podnijeti; v. istodoban, jednovremen.

istòvrstan, istòvrsnôst, gleichartig, Gleichartigkeit, može podnijeti, v. jednovrstan raznovrstan.

istrajati, ausdauern, ausharren, na pr. glavno je, da istrajemo u borbi do jeseni; držim, da je bolje: ustrajati, jer se za istrajati može misliti da je načinjeno po njem. ausdauern.

istražni zatvor, Untersuchungshaft, dobro je. Zore palj. 115, str. 188. mjesto toga predlaže: pritvor; ta je riječ sama sobom posve dobra, samo smeta to, što pritvor može biti i poradi čega drugoga, ne samo poradi istrage (na pr. kad policija pritvori koga pred veče, da ga sjutradan sasluša i otpusti).

istrusiti, austrinken (bis zum letzten Tropfen) je prov., bolje: iskapiti; v. natrusiti se.

istup, das Auftreten, *istupiti, istupati,* auftreten, na pr. njegov istup pribavio mu je mnogo protivnika; istupimo svi složno na obranu naših prava; može podnijeti, jer se misli, da čovjek u novinama, u parlamentu i t. d. „istupa" za neku stvar onako, kako istupa, t. j. izlazi glumac ili pjevač iza kulisâ na pozornicu.

istući, schlagen (o satima), na pr. na tornju je malo prije istuklo sedam sati; bolje: izbilo.

Isusovac, Jesuit; riječ je doduše sama sobom posve dobra, ali Isusovac je pravo uzevši svaki čovjek, koji se drži Isusovih nauka i po njima živi; osim toga nije Isus osnovao jezuitski red, da bi jezuite po tome trebalo zvati Isusovcima. Svjetsku riječ jezuit vrlo lako podnosi i naš jezik, koji ima još i riječi: ježovit, ježovan. Osim toga riječ je Isusovac u starijem jeziku vrlo slabo potvrđena, kako se vidi iz ARj.

-iti u glagola 2. razreda III. vrste mjesto *-ati* je prov.; bolje je: blejati, bučati, pljuštati, režati, sjajati, šuštati, tištati, zujati, zviždati nego: blejiti, bučiti i t. d.

iz. 1. Posve je dobro, t. j. nije germanizam, na pr. krst načinjen iz drva, iz kamena; ali ne će biti dobro na pr. ugledasmo krst iz drva, običnije je: od drva ili: drven. — 2. lijepih opisa susretamo iz glave u glavu njegova romana; to je po njem. von Kapitel zu Kapitel, bolje: od glave do glave, u svakoj glavi.

iza kako, nachdem, ne valja, na pr. iza kako mi dođosmo, oni odoše, bolje: pošto.

ìzazîv, izàzov, Herausforderung, može podnijeti (jedno i drugo); ispor. poziv, naziv, ozov, pozov, uzov.

ìzazivan, izàzovan, herausfordernd, provocatorisch, može podnijeti.

izazivati, herausfordern, provociren, na pr. nemojte me takvim šalama izazivati, može podnijeti.

izbèriv, izbèrivôst, wählbar, Wählbarkeit, može podnijeti.

izbivati, da sein; ARj. i Iv. imaju samo u negativnim rečenicama, na pr. ne izbiva; ali ja mislim, da se može uzimati i bez riječce *ne,* na pr. dugo sam izbivao iz Zagreba (t. j. dugo me nije bilo u Z.).

izbjeći, izbjegavati, ausweichen, entgehen; mislim, da može podnijeti i da se slaže s dativom (kao uteći, umaći), na pr. nitko ne može izbjeći svojoj sudbini (bolje nego: svoju sudbinu), izbjegavat ćemo i odsele zadjevicama (bolje nego: zadjevice) s našim susjedima.

izbjeglica, Emigrant, može podnijeti.

izbočit, convex. Zore palj. 108, str. 228. kaže, da se govori u narodu (ali ne kaže, gdje); — *izbočiti,* convex machen, t. j. ispupčiti, ne će dakle biti rđavo.

izbrazdati, ausfurchen; bolje: izbrazditi (kao obrazditi, zabrazditi), dakle: put bijaše izbražđen (a ne izbrazdan) kolotečinama.

izdašan, ausgiebig, načinjena riječ po njemačkoj; bolje: obilan.

izdejstvovati, erwirken; bolje: ishoditi, pribaviti, na pr. on im je izdejstvovao državnu pomoć; načinjeno od glag. *dejstvovati* (koji je uzet iz rus. jezika, ali glag. издѣйствовать nema rus. jezik).

izdržati, aushalten, je germanizam; izdržao sam sretno i tu napast, bolje: podnio sam, pretrpio sam; nije mogao u vojsci izdržati ni dva mjeseca, bolje: opstati, održati se; mi smo borbu sretno izdržali, bolje: u borbi smo odoljeli, nijesmo klonuli; njegove pjesme ne mogu izdržati kritike, bolje: ne mogu podnijeti; u njihovoj kući ne bi ni đavo izdržao, bolje: otrpio.

izdržavati, aushalten, t. j. trošiti na koga, na pr. selo izdržava popa i učitelja (crkvu i školu); bolje: uzdržavati (vidi tamo).

izdubak, Nische, nije loša riječ, ali su bolje: dupka, panjega. Iv. ARj.

izdubiti, izdubljivati, aushöhlen, prov.; bolje: izdupsti, izdubivati.

izdvojiti, ausscheiden; ne čini mi se pouzdano; bolje: izlučiti.

izgled, 1. Aussicht, na pr. imaš li izgleda, da ćeš to postići? po njem.; bolje: nada, uzdanje, a još bolje: možeš li se nadati (uzdati)? Vrlo je rđavo: staviti kome što u izgled po njem. Einem etwas in Aussicht stellen, mjesto: dati kome nade, uzdanja, da će . . . ., a ponajviše dopušta smisao uzeti glag. obećati, obećavati, obreći, obricati. — 2. Aussehen, na pr. ova gljiva ima drukčiji izgled nego pečurka; i to je po njem., bolje: oblik, obličje.

izgledati, aussehen, ausschauen, na pr. ova kuća izgleda kao tamnica; znaš li, kako izgledaju one ptice? to je po njem. te je prodrlo i u prostonarodni govor, ali bolji će se pisci toga germanizma čuvati, a pogotovu ne će mjesto našega zgodnog i prirodnog izričaja *čini se* nikad uzimati *izgleda,* na pr. izgleda, da oni o tom ništa nijesu čuli; vi ste, kako izgleda, s njim jučer govorili.

izgnánstvo, Verbannung; može podnijeti, v. prognanstvo.

izgred, Ausschreitung, Excess, *izgrednik,* Excedent; mislim, da bi mjesto tih po njem. načinjenih riječi bolje bilo uzimati: nepòdobnôst, nepòdopstvo, nepòdopština, nepòdobnîk; vidi te riječi u ARj.

izigrati, izigravati upotrebljava se u nekim značenjima, za koja ne znam, kako su se i otkle su se razvila (koliko ja znam, nijesu

germanizmi ni čehizmi ni rusizmi, nijesu arhaizmi, nijesu iz kajkavskoga narječja niti su uopće provincijalizmi), zato ih niti primam niti odbacujem niti im postavljam zamjene, nego ih samo navodim, da ih drugi tko odobri ili obori. Evo ih u primjerima: uvijek popuštajući izigrao je svoja prava; iza tako prljave afere on je izigran među građanstvom; ministarstvo je samo izigravalo temeljne zakone; vladar je htio izigrati volju naroda.

izim, ausser, prov.; bolje: osim.

izjasniti se, sich erklären, iz rus. изъясниться,; bolje: izjaviti.

izjaviti se, izjavljivati se, sich erklären; bolje: bez *se,* na pr. izjavite, što mislite o tom predmetu.

izlagati, izložiti, aussetzen, ne će biti po njem., može podnijeti, na pr. nemojte se izlagati klevetama vaših neprijatelja; pjesnici su često izloženi oštrim kritikama; isp. izvrći, izvrgavati.

izlet, Ausflug, *izletnik,* Ausflügler; i ako su te riječi germanizmi, morat će ostati u jeziku, jer nema za njih dobrih zamjena.

ìzlika (bit će takav akc.), Vorwand, iz slovenskog jezika; svakako je to bolja i ljepša riječ nego je u Iv. *vent,* koja je valjada pokvarena iz njem. Vorwand.

izlišan, überflüssig, iz rus. излишній; nepotrebno, kad imamo svoju riječ: zališan.

izlúčiti, izlučívati, ausscheiden, može podnijeti. ARj.

ìzmjenicê, izmjȅncê, abwechselnd, t. j. naizmjence, može podnijeti. ARj.

izmjeničan, abwechselnd, na pr. izmjenično pjevanje; dobro načinjen adj. od adv. izmjenice; v. hotimičan.

iznajmiti, iznajmljivati, vermieten, nema ARj., bolje: da(va)ti u najam.

iznašašće, Erfindung, arh. ARj.; bolje: iznalazak (premda te riječi nema ARj.), v. došašće, našašće.

iznevjeriti, verraten; govori se: iznevjeriti koga i iznevjeriti se kome; da je i ovo drugo dobro, vidi se iz ARj.

izniknuti, verschwinden; u tom je značenju pogreška, na pr. hajduci opazivši potjeru izniknuše u planini; bolje: iščeznuše, nestaše.

izniman, Ausnahme-, na pr. iznimni slučajevi; bolje: izuzetni.

iznimice, ausnahmsweise; bolje: izuzetno; vidi iznimka.

iznimka, Ausnahme, je neol.; bolje: izuzetak prema glag. izuzeti, koji je običan u narodu, a iznimiti (prema čemu je iznimka načinjeno) nije.

iznos, Summe, Betrag, dobra riječ. ARj.

ìznosit (takav je akc., ispor. pònosit), hervorragend, ARj.; može se uzimati u pravom i u prenesenom smislu, na pr. iznosite hridi, nekoliko iznositih književnika (ovo je bolje nego: istaknut, vidi tamo).

iznositi, betragen, na pr. sav račun iznosi 160 dinara; posve dobra riječ, ima je i ARj. i Iv. u tome značenju.

ìznovičan, wiederholentlich, na pr. ni iznovične opomene nijesu

koristile; dobro načinjen adj. od adv. iznovice; v. hotimičan.

iznuditi, iznuđa(va)ti, erzwingen, na pr. parlament je iznudio od vlade slobodu štampe, iz rus. вынудить, вынуждать (samo mjesto rus. prijedloga вы, kojega naš jezik nema, uzet je istoga značenja prijedlog *iz*).

iznuravati, iznuriti, erschöpfen, abmatten, iz rus. изнурять, изнурить; nepotrebno; bolje: (o)slabiti, izmòždīti (izmoždavati), (iz)mučiti.

izobličiti, entstellen, na pr. boginje su ga izobličile. ARj. ima taj glag., ali ne u tom značenju, ima i rus. jezik (изобличить), ali opet ne u tome značenju; bolje: nagrditi, nakaziti: v. uobličiti.

izrabiti, izrabljivati, ausbeuten, franc. exploiter; ima ARj., ali ne u tome značenju. Prema onome, što je rečeno kod *iskoristiti,* ovdje bismo mogli uzeti: grabiti, izgrabiti korist iz čega, na pr. mnogi tvorničari grabe korist iz svojih radnika. Glag. izrabiti (izrabljivati) zato nije dobar, što glag. rabiti upravo znači: raditi, služiti (vidi tamo), pa se ne vidi, kako bi otud (s pomoću prijedloga *iz*) izišlo značenje njem. ausbeuten.

izravan, direkt, na pr. izravni porezi su ove godine manji, zato su neizravni povećani. Najstarija je potvrda tome pridjevu u Š., koji ga je i načinio. Mislim, da je bolje: upravan; a moglo bi podnijeti i upravičan od adv. *upravice,* ispor. hotimičan, iznovičan, nahvaličan.

izraz, Ausdruck, imenica načinjena od glag. izraziti, ali bi mogla biti uzeta i iz češ. výraz. Narodna je riječ za to: ìzričāj.

ìzrazit, ausdrucksvoll, rus. выразительный, češ. výrazný; može podnijeti.

izraziti, izražavati, ausdrücken, iz rus. изразить (изражать) ili выразить (выражать); narodne su riječi za to: (iz)reći, izricati, (is)kazati. Nikako ne valja: izraziti se, izražavati se po rus. изразиться ili выразиться, na pr. ja to znam, ali se ne mogu izraziti: bolje bez *se*; ispor. izjaviti se.

izredan, vortrefflich, izvrstan, iz rus. изрядный; nepotrebno.

ìzreka, Satz, rečenica, slabo se danas upotrebljava; dobro je u značenju: Ausspruch, na pr. mudre izreke.

ìzričan, ìzričit, ausdrücklich, adv. *izrično, izričito,* može podnijeti, na pr. izrična ili izričita zabrana, izrično (izričito) sam im zabranio.

izrok, Edikt; nije loša riječ, ali se slabo danas upotrebljava; običnije je: oglas, proglas.

ìzvadak, Auszug, na pr. iz novina, dobra je riječ.

ìzvânskî i ìzvânjskî, äusserlich, oboje dobro; tako i *izvánština* i *izvánjština,* das Äussere. ARj.

izvesti, izvoditi, ausführen, na pr. krađu, namjeru, prijevaru, ubijstvo, po njem.; bolje: učiniti, izvršiti.

izvid, m. Augenschein, dobra je riječ.

izvijestiti, benachrichtigen, t. j. obavijestiti, javiti, obznaniti, iz

*

rus. извѣстить (кого о чемъ, t. j. koga o čemu); ovaj je glag. sam sobom doduše nepotreban, ali kad imamo imenice: izvješće, izvještaj, ne će biti zlo upotrebljavati i glag. izvijestiti, izvješćivati.

izviniti, izvinjavati, entschuldigen, t. j. oprostiti, iz rus. извинить, извинять; nepotrebno.

izvitoperiti, verdrehen, t. j. iskriviti; on je smisao mojih riječi izvitoperio; ne znam, može li podnijeti. U ARj. i u Iv. samo je izvitoperiti se (o daski, o drvetu), t. j. izvrći se, postati neravan.

izvjestan, iz rus. извѣстный. 1. bestimmt, na pr. životna borba vodi nas izvjesnu cilju; da se ne bi ovo značenje miješalo sa značenjem pod 2, bolje je uzimati dobru našu riječ: određen. — 2. gewiss, t. j. neki; kako je ruskomu adj. извѣстный temeljno značenje: poznat, tako se *izvjestan* mjesto *neki* može uzimati samo onda, kad je predmet, o kom se govori, poznat onome, koji govori, ali ne će da ga imenuje, na pr. izvjesnim bolestima nema lijeka; to znači: te su bolesti meni, koji govorim, poznate, ali ne ću da ih poimence spominjem. Mnogi pisci, osobito hrvatski, uzimaju u tome događaju adj. *stanovit* te pišu na pr. stanovitim bolestima nema lijeka, ali ni to nije dobro (vidi tamo). Nikako ne valja adj. *izvjestan* uzimati mjesto: *neki* ili *nekakav* onda, kad nam predmet, o kom govorimo, nije poznat, na pr. u izvjesnoj planini namjeri se na hajduke; za taj posao dobio je izvjesnu sumu; to je upravo protivno pravome i prvobitnom značenju ruskoga pridjeva извѣстный (t. j. poznat). — 3. adv. izvjesno uzimaju neki pisci (među njima i Vuk, vidi u Iv.) u značenju: sigurno, pouzdano, na pr. granice se ne mogu izvjesno naznačiti; kad izvjesnije doznam, javit ću vam; u samom rus. jeziku adv. извѣстно nema toga značenja.

izvješće, Bericht, iz rus. извѣстіе; a prema glag. *izvijestiti* načinjena je dobro imenica *izvještaj.*

izvještačiti, erkünsteln, t. j. izmajstorisati, na pr. djelo je pisano izvještačanim stilom, može podnijeti.

izvlástiti, izvlašćivati, expropriiren; nije loše, ali mi se čini bolje: isvojiti, isvajati (t. j. izsvojiti, prema osvojiti, posvojiti, prisvojiti), što predlaže Zore palj. 170, str. 209.

izvod, Ausführung, t. j. razlaganje, na pr. njegovi izvodi o umjetnosti veoma su zanimljivi; germanizam.

izvoljeti, izvolijevati, belieben, iz rus. изволить.

izvrći, izvrgavati, aussetzen, na pr. bio sam izvrgnut opasnosti, ne izvrgavajte ga smijehu; slabo potvrđeno u ARj.; bolje: izložiti, izlagati.

ìzvršan, exekutiv, na pr. član izvršnog odbora; bolje nego: izvržben, izvršujući.

J.

jačati, stärken, može podnijeti i u značenju: jačiti, na pr. misli, da ga rakija jača. ARj.

jâd, Zorn, t. j. gnjev, ljutina, je arh. i prov. ARj.; za *jaditi,* t. j. srditi (koga) i *jaditi se* (t. j. srditi se) ima ARj. potvrda samo iz čakavskoga govora.

jadikovka, Klagelied; nema ARj.; bolje: tužaljka, tužbalica.

jajašce, dem. od: jaje; bolje: jajce.

jal, Neid, t. j. zavist, je kajkavska riječ, isto tako *jalan,* t. j. zavidljiv.

jamačan, sicher, t. j. siguran, pouzdan, na pr. nije sumnjao o jamačnom dobitku. ARj. ima potvrda za taj pridjev samo iz starijeg jezika; adv. *jamačno* i danas je posve običan.

jàntar (takav će biti akc.), Bernstein, iz rus. янтарь.

jästrêb, Geier, dobro je i u južnom govoru pored *jastrijeb.* ARj.

jašiti, reiten, je prov.; bolje: jahati, jašem.

java, Öffentlichkeit, na pr. mislio je, da stvar ne će izići na javu; ne valja, jer riječ java znači samo: budno stanje (kad se ne spava) i upotrebljava se samo u lok. s prijedlogom *na:* na javi (najavi), t. j. u budnom stanju; bolje: javnost.

javnost, Öffentlichkeit, u konkretnom smislu, t. j. općinstvo, publika, svijet, po njem., na pr. da bi se javnost umirila, vlada odredi, da . . . .; još nije našoj javnosti poznato, kako . . . .

je (enkl. mjesto *jest),* prov. je uzimati tu riječcu u odgovorima, na pr. *A.* je li Stanko došao kući? *B. je* (ima biti: jest); ne valja *je* ni iza veznika *a, i,* na pr. rekla mi je, da nije čula, a *je* (ima biti: jest), upravo i *je* tako (ima biti: jest).

jedan, 1. Velik dio današnjih pisaca bez ikakve potrebe upotrebljava tu riječ prema neodređenom artikulu njem. ein, franc. un, tal. uno, veoma obilno tako, da mnogi na svakoj strani po deset puta uzima pomenutu riječ na mjestima, gdje je sasvim zališna, gdje jasnoća i snaga stila ne bi baš ništa izgubila, kad bi se *jedan* izbacilo svuda, gdje ga ne treba, pače stil bi imao više ljepote i određenosti, kad bi se oslobodio te suvišnje ili upravo reći besmislene riječi. Ja ne mogu nikako dokučiti, kakav smisao riječ *jedan* ima u ovim primjerima: pitanje o našem narodnom jedinstvu je jedan problem; u jednoj ustavnoj državi vlada mora biti odgovorna parlamentu; to je jedna tako žalosna pojava, da.... Da Nijemci ne govore i ne pišu: ein Problem, in einem konstitutionellen Staate, eine so betrübende Erscheinung, ne bi našim piscima padalo na um kvariti jezik i stil riječju *jedan.* Nekima od njih tako je otupjelo jezično osjećanje, da *jedan* uzimaju i ondje, gdje Nijemci ne bi uzeli svoje *ein,* na pr. izvršimo jednu svoju građansku dužnost; čuditi se treba tolikom nemaru u jednom najvažnijem državnom poslu. Koliko ja znam, drugi Slaveni nijesu tom pogreškom okaljali svojih jezika, a i Srbi i Hrvati pred svojih 30—40 godina lijepo su živjeli bez toga nesretnoga *jedan,* pa bi mogli i danas. I narod, istina, često uzima pomenutu riječ ondje, gdje bi se i u njem. jeziku uzelo *ein,* na pr. dođe pred jednu pećinu; bio jedan car, pa imao tri sina; upazi ih jedna mala straža; ali narod

čini to samo ondje, gdje *jedan* znači isto što *neki, nekakav,* zato upotrebljava to *jedan* i u plur., na pr. ondje ugleda jedne velike dvore (t. j. nekakve), a u jeziku današnjih pisaca nalazi se *jedan* ponajviše na mjestima, gdje se mjesto njega ne može uzeti *neki, nekakav.* — 2. Nije pogreška uzimati *jedan,* kad se hoće što da istakne s pohvalom ili s pogrdom, na pr. kako bi to mogao učiniti jedan Wilson? ili: jedan Čuturilo ne može mene uvrijediti.

jedaonica, Speisezimmer; bolje: blagovalište, blagovaonica, trpezarija; rđave su riječi i *jedionica, jestvionica.*

jedino, einzig, na pr. dobri i jeftini šeširi mogu se dobiti jedino kod nas; pisac navodi jedino takve pojave, koje . . . . ; bolje: samo.

jedinstven, na pr. jedinstvena država, Einheitsstaat, može podnijeti; isp. jedinstven prema: jedinstvo kao božanstven, veličanstven prema: božanstvo, veličanstvo.

jedionica, v. jedaonica.

jednoč, jednoć, oboje dobro.

jednomislenik, der Gleichgesinnte, isto što istomislenik, Iv.; pored jednomislenik dobro je i jednomišljenik; isp. zlomišljenik.

jednostavan, einfach, na pr. na njoj su jednostavne haljine; potvrda tome značenju ima ARj.

jednòvremen, gleichzeitig; iz ARj. vidi se, da je tu riječ upotrebljavao Kanižlić, ali će u novije vrijeme biti ipak uzeta iz rus. одновременный.

jednòvrstan, jednòvrsnôst, homogen, Homogenität, može podnijeti. ARj., v. istovrstan, raznovrstan.

jedrilo, Segel, je arh.; bolje: jedro.

jedva, kaum. 1. nije dobro uzimati mjesto *čim,* kad se naznačuje vrijeme, i ako se po svjedočanstvu ARj. nalazi u nekih starih pisaca; na pr. jedva se k njima primače, a oni navale na nj. — 2. nije dobro uzimati prema njem. kaum, kad se ta riječca značenjem vrlo približuje negaciji *ne,* na pr. to je jedva vjerojatno (mjesto: to gotovo nije vjerojatno); i ako je bio pokvaren, jedva je mislio, da ima i takvih ljudi (mjesto: valjada, po svoj prilici nije mislio); predsjednik će jedva doći (mjesto: teško će doći).

jeftimba (jevtimba), Minuendolicitation, riječ načinjena s nastavkom *-ba* prema imenici *dražba;* nastavak *-ba* nikad se doduše ne veže s pridjevima, ali se može reći, da imenica jeftimba nije načinjena od pridjeva *jeftin,* nego od osnove glag. *jeftiniti* (t. j. postajati jeftiniji), koji se nalazi u ARj., a i danas ima glag. *pojeftiniti;* dakle se može reći, da je jeftimba dobra riječ kao na pr. dvorba, služba, tužba (od osnova glag. dvoriti, tužiti, služiti).

je li u službi upitnoga veznika nije dobro, na pr. je li Stanko dobro uči? bolje: uči li? dali uči?

jemstvenik, Bürge; bolje: jemac ili jamac.

jer. 1. Nije dobro uzimati (prema njem. jeziku jer *u rečenicama,* nego *pred rečenicama,* na pr. govornik je naveo neke žalosne činjenice svima dobro poznate, jer često dokazate (njem. traurige allbekannte, weil oft bewiesene Tatsachen, bolje: žalosne činjenice . . . jer su dokazate); oni će svoj zadatak lakše, jer slobodnije, vršiti (bolje: jer će biti slobodniji). Iz starijega jezika navodi se u ARj. takav samo jedan primjer, vidi kod *jer* na str. 593b. — Rečenica sa *jer* u današnjem jeziku treba da stoji iza glavne, a ne pred njom; nije dakle dobro: jer nijesu htjeli slušati, kaznio sam ih (iz starijeg jezika nalazi se u ARj. nekoliko potvrda i za to); v. budući. — 3. *jer da,* v. kod *da* pod 3.

jerbo, weil, je arh. i prov.; bolje: jer.

jèstan, jèsna, bejahend, affirmativ, na pr. na to očekujemo jestan odgovor; može podnijeti; ispor. u ARj. iz staroga jezika jestastvo ili jestvo (t. j. ono, što jest, biće).

jestiv, essbar, na pr. jestive gljive; može podnijeti; ima ARj. iz dva stara rječnika, isto tako i *jestivan.* Ovaj je drugi pridjev izveden od imenice jestivo (postala od jed-tivo s nastavkom, koji se nalazi valjada samo u toj riječi; tako je i nastavak *-tiv* valjada samo u riječi jestiv, koja je postala od jed-tiv.)

jestvenik, Speisekarte, može podnijeti, i ako nema adj. *jestven,* ali ima imenica *jestva* (arh. u ARj.); od te imenice može se načiniti adj. jestven (isp. crkva — crkven), a otud imenica jestvenik. U ARj. i u Iv. ima *jelovnik* za Speisekarte, može podnijeti.

jestvionica, v. jedaonica; rđavo zato, jer nema niti je bilo ni imenice *jestvilo* ni pridjeva *jestvilan,* otkle bi se jestvionica moglo izvesti.

jetra, n. pl. Leber, prov., bolje: jetra, f. sing., dakle: boli me jetra, to dolazi od jetre.

jezgro, Kern, arh. i prov.; bolje: jezgra.

jezički, sprachlich, na pr. jezički zakoni, nema ARj. ni Iv.; mislim, da je ako ne bolje, a ono običnije: jezični zakoni.

jezovit, schrecklich, t. j. jezan, strašan, može podnijeti.

ju, akuz. sing. f., na pr. vidim ju, pohvališe ju, prov.; bolje: vidim je; ali *ju* ostaje ispred glag. oblika *je* (t. j. jest), na pr. on ju je vidio, našla ju je.

Jugoslàvenin, jugoslàvênskî mislim da su posve dobre riječi i da *južnoslavenski* nije bolje od *jugoslavenski.* Valja znati, da u narodnom jeziku dosta ima složenih riječi, u kojima je prvi dio osnova koje imenice mjesto osnove pridjeva, na pr. bogodušan, psoglav, srebrokos, svilorun, zlatoglav, zmijoglav, Turkovlah mjesto: božjodušan (t. j. u koga je božji duh), pasjoglav, srebrnokos, svilenorun, zlatnoglav, zmijskoglav, Turskovlah (t. j. turski Vlah); tako dakle pored Južnoslavenin, južnoslavenski posve su dobre riječi: Jugoslavenin, jugoslavenski. Ispor. još parobrod, rimokatolik, rimokatolički.

juli, ime mjesecu, po njem. Juli; bolje: jul ili julij.

junàštvo, jamačno akc. može i tako biti pored jùnāštvo; ispor. haj-

dúštvo (od: hàjdûk, hajdúka kao junáštvo od: jùnâk, junáka).

juni, ime mjesecu, po njem. Juni; bolje: jun ili junij.

Jupiter, gen. Jupitera, dat. Jupiteru; pogreška je: Jupitra, Jupitru, jer *e* u štokavskom govoru ne može ispadati.

jur, jurve, schon, arh. i prov., bolje: već.

Juraj, prov.; bolje: Đurađ (Đorđe, Đuro).

jutros, heute früh, može se uzimati i za budućnost, na pr. jutros ćete vidjeti; potvrde vidi u ARj.

K.

k. 1. gostionica k zlatnom lavu, apateka k anđelu, to je po njem. zum goldenen Löwen, zum Engel; bolje: kod lava, kod anđela. — 2. Germanizam je u novinarskom jeziku: k jučerašnjoj skupštini (natpis članku, zur gestrigen Versammlung); k požaru u Preradovićevoj ulici; bolje: jučerašnja skupština, požar u Preradovićevoj ulici, ili: o jučerašnjoj skupštini, o požaru u Pr. ul. — 3. *ka* mjesto *k* može se uzimati samo pred glasovima *g, h, k,* na pr. ka gornjemu, ka hljebu, ka konju.

kakav (kakov) u smislu: od prilike je prov.; na pr. momak od kakvih 20 godina; u ARj. ima samo jedan takav primjer; bolje: od svojih, od jedno, od neko 20 godina; ispor. koji pod 1.

kamenit, steinig, na pr. kamenita brda, t. j. puna kamenja; može po svjedočanstvu ARj. značiti i: steinern, t. j. onaj, koji je od kamena, na pr. kamenita kula, kamenito srce.

kanarínac, kanàrînka, Kanarienvogel, po tal. canarino, canarina; pravilnije bi bilo kanarac: kanarka.

kaniti se, in Ruhe lassen, t. j. okaniti se, proći se, na pr. kani se ti mene; u tome značenju vrlo je slabo potvrđeno u ARj.

kao, dobro je uzimati i u značenju njem. als, na pr. živio sam u Zagrebu 5 godina kao profesor; ti si bio kod mene kao gost; potvrda tome ima i u ARj. i u Iv. Dobro je dakako reći i: živio sam profesorom, bio si gostom. — Germanizam je *kao i* za njem. sowie auch, na pr. na skupštinu je došlo mnogo činovnika, trgovaca, građana, visokoškolaca kao i nekoliko gospođa; bolje: a i, pa i.

kao što, wie, veže rečenice, na pr. kao što sam se nadao, tako se i dogodilo; zato nije dobro uzimati *kao što* mjesto samoga *kao* ispred pojedinih riječi, na pr. hladno kao što led, tko je junak kao što Marko Kraljević? tu treba *što* izostaviti i uzeti samo *kao.*

kàpati, tröpfeln, prez. je kapljem, a kapam je u ARj. slabo potvrđeno; taj glag. nije prelazan, nije dakle dobro: ti si kapala slatki otrov u dušu moju; bolje: ulijevala (uštrcavala) kap po kap.

-kapati, na pr. iskápati, okápati, pokápati, zakápati je prov.; bolje: iskopavati, okopavati . . . .

kapljevina je dobra narodna riječ: mast iz brava ili svinjčeta, što isteče, kad se peče. ARj., ali je dobro uzimati je i za njem. Flüssigkeit.

karakter, v. harakter.

kartati, Karten spielen, na pr. sinoć smo dugo kartali; ne valja, mora biti: kartati se.

kasan, spät, u kompar. je *kasniji,* a oblik *kašnji* je prov. Nije pogreška uzimati *kasnije* mjesto: poslije, na pr. Preradović je umr'o g. 1872, a Šenoa devet godina kasnije; da to može biti (t. j. da to nije po njem. später), to se vidi iz ARj.

katoličanski, katholisch, je arh., bolje: katolički; ali *katoličànstvo* mislim da može podnijeti pored kàtòlištvo (ili kàtolištvo).

kazalište, Theater; najprije se nalazi u MU; nije dobra riječ, jer „kazalište" nije zato, da se u njemu *kazuje,* nego da se *prikazuje;* bolje: teatar.

kazna, Strafe, nema ARj., bolje: kazan, gen. kazni.

kažnjiv, strafbar, bolje: kazniv, jer nema razloga glasovima *-žnj-*; uostalom nije ni kazniv dobro, bolje: kazni vrijedan (nema primjera, da bi pridjev na *-iv* značio, da je tko vrijedan čega).

kidati: već je vrijeme, da kidamo s takvom politikom, to je po njem.: brechen mit einer solchen Politik (i franc. je: rompre avec une telle politique); bolje: da kidamo (raskidamo) takvu politiku.

kìdljiv, zerreisbar; takav je akc., a ne kȉdljiv, kako je u Iv.

kihati, niesen, u prez. je kiham, a oblik kišem je prov.

kíptjeti, wimmeln, t. j. vrvjeti; dobra je riječ. ARj.

kipući od *kipjeti,* mjesto: kipeći je arh. i prov., isto tako je arh. i prov. poraba toga participa u značenju: vreo, ključao, na pr. kipuća voda,

kist, Pinsel, iz rus. кисть; naši pisci uzimaju kist kao imenicu muškoga roda, a u rus. je ženskoga; isp. nejasit, stepen.

Kitaj, kitajski, t. j. Kinez, kineski, iz rus. Китай.

kitničar, kitničarka, kitničarnica, Galanteriehändler, Galanteriehändlerin, Galanteriehandlung, dobro su načinjene riječi, izvedene od imenice *kitnica,* t. j. Galanteriewaare, koja se ne upotrebljava (a pored nakit nije ni potrebna), ali je ima Š., koji ju je i načinio, i to ne rđavo; isp. praznica, sitnica, tamnica prema: prazan, sitan, taman; pa tako je i kitnica prema: kitan.

kladiti se, wetten; nije dobro: kladiti se za što (na pr. za sto dinara), nego o što ili u što, dakle: o sto ili u sto dinara.

klanjac, gen. klanjca, Engpass, je kajk.; štokavski je klanac, gen. klanca.

klesar, klesati, Steinmetz, behauen, metzeln; te riječi najprije se nalaze u Š., koji ih je uzeo iz čakavskoga narječja, kako se govori na ostrvu Krku, dakle su te riječi prov., ali su se u književnom jeziku već tako odomaćile, da bi ih teško bilo izagnati iz njega.

klevetati, verläumden, dobro je i klevetati na koga i klevetati koga. ARj.

klijati, keimen, ima u prez. klijam, ali ima i inf. klȉti, prez. klijem. ARj.

klijenut, f. Lähmung, Herzschlag; zlo načinjena imenica prema pridjevu *klijenit* (t. j. uzet); mjesto klijenut valja upotrebljavati riječ: uzma ili: uzétinja (ove druge riječi nema Iv., ali ima Daničić osn. 197.).

klokan, Känguruh (australska životinja), iz češ. jezika; nejasno mi je postanje češ. riječi klokan.

klonuti se, meiden, na pr. ja sam se njega klonuo, nije dobro (nema ni ARj.); bolje: kloniti se.

klup, f. Bank je kajkavski; štokavski je klupa.

kljaštriti, behauen, t. j. kresati (granje), nema ARj. nikako, nego: klaštriti (i oklaštriti), kaštriti.

kljova, f. Stosszahn, bit će, da se gdje govori, ali ARj. nema, nego ima koljač (koje ima i Iv.).

knjiga, Literatur, t. j. književnost, na pr. u starom Dubrovniku lijepo se razvijala knjiga; u tom značenju je arh. ARj.

knjigotiskarna, Buchdruckerei, je po njem.; bolje: štamparija (jer se u štampariji ne štampaju samo knjige, nego i drugo koješta).

knjigovodstvo, knjigovođa, Buchhalterei, Buchhalter, može podnijeti; v. računovodstvo, računovođa.

knjȉžara, Buchhandlung, t. j. knjižarnica, može podnijeti.

kod, zu, na pitanje: kamo! je prov., na pr. idemo kod Petrovića; bolje: k Petroviću.

koji, welcher. 1. selo od kojih 50 kuća, to je kao i *kakav* u istoj porabi (vidi tamo); u ARj. nema za to nikakve potvrde. — 2. gen. te zamjenice stoji u dobru jeziku između prijedloga i imenice, kojoj prijedlog pripada, na pr. dođe mome domaćinu, u kojega sam kući sjedio (bolje nego: u kući kojega); rekoše pouzdani ljudi, na kojih je presudu općina dužna bila pristati (bolje nego: na presudu kojih). Nije dobro metati oblik *kojega, koje, kojih* iza imenice ni onda, kad nema prijedloga, na pr. drvo, kojega je plod sladak (bolje nego: plod kojega), — 3. kad *koji* ima distributivno značenje, nije pogreška, ako mu se doda zamjenica *taj* (dakako u istom rodu i padežu), na pr. donesi mu koju (ili: koju tu) jabuku; ako si kome (ili: kome tome) znancu rekao; v. ARj. kod *koji* na str. 157 a. — 4. U akuz. sing. muškoga roda kad se zamjenica *koji* proteže na imenicu, koja znači nešto neživo, treba uzimati oblik *koji,* a ne *ko(je)ga,* na pr. izradila je dobro posao, *ko(je)ga* sam joj zadala; bolje: *koji,* premda je u tom događaju i Vuk pisao katkad *ko(je)ga;* vidi u mojoj gram. i stil. 145, a toga se dosta nalazi i u starih pisaca, v. ARj. kod *koji* na str. 159 a.

kolebati, schwanken; u neprelaznom značenju nije dobro bez riječce *se,* na pr. dugo sam kolebao, kako ću mu odgovoriti; bolje: kolebao se.

koledar, Kalender; nije potrebno kalendar mijenjati u *koledar,* koje se najprije nalazi u Š.

koli mjesto *koliko* je arh. i prov.; na pr. ne znaš, koli je to potrebno.

kolodvor, Bahnhof, u Srba: stanica; kolodvor je rđava riječ: dvor kolâ! Mnogo bi bolja bila riječ *kolostaj,* koju je Kurelac negda predlagao, ali nije primljena.

komad, Stück (t. j. drama, gluma), franc. pièce, na pr. ovoga su mjeseca prikazivana tri nova komada u našem narodnom pozorištu. Čovjeku dobra jezična osjećanja teško je razumjeti, zašto bi drama, kad je čitava, bila komad.

komuška, Schotte, je kajkavski; štokavski je: mahuna.

konac 1. u instrum. sing. za naznačivanje vremena nije dobro; u ARj. nema tome nikakve potvrde, u Iv. samo jedna, doduše iz Vuka, ali ne iz kojega štampanog djela Vukova, nego iz privatnog pisma: koncem mjeseca biće gotova; bolje: na koncu ili pod konac mjeseca; v. krajem kod *kraj.* — 2. to na koncu nije nikakva nesreća, po njem. am Ende; bolje: to upravo reći nije....

konoplja, Hanf, može i tako biti, a ne samo u plur. konoplje. ARj.

konòpljârka, Hänfling (ptica); dobra riječ. ARj.

konjica, Kavallerie, t. j. konjaništvo, iz rus. конница.

koplje lomiti je prijevod njem. fraze Lanze brechen; bolje: boriti se, oglédati se na mejdanu.

koràcati (koràcâm), *koráciti* (kòrâcîm) schreiten, dobro je kao i koračati, koračiti. ARj.

korak, Schritt. 1. U prenesenom smislu je po njem., na pr. predsjednik će učiniti potrebne korake, da.... (die nötigen Schritte thun); koraci naše vlade ostadoše bez koristi; poduzeti su koraci, da vam se pomogne; bolje: predsjednik će nastojati, postarati se; nastojanja, trudbe naše vlade ostadoše bez koristi; učinjeno je što treba, da vam se pomogne. — 2. mi ne možemo držati korak s vama, po njem. Schritt halten; bolje: ne mžoemo koračati uporedo s vama (na pr. u gospodskom življenju).

korenika, Schlag, je kajk., na pr. on je stara hrvatska korenika; bolje: on je Hrvat staroga kova.

korenit, radikal, na pr. korenite promjene; mi ćemo tu stvar korenito istražiti; mislim, da može podnijeti. ARj.

korisnost, načinjeno prema njem. Nützlichkeit; bolje i kraće: korist.

koristoljubac, koristoljubiv, koristoljublje, Eigennütziger, eigennützig, Eigennutz, iz rus. корыстолюбецъ, корыстолюбивый, корыстолюбіе, nepotrebno, a bolje: samoživac, sebičnjak, samoživ, sebeznao, sebičnost, sebeznalost.

kormilo, Steuerruder, iz rus. кормило; naša je riječ krmilo. ARj.

korteš, kortešovati, Parteiwerber, für eine Partei werben, iz madž. kortes, korteskedni; može podnijeti, kad nema zgodnijih riječi.

kosa, Haar; može se po svjedočanstvu ARj. uzimati u sing. i plur., na pr. moja kosa i moje kose.

kositar, gen. kositra, Zinn, je prov.; bolje: kositer, gen. kositera.

kositi se, entgegenstehen, na pr. taj se zakon kosi s našim običajima; dobra riječ. ARj. Zore palj. 110, 217.

kosnuti se, rühren: to se mene kosnulo (t. j. dirnulo me, u prenesenom smislu), iz rus. коснуться; nepotrebno.

kòstûr, Skelett, može podnijeti. ARj.

kovitlac, Wirbel, na pr. spopao ih je vrtoglavi kovitlac strasti; mislim, da ne može podnijeti, jer se kovitlac u jeziku sámo ne nalazi, već samo u svezi: ukovìtlac, koja služi kao adv. u značenju: naglavce, strmoglav; bolje: vrtlog, vrtež, kolovrat.

kožnat, ledern; bolje: kožan (kožna ili kožana).

krabulja, Maske, nepouzdana riječ. ARj.; bolje: obrazina, krinka, čuvida.

kradikesa, Taschendieb; riječ nije loša: trebalo bi doduše, da znači samo čovjeka, koji krade kese, ali je značenje rašireno i na onoga, koji sve krade, što je u džepovima, dakle njem. Taschendieb; vidi primjere tako raširenih značenja kod: gluma, hodočasnik.

kraj. 1. novi načelnik stade na kraj neredu u općini, t. j. doskoči; može podnijeti. ARj. — 2. krajem oktobra g. 1918.; nije dobro kao ni *koncem* (v. kod *konac*); bolje: na kraju, pri kraju. — 3. suviše je trošio, dok nije na kraju osiromašio, valjada je po njem.: am Ende; bolje: napokon. — 4. na kraju krajeva ni vi nijeste bolji; nema doduše ARj., ali mi se ne čini, da je književnička kovanica; ispor. rus. въ концѣ концовъ.

krajobraz, Landschaft (u slikarstvu), riječ iz poljskoga jezika, u kojem isto tako glasi i isto znači. Neki pisci uzimaju krajobraz i u značenju Landkarte, kako je i u rječnicima MU i P., a poljska riječ toga značenja nema.

krajolik, Landschaft (u slikarstvu), iz češ. krajolik. Tu su riječ pisci raširili u *krajoslikar, krajoslikarstvo,* Landschaftsmaler, Landschaftsmalerei, samo su prema našim riječma *slikar, slikarstvo* umetnuli *-s-*.

králjêvna, kraljeva kći, iz rus. королевна; to je imenica (kao i u rus. jeziku), a ne pridjev, dakle dat. i lok. sing. je kraljevni, a ne kraljevnoj; isp. carevna.

kralježnjak, Wirbeltier, t. j. kičmenjak; nije dobro; treba da bude: kralliješnjak; ta je imenica izvedena iz (dubrovačke) riječi kraliješ, gen. kraliješa, koja znači: brojanice, jer je kičma (Wirbel) sastavljena od okruglih nanizanih kostiju onako, kako su u brojanica nanizana zrnca.

krasopis, Schönschreiberei; može podnijeti pored *krasnopis;* vidi, što je rečeno kod: Jugoslavenin, gdje se navodi složenica zlatoglav (mjesto: zlatnoglav); ali ni *krasnopis* nije rđavo; ispor. hladnokov, praznoruk, praznoslov.

krasosloviti, je nepotreban neologizam; bolja je svjetska riječ: deklamirati.

krat, na pr. dvakrat trikrat i t. d. je arh. i prov.; bolje: dvaput, triput....

kratica, Abkürzung; mislim, da može podnijeti pored *skratica,* koju riječ ima Iv. (iz St.), a može se dobro reći i: pokraćenica, skraćenica.

krepost, Kraft, na pr. zakon je stupio u krepost, izgubio je krepost; bolje: stupio je na snagu, izgubio je snagu, ili: uzeta mu je snaga (bolje nego: zakon je stavljen izvan kreposti).

kret, Wendung, slabo potvrđeno u ARj.; bolje: kretanje, okret, a dobra je i riječ kretnja, premda je nema ARj. ni Iv.

krhak, zerbrechlich, arh. i prov.; bolje: krt ili kršljiv (za ovaj drugi pridjev ima ARj. potvrda samo iz starijeg jezika, ali može i danas podnijeti, jer je potpuno razumljiv); tako isto mjesto *krhkost* bolje je: krtost, kršljivost.

krič, m. Geschrei, arh. i prov.; bolje: krik, krika.

krijes, plur. kresovi, ovaj plur. ima P. za njem. Sternschnuppe, ali to mi se ne čini pouzdano; vidi riječ, koja sad dolazi.

krijesnica, uzimaju gdjekoji pisci za njem. Sternschnuppe, ali tome nema potvrde u ARj.; bolje: *proletuša,* koja se riječ s navedenim značenjem govori u okolini Dubrovnika, kako naznačuje Rešetar, štok. dial. na str. 279.

krijomčar ili *krijumčar,* Schmuggler. *krijomčariti* ili *krijumčariti,* schmuggeln, ne može se osjeći, koje je bolje. ARj.

krik, Geschrei, može podnijeti. ARj.

kriv. 1. U značenju njem. schuldig ne valja slagati s gen., na pr. bio je kriv umorstva, premda se u ARj. nalazi tome potvrda iz starijega jezika, ali to će biti latinizmi; bolje: kriv za umorstvo, za bunu. — 2. Nije pogreška uzimati *kriv* u značenju njem. falsch, t. j. lažan, na pr. krivi zubi, kriva svjedočanstva, kriva mjera; tome značenju ima dosta potvrda u ARj., doduše iz starijega jezika, ali može i danas podnijeti. — 3. Ni to nije pogreška, kad se kaže: imam krivo, imaš krivo i t. d.; vidi u ARj. kod 1 krivo na str. 574a.

krivica, Unrecht, na pr. veliku su mi krivicu učinili; može podnijeti i u tome značenju. ARj.

krivòtvorina, krivotvórac, Fälschung, Falsifikat; Fälscher, Falsifikator; može podnijeti, isp. rukotvorina, rukotvorac.

krivotvòriti, fälschen, može podnijeti, i ako je načinjeno prema lat. falsificare; ispor. blagosloviti, zlopatiti, zlostaviti, praznosloviti.

krivulja, Curve, krumme Linie, izvedeno iz adj. krivuljast, može podnijeti.

križanac, Zwitter (Blendling, Mischling), načinjeno prema njem. kreuzen, Kreuzung bez potrebe, jer imamo za to narodne riječi: polutan, sustrimak, umetak i melez (ovo je iz turskoga jezika); v. riječi, koje sad dolaze.

križanje, križati, Kreuzung, kreuzen (na pr. ovce); bolje: ukršća(va)nje, ukršća(va)ti ili ukršt-.

križati, durchstreichen, na pr. rukopis, pjesmu, mislim, da može

podnijeti, i ako nema (u tome značenju) ARj.

krmadarstvo, Schweinzucht; bolje: svinjarstvo (jer riječi krmadar nema, a svinjar ima).

kročiti je pf. kao i koračiti; nije dakle dobro: počeli su lijepo kročiti na prosvjetnom polju; treba reći: koračati, stupati.

krov: vlada će do nove godine spraviti budget pod krov; budget još nije pod krovom; to je po njem. unter's Dach bringen, unter dem Dache sein; bolje: osigurati, obezbijediti (osiguran, obezbijeđen).

kroz, durch, ne valja uzimati za vrijeme, na pr. trudahu se oko toga kroz pet godina; soba kroz dan hladna, a kroz noć topla; bolje: pet godina, preko dan, preko noć. U ARj. ima, istina, nekoliko ovakih primjera (među njima jedan iz Vuka), ali je pogreška.

krparija, Flickerei; u ARj. vrlo slabo potvrđeno; bolje: krpež.

krpati, krpam, flicken; može podnijeti pored *krpiti.* ARj.

krsmati, zögern, arh., bolje: oklijevati; skanjivati se; v. krzmati.

krstan, Tauf-, na pr. krsno ime (Taufname); bolje: kršteno ime (da se ne zamjenjuje s porodičnom slavom, koju Srbi zovu: krsno ime), ali krsni list može podnijeti pored krsteni list, krštenica.

krstariti, kreuzen (na pr. po moru), ARj.; može podnijeti.

krstici, krstitaka, Taufschmaus, kajk. riječ; štokavski je: krsna čast.

kruglja, Kugel, najprije u Š.; bolje: kugla.

krugovi, Kreise, riječ je iz novinarskoga stila, koju kao neko neupravno opisivanje upotrebljavaju veoma često i novinari drugih jezika po Evropi, a u boljoj prozi mislim da toga opisivanja ne treba, nego da valja upravo reći, što se misli; na pr. u đačkim krugovima (in den Studentenkreisen) žale za njim; taj glas dolazi iz činovničkih krugova (aus den Beamtenkreisen); stari kulturni spomenici zanimaju naše obrazovane krugove (unsere gebildeten Kreise); prirodnije i bolje to se može reći: đaci žale za njim, glas nam dolazi od nekih (ili od mnogih) činovnika, zanimaju naše obrazovane ljude. Vidi: znak.

kruhoborac, Stellenjäger, najprije u Š.; riječ nije loše načinjena, ali mnogi „Stellenjäger" ima svoj kruh, ne bori se dakle za nj, nego za gospodstvo i za vlast; bolje: službogramzilac ili samo gramzilac, kad se iz smisla vidi, za čim tko gramzi.

krumpir, Kartoffel, dobro je kao i krompir. ARj.

krut, fest, na pr. kruta tjelesa, arh.; bolje: čvrst; mjesto: kruta zima (što je prov.) bolje je: ljuta zima.

kružiti, kreisen, na pr. planeti kruže oko sunca: nema ARj. u tome značenju; bolje: vrtjeti se.

krvariti, bluten, na pr. krvario je iz nekoliko rana; u ARj. nema toga glag., već samo nom. verb. krvarenje, a i to je slabo potvrđeno, ali opet mislim, da i krvariti može podnijeti.

krzmati, zögern, arh.; bolje: oklijevati, skanjivati se; v. krsmati.

ktome, dazu, na pr. nesreća u trgovini, nerodica, ktome stari kojekakvi dugovi sasvim ga upropastiše; nije germanizam. Vidi ARj. kod riječce *k* i u Daničića sint. 371.

kuburiti, darben, trivijalna riječ; bolje: živariti, životariti; tako je i *kubura* trivijalno; bolje: bijeda, nevolja.

kućarac, Hausirer, najprije u Š., bolje: torbar, torbičar; mjesto *kućariti,* hausiren, što također ima najprije Š., može se uzimati: torbariti, torbičariti.

kugara, Seidenschwanz (neka ptica), najprije u Š.; sumnjiva riječ.

kujna, Küche, prov. mjesto kuhinja (ima i kuhina).

kukac, Käfer, kajk. riječ, koja se već odomaćila i u književnom jeziku pored riječi: buba, bubina.

kukuvija, neka sova (Athene noctua); bolje: kukuvika, kako se nalazi u pet starih rječnika, a kukuvija imaju tek neki pisci druge polovine XIX. vijeka. ARj.

kultúra (mislim, da je takav akc.), Kultur; u ARj. je kȕltûra, a u Iv. kȗltura (valjada prema nȃtura, kako je u Vuka).

kupàtilo, (takav je danas akc., a ne kùpatilo, kako je u ARj.), Badeort; nije skovano u novije vrijeme, kako bi se moglo misliti po onome, što se o toj riječi nalazi u ARj., jer već J. Rajić u svome „sobranìju poučenij" (1793) piše: koji pristupa ko kupatilu krštenija s pokajanijem. 3, 13b; značenje je u tome primjeru: kupelj ili kupanje, dakle njem. Bad, a ne Badeort; po svoj prilici Rajić je kupatilo uzeo iz narodnoga jezika svoga zavičaja. U Š. kupatilo znači Badewanne, Badezuber, a u P. Bad i Badeort. Premda kupatilo nije, kako se vidi, skovana riječ, ja ipak mislim, da je za njem. Badeort bolja riječ: kupalište, isp. igralište, šetalište.

kupka, Bad, nema ARj.; bolje: kupelj, kupalo, banja.

kupoprodaja, Kauf und Verkauf, na pr. ugovor o kupoprodaji općinske šume; može podnijeti, isp. jugozapad (t. j. jug i zapad), sjeveroistok (t. j. sjever i istok); u ARj. ima imenica *kûp,* m., t. j. kupnja. Podnijeti može i adj. *kupoprodajan,* na pr. kupoprodajni ugovor, isp. jugozapadan, sjeveroistočan.

kurz, Cursus, na pr. kurz više matematike: velika je pogreška u plur. *kurzevi* (mjesto: kurzovi).

kus, gestutzt, na pr. pas, pijetao; može podnijeti i u značenju: krnj, kako se vidi iz ARj., nije dakle zlo: kusi stožac (čun), ali mi se ipak čini, da je bolje: krnji stožac, a još bolje mislim da bi bilo: krnjac (gen. krnjca).

kusočun, abgestutzter Kegel, vrlo rđava riječ; vidi kod *čun* i kod *kus.*

kušati, 1. versuchen, t. j. probati, na pr. kušao sam dokazati mu; ARj. ima za to značenje potvrda samo iz starijega jezika, ali mislim, da može i u današnjem jeziku podnijeti. — 2. kosten, na pr. kakvu jestvinu ili piće (prema

pf. okusiti); i za to značenje ima potvrdâ u ARj.

kušnja, Versuchung, na pr. Bog mi je poslao ovu kušnju; nema ARj., ali mislim, da može podnijeti.

kvijer, Pergament, arh. ARj.; bolje: pergamen(a)t.

L.

ladanje, ladanjski, Land, ländlich, na pr. ljetovao sam na ladanju kod moga strica; slike iz ladanjskoga života; to su kajkavske riječi: ladanje nije ništa drugo do prijevod lat. riječi dominium ili njem. Herrschaft, a štokavski bi ta riječ imala upravo da glasi: vladanje. Rječnici MU. i Š. još nemaju riječi ladanje: nju je u hrvatsku književnost uveo po svoj prilici prevodilac Turgenjeva u 60-tim godinama prošloga vijeka J. Miškatović (vidi u „Radu" jugoslav. akad., knj. *157*, str. 21). Štokavske riječi: imanje, selo, ne mogu dobro naknađavati njem. Land (rus. деревня, češ. venkov), jer Land ne mora biti ni imanje, ni selo, a drugih štokavskih riječi za to nema; ne će dakle biti druge, nego zadržati navedene kajkavske riječi, a to može podnijeti, osobito stoga, što ih nitko ne piše s glasom *v* na početku, ne može dakle nastati zbrka s riječju *vladanje,* koja sasvijem drugo znači.

ladica, njem. Lade (otud je i postala), arh. i prov.; bolje: kovčeg, sanduk, škrinja.

lagoda, Vergnügen, Lust, t. j. ugodnost, naslada; prov.

lagodan, vergnügungsvoll, lustig, t. j. ugodan; arh.

lakom, nije dobro: lakom za člm, nego lakom na što, na pr. iakom na novce.

lakomiti se, nije dobro: lakomiti se za čim, nego na što, na pr. na dukate.

lȁloka, to je pravi akc., a ne làloka, kako je u ARj. i u Iv.

lâmpa (t. j. svjetiljka), takav je akc., a ne lȁmpa, kako je u Iv.

lanac (gora), Gebirgskette; bolje: bȉlo.

latak (gen. latka), Stoff, Zeug, iz češ. látka; ne zna se, zašto je Š., u kojega se najprije ta riječ nalazi, promijenio ženski rod (kako je u češkom jeziku) u muški. Za čudo je, kako je riječ latak zalutala u ARj., gdje joj se navodi ova potvrda iz jedne narodne pjesme: vezak vezla Merima djevojka na pendžeru, na debelom latku, kad tu „latku" stoji mjesto „hlatku" (od *hladak!*); a još više je to za čudo, što se isti taj primjer navodi i kod riječi *hladak,* gdje mu je i mjesto. Riječ je latak slabo ušla u hrv. književnost, a Srbi (čini mi se da) je ne upotrebljavaju, već uzimaju riječ *štȍf,* koja je doduše uzeta iz njem. jezika, ali i Nijemci su sami svoju riječ uzeli iz tal. stoffa ili stoffo (ima i franc. étoffe, starofranc. estoffe). Mislim, da i Hrvati mogu i govoriti i pisati *štof,* kad se misli materijal za haljine; u tom smislu pišu i govore i Rusi (штофъ) i Poljaci (sztof).

latica, Blumenblatt; ne zna se, otkle je Š. tu riječ s tijem značenjem uzeo; svakako je sasma nepouzdana. U narodnom jeziku latica znači: klinčić u košulje pod pazuhom, a u ARj. osim toga značenja ima još značenje: ovsik, divlja zob. Zašto se za Blumenblatt ne bi uzimalo: cvjetni listić? Tako je pisao Pančić.

Lavoslav, Leopold; tko je među Hrvatima Leopolda prvi prozvao Lavoslavom, mislio je, da je ono *leo* na početku isto što lat. leo (t. j. lav); a doista je leo u Leopold ista riječ, koja i Leute (t. j. ljudi), a čitavo ime upravo znači: ljudski junak! Zašto ne bi Leopold ostao Leopoldom? A ako koji Hrvat ili Srbin hoće, da njemu ili njegovu sinu bude ime Lavoslav, prosto mu bilo (ispor. Vukoslav ili Vukosav), samo neka ne misli, da je Lavoslav isto što Leopold; v. Dragutin, Ljudevit.

lebditi, schweben; bolje (po svoj prilici): lebdjeti. ARj.

ledac, Krystall, dobra riječ.

lȅganj, gen. lȅgnja, Nachtschwalbe (ime ptici); dobra narodna riječ. ARj.

lέglo, Brutstätte; dobra riječ. ARj.

lelùjati se, lelùjȃnje, wogen; dobro kao i lelijati se, lelijanje. ARj.

lemar, lemić, Lemming (životinja Myodes lemmus); prvo ima P., drugo Š.; bolje bi bilo uzimati: leming (iz njem., a tako uzimaju i Rusi) ili lemik (iz češ.).

lenj, adv. *lenjo* (u istočnom govoru), faul, je prov., prema južnom: lijen, lijeno; bolje je: len, leno.

lèpeza, Fächer, t. j. lepeze (gen. lepezeta), mahač, dobro je.

lepršati, flattern; za taj glag. treba dvoje upamtiti: 1. nije dobro bez riječce *se,* nego treba: lepršati se. 2. nije značenje: vijoriti se (na pr. o zastavi); ovo će biti po njem. (die Fahne flattert).

lètak, gen. lètka, Flugblatt; nije loša riječ: svakako je bolja nego lètȃk, gen. letáka, jer bi ovo bila imenica, koja bi značila kakvu stvar, a izvedena bi bila od glagolske osnove *let* (koja je u letjeti), a s tim značenjem tako načinjenih imenica nema (meni bar nijedna nije poznata); imenica načinjenih kao lètak, gen. lètka, koje znače kakvu stvar, ima nekoliko, na pr. držak, ljepak (lepak), mrsak, točak, gen. drška i t. d.

letenje, Flug; premda je dosta potvrđeno u ARj., opet je pravilnije: lećenje.

ležati, liegen; u prenesenom smislu može podnijeti, ne mora se shvaćati kao germanizam, na pr. u čemu leže uzroci propadanju naroda? Takvih primjera ima u ARj. nekoliko iz starijega i iz novijeg vremena, i to iz pisaca, u kojih nema nikakvih germanizama (na pr. iz Palmotića).

lice mjesta, na pr. uvjerih se na licu mjesta; otiđite na lice mjesta; to je latinizam (in facie loci), kojemu ARj. ima samo dvije potvrde, i to iz druge polovine prošloga vijeka; bolje: na samome mjestu, na samo mjesto, mjestimice.

licemjer, licemjeran, licemjerje, Heuchler, heuchlerisch, Heuchelei,

riječi su iz crkvenoslavenskoga jezika; narodne su i bolje riječi za to: pretvorica, pretvoran, pretvaranje. To vrijedi i za riječi: *licumjer, licumjeran, licumjerje, licumjerstvo.*

lìčînka (to će biti pravi akc.), Larve (lepirova), iz rus. личинка. Ta ruska riječ upravo znači: obrazina, maska (dolazi od: лице, kao obrazina od: obraz), pa to značenje upravo ima i njem. Larve.

líčiti (lîčîm). 1. schminken; u tom je značenju uzeto iz češ. jezika, u kojem glag. ličiti isto znači; u tome jeziku ima i imenica ličidlo, Schminke, koja je također uzeta u naš jezik te glasi *ličilo*. U ARj. ima, istina, jedan primjer iz narodne pjesme ugarskih Hrvata, u kojem ličiti znači njem. schminken, ali Š. jamačno nije glag. ličiti uzeo iz toga narječja, već iz češ. jezika. — 2. *ličiti*, anstreichen; u tome značenju je iz kajkavskoga narječja; oba stara kajk. rječnika (Bjel. i Jambr.) imaju i taj glag. i to značenje; od toga glag. načinjena je imenica ***ličilac***, Anstreicher. Kako štokavci nemaju zgodnih riječi za *ličilac, ličiti*, dobro je, da obje riječi ostanu u književnom jeziku.

lični, ličnost, persönlich, Persönlichkeit, iz rus. личный, личность.

lih, nur, sasma nepotrebna čakavska riječ; bolje: samo.

lik, kao drugi dio složenih riječi nalazi se i u narodnom jeziku u nekoliko riječi, kojima je prvi dio osnova kojega pridjeva: bjelolik, bljedolik, jednolik, mladolik, starolik; od tih riječi jednolik znači ne samo: onaj, koji je jednoga (t. j. istoga) lica, nego i: onaj, koji je jednoga (t. j. istoga) lika, oblika, dakle: jednak (vidi u ARj.); u ostala četiri navedena pridjeva *-lik* znači: lice, dakle: bjelolik (t. j. onaj, koji je bijela lica), bljedolik (t. j. onaj, koji je blijeda lica), tako i mladolik (mlada lica), starolik (stara lica). U narodnom jeziku nema nijedne složene riječi, kojoj bi drugi dio bio *-lik*, a prvi dio osnova kakve imenice, t. j. nema ovakovih riječi: srcolik, srebrolik, strelolik, zmijolik, zvjezdolik; takve dakle riječi ne treba upotrebljavati ni u književnom jeziku, nego: srcast ili nalik na srce, zvjezdast ili nalik na zvijezdu i t. d. prema narodnim riječima: jastrebast (t. j. nalik na jastreba), koritast (t. j. nalik na korito), majmunast (t. j. nalik na majmuna), račvast (t. j. nalik na račve).

Lipsko, Leipzig, uzeto je bez potrebe iz češ. jezika; u ARj. i u Iv. mjesto toga je: Lipiska; a još je bolje: Lajpcig.

lisnica, Brieftasche, je po njem.; bolje: novčànîk, gen. novčaníka. ARj. Riječ se lisnica uzima i u značenju franc. portefeuille (kad je govor o ministrima, na pr. zapala ga lisnica nutarnjih poslova): u tom smislu može podnijeti.

list, Brief, arh. i prov.; bolje: pismo.

listati, blättern, na pr. kakvu knjigu, u tom je značenju germanizam; bolje: prebirati (listove).

listina. 1. Urkunde, iz češ. jezika uzeto bez potrebe, kad imamo svoju dobru riječ: isprava. — 2. Liste, na pr. listina birača, iz njem.; bolje: popis, imenik.

listonoša, Briefträger; bolje: pismonoša (u narodnim pjesmama: knjigonoša); v. list.

literatúra (mislim, da je takav akc.); u ARj. je literàtûra, u Iv. literatûra.

lojen, von Talg, je prov.; bolje: lojan (lojana); tako je i *lojenica* (svijeća) prov.; bolje: lojanica.

lomača, Scheiterhaufen; u tom značenju ima najprije MU, onda Š., u Vukovu je rječniku značenje: „breme trnja ili granja", značenje je dakle u MU rašireno; može podnijeti, isp. širenje značenja u: gluma, glumac, glumiti. U ARj. ima, istina, jedan primjer iz pisca, koji je pisao oko g. 1700., ali je zlo izdan g. 1861., i tamo doista stoji *lomača*, ali u novijem, mnogo boljem izdanju iz g. 1913. na onome mjestu nema riječi lomača. Svakako je lomača bolja riječ nego: spalište (u Iv.), jer to upravo znači: mjesto, na kom se što pali.

los, Elentier, iz rus. лось (otkle su i Česi uzeli: los).

losos, Lachs (riba), iz rus. лосось (otud su valjada i Česi uzeli svoje losos).

lovački pas, Jägerhund, — *lovni pas*, Jagdhund; to dvoje treba razlikovati.

loviti, fangen, t. j. hvatati, na pr. loviti hajduke; u tom značenju je arh. i prov.

Lovrinac, Lorenz, je po zapadnom govoru; po južnom je Lovrjenac, gen. Lòvrjênca (ili Lovrenac, Lovrenca; ovo je i po istočnom). ARj.

ludorija, Dummheit; jamačno je dobro i u sing. (ne samo u plur.), premda je slabo potvrđeno u ARj.

lùđâk, luđáka, Thor, može podnijeti pored *ludak*. ARj.

ludžba, Chemie, uzeto iz češ. jezika (lučba) bez potrebe, kad imamo svjetsku riječ: kemija.

luka sreće, Glückshafen (na oglasima o kakvoj javnoj zabavi), bez smisla prevedeno, jer u „Glückshafen" riječ Hafen ne znači: luka (na morskoj obali), nego: lonac, žara, t. j. misli se: iz žare će se vući ždrebovi, pa tko bude sretan, dobit će što lijepo.

lukati, lukam (lučem), t. j. izvirivati, provirivati, je kajk., uzeto iz njem. lugen.

luknja, Lücke, Loch, je prov.; bolje: rupa.

luksuz, Luxus; nema nikakvog razloga, da se mjesto *s* na kraju piše *z*.

lupež, Räuber, t. j. hajduk, razbojnik; u tome značenju je arh. i prov.; u književnom jeziku lupež neka služi za njem. Dieb, t. j. kradljivac, tat.

lupina, Schale, Hülse, može podnijeti kao i *ljupina* (tako u sing., ne samo u plur., kako je u Iv.). ARj.

lupiti, schälen, prov.; bolje: ljuštiti.

lutnja, Laute (muzički instrumenat), iz rus. лютня (a to je iz njem. Laute kao i polj. lutnia, — a njemačka je riječ uzeta iz tal. liuto, a tal. iz arapskoga jezika).

*

LJ.

ljènica, Faulenzerin, t. j. ljenivica, dobra riječ: ima je ARj. iz St., a ima je i Daničić (priče sol. 26, 13).

ljepenka, Pappe, Pappendeckel, iz češ. lepenka.

ljepiv, klebrig, t. j. onaj, koji se lijepi; bolje: ljepljiv. ARj.

ljeskati se, ljeskam se, glänzen, nema ARj., bit će prov.; bolje: sjati, blistati.

ljètôs, diesen Sommer (griješkom preskočena riječ u Iv.); može se upotrebljavati i za budućnost, na pr. doći ću ljetos u Zagreb. ARj.

ljuba, ta riječ ponajviše znači: žena (prema mužu), rjeđe: ljubovnica, milosnica, kako je na pr. u narodnim pjesmama Vukovim I. knj. (1841), str. 570. 571. i II. knj. (1845), str. 261; uostalom to je pjesnička riječ i slabo pristaje u običnu prozu.

ljubimac, Liebling, iz rus. любимецъ.

ljubòmor, ljubòmôrnôst, ljubòmoran, Eifersucht, eifersüchtig, književničke su riječi počevši od prve polovine XVIII. vijeka, ali su dobre. ARj.

ljubòpitan, ljubòpitnôst (mislim, da je takav akc.), neugierig, Neugierde, iz rus. любопытный, любопытность; mjesto tih riječi mogu se dobro upotrebljavati novije riječi: radoznao, radoznalost.

Ljùdevit (bit će takav akc.) je dobro naše narodno ime od davnina, samo nije isto što njem. Ludwig. Iz ARj. vidi se, da naši stari nikad nijesu za ljude, koji nijesu našega naroda, upotrebljavali ime Ljudevit, nego Ludovik, samo za Madžare su upotrebljavali ime Lauš (po madž. Lajos). Nema nikakvog razloga, da u tome odstupamo od naših starih i da pišemo na pr. Ljudevit XIV. ili (za madž. kralja, koji je poginuo g. 1526.) Ljudevit II.; prvi neka nam bude: Ludovik, a drugi Lauš. Tko za Francuze hoće upotrebljavati ime Luj (prema franc. Louis) ili Luidž za Talijane (prema tal. Luigi), prosto mu bilo; vidi ARj., u kojemu ima i Lúјo od mila prema Luj ili Luidž.

ljudstvo, Menschengeschlecht, u tome značenju je arh. i prov., u današnjem književnom jeziku ljudstvo neka znači: mnoštvo ljudi.

ljuštura, Schale, Muschel, t. j. ljuska, školjka; oba značenja ima ARj.

M.

mačevati, fechten, može podnijeti; pored *mačevati* dobro je i *mačovati;* isp. bičovati, božićovati, pijančovati, učiteljovati. Mislim, da bi bolje bilo s riječcom *se,* dakle: mačevati se, jer glagoli slična značenja (t. j. koji znače, da netko s nekim nešto zajedno čini, čega ne može sam činiti) imaju uza se obično pomenutu riječcu, na pr. boriti se, čupati se, ljubiti se, rvati se, svađati se, tući se i dr. (izuzeci su: drugovati, ratovati, bez *se*).

mah. 1. dati, pustiti čemu mah, Schwung geben, na pr. pisac je odviše pustio mah svojoj fantaziji; vlada će dati maha domaćoj industriji; može podnijeti. ARj. kod riječi 2 mah na str. 373a. — 2. u sav mah, t. j. u velike, veoma, na pr. o tom događaju počeše novine pisati u sav mah (t. j. uspisaše se), može podnijeti kao i: na sav (vas) mah. ARj. kod pomenute riječi na istoj strani.

mâhom, grösstenteils, t. j. ponajviše, na pr. ono su mahom imućni ljudi; u ARj. postavlja se krivo značenje: obično.

malica, Kleinigkeit, Bagatelle, nema ARj.; bolje: sitnica, malenkost; sasma je nepouzdan adj. *maličan,* na pr. malični sud; bolje: sud za sitnice, sitnarije.

maločas, ne znači: malo prije, kako neki pisci misle, nego je značenje: za čas, na pr. maločas dođoše i oni; maločas ću se vratiti; v. u Iv. kod *čas* pod II, 3, c i u ARj. kod *čas* na str. 898a (jedan i drugi rječnik piše: malo čas).

malodoban, minderjährig, slabo potvrđeno u ARj.; bolje: nedorastao; tako i mjesto malodobnik, malodobnica bolje je: nedoraslac, nedoraslica, a mogu se uzimati i riječi, koje sad dolaze.

maloljetan, maloljetnik, maloljetnica, može podnijeti; v. ARj.

malone, beinahe, dobro je uzimati samo pred glagolom, na pr. malone padoh, ali nije dobro pred drugim riječima, na pr. malone svi građani mišljahu; tu treba reći: gotovo.

maloprodaja, Kleinverkauf, može podnijeti.

manjak, Abgang, sama sobom je dobra imenica prema pridjevu: manji, na pr. mjesec ide na manjak, ali nije dobra prema glag. manjkati, na pr. njegov manjak dugo će se osjećati u našim redovima; tu je bolja riječ: nestadak.

manjkati, kad znači: poginuti, lipsati (o stoci), onda je to dobra narodna riječ, a u značenju: fehlen, t. j. nedostajati, premicati se (nedostati, premaći se) uzeta je bez potrebe iz tal. jezika (mancare) kao i faliti iz njem.

manjkav, mangelhaft, pridjev načinjen prema glag. manjkati (tal. mancare); bolje: nedostatan, nepotpun.

mariti, nicht sollen, je lički prov., na pr. nijesi mario pisati mu; nijesu marili ovamo dolaziti; bolje: nijesi mu imao pisati, nijesu imali ovamo dolaziti ili: nije trebalo, da . . . .

marvogojac, marvogojstvo, Viehzüchter, Viehzucht, bolje: stočar, stočarstvo; v. živinogojstvo.

maslac, Butter, književnička riječ, koje nema ni ARj. ni MU ni Š. ni P. Iz nekoliko i starijih i novijih pisaca ima ARj. za „Butter" riječ: maslo, ali ta je riječ nezgodna, jer ona obično znači njem. Schmalz, pa kad bi se maslo upotrebljavalo za obje navedene njem. riječi, eto gotove zbrke! Zato je nužno, da za Butter imamo osobitu riječ; u ARj. ima za to sveza: *mlado maslo* s potvrdama iz XVIII. vijeka, a to ima i Š.; držim, da bi to bolje bilo nego maslac, koja riječ mislim da nije dobro načinjena, i to evo zašto: kako ono, čemu Nijemci kažu Schmalz, postaje od

onoga, čemu kažu Butter, tako bi tome odnošaju bolje odgovaralo, kad bi maslac značilo Schmalz, a maslo kad bi značilo Butter. Što je maslac imenica muškog roda s nastavkom *-ac* izvedena od imenice srednjega roda *maslo,* to bi moglo podnijeti, jer tome ima potvrda (doduše samo jedna!) u narodnom jeziku: mlječac od *mlijeko.* Uostalom maslac je riječ, koja se samo piše, a u običnom životu ponajviše se govori: putar (iz njem. Butter).

mastan, fett; masna slova, fette Buchstaben; bolje: debela ili krupna slova.

mašta, Fantasie, iz rus. мечта; mjesto *-eč-* uzeti su glasovi *-aš-* prema narodnoj riječi maštanije, koja bi upravo trebalo da glasi: maštanje, ali je završetak *-nije* uzet iz crkvenoslavenskog jezika.

-matati, na pr. namatati, omatati, odmatati, zamatati je prov.; bolje: namotavati, omotavati . . . .

matemàtika, mislim, da je takav akc., a ne màtematika, kako je u Iv.

mećati mjesto *metati* je arh. i prov.; to vrijedi i za složene, na pr. umećati, zamećati . . . . bolje: umetati . . . .

medecína, Medicin, mislim, da je dosta rašireno po narodu, te se i u književnosti može upotrebljavati pored: medicina; isp. apateka.

medècînskî, jamačno je takav akc., a ne: mèdicinskî, kako je u Iv. Može također biti: *medècînskî,* kao i medecina.

međunarodan, international, može podnijeti.

međusoban, iz rus. междоусобный.

međusobica, wechselseitige Fehde, iz rus. междоусобица; nepotrebno, kad imamo: razmirica, zadjevica.

međutim, unterdessen, t. j. a, ali, u tom značenju mislim da nije dobro, na pr. obećaste mi, da ćete mi pomoći, međutim evo radite protivno.

međutiman, međutoman, interimistisch, einstweilig, na pr. međutimna (međutomna) svjedodžba; bolje: privremena svjedodžba. Ne valjaju ni riječi: *međutimnica, međutomnica*; bolje: privremena svjedodžba, potvrda.

mesòžder je (kao i biljožder) imenica, ne pridjev; nije dakle dobro: mesoždere životinje, nego mesožderne.

mešetar, Mäkler, t. j. samsar, iz slov. jezika (u kojem je mešetar postalo od mletačke riječi messeto, a ova od grčke mesitēs). Od mešetar izvedene su riječi *mešetariti, mešetarstvo.*

mȅtak, gen. mȅtka, Schuss, t. j. metanj, hitac. ARj.

mi. Mnogi pisci rado govore o sebi u množini mjesto u jednini, t. j. mjesto prirodnoga *ja,* kojim se isključivo služe u običnom govoru, upotrebljavaju naduveno *mi,* na pr. milo će *nam* biti, ako čitaoci . . .; u ovom *našem* članku *želimo* dokazati, da . . . . To je prodrlo iz francuskoga stila, a francuski pisci, koji upotrebljavaju *nous* mjesto *je,* pišu to bez ikakve nadutosti, jer od premnoge porabe otupjelo im je već osjećanje za pravo značenje toga plurala. Ali

naš narod nije još otupio za to razlikovanje, ne treba mu dakle nametati bez potrebe takvu neprirodnost. Prosto bilo vladaocima upotrebljavati *mi,* kad govore o sebi, ali obični ljudi ne bi trebalo to da čine. Već se Šopenhauer nekad rugao njemačkim piscima, koji o sebi govore *wir* mjesto *ich.* Nije zlo uzimati *mi* onda, kad pisac osim sebe misli i druge ljude, na pr. svoje čitaoce, ili kad urednik novina misli osim sebe i druge članove uredništva, na pr. a sad da malo izbliže *ogledamo* te jake dokaze; *mi* smo već nekoliko puta osudili takove težnje.

-mijenuti, na pr. izmijenuti, namijenuti, promijenuti, zamijenuti, je prov.; bolje: izmijeniti, namijeniti, promijeniti, zamijeniti.

milodar, Liebesgabe; bolje: milostinja, prošnjevina.

mimo, vorbei, s genitivom je arh. i prov., na pr. prođoše mimo naše kuće; bolje s akuzativom: prođoše mimo našu kuću.

minuta, Minute, nije pogreška pored *minut,* dakle: za jednu minutu i: za jedan minut; *minuta* imaju Česi, Poljaci i Rusi.

miomiris, miomirisan, Wohlgeruch, wohlriechend, je germanizam; bolje: miris, mirisav, mirišljiv.

mirisati, riechen; nije dobro: to miriše po ljubici, nego: ljubicom ili: na ljubicu.

mirišiti, mirišim, riechen, je prov.; bolje: mirisati, mirišem.

mìrovina, Pension; može podnijeti; isp. hladovina, jugovina, kupovina, trgovina i t. d. Ima Iv., ali u drugom značenju.

mišljenje, Meinung; germanizam je: on je drugoga mišljenja; isto tako: ja sam mišljenja, da . . . .; bolje: on drukčije misli, ja mislim, da . . . . v. mnijenje.

-mitati, na pr. namitati, podmitati (namićem, podmićem) je prov.; bolje: nametati, namećem i t. d.

mjedenka, Grünspan, najprije u Š.; bolje: dragac.

mjera, Massnahme, na pr. policajske mjere ne vode tu do cilja; bolje: postup, postupak. Rđavo je: poduzeti, poprimiti mjere, v. korak, poprimiti.

mjerodavan, massgebend, morat će ostati, jer nema za tu riječ dobre zamjene, premda se može uvijek dobro opisati (ali opisati koju riječ ne znači zamijeniti je, naknaditi), na pr. što on govori, to nije meni pravilo (mjesto: nije mjerodavno za me); po mojem mnijenju, koje ništa ne odlučuje ili ne presuđuje (mjesto: po mojem nemjerodavnom mnijenju) i t. d.

mjerstvo je nepotrebna riječ pored svjetske: geometrija.

mjesečno, monatlich, na pr. primam mjesečno od njega 100 dinara; bolje: na mjesec ili svaki mjesec (svakoga mjeseca); isp. godišnje, nedjeljno.

mjestimice, hie und da, t. j. ovdje ondje, gdješto, na pr. u njegovoj knjizi ima mjestimice grdnih pogrešaka; nije dobro, jer mjestimice u narodnom jeziku znači njem. an Ort und Stelle, t. j. na samome mjestu, na pr. pokaži mi mjestimice, gdje je to.

mjesto. 1. Platz, može podnijeti na pr. šali nema ovdje mjesta (zu scherzen ist hier kein Platz); može se uzeti, da je to rečeno u prenesenom smislu, a u pravom je na pr. sad vidim, da meni ovdje više nema mjesta, čemu nitko ne može zabaviti. — 2. germanizam je: uzmite mjesto (nehmen sie Platz) mjesto: sjednite ili izvolite sjesti.

mjestovina, Standgeld, može podnijeti (isp. žirovina t. j. što se plaća za žir), ali je bolje: mjestarina, t. j. nastavak *-arina* je običniji nego *-ovina* za ono, što se plaća za što; isp. glavarina, krvarina, kućarina, svadbarina i dr.

mladenac, t. j. mladoženja; u južnom govoru bit će bolje: mladjenac, gen. mladijenca. ARj. Značenje: mladić, Jüngling, je arh. i prov. Oboje vrijedi i za adj. *mladenački* (mladjenački, a ne mladijenački, kako je u Iv.).

mlađarija, Jugend, t. j. mladež. ARj. Bit će malko s preziranjem.

Mletke, f. pl. Venedig, u ARj. slabo potvrđeno; bolje: Mleci.

mnijenje, Meinung, germanizam je: ja sam drugoga mnijenja, isto tako: on je mnijenja, da . . ., v. mišljenje.

mnogo, u svezi na pr. to je mnogo prekratko, mnogo preteško, po njem. das ist viel zu kurz, viel zu schwer i t. d.; riječ *mnogo* treba tu izbaciti.

mnôž, gen. mnôži, Menge, t. j. množina, može podnijeti. ARj.

moći, können; nije dobro uzimati za dopunu glag. biti (jesam) ispred drugoga infinitiva, na pr. ako je moći pročitati; nije moći pristupiti k njemu; to je kajk.; bolje: ako se može, ne može se. Nije dakle dobro ni u Iv., koji kod riječi skrovište, smrtan ima: mjesto, gdje se je moći skloniti, od čega je moći umrijeti; v. smjeti.

mogila, Grab, iz rus. могила; nepotrebno, kad imamo: grob.

moguć, mislim, da može podnijeti, kad služi riječi *sav* za pojačenje, na pr. čitao je knjige svih mogućih struka, premda se i njem. kaže: aus allen möglichen Fächern; i Francuzi upotrebljavaju tako svoj adj. possible. Ne će biti rđavo: učinio je sve moguće, da mu pomogne (alles mögliche).

mogućan, mislim, da nije dobro uzimati mjesto *moguć,* kad znači ono, što može biti, na pr. nije mogućno u ovoj sobi raditi, — premda tome značenju ima nešto malo potvrda u ARj.; bolje: nije moguće.

moguće, möglicherweise, vielleicht, je kajk., na pr. oni moguće ne će ni doći; bolje: možda.

mogućnost, Möglichkeit, na pr. ako ste u mogućnosti doći na skupštinu; nismo u mogućnosti saopštiti vam; grdna pogreška mjesto: možete, ne možemo.

moliti, bitten, slaže se trojako: moliti koga za što (na pr. molio je kralja za milost), m. od koga ili u koga što (na pr. molio je od kralja milost ili u kralja), m. koga što (ovo ponajviše onda, kad se ono, što tko moli, izriče zamjenicom u srednjem rodu, na pr. to bih vas molila; što su me molili; ali ne će zlo biti ni: molim te čašu ili knjigu); vidi u ARj.

Monakov, München, uzeto prema tal. imenu toga grada: Monaco, a završetak je uzet iz češ. imena istoga grada: Mnichov, dakle čudna smjesa!

morati, müssen, aor. moradoh, impfkt moradijah, morađah, prov.; bolje: morah . . . .

morda, vielleicht, prov.; bolje: možda.

moreuz, moreuzina, Meerenge; vrlo rđava riječ mjesto: (morska) uzina ili morski tjesnac; prva je riječ u ARj. veoma slabo potvrđena, druga nikako.

mornarica, iz tal. marinezza; bolje su evropske riječi: flota, marina; u ARj. ima i *mrnarica* (također iz tal. jezika) s naznakom, da se govori u Dubrovniku.

moronj, Dugong (sisavac nalik na ribe u indijskom okeanu) u hrv. srednjoškolskoj zoologiji; vrlo rđava riječ, jer nastavka *-onj* nema u našem jeziku; zašto se ne bi uzelo učeno (upravo grčko) ime te životinje: halikora?

morž, Wallross, iz rus. моржъ; v. mrož.

mošak, gen. moška, Moschus. ARj.; može podnijeti.

mòšt, Most, t. j. mäst. ARj. dobro je.

mozag, Hirn, u ARj. slabo potvrđeno; bolje: mozak (gen. mozga).

možan, možna, möglich, ima ARj. s nešto malo potvrda iz starijeg jezika; bit će u novije vrijeme uzeto iz rus. можный (obično adv. можно) ili iz češ. možný, bez potrebe, kad imamo svoju riječ: moguć.

možebitan, etwaig; ovo treba opisati, na pr. mjesto: na možebitna pitanja odgovorit će predsjednik, treba reći: ako tko što zapita, odgovorit će predsjednik.

mravac, Ameise, prov.; bolje: mrav.

mrož, Wallross, iz češ. mrož (a ovo iz rus. моржъ); v. morž,

mr̀tvačnica, Leichenhalle, dobra riječ; u ARj. ima za to i narodna riječ: mrtvica.

mrzao (mrzla), kalt, na pr. mrzla voda, arh. i prov.; bolje: hladan, studen.

mrziti, hassen; dobro je ne samo: mrziti na koga ili na što, nego također: mrziti koga ili što. ARj.

mučaljiv, mučaljivost, schweigsam, Schweigsamkeit, iz rus. молчаливый, молчаливость; nepotrebno, kad imamo: ćutljiv ili šutljiv, ćutljivost ili šutljivost.

mûčkî, adv. schweigend, t. j. mučke; ima ARj. dobro potvrđeno.

mudrìjâš, Afterdenker, Spintisierer. ARj.; dobra riječ.

mudròlija, Spitzfindigkeit. ARj.; dobra riječ.

mudroljub, mudroljubac, mudroljublje, nepotrebne riječi pored svjetskih: filozof, filozofija.

mudroslov, mudroslovan, mudroslovlje, nepotrebne riječi pored svjetskih: filozof, filozofički (filozofijski), filozofija.

mûkao, múkla, dumpf, na pr. čula se mukla tutnjavina, dobra riječ. ARj.

mukotrpac, mukotrpan, mukotrpnost, Dulder, duldsam, Duldsamkeit; dobre su riječi. ARj.; isto vrijedi i za riječi: *mukotrpljiv, mukotrpljivost.*

mušica, Einfall, t. j. kad kome što slučajno ili nenadano padne na um; dobra i potrebna riječ; v. ARj. U plur. mušice, Launen, v. kod riječi hir. Kako je imenica mušica (mušice) dobila navedeno značenje, to je rečeno u ARj. kod riječi 1 mušica; ovdje se dodaje, da u svezi s tom riječju stoji glag. smušiti se i partic. smušen (t. j. pun mušica ili muha).

muž u narodnom jeziku znači: oženjen čovjek, Ehemann; književnici uzimaju i uopće za njem. Mann, lat. vir, na pr. slavni muževi, berühmte Männer, viri illustres; za to značenje ima u ARj. dosta potvrda iz staroga jezika, ali u noviji književni jezik nije to značenje došlo iz staroga, nego iz ruskoga, u kojem se riječ **мужъ** upotrebljava za njem. Mann, lat. vir. Naš narod govori: slavan čovjek, slavni ljudi.

N.

na dosta često upotrebljava se pogrešno. 1. bolovati, bolestan na srcu, na groznici; bolje: od srca, od groznice. — 2. umrla je na koleri; bolje: od kolere. — 3. raditi, rad na čemu; bolje: oko čega (na pr. oko rječnika). — 4. molba, tužba na kralja, na ministarstvo; bolje: kralju, ministarstvu. — 5. dok je bio na životu; je li još na životu; bolje: u životu. — 6. profesor na sveučilištu, učenik na gimnaziji uzeto je u književni jezik po njem. an der Universität, am Gymnasium, ali može podnijeti, kako se vidi iz ARj. kod riječi 1 *na* str. 193 pod h; prema tome može podnijeti i: idem na sveučilište, na gimnaziju (kada tko koga pita: kamo ideš?).

nabaciti, aufwerfen, na pr. nabacio je misao, pitanje, sumnju; bolje: ovlaš iznijeti, (is)taknuti.

nabožan, nabožnost, andächtig, Andacht, iz rus. **набожный, набожность,** ili iz češ. nábožný, nábožnost'; nepotrebne riječi kod dobrih naših: pobožan, pobožnost.

nacrt, nacrtati, Entwurf, entwerfen, iz rus. **начертать, начертание.**

načelo, Grundsatz, Prinzip, iz rus. **начало**; od imenice načelo izveli su književnici pridjev *načelan,* koji nije loš.

načitan, načitanost, belesen, Belesenheit, iz rus. **начитанный, начитанность.**

načrčkati, kritzeln, je kajk.; bolje: nadrljati; v. črčkati.

nad- u složenicama, kao što su: *nadbiskup, nadnačelnik, nadvojvoda, natporučnik* i dr. može podnijeti, isto tako: *nadbiskupija, natpolovičan* (na pr. natpolovična većina). Riječ nadbiskup upravo znači: onaj, koji je nad biskupima, natporučnik je onaj, koji je nad poručnikom i t. d. U narodnom jeziku, istina, nema takvih riječi složenih s prijedlogom *nad,* ali ima s drugim nekim prijedlozima, na pr. bespamet (stanje bez pameti, a može značiti i ženu, koja je bez pameti), beščast (stanje bez časti),

dokmet (onaj, koji je prvi do kmeta, t. j. njegov pomoćnik), doručak (obrok do ručka), predručak (obrok pred ručkom), podjabuka (ono, što je pod jabukom), sumrak (kad se dan miješa s mrakom); a i Vuk je upotrebljavao riječ: predgovor (t. j. ono, što je pred — glavnim — govorom), u njega se nalazi i: sunasljednik (t. j. onaj, koji je zajedno s kim nasljednik). Obično takve riječi imaju dakako osobit nastavak, kojim se razlikuju od temeljne imenice: besposlica (a ne: besposao), naprstak (a ne: naprst), nizbrdica (a ne: nizbrdo), podbradak (a ne: podbrada), podnožje (a ne: podnoga), primorje (a ne: primore), suražica (a ne: suraž), zagorje (a ne: zagora) i t. d.

nadalje, des weiteren, t. j. dalje, na pr. nadalje smo doznali, da...., može podnijeti. ARj.

nadarba, nadarbina, Pfründe, može podnijeti kao i *nadarbenik,* Pfründner.

nada sve, über alles, na pr. nada sve važna izjava; nada sve krasna okolina, po njem.; bolje: prevažna, prekrasna i t. d.

nadići, übertreffen, t. j. nadvisiti koga u čemu ili čim, na pr. on je sve svoje drugove znanjem nadišao (nadašao); može podnijeti. ARj. Isto vrijedi i za nadilaziti (nadlaziti).

nadleštvo, Behörde, načinjeno od pridjeva nadležan, ali kako taj pridjev znači njem. competent (kao i ruski, od koga je postao), tako imenica nadleštvo ne može drugo značiti nego njem. Competenz, a to nije isto što Behörde. U rus. jeziku nema riječi, koja bi odgovarala imenici nadleštvo.

nadležan, competent, iz rus. **надлежащій**; od pridjeva nadležan izvedena je dobro imenica *nadležnost.*

nadmášiti, übertreffen, t. j. nadvisiti; može podnijeti. ARj.

nadmoć, Überlegenheit, Übermacht; bolje: pretega; od imenice nadmoć izveden je pridjev *nadmoćan,* überlegen, koji je i sam sobom loš, a još je lošiji, kad se uzima s dat., na pr. naše čete bijahu nadmoćne Bugarima; bolje: jači; od nadmoćan izvedena je imenica *nadmoćnost;* bolje: pretežnost.

nadòbûdan, hoffnungsvoll, na pr. naša nadobudna mladež, može podnijeti, i ako nema u ARj.

nadoći, ankommen; bolje: doći, stići; u ARj. slabo potvrđeno.

nadomjestiti, ersetzen, t. j. naknaditi; može podnijeti. ARj.

nadriknjiga je vrlo dobra riječ za onoga, koji je slabo što naučio iz knjiga, upravo: koji je samo nadr'o po koju knjigu. Otud je Š. uzeo prvi dio složenice te ga složio s drugim nekim imenicama u značenju njem. after-, na pr. *nadrigovornik,* Afterredner, t. j. slab, traljav govornik; takve su i ove riječi u Š.: *nadriliječnik,* t. j. slab, traljav liječnik, liječnik, koji naopako liječi (jer ne zna bolje), *nadripisar,* t. j. loš, traljav pisar, koji ne razumije pravo svoga posla, *nadripjesnik,* slab, rđav pjesnik, *nadriučenost,* kriva, naopaka učenost. Te su riječi zlo načinjene, jer na pr. nadrigovornik ništa ne nadire i t. d.; bolje

bi bilo: nazovigovornik, nazoviliječnik, nazovipjesnik, nazoviučenost; tako je i nazovibrat, nazovisestra, nazoviprosvjeta, nazovirimski, v. kod „nazovi" u Iv. Pored nazovipisar može se reći: pisarčić, budžaklija.

nadstojnik, Vorstand, je arh.; bolje: nastojnik, poglavar, starješina.

nadzeman, überirdisch; v. zeman. Pored nadzeman ima ARj. i nadzemaljski.

nagib, Neigung, Inclination (na pr. u fizici), može podnijeti. ARj.

naglas, naglasak, Accent, Betonung, *naglasiti, naglasivati (naglašivati)* accentuiren, betonen, nijesu riječi bez mane, jer prosti glag. *glasiti* ne znači: izgovarati, izricati, pa tako ni složeni *naglasiti* ne može značiti: (jačim ili nižim glasom) izgovoriti; zato je meni milija svjetska riječ: akcent (akcenat) i glag. akcentovati. — Germanizam je uzimati glag. naglasi(va)ti u prenesenom smislu za njem. betonen, na pr. govornik je naglasio potrebu složna rada; ja sam u svojim govorima često naglasivao, kolika je to potreba; bolje: istaknuti, isticati, a može se reći i: prikričati (prikričiti), na pr. govornik je prikričao, da sada osobito treba biti na oprezu.

nagovoriti, anreden, ansprechen, na pr. je li te vladika nagovorio? t. j. je li s tobom koju riječ progovorio? Sam sobom ne bi taj glag. bio loš, i ako je načinjen po njem., ali je nepriličan zato, što se vrlo često uzima u značenju njem. bereden, na pr. nagovorio me, da to učinim; zato će bolje biti uzimati glag. osloviti (vidi tamo).

nagrada, nagraditi, nagrađivati, Belohnung, belohnen, iz rus. награда, наградить.

nahoditi se, sich befinden, na pr. kako se nahodite? bolje: kako (vam) je? ili: kako živite? isp. nalaziti se.

nahvaličan, absichtlich, može podnijeti, v. hotimičan.

naime, nämlich, lat. enim, je germanizam, na pr. dobar čovjek o svakom dobro misli: on naime drži sve ljude za poštene, kako je i sam; bolje: bo (vidi tamo).

najaman, Zins-, t. j. onaj, koji se daje u najam, na pr. najamna kuća; može podnijeti.

najaviti, anmelden, na pr. najavite nam svoj dolazak (ili: kad ćete doći); može podnijeti. ARj.

najmodavac, Mieter, t. j. onaj, koji daje što u najam; može podnijeti.

najmoprimac, Mietmann, t. j. onaj, koji prima što u najam; može podnijeti.

najpače, hauptsächlich, besonders, arh.; bolje: osobito, navlastito.

najskoli, besonders, prov.; bolje: osobito, navlastito.

nakarada, Zerrbild, Karrikatur, t. j. nagrda, grdoba. ARj.

naklada, nakladnik, Verlag, Verleger, iz češ. náklad, nákladník.

náklonôst (to će biti pravi akc.), Neigung, iz rus. наклонность.

naknadan, nachträglich, na pr. naknadni krediti; poslat ću ti onu

knjigu naknadno. Riječ je načinjena po njem.; mjesto nje može se dobro u prvom primjeru uzeti adj. dodatan, dakle: dodatni krediti, u drugom adv. poslije ili kasnije; ali katkad se ne može njem. nachträglich bolje zamijeniti, na pr. ištemo, da vlada naknadno optuženike pusti na slobodu (t. j. propuštala je do sad pustiti ih, pa sada treba, da naknadi, što je propustila).

nakon što, nachdem, je pogreška, na pr. nakon što nam je to javljeno, odosmo na put; bolje: pošto.

nalaziti se, sich befinden, na pr. kako se nalazite? bolje: kako (vam) je? ili: kako živite? isp. nahoditi se.

naličan, ähnlich, može se upotrebljavati i u pozitivu, a ne samo u komp. i u superl., kako je u Iv.; v. u ARj. Isp. pretežan.

náličiti, ähnlich sein, t. j. nalikovati. ARj. ima primjera za: naličiti kome i: naličiti na koga, ali je bolje ovo drugo; v. riječ, koja sada dolazi.

nalik, ähnlich, je upravo adv., zato se ne mijenja po rodovima i padežima, a obično se nalik uzima u prilikama, gdje bi pridjev srodna značenja, na pr. naličan ili sličan, stajao u nominativu; neobično je dakle: knjiga za gimnazije i nalik škole; bolje: za gimnazije i nalične (slične) škole. Slaže se nalik s akuzativom, pred kojim je prijedlog *na*, na pr. sestra nalik na brata; tako je mnogo običnije nego: sestra nalik bratu.

nalukavati se, je kajk. kao i lukati (vidi tamo).

namirnica, Bedarfsartikel, t. j. ono, čim se namiruju potrebe života (hrana, odijelo, ogrjev); ARj.

namjerice, absichtlich, nepotrebna riječ, kad imamo: hotimice, nahvalice, navlaš, isp. naumice.

namrijeti, hinterlassen, na pr. roditelji mi nijesu namrli blaga, nego samo pošteno ime; bolje: ostaviti.

naobraziti, bilden; bolje: izobraziti, obrazovati, na pr. izobraženi, obrazovani ljudi. Mjesto *naobrazba* bolje je: izobraženje (izobraženost), obrazovanje (obrazovanost).

naosob, abgesondert, t. j. napose, odjelito, prov.

napadan, auffallend; mjesto: bilo je napadno, kako.... ili njegova ljubežljivost mi je napadna, bolje je: udaralo je u oči, kako...., njegova mi ljubežljivost udara u oči.

napokon konca, zuletzt, arh., v. ARj. kod riječi napokon i kod konac; danas je dosta samo: napokon.

napram, naprama, gegenüber, prov.; bolje: prema.

naprosto, einfach, na pr. to je naprosto budalaština, može podnijeti. ARj. Govori se i: prosto.

napučiti, bevölkern, t. j. naseliti, može podnijeti. ARj.

napustiti, aufgeben, na pr. da narod napusti rđave običaje; taj je put već odavno napušten, može podnijeti, premda se u narodu po svoj prilici ne govori. ARj.

naputak, Anweisung, t. j. uputstvo; može podnijeti.

naputnica, novčana n., Geldanweisung; bolje bi bilo: obznana ili obznanica, t. j. kad se kome obznani, da ima dobiti gdje kakve novce; glag. naputiti nema značenja, koje bi odgovaralo značenju, što se daje imenici *naputnica.*

naravski, natürlich, t. j. naravan, može podnijeti. ARj.

naravstven, naravstvenost, v. ćudoredan, ćudorednost.

naredan, nächster, folgender, na pr. u narednoj sjednici, prov.; bolje: u budućoj, u idućoj.

naređenje, Verordnung, arh. i prov., bolje: naredba.

narinuti, narivavati, aufdringen, nema ARj. (u tome značenju); bolje: nametnuti, nametati.

narječje, Mundart, iz rus. нарѣчіе ili iz češ. nářečí.

naročit, naročito, besonderer, besonders, t. j. osobit, na pr. određena mu je naročita služba, trudaše se naročito oko starih spomenika; može podnijeti. ARj.

nasjeći, andeuten, t. j. nagovijestiti, natuknuti, na pr. on je to već lani nasjekao u jednim novinama; može podnijeti. ARj.

nasjesti kome, Einem aufsitzen; na pr. nemojte im nasjesti; bolje: ne dajte se prevariti, nasamariti.

naslaga, Schichte, t. j. sloj, tavan; može podnijeti; ispor. utvara prema: utvarati se (tako i naslaga prema: naslagati).

naslònjâč, Lehnstuhl, dobra je riječ. ARj.

náslov, Titel, iz češ. náslov; kad se misli titula koje knjige, onda je bolje: natpis.

nasrtaj, Angriff, dobra je riječ; u Iv. stoji, da se nalazi u Gundulića, ali Gundulić nema te riječi.

nastavati, wohnen, nije prelazan glagol, nego neprelazan; na pr. gdje nastavate? Jevreji su nastavali u Palestini; nije dakle dobro: narodi, koji nastavahu austrougarsku monarhiju.

nastavljenje, Anweisung, Anleitung; bolje: naputak, uputstvo.

nastrojenje, Stimmung, iz rus. настроенie.

nastup, Antritt, na pr. nastup službe, po njem.; bolje: početak službe, tako je i preuzeće nasljedstva bolje nego: nastup nasljedstva.

nastupati, nastupiti, beginnen, na pr. proljeće je nastupilo, nastupa zima, iz rus. наступать, наступить; nepotrebno; bolje: početi, počinjati, nastati, nastajati. Germanizmi su: nastupiti kazan, službu, dokaz istine za njem. antreten; bolje: (za)početi kazan, službu, pothvatit ću se, da dokažem.

našast, partic. pas. od glag. naći, arh.; bolje: nađen.

našastar, vrlo rđavo načinjena riječ prema njem. (upravo lat.) inventar, t. j. uzet je iz tuđe riječi završetak *-ar* i dodat je participu našast; i mi, istina, imamo, u velikoj množini pravih naših riječi nastavak *-ar* (na pr. čuvar, kozar, lugar, pisar, vozar i t. d.), ali nijedna od tih imenica ne znači kakovu stvar (kao što bi imala riječ našastar da znači), nego samo mušku čeljad i (sasma rijetko) životinje, na pr. mravar (neka ptica), lješinar (neki orao); osim toga nastavak se *-ar* nikad ne dodaje osnovama participa pas. (kako je našast), pače ni pridjevnim osnovama (a particip pas. upravo je glagolski pridjev), nego ili glagolskim osnovama (na pr. čuvar od *čuvati*) ili imeničkim (na pr. kozar od *koza*). Mjesto našastar treba dakle govoriti i pisati: inventar, a mogla bi podnijeti i riječ: našasnik.

našašće, Fund, arh., ARj.; bolje: nalazak.

-našati, na pr. donašati, iznašati, odnašati .... je prov.; bolje: donositi ....

našešúriti ili *našušúriti* dobre su narodne riječi za njem. aufbauschen. ARj.

natjecati se, wetteifern, nije arh., kako bi se moglo misliti po onome, što je u Iv.; govori u naše vrijeme narod u Lici. ARj.

natkriliti, überflügeln, t. j. nadmašiti, nadvisiti, po njem.

natoliko, soweit, na pr. on se natoliko ponizio, da ....; bolje: toliko.

natrag ne valja uzimati kao prijedlog, kad se naznačuje vrijeme, na pr. natrag deset godina umr'o mi otac; bolje: prije ili pred 10 godina. ARj. ima samo jedan primjer, i to iz XVIII. vijeka; v. nazad.

natruha, Beimischung, na pr. njegove su propovijedi bile bez farizejske natruhe, prov.; bolje: sumjesa.

natrusiti se, t. j. napiti se, nakititi se, prov.; v. istrusiti.

naučnik, Lehrling, t. j. šegrt, može podnijeti; srpski pisci uzimaju u značenju Gelehrter, što također može podnijeti, ali tako različna značenja su neprilična: trebalo bi se složiti i zadržati samo jedno; ja bih predložio naučnik za Lehrling, a za Gelehrter: *naučnjak,* koje je posve dobra riječ, premda je nema ni Iv. ni ARj.

nauka, Wissenschaft, u tom je značenju iz rus. наука; *naučan,* wissenschaftlich, rus. научный.

naumice, absichtlich, nepotreban neologizam, kad imamo: hotimice, nahvalice, navlaš; isp. namjerice.

naviknuti, može se uzimati ne samo s riječcom *se,* nego i bez nje za njem. sich gewöhnen, na pr. tome smo se navikli, i: tome smo navikli. ARj. Pas. partic. naviknut, na pr. tome sam naviknuta, slabo je potvrđen u ARj.

navodno, angeblich, rđava zamjena njem. riječi, na pr. bio je navodno kolar; bolje: bojagi (bajagi), đoja, tobože, (kako) kažu.

navorati, runzeln, t. j. nabrati, narozati, na pr. navoralo mu se lice, prov. ARj.

navrat, Mal, na pr. u tri navrata, u nekoliko navrata, prov.; bolje: triput, nekoliko puta. ARj.

nazad ne valja uzimati kao prijedlog, kad se naznačuje vrijeme, na pr. nazad mjesec dana primih od njega pismo, arh. i prov. ARj.; bolje: prije ili pred mjesec dana; v. natrag.

nazidan, Wand-, na pr. nazidna ura; bolje: zidna.

naziranje, Ansicht, na pr. po njegovu naziranju Evropa je još vrlo varvarska; bolje: nazor, jer glag. nazirati (nazreti) nema značenja, koje bi odgovaralo značenju navedene njem. imenice.

nazivlje, Terminologie, rđava riječ, jer nema imenice, koja bi imala nastavak *-je* pa bi značila što apstraktno i kolektivno; što ima imenica s rečenim nastavkom, one ako su apstraktne, nijesu kolektivne, na pr. obilježje, obličje, pozdravlje, umlje, a ako su kolektivne, nijesu apstraktne, na pr. borje, granje, grožđe, kamenje, zrnje i t. d. Zato je bolje: nazivi (plur.) ili još bolje: terminologija.

nazor, Ansicht, iz češ. názor.

nazrijevati, erblicken, bit će prov., ARj. nema; bolje: nazirati, na pr. oni naziru u nama svoje neprijatelje, a ne: nazrijevaju.

ne, nicht, može podnijeti u složenicama, kao što su: nečlan (Nichtmitglied), nehrišćanin (Nichtchrist), nepušač (Nichtraucher), Nehrvat (Nichtkroate), Neslaveni (Nichtslaven); sve su to književničke riječi, a u pravim narodnim složenicama *ne* odgovara njem. *un,* na pr. nečovjek (Unmensch), nesreća (Unglück), nevrijeme (Unwetter), nečist (unrein), nesretan (unglücklich) i t. d.

nebog, arm, elend, arh. i prov.; bolje: ubog, jadan, kukavan.

neboskion, Horizont, iz rus. небосклонъ.

nebotičan, in die Wolken reichend, na pr. nebotične planine, može podnijeti.

nebriga, Sorglosigkeit, t. j. bezbrižnost; može podnijeti. ARj.

nečujan, unhörbar, može podnijeti; v. čujan.

nećak, Neffe, t. j. sin sestrin; u značenju: sin bratov, t. j. sinovac, je prov. ARj.

nećakinja, Nichte, je prov.; bolje: nećaka.

nedaća, Unglück, Misserfolg; ARj. ima i u tome značenju.

nedaleko, unweit, nije dobro slagati kao prijedlog s gen., na pr. našao ih je nedaleko sela; bolje: nedaleko od sela.

nedavno, unlängst, na pr. nedavno su se pomirili, dobro je. ARj. ima i adj. *nedavan,* ali samo iz starijeg jezika; mislim ipak, da i danas može podnijeti.

nedjeljno, wöchentlich, na pr. „Naše Vrijeme“ (ime novinama) izlazi dvaput nedjeljno; bolje: na nedjelju, svake nedjelje; isp. godišnje, mjesečno.

nedostati, nedostajati, mangeln, ermangeln, ne može se uzimati u prez. s riječcom *ne,* na pr. ako ti ne nedostane žita; u tom događaju treba uzeti glag. premaći se ili premicati se, dakle: ako ti se ne premakne žita, v. nestati.

nedostižan, unerreichbar, može podnijeti. ARj.

nedoumica, Zweifel, Unentschlossenheit, t. j. neodlučnost, riječ načinjena prema rus. недоумѣніе.

nedužan, unschuldig, po njem.; bolje: nekriv, nevin.

nefaljeno, unfehlbar, t. j. jamačno, zacijelo, svakako, je kajkavski, na pr. oni će nefaljeno sutra doći.

negdanji pored *negdašnji,* einstig, može podnijeti ARj.

nego. 1. ne — nego u značenju: samo, može podnijeti i u današnjem jeziku, iz kojega ima ARj. kod *nego* na str. 843 b nekoliko dobrih potvrda (a iz starih pisaca još i više), na pr. da mi ne govoriš nego istinu, t. j. da mi govoriš samo istinu; nemam nego jednoga sina, t. j. imam samo jednoga sina. — 2. Iza zanijekane rečenice je *nego ako* arh., na pr. ja ne ću primiti, nego ako mi zadate riječ, da . . . .; u današnjem je jeziku bolje: već ako mi zadate ili: osim ako mi zadate. ARj. kod *nego* na str. 844 b i 845 a.

negodovanje, negodovati, Unwille, Unmut, missmutig sein, iz rus. негодованіе, негодовать.

něhâj, Fahrlässigkeit, t. j. nemar, arh., ali može podnijeti i u današnjem jeziku; v. ARj.

něhâjan, sorglos, fahrlässig, t. j. nemaran, ima ARj. dobro potvrđeno.

neizostavan, unausbleiblich, na pr. čeka nas neizostavna pogibija, ako . . . ., po njem.; bolje: siguran.

neizreciv, unsäglich, na pr. u onoj neizrecivoj nesreći; ima ARj., ali slabo potvrđeno; bolje: neiskazan.

nejasit, Pelikan, iz rus. неясыть; u rus. je ovo imenica ženskoga roda, a našim piscima je muškoga; isp. kist, stepen.

nekadanji pored *nekadašnji,* einstig, može podnijeti. ARj.

neki. 1. neki i neki, neki te neki mjesto samoga *neki,* na pr. neke i (te) neke novine iskrivljuju istinu; može podnijeti, i ako je u ARj. kod *neki* na str. 878 b u dnu potvrđeno samo iz dva pisca XVIII. vijeka. — 2. selo od nekih 50 kuća; bolje: od neko 50 kuća; v. kakav i koji pod 1. U ARj. za *neko* u toj službi ima dosta potvrda, a za *nekih* samo je jedna (iz XVIII. vijeka).

nekidašnji, onaj, koji je bio neki dan, na pr. rekao je u nekidašnjem svome govoru; u ARj. ima samo jedna potvrda (iz XVIII. vijeka); bolje: onomadašnji.

nekoč, nekoć, einst; prvo je u ARj. slabo potvrđeno, drugo nije nikako; bolje: negda, nekad.

nekoji je arh. i prov.; bolje: neki; isp. nikoji.

nekolicina može uza se u gen. imati samo imenice, koje znače mušku čeljad; ne može dakle podnijeti: nekolicina gospođa ili djevojaka; tu mora biti: nekoliko.

nekretnica, t. j. zvijezda, Fixstern, nije rđavo kao ni stanovne zvijezde u Iv.

nekretnina, unbewegliches Gut, može podnijeti.

nekud, u značenju: nekako bit će prov., na pr. vidim, da je nekud zlovoljna.

nelagodan znači: slab, bolešljiv, a ne njem. unangenehm, t. j. neprijatan, neugodan; nije dakle dobro: pročitah njegovo pismo s nelagodnim osjećanjem.

neman, f. Ungeheuer, Scheusal, arh. i prov., ali može i danas podnijeti pored: grdosija, koja riječ

ne znači sasvim isto što neman, jer grdosija je nešto strašno i golemo, a neman ne mora biti golema.

neminovan, unvermeidlich, načinjeno iz rus. неминуемый, nepotrebna riječ, kad možemo reći: neizbježan.

nemogućan, unmöglich, ne će biti dobro u tome značenju, na pr. nemogućno je dvjema gospodarima služiti; bolje: nemoguće je; v. mogućan.

nemogućnost, na pr. mi smo u nemogućnosti, da vam pošaljemo, grdna je pogreška mjesto: ne možemo; v. mogućnost.

nènādân, nènādāna, unverhofft, može podnijeti pored nènādan, nènādna, v. ARj.

neodstupno, abstandslos, dringend, na pr. Talijani traže neodstupno Trst, iz rus. неотступно.

neopazice, unbemerkt, nepotrebna riječ, kad možemo reći: neopaženo, kradom, krišom; nema u ARj.

neophodno, unumgänglich, na pr. neophodno mi je potreban, po njem.; bolje: prijeko potreban.

neosporan, unbestritten, na pr. neosporna je istina, da . . . ., iz rus. неоспоримый.

neotuđiv, unentäusserbar, na pr. karakter je neotuđivo svojstvo čovjeka; bolje: neodsvojiv; v. otuđiti.

nepogoda, Unwetter, bit će iz rus. непогода ili iz češ. nepohoda, ali to nije sigurno, jer u narodu ima adj. nepogodan, na pr. nepogodno vrijeme, t. j. rđavo. ARj.

neponjatan, unbegreiflich, iz rus. непонятный; nepotrebno, kad možemo reći: nepojmljiv.

neporečan, unleugbar, unwiderruflich, na pr. Dalmacija je neporečno naša, može podnijeti; svakako bolja riječ nego: *neporeciv,* koju ima doduše ARj., ali slabo potvrđenu, slabije nego riječ neporečan; isp. neizreciv.

nepoštedno, schonungslos, na pr. ja ću ga nepoštedno ožigosati, iz rus. непощадно; nepotrebno, kad imamo svoju riječ: neštedice.

nepovlasno, unbefugt, na pr. ne smijemo nepovlasno nositi puške; bolje: bez ovlasti, bez dopuštenja.

nepovrat je dobra narodna riječ u smislu: otkle nema povratka, na pr. otišao je u nepovrat. ARj.

nepravo, Unrecht, na pr. vidim, da sam bio u nepravu; bolje: nijesam imao pravo.

neprestàncē, unaufhörlich, dobra je riječ. ARj.

neprimjetan, unmerklich; bolje: nezamjetan; v. primijetiti.

neprispodobiv, unvergleichlich: bolje: neisporedljiv (premda nema ARj.); v. prispodoba, prispodobiti.

nepristran, nepristranost, parteilich, Parteilichkeit, može podnijeti; v. pristran, pristranost.

nepristrastan, nepristrasnost, isto što bespristrastan, bespristrasnost, od čega je i načinjeno promijenivši *bez-* u *ne-*.

nerazdjeljiv, unteilbar, pored *nerazdjelan* (u Iv.); može podnijeti. ARj.

nèsmiljen, nèsmiljenôst, unbarmherzig, Unbarmherzigkeit, riječ je u ARj. obilno potvrđena, doduše iz starijega vremena, ali može i danas podnijeti.

nesravnjiv, unvergleichlich; bolje: neisporedljiv; v. sravniti.

nesređenost, Unordnung, može podnijeti.

nestadnik, der Verschollene; bolje: nestalac.

nestanak, Abgang, t. j. nestadak, kad čega nestane, na pr. opaža se u narodu našem nestanak starih vrlina; dobra riječ. ARj.

nestati. 1. slaže se s nom. i s gen., na pr. moj je nož nestao, i: moga je noža nestalo, — ali je s gen. običnije. — 2. ne može se uzimati u prez. s riječcom *ne,* na pr. ako mi ne nestane snage; u tom događaju treba uzeti glag. ponestati, dakle: ako mi ne ponestane snage; v. nedostati.

nesti, kad je složeno s prijedlogom, običniji je inf. -nijeti, na pr. donijeti, iznijeti, odnijeti, ponijeti . . . .

netom nije adv., nego veznik; nije dakle dobro: ministar je netom došao, nego treba: otoič, malo prije; dobro je netom kao veznik u značenju: *čim,* na pr. netom ga ugledah, pristupih k njemu.

netopir, Fledermaus, iz rus. нетопырь ili iz češ. netopyr; nepotrebno, jer imamo svoje riječi: ljiljak, šišmiš, slijepi miš.

neubrojiv, neubrojivost, unzurechnungsfähig, Unzurechnungsfähigkeit; bolje: neumjenit ili neumjenljiv, neumjenitost ili neumjenljivost iz rus. невмѣняемый, невмѣняемость; v. ubrojan, ubrojiv.

neùmîtan, neùmîtnôst, unbestechlich, Unbestechlichkeit, dobre su riječi. ARj.

neumjestan, unstatthaft, unpassend, v. umjestan.

neuračunljiv, neuračunljivost, unzurechnungsfähig, Unzurechnungsfähigkeit, v. uračunljiv.

nevàljân, nevaljánac, nevaljánština dobre su riječi kao i nevaljao, nevaljalac, nevaljalština; v. ARj.

nevid, plur. nevidi, Infusoria, ne može podnijeti, jer nevid ne može drugo biti nego negacija imenice *vid,* ne može dakle značiti isto što: neviđen; bolje bi bilo: nevidnici.

nèvin, nèvinôst, unschuldig, Unschuld, iz rus. невинный, невинность ili iz češ. nevinný, nevinnost'.

nevjerovan, ungläubig, na pr. nevjerovani Tomaš, to je, istina, kajk.; štokavski je nevjerni, kako se vidi iz ARj. i iz Iv., ali kako *nevjeran* ponajviše znači njem. treulos, može nastati dvojba, kad se za koga kaže da je nevjeran; zato mislim, da može podnijeti *nevjerovan* za njem. ungläubig; ne treba da nam smeta pasivni oblik te riječi, jer iz moje gram. i stil. 647. vidi se, da pas. partic. može imati i nepasivno značenje, na pr. kršteni kum (to je onaj, koji koga drži na krstu), kršteno ime (to je ono, što ga je tko na

krstu dobio), vjenčani kum (koji kumuje pri vjenčanju), vjenčani prsten (s kojim se tko vjenčava), neteljena krava (t. j. koja se još nije otelila); u narodnim pjesmama ima i: ogrijano sunce (t. j. sunce, koje grije); tako je i: rođena majka (t. j. prava).

nevježa, Unwissender, iz rus. невѣжа; nepotrebno kod naših riječi: neznajša, neznalica.

nevoljko, unwillig, ungern, t. j. nerado, na pr. nevoljko je išao u crkvu; nema ARj., v. voljko.

nevrijeme, Unwetter, t. j. zlo, rđavo vrijeme, ima ARj.

nezaboravan, unvergesslich, t. j. nezaboravljen, ne može podnijeti u tom značenju, nije dakle dobro: moj nezaboravni brat; kako zaboravan znači: onaj, koji zaboravlja, tako nezaboravan ne može drugo značiti nego: onaj, koji ne zaboravlja.

nezavisan, nezavisnost, unabhängig, Unabhängigkeit, može podnijeti; v. zavisan, zavisnost.

neznalice, t. j. ne znajući, u neznanju, na pr. ja sam to neznalice učinio; može podnijeti, isp. u Iv. nezrelice.

neženstvo, Ehelosigkeit, nema ARj. (kao ni beženstvo), nego: neženidba.

neženja, Hagestolz, nema ARj.; bolje: neženjak.

ni nije dobro uzimati tik ispred zanijekanog glagola, na pr. nitko ga ni ne sluša; pođoh k njemu ni ne sluteći, da....; mi to ni ne vidjesmo; bolje je: nitko ga i ne sluša; pođoh k njemu i ne sluteći; mi to i ne vidjesmo.

ni- u zamjenicama *nitko, ništa, nikakav, ničij* (ovamo se može dodati i *nijedan*); kad pred kojom od tih riječi ima stajati prijedlog, on se umeće, na pr. ni od koga, ni za što, ni u kakvom, ni na čiju, ni s jednom; u ARj. ima istina primjera, gdje prijedlog stoji ispred zamjenice, na pr. od nikoga, za ništa i t. d., ali to je arh. i prov.

nica, nice, vorwärts, je arh.; bolje: ničice, ničke.

niječan, negativ, verneinend, može podnijeti.

nijetiti, anfachen, t. j. raspirivati, podjarivati (vatru) je arh. i prov. ARj.

nikoji, keiner, slabo je obično bilo i u starijem jeziku, kako je i u novijem. ARj.; bolje: nikakav.

ništavan, nichtig, na pr. napisao je tri ništavna romana; u ARj. slabo potvrđeno; bolje: ništav.

ništetan, nichtig, na pr. čovjek je ništetno biće; u ARj. sasma slabo potvrđeno; bolje: ništav.

ništiti, vernichten, ARj. ima slabo potvrđeno u tome značenju; bolje: uništavati, uništivati.

ništovan, Nichtigkeits-, na pr. ništovna žalba, ništovni oglas; bolje: ukidna žalba, ukidni oglas.

ništovnica, Nichtigkeit, Annihilation; bolje: ukid, ukinuće.

niti nije dobro uzeti mjesto *ni,* kad to *ni* znači isto što: *i, također;* na pr. to ne bi rekao niti neznabožac; nemamo posla niti kod kuće; ja niti njemu ne vjerujem; to je kajkavski, a štokavski mora biti *ni;* u ARj. izrijekom se kod *niti* na str. 202a kaže, da se ne može navesti ni jedan primjer za *niti* u rečenicama, kakve su ove ovdje navedene.

nižeškolac, nižeškolski, nije dobro, jer u složenim riječma *-o-* iza nepčanih glasova ponajviše ne prelazi u *-e-* (kao u: svojevoljan), nego ostaje, na pr. dušogubac, gornjozemac, konjokradica, našozemski, suncokret; mora dakle biti: nižoškolac, nižoškolski.

noga u nekim je uzrečicama germanizam ili galicizam: stajali su s nama na dobroj nozi (auf gutem Fusse, sur un bon pied); mi stojimo s njima na ratnoj nozi (auf dem Kriegsfuss, sur le pied de guerre); vi živite na velikoj nozi (auf grossem Fusse, sur un grand pied); od danas ste na slobodnoj nozi (auf freiem Fusse). To se dobro kaže: bili su s nama prijatelji; mi s njima ratujemo (vojujemo); vi živite gospodski; od danas ste slobodni. Mogli su Grci i Rimljani sve to izreći bez „noge“, zašto ne bismo i mi mogli? — Sumnjiv je izričaj: do noge ili do nogu razbiti, na pr. neprijateljsku vojsku (u bitki); sumnjiv će biti dotle, dok ne potvrdi tko, da se gdje u narodu govori (u ARj. nema nikakve potvrde); pouzdanije: ametice, sasvim.

nositi. 1. tragen, na pr. krivicu, odgovornost je po njem.; bolje: biti kriv, odgovoran (odgovarati). — 2. dugo sam se nosio s tim osnovama, taj germanizam (ich habe mich mit diesen Plänen lange getragen) ne može podnijeti; bolje: dugo sam se bavio tim osnovama. — 3. nositi se, t. j. odijevati se, na pr. ona se lijepo nosi, nije germanizam, premda i Nijemci govore: sich tragen. ARj.

novac, može se u sing. i u plur. upotrebljavati za njem. Geld, na pr. jesi li primio novac? jesi li primio novce? ARj.

novčanica, Münzschein, t. j. banknota; dobra je riječ. ARj.

novčànīk, Geldbörse, dobra je riječ. ARj.

novina, ne može podnijeti u sing. za njem. Zeitung, franc. journal; ne valja dakle: čitao je u nekoj novini, već mora biti: u nekim novinama (i ako su samo jedne bile).

novòrođeni, neugeboren, tako je akc., a ne novoròđênî, kako je u Iv.

novòrođênče, neugeborenes Kind, dobra je riječ; ima ARj. (s akc. novoròđênče); dobra je i riječ *novòrođênčād,* neugeborene Kinder, koje nema ARj.

novotarija, Neuerung (malo prezirno), može podnijeti. ARj.

novovječan, novovjek, neuzeitlich, nije dobro, jer bi te riječi upravo imale značiti: onaj, koji je nova vijeka, a to se ne misli reći, kad se kaže: novovjeka prosvjeta; isp. dugovjek ili dugovječan, t. j. onaj, koji je duga vijeka; kratkovjek ili kratkovječan, onaj, koji je kratka vijeka; mladovjek ili mladovječan, onaj, koji je mlada vijeka. U tim složenicama *vijek* znači: život, a kad se kaže novovjeka ili novovječna prosvjeta, tu *vijek* znači njem. Jahrhundert, Zeitalter; zato je bolje: novovjekovna prosvjeta, novovjekovni izumi; isp. starovjek, vjekovan.

nu je u današnjem jeziku uzvik, na pr. nu donesi; nu Milane, što ti misliš? Uzimati tu riječcu mjesto suprotnoga veznika *no* je arh. i prov., na pr. htjela sam joj pomoći, nu nijesam mogla (bolje: no).

nuditi, anbieten, slaže se s dativom (čeljadeta) i s instrumentalom (stvari), na pr. nudio sam ga jabukama; nije dobro: nudio sam mu jabuke; toga nema ni Iv. ni ARj. Tako se slaže i ponuditi. Dobro je: nuditi se kome.

nuđati je prov.; bolje: nuditi.

nutrašnji, innerlich, u ARj. slabo potvrđeno; bolje: nutarnji, unutrašnji; imenice *nutrašnjost* nema ARj.; bolje će biti: nutarnjost (i ako nema ARj.), unutrašnjost.

nuzljub, Nebenbuhler (in der Liebe), nepotrebna kovanica; bolje: suparnik, takmac.

nužda, nuždan, Not, nötig, iz rus. нужда, нужный.

nȕžnīk, Abort, Abtritt, iz rus. нужникъ.

NJ.

nj, taj je oblik akuzativ, zato je posve dobro na pr. na nj, po nj, u nj, kroza nj, poda nj; pogreška je uzimati taj oblik s prijedlozima, koji se slažu s genitivom, na pr. beza nj, oda nj; mora biti: bez njega, od njega.

nježan, nježnost, zart, Zartheit iz rus. нѣжный, нѣжность ili iz češ. něžný, něžnosť.

njorka, Alk (neka ptica), može podnijeti; ARj. ima tu riječ, ali za neku drugu srodnu pticu (plivačicu).

O.

ob je dobro samo s riječma *dan* i *noć:* ob dan, ob noć (obdan, obnoć), inače je *ob* arh. i prov., i ne treba ga nigdje uzimati mjesto *o* (ni pred vokalima); nije dobro: otimahu se ob oružje; govori ob učitelju, ob istini, nego svuda tu treba uzeti *o*.

oba za ženski rod ima u južnom govoru: obje, na pr. obje kuće (obe je u istočnom govoru); u gen. bi pravilno bilo: obaju za muški i srednji rod, obiju za ženski, ali nije u običaju, nego: obadvaju, obadviju; oblik obih je arh. i prov., na pr. mišljenje obih pisaca, obih sestara; u dat., lok. i instr. je objema za sva tri roda, a obim, obima, obama su arh. i prov.; *obadva* se sklanja kao dva.

obaviti, obavljati, verrichten, t. j. opraviti, opravljati, (u)činiti, svrši(va)ti (kakav posao), najprije se nalazi u MU., a ne može se znati, otkle je u taj rječnik ušao glag. obaviti (obavljati), koga nema nijedan drugi slavenski jezik osim slovenskoga, ali se čini, da su slovenski pisci taj glagol uzeli iz hrvatskih knjiga.

obazriv, vorsichtig, t. j. oprezan, opazan, *obazrivost,* Vorsicht; ne čini se, da su narodne riječi, a iz vremena prije druge polovine XIX. vijeka nema im potvrde u ARj.

obdržavati na pr. zapovijedi, zakon, običaj, post, sjednicu, je arh.; bolje: držati.

obeskrijepiti, obeskrepljivati, entkräften; bolje: obesnaži(va)ti, na pr. svjedodžbu, oporuku, ili: uzeti, uzimati čemu snagu.

obȅščastiti, obeščašćivati, entehren; može podnijeti. ARj.

obezbijediti, obezbjeđivati, sichern, može podnijeti. ARj.

obezbjeda, Sicherheit, može podnijeti.

običávati, Gewohnheit haben, na pr. tako je on običavao govoriti, može podnijeti. ARj.

obijati pragove kome, t. j. prečesto dolaziti kome u kuću i dodijavati mu s molbama ili s drugim poslovima, na pr. čitavu su godinu obijali pragove bečkim ministrima; bit će narodna uzrečica, premda je nema ARj.

obijeliti, schälen, oguliti, na pr. jabuku, krompir; bit će prov.

obim, Umfang, riječ je načinjena prema starinskom glag. obimati (t. j. obuhvatati), ali neobično, kako bi neobično bilo, da tko načini imenice otim, uzim prema inf. otimati, uzimati; v. objam. Rđav je i od imenice *obim* izvedeni adj. *obiman,* umfangreich, na pr. njegova je knjiga vrlo obimna; bolje: opširan, opsežan.

obitavati, wohnen, iz rus. обитать; nepotrebno kod naših riječi: nastavati, prebivati.

objačiti, objačivati, stärken, ima ARj. s potvrdama samo iz starijega jezika, ali su jamačno i danas dobre riječi.

objam, Umfang, načinio Š. iz rus. объемъ (gen. объема) ili iz češ. objem (gen. objemu), samo je *-e-* pretvoreno u *-a-* prema riječma: najam, ujam, zajam; to *-a-* u drugim padežima ne ispada, dakle gen. objama i t. d., jer se bez njega ne bi moglo izgovarati. Za čudo je, kako Š. nije na um uzeo, da su dobre narodne riječi najam, ujam, zajam načinjene prema inf. najmiti, ujmiti, zajmiti, pa da bi isto tako prema dobrome narodnom inf. *obujmiti* imenica imala da glasi: obújam, gen. obújma i t. d., i ta bi bila mnogo bolja ne samo od *objam,* nego i od *objem* i od *obim.*

objasniti, objašnjavati, erklären, iz rus. объяснить, объяснять; v. razjasniti.

objaviti, objavljivati, veröffentlichen, t. j. objelodaniti, na pr. kakvu knjigu; može podnijeti. ARj.

objem, Umfang, iz rus. объемъ ili iz češ. objem (s nepromijenjenim *-e-*); v. objam.

obješenjakluk, Spitzbüberei, može podnijeti (ispor. bezobrazluk, pasjaluk), ali opet mislim, da bi bolje bilo: obješenjaštvo, i ako ove riječi nema u ARj.

oblagòroditi, oblagorođávati, veredeln, iz rus. облагородить, облагороживать, nepotrebno kod naših riječi: oplemeniti, oplemenjivati.

oblast. 1. Macht; u tom je značenju, dobra narodna riječ. — 2. Gebiet, Provinz; u tom je značenju iz rus. область, vidi primjere u ARj.; današnji neki pisci, uzimaju i u prenesenom, smislu;

na pr. on se nije ograničio na oblast samo srpske književnosti; u oblasti prirodnih nauka; nepotrebno kod naših lijepih riječi: pokrajina, područje. Neki upotrebljavaju i adj. *oblasni*, na pr. oblasne riječi, t. j. pokrajinske (provincijalizmi).

obljubiti, liebgewinnen, t. j. zamilovati, zavoljeti, u tom je značenju arh.; mjesto: naš obljubljeni pjesnik treba reći: omiljeli; u današnjem jeziku (osobito u narodnim pjesmama) obljubiti je pristojna riječ za ono, što se prosto kaže: obležati, što je također nepotrebno.

obmama, Täuschung, je isto što obmana, samo što je griješkom *-n-* promijenjeno u *-m-*, kao da je u svezi s glag. obmamiti (t. j. primamiti).

obmana, Täuschung Betrug, iz rus. обманъ s promjenom muškoga roda u ženski; nepotrebno, kad imamo svoju riječ: prijevara.

obmanuti, obmanjivati, täuschen, betrügen, iz rus. обмануть, обманывать; nepotrebno kod naših riječi: prevariti, varati.

obnaći, befinden, na pr. kralj je obnašao Nikolu Lazića imenovati ministrom nutarnjih poslova, to je germanizam; bolje: svidjelo se kralju....

obnarodovati, obnarođivati, verkündigen, proklamieren, iz rus. обнародовать, обнародывать; nepotrebno, kad imamo svoju riječ: proglasiti.

obnašati, bekleiden, verwalten, na pr. kakvu službu, dostojanstvo, arh.; bolje: imati, opravljati; uostalom, kad bi riječ i dobra bila, ne bi bilo obnašati, nego: obnositi, v. -našati.

obodriti, obodravati, ermuntern, iz rus. ободрить, ободрять; nepotrebno kod naših riječi: ohrabriti, hrabriti; v. bodar, bodriti.

obojica ne valja uzimati za muško i žensko, na pr. odoše obojica (t. j. momak i djevojka), premda u ARj. ima nešto malo potvrda za takovu porabu; bolje: oboje.

oborina, Niederschlag, nije zgodna riječ, jer se uzima ne samo za ono, što se kao obara iz neba, na pr. kiša, snijeg, tuča, nego i za ono, što se ne obara, kao što je rosa, magla. Ja bih predložio riječ *pàdnja,* kojoj ARj. donosi potvrdu iz narodnoga govora. Riječ bi se padnja mogla upotrebljavati i za rosu i za maglu, jer se govori: pala rosa, pade magla; potvrde vidi u Iv.

oboružati, bewaffnen, je arh. ARj.; bolje: naoružati.

obospolan, beidergeschlechtig, na pr. u našem je selu obospolna škola, t. j. za mušku i za žensku djecu zajedno, može podnijeti.

obostran, beiderseitig, bilateral, na pr. obostrani ugovor ne možemo mi sami ukinuti; ima ARj., ali slabo potvrđeno; bolje je potvrđena (doduše samo iz starijega jezika) riječ: objestran.

obrana, Schutz, dobra je sama sobom riječ, ali je germanizam: uzeti koga u obranu (Einen in Schutz nehmen); bolje: braniti; v. zaštita.

obranik, Schiedsrichter, *obranički sud,* Schiedsgericht, nijesu riječi same sobom rđave, ali obranik može značiti i čovjeka, koji je za što drugo obran, ne samo da sudi; narod mjesto *obranik* govori: kmet, dobar čovjek (obično nije u plur. dobri ljudi, vidi ARj. kod riječi 2 dobar na str. 491 a), ali ni te riječi nijesu zgodne, jer imaju i druga značenja. Mislim, da bi najbolja riječ bila *duševnik,* koja se nalazi u Dušanovu zakoniku, vidi u ARj.; ta riječ upravo znači čovjeka „koji samo po duši sudi, kad se ne može ni po čemu drugom"; od nje se može načiniti: duševnički sud. Kad smo uzeli riječ *porota* iz Dušanova zakonika (i iz drugih starih spomenika), mogli bismo uzeti i riječ duševnik.

obrasti, umherwachsen; nije dobro uzimati pas. partic. obrašten, na pr. voćnjak obrašten trnjem; treba reći: obrastao trnjem ili u trnje. Glag. obrasti je neprelazan i zato ne može imati pas. participa (premda se u mojoj gram. i stil. 646. navodi nekoliko primjera toga oblika i od neprelaznih glagola, ali to su izuzeci); a kad bi od obrasti i bio dobar pas. partic., glasio bi obrasten, a ne obrašten.

obratan, umgekehrt, t. j. obrnut, na pr. u obratnom razmjeru, može podnijeti.

obratiti se, sich wenden; kad se kaže: obratio se molbom na ministarstvo, to će biti po njem. sich an Jemand wenden; bolje s dativom, dakle: obratio se ministarstvu.

obrazac, Formular, Muster, iz rus. образецъ ili iz češ. obrazec.

obrázložiti, begründen, motivieren, t. j. iznositi, navoditi razloge; može podnijeti; impf. je glag. *obrazložavati* ili *obrazloživati,* a ne: obrazlagati, jer to bi bilo prema pf. glagolu obrazlòžiti (t. j. ob-razlòžiti), a toga glag. nema u ARj.; obrázložiti je od: ob-rázložiti.

obrazovati, obrazovanost, bilden, kultivieren, Bildung, Kultur, iz rus. образовать, образованность. Neki pisci upotrebljavaju glag. obrazovati za njem. bilden, kad znači što od onoga, što mi drugim glagolima izričemo, i ja mislim, da bi u takvim prilikama bolje bilo ne upotrebljavati glag. obrazovati, na pr. vlada, koju je obrazovao g. Vesnić (bolje: sastavio); obrazovao se klub vodopija (bolje: sastavio); kad se obrazovala srpska akademija (bolje ustrojila); ta osobina njegova stila obrazovala se polagano (bolje razvila se); kad se od imenica obrazuju pridjevi (bolje: tvore).

obred, Caeremonie, iz rus. обрядъ ili iz češ. obřad.

obrediti, obređivati kome nagradu, putni trošak; bolje: odrediti, odmjeriti.

obris, Abriss; bolje: nacrt.

obrisač, Handtuch, t. j. otirač, ručnik, može podnijeti.

obrt. 1. Gewerbe, načinjeno iz adj. obrtan, t. j. okretan, provrtan, dakle je *obrt* rad, koji se radi okretno, provrtno. — 2. Wendung, načinjeno iz glag. obrtati, na pr. čuvajmo se naglih obrta u politici, može podnijeti.

obveza, Verpflichtung, može podnijeti pored *obaveza,* premda je ovo drugo pravilnije. ARj.

obvezan, obvezna, verbindlich, može podnijeti pored *obavezan,* obavezna, premda je ovo drugo pravilnije.

obvezatan, verbindlich, riječ je rđavo načinjena, s nastavkom *-atan,* kojega nema nijedan narodni pridjev, a uzet je iz nastavka *-atus* u lat. pridjevu istoga značenja: obligatus; bolje: ob(a)vezan, ob(a)vezna.

obvezati, obvezivati, verbinden, verpflichten, može podnijeti pored *obavezati, obavezivati,* premda je ovo drugo pravilnije.

obvladati, beherrschen; u ARj. ima potvrdâ samo iz starijega jezika; bolje: obladati.

obzir, Rücksicht, germanizam je u svezama: obzir uzeti na što (Rücksicht nehmen auf etwas); u obzir uzeti što (etwas in Rücksicht nehmen); bolje: obazreti se, obazirati se na što, uzeti (uzimati) što u račun.

obzor. 1. Rundschau, iz rus. обзоръ. — 2. Horizont, Gesichtskreis, iz rus. обзоръ ili iz češ. obzor; pored obzor upotrebljavaju pisci i obzorje.

ocjel, ocjelo, ocjelj, Stahl, sve troje ima ARj., ali slabo potvrđeno; najbolje je: ocal.

očaj, Verzweiflung, nema ARj.; bolje: očajanje.

očevid, Augenschein, na pr. to je dokazao očevid na samome mjestu; može podnijeti.

oči: gledao je pogibiji oči u oči, može podnijeti; isp. rame uz rame.

očijukati se, liebäugeln, samo u Š.; bolje: namigivati.

očistilište, Fegefeuer; bolje: čistilište ili očistište; vidi u II. dijelu kod nastavka *-ište.*

očit može značiti ne samo: öffentlich, t. j. javan, nego i: augenscheinlich, t. j. očevidan, bjelodan, na pr. to su očiti znaci narodnoga propadanja. ARj.

odalečiti, entfernen, t. j. udaljiti, dobra je riječ i u naše vrijeme. ARj.

ȍdân, ergeben, dobra je riječ kao i: *odanost,* Ergebenheit. ARj.

odati, odavati. 1. kome čast, priznanje, erweisen, iz rus. отдать, отдавать. — 2. oda(va)ti se na pr. piću, besposlici, nema ARj.; bolje: poda(va)ti se, preda(va)ti se.

odbojan, odbojnost, abstossend, Abstossungskraft, dobre su riječi. ARj. Govori se i piše na pr. narod naš malo ima odbojne snage; u naroda našega nema dosta odbojnosti.

odebljati se, dick werden, nije dobro: mora biti bez riječce *se.*

odgoj, Erziehung, može podnijeti pored imenice *odgoja.* ARj.

odgojilište, Erziehungsanstalt; bolje: odgajalište ili odgojište; vidi: očistilište.

odgovarati, entsprechen, na pr. to odgovara mojoj ćudi; dobro je.

odigravati se, sich abspielen, na pr. krupni događaji odigravaju se u Rusiji; bolje: događaju se, zbivaju se.

odjedared, auf einmal, na pr. odjedared se nasmija i reče; mislim, da može podnijeti, premda nema ARj.

odjednom, auf einmal, na pr. odjednom povikaše stražari; dobro je. ARj.

odjeljenje, Abteilung, u novijem jeziku je iz rus. отдѣленіе; bolja je naša riječ: odio ili odjel.

odličan, odličje, ausgezeichnet, Auszeichnung, iz rus. отличный, отличіе; mislim, da nije dobro uzimati adv. *odlično* u primjerima, kao što je: narodni običaji njemu su odlično poznati; bolje: vrlo dobro ili predobro.

odlika. 1. Auszeichnung, riječ načinjena prema glag. odlikovati. — 2. Zeichen, t. j. znak, obilježje, na pr. glavna je odlika novih umjetnika, što oni ....; ćirilica se shvata kao glavna odlika pravoslavnih Slavena; tako pišu srpski pisci, a bit će, da su uzeli rusku riječ отлика, koja znači razlika, i promijenili joj malo značenje: čim se tko razlikuje od koga, to je njegovo obilježje.

odlikovati, auszeichnen, načinjeno prema rus. glagolu отличать.

odlučiti se, sich entschliessen, na pr. odlučio sam se napisati o tome članak; ARj. ima nekoliko potvrda iz starijega jezika, ali u novijem jeziku je to germanizam; bolje: odlučio sam (bez riječce: *se*); govori se i piše također: birači su se odlučili za liberalnu stranku; tu bi bolje bilo: priklonili su se liberalnoj stranci.

odnaroditi se, sich entnationalisieren, može podnijeti, premda nema ARj.; isp. odroditi se. Moglo bi podnijeti i bez riječce *se,* na pr. Madžari su nastojali, da odnarode Slovake.

odnijeti pobjedu, den Sieg davontragen, na pr. Srbi napokon odnesoše pobjedu; bolje: pobijediše, nadvladaše, odolješe.

odnos, m. Beziehung, Verhältniss, dobro načinjeno (kao i odnošaj) prema glag. odnositi se.

odnosan, bezüglich, načinjeno prema rus. относительный; nije dobro uzimati adv. odnosno za njem. beziehungsweise, na pr. ova je knjiga prevedena odnosno prerađena u nekoliko jezika; umrla nam je premila majka, odnosno tetka i strina; to se bolje kaže: prevedena ili prerađena, a može se reći i: koje prevedena, koje prerađena; umrla nam je koje majka, koje tetka i strina. Još je gore uzimati adv. odnosno kao prijedlog s genitivom onako, kako Rusi uzimaju svoj adv. относительно, na pr. odnosno njegova pisma imam vam reći; bolje: što se tiče njegova pisma.

odnositi se, sich beziehen, iz rus. относиться, na pr. kako su se onda odnosili Hrvati prema Srbima, znam ja, na koga se vaše riječi odnose (ovdje bi se moglo bolje reći: na koga se protežu).

ȍdnošâj, Beziehung, Verhältniss, dobro načinjeno (kao i odnos) prema glag. odnositi se.

odobrenje, Billigung, Gutheissen, iz rus. одобреніе.

odobriti, odobravati, billigen, gutheissen, iz rus. одобрить, одобрять.

odraz, Reflex, načinjeno iz rus. отраженіе.

odraziti, odražavati, reflectieren, iz rus. отразить, отражать.

odred, Abteilung, franc. détachement, na pr. odred vojnika, iz rus. отрядъ; bolje: odio (odjel).

odsudan, entschieden, na pr. moramo se odsudno tome oprijeti; nije mi jasno, otkle je ta riječ uzeta; bolje: odlučno.

odsuditi, verurteilen, dobro je kao i osuditi. ARj. Iv.

odsutan, odsutnost, abwesend, Abwesenheit, načinjeno iz ruskih riječi: отсутственный, отсутствіе; naše su riječi za to: nenazočan, nenazočnost. Zore palj. 110, str. 210. predlaže riječi: izočan, izočnost, za koje kaže da su narodne.

odsutstvo je riječ načinjena iz rus. отсутствіе. 1. Mangel, Ermangelung, na pr. u otsutstvu istorijskih dokumenata moramo se uteći hipotezama; nepotrebno kod naših dobrih riječi: nestadak, nestašica. — 2. Urlaub (u srpskih pisaca); bolje: dopust; rus. riječ отсутствіе nema toga značenja.

odšteta, odštetiti, Entschädigung, entschädigen; načinjeno po njem.; bolje: naknada štete ili za štetu, naknaditi štetu.

oduran, odurnost, ekelhaft, Ekel, može podnijeti. ARj.

odustati, odustajati od čega, ablassen, abstehen, može podnijeti. ARj.

odušak, das Aufatmen, t. j. odah, odahnuće, ne treba zamjenjivati s riječju *oduška,* koja znači: Luftloch, t. j. oduha, rupa ili pukotina, kojom izlazi i ulazi uzduh.

oduševiti, oduševljavati, begeistern, iz rus. одушевить, одушевлять.

oduševljenje, Begeisterung, iz rus. одушевленіе.

oduška, v. odušak.

odvažan, odvažnost, entschlossen, Entschlossenheit, iz rus. отважный, отважность.

odvažiti se, sich erkühnen, iz rus. отважиться.

odvisan, odvisnost, abhängig, Abhängigkeit; bolje: zavisan, zavisnost.

odvisiti, abhängen; bolje: zavisiti.

odvjetak, Nachkomme: posljednji odvjetak slavne nekad porodice; arh. i prov.; bolje: potomak.

odvratan, odvratnost, widerlich, Widerlichkeit, načinjeno iz rus. отвратительный, отвратительность.

odvratiti, odvraćati, t. j. odgovoriti, može podnijeti; isto tako može podnijeti i kad kažemo: odvratiti pozdrav. ARj.

odzvanjati, widerhallen, t. j. odjekivati; bolje: ozvanjati.

ȍgavan, ȍgâvnôst, abscheulich, Abscheulichkeit, iz češ. ohavný, ohavnost'; nepotrebno kod naših riječi: gadan, mrzak, oduran (gadost, odurnost).

oglušati se, oglušiti se slaže se s genitivom, t. j. koga ili čega; slaganje s dativom, t. j. kome ili čemu, je arh. ARj.

ograda, Verwahrung: priznao mu je darovitost, ali s nekim ogradama, načinjeno iz češ. ohražení; bolje: ograničenje.

ograditi se, ograđivati se, sich verwahren: on se ogradio od takvih kleveta; ja se ograđujem od vaših podvala, iz češ. ohraditi se, ohrazovati se; ne može podnijeti, jer Hrvat i Srbin ne vidi nikakve ograde, nikakova ograđivanja, kad se tko „ograđuje" na pr. od kleveta; bolje: odbi(ja)ti što od sebe, odbraniti se, odbranjivati se od čega.

ogroman, ungeheuer, iz rus. огромный ili iz češ. ohromný; nepotrebno, kad imamo svoju riječ: golem.

ojačati se, erstarken, t. j. postati jak; bolje: ojačati (bez riječce *se*).

okajati, okajavati, büssen: on je oka(ja)vao svoje zločinstvo; toga značenja nema ARj.; bolje: platiti (ili sámo ili: platiti glavom, životom, ropstvom, tamnicom), plaćati.

okápânje, Plackerei, Schererei: imat ćeš mnogo okapanja, dok im dokažeš; prov. ARj.; bolje: muka, trud, neprilika.

okladiti se slaže se kao kladiti se (vidi tamo).

okljaštriti nema ARj. kao ni kljaštriti (vidi tamo).

okolica, Gegend, je prov.; bolje: okolina.

okolišati, herumgehen, u ARj. vrlo slabo potvrđeno; bolje: okolišiti.

okolnost, Umstand, iz češ. okolnost'.

okolo je arh. i prov., kad se izriče količina i vrijeme, na pr. platili su mu okolo 500 dinara; došao je okolo nove godine; bolje: oko 500 dinara, oko nove godine.

okomit, senkrecht, adv. *okomice,* može podnijeti.

okomiti se na koga, angreifen, na pr. kritik se okomio na njegove pjesme; toga značenja nema ARj.; bolje: navaliti, napasti.

okončati, beendigen, t. j. dokončati, svršiti, može podnijeti. ARj.

okruniti, krönen: trud je njihov okrunjen uspijehom (mit dem Erfolge gekrönt); čini mi se, da bi se to bolje reklo: pozlaćen uspijehom.

okružnica, Cirkular, Rundschreiben, nije loše načinjena riječ, ali je nepotrebna, kad narod to zove: raspis.

okvir, Rahmen, na pr. okoslike, može podnijeti. ARj.

olakotan, erleichternd, mildernd, na pr. olakotne okolnosti (u suđenju), bolje nego: olakšavajuće; toga pridjeva nema doduše ARj., ali je dobro načinjen prema glag. olakotiti.

olakotiti, erleichtern, u ARj. slabo potvrđen glag., ali je dobro izveden od imenice: lakota, isp. sramotiti od: sramota, otegotiti od: tegota. Dobro je, da se glag. olakotiti upotrebljava, jer je prema njemu načinjen pridjev: olakotan.

olina, Grösse, Quantität (u matematici), nepotrebna riječ, jer se

to može dobro reći: veličina, količina, koje su riječi svakomu mnogo jasnije od skovane: olina, a tko je tu riječ načinio i otkle, to se kaže u ARj.

olovka, Bleistift, najprije tu riječ ima MU, a načinjena je prema navedenoj njem. riječi ili prema tal. piombino, jer su najstarije „olovke“ doista bile od olova, a poslije (kao i danas) od grafita, ali je ime ostalo. Riječ *pisaljka* može značiti sve, čim se piše, ne može dakle biti dobra zamjena za njem. Bleistift.

omalovažiti, omalovažavati, geringschätzen, rđave riječi načinjene po njem.; bolje: malo (slabo) cijeniti.

omašan, umfänglich, na pr. omašna knjiga, nema ARj.; bolje: opsežan, velik, golem.

omaška, Fehler; u ARj. ima samo jedan primjer sa značenjem njem. Fehlschuss (t. j. kad se promaši, ne pogodi iz puške), ima i glag. *omašiti,* t. j. promašiti, ne pogoditi; dakle omaška nije upravo „pogreška“, ali se može uzimati i u tom značenju.

omogućiti, ermöglichen, može podnijeti; isp. onemogućiti.

onaj. 1. Kad se ta zamjenica uzima mjesto koje naprijed rečene imenice, koju bi upravo trebalo ponoviti, nije pogreška, kako se vidi iz moje gram. i stil. 466. i iz ARj. (u kojem se navodi tome potvrdâ i iz starijega jezika), na pr. takav bi spisatelj činio mnogo pametnije, da piše narječjem svojim, negoli da kvari i svoje i *ono* braće svoje; mladići čestita vladanja mili su svakome, a *oni* rđava vladanja nikome. Ne smeta, što i Nijemci tako upotrebljavaju svoju zamjenicu: derjenige, jer nije sve germanizam, što je jednako u našem i u njemačkom jeziku. — 2. *onaj, koji,* na pr. Pavlović je bio onaj, koji je prvi počeo pisati o tome; to je galicizam: c'était P. qui....; bolje: Pavlović je prvi počeo....

onamo je vrlo rđavo uzimati prema njem. dahin, na pr. kad se reče: ja ministarsku naredbu razumijem onamo, da svaki neporočni građanin....; riječ „onamo“ treba tu izostaviti ili mjesto nje uzeti: tako; v. tamo.

ȍnamošnjî, dortig, t. j. ondješnji; može podnijeti. ARj.

ȍndješnjî (bit će takav akc.), dortig, t. j. ondašnji, tamošnji, ima ARj. dobro potvrđeno; v. ovdješnji.

onemogućiti, unmöglich machen, može podnijeti kao i omogućiti.

onkraj, jenseits, na pr. onkraj Save, u ARj. slabo potvrđeno; bolje: s onu stranu Save.

ono je sasma nepotrebno u primjerima, kao što su: ono neke novine doniješe vijest, da.... To će biti po njem.: es haben einige Zeitungen die Nachricht gebracht....

onòmadnê neulich, može biti i takav akc. pored Vukova onomádnê. ARj.

onòstran, jenseitig, t. j. onostranski, u ARj. doduše slabo je potvrđeno, ali može podnijeti; isp. inostran, jednostran.

opasan, opasnost, gefährlich, Gefahr, iz rus. опасный, опасность.

opaska, Bemerkung, načinjeno prema njem. riječi; najprije u MU; bolje: bilješka, napomena.

opaziti ne valja uzimati u prenesenom smislu, na pr. dobro si mu opazio, da ne ide svaka čizma na svaku nogu; za to ima lijepa narodna riječ: priklopiti, dakle: dobro si mu priklopio, da...., a može se uzeti i glag. napomenuti.

općinstvo, Publicum, načinjeno iz češ. obecenstvo.

opetovati, wiederholen, iz češ. opětovati, nepotrebno, kad imamo u svome jeziku: ponoviti, ponavljati; nepotrebne su dakako i riječi: opetovnik, opetovnica; bolje: ponavljač (t. j. učenik, koji ponavlja razred), ponavljačka škola.

ophođenje, Umgang, na pr. bio je sa svakim prijazan u ophođenju; iz rus. обхожденіе; nepotrebno kod naše dobre riječi: općenje.

opica, Affe, t. j. majmun; arh. i prov. ARj.

opkladiti se, v. okladiti se.

opočinuti, opočivati, rasten, t. j. počinuti, počivati; obje riječi ima ARj. dobro potvrđene.

oponašati, nachahmen, ako i jest kajkavska riječ (vidi u ARj.), mogla bi podnijeti u književnom jeziku, ali kajkavski taj glag. upravo znači njem. karikieren, a ne nachahmen; štokavci se različno pomažu, kad hoće da kažu njem. nachahmen: ugledati se u koga, držati se koga, raditi (govoriti, pisati, hoditi i t. d.) kao tko; mislim da bi najbolje bilo upotrebljavati glag. nasljedovati (koga), koji je u tome značenju doduše arh., ali može i u današnjem jeziku podnijeti, na pr. Virgil je nasljedovao Homera; v. još podražavati.

opor, oporan, barsch, rauh, t. j. grub, oštar, surov, može podnijeti i u tome značenju. ARj.

oporba, Opposition, riječ je načinjena od imenice opor (koje doduše nema u današnjem jeziku, ali ima u starom, u kojem je značila: protivljenje, ARj.) i od nastavka *-ba,* dakle onako, kako je načinjena riječ nalježba (Finderlohn) od imenice naljež, m. (Finderlohn ARj.) i nastavka *-ba;* može podnijeti i u apstraktnom smislu (t. j. radnja, kojom se tko opire kome) i u konkretnom (t. j. ljudi, koji se opiru); isp. družba (druženje i drugovi), služba (služenje i sluge).

oporeći, oporicati, widerrufen, t. j. poreći, poricati; oboje dobro potvrđeno u ARj.

oporezovati, besteuern, nema ARj.; bolje: udariti, nametnuti na koga porez, danak; u pas. mjesto: biti oporezovan bolje je: potpasti pod porez, pod danak.

opotraživati, reclamieren; bolje: reklamirati; tako i mjesto: *opotražno* povjerenstvo bolje je: reklamaciono p.

opozvati, widerrufen, u ARj. slabo potvrđeno; bolje: poreći, — ili odazvati, na pr. francuska vlada odazva svoga poslanika iz Berlina (bolje nego: opozva).

opravdati, rechtfertigen. ARj.

opredijeliti, opredjeljivati, bestimmen, iz rus. опредѣлить, опредѣлять, nepotrebno, kad ima-

mo svoje riječi: odrediti, određivati; tako je zališna i riječ *opredjeljenje* (rus. опредѣленіе), mjesto koje je bolje: određenje, odredba.

opreka, Gegensatz, na pr. tvoja volja nije s mojom u opreci, može podnijeti. ARj.

oprost, Verzeihung, t. j. oproštenje, može podnijeti.

oprovrći, oprovrgavati, widerlegen, iz rus. опровергнуть, опровергать; nepotrebno kod naših riječi: pobiti, pobijati.

opseg, Umfang, iz češ. obsah; od imenice opseg je načinjen pridjev *opsežan,* umfangreich prema češ. obsahlý.

opsizati, opsižem, je prov.; bolje: opsezati; v. dosizati, posizati.

opskrbiti, versorgen, t. j. oskrbiti; može podnijeti. ARj.

ȍpstajati, ȍpstajêm, *opstòjati,* opstòjîm, bestehen, upravo je impf. glag. prema pf. opstati, može podnijeti, na pr. takve biljke ne mogu kod nas opstajati ili opstojati; otkad svijet opstoji. ARj.; v. postojati.

opstanak, Dasein, može podnijeti.

opstojnost, Umstand, u ARj. slabo potvrđeno; bolje: okolnost.

opširan, opširnost, ausführlich, Ausführlichkeit, iz rus. обширный, обширность ili iz češ. obšírný, obšírnost'.

opšti, opština, opštiti (priopštiti, saopštiti); nije ni malo potrebno pisati *-št-*, jer to je po crkvenoslav. jeziku, a naš narod već nekoliko stotina godina ima u tim riječma *-ć-*, dakle: opći, općina.... ARj. Drugo je: sušti, suština, sveštenik (vidi tamo).

opticaj, Umlauf (o novcu), t. j. kolanje; može podnijeti; isto tako može i u istočnom i u južnom govoru podnijeti *-i-* (pored optecaj, optjecaj), v. utjecaj.

opunomoćiti, opunovlastiti, bevollmächtigen, može podnijeti; v. punomoć.

orijaš, Riese, iz madž. óriás; bolje: div, premda je i to tuđa (upravo turska) riječ, ali je poznatija u narodu.

oriti, widerhallen, t. j. razlijegati se; bolje će biti: oriti se, premda u ARj. ima i bez riječce *se.*

orobiti, ausplündern, na pr. hajduci ga ubiše i orobiše, arh. ARj.; bolje: oplijeniti, opljačkati.

osebujan, osebujnost, besonderer, Besonderheit, arh. i prov. ARj.; osobit, osobitost, osobina.

osebunjak, Besonderheit, je kajk.; bolje: osobina.

osinac, Asbest (mineral), iz češ. osinec.

osjećaj, osjećajan, Sinn, sinnlich, t. j. čuvstvo, čuvstven, može podnijeti.

ȍsjeka, Ebbe, bit će griješkom ušlo u Vukov rječnik mjesto: oseka, koje ima ARj. dobro potvrđeno (s akc. oséka); u istom rječniku imaju s istim značenjem još i riječi: ȍsêk i osekaj, imaju i glagoli: oséknuti (t. j. opasti, o vodi) i osékati, prvi s potvrdama i iz današnjeg jezika, drugi samo iz starijega. Sudeći po tome bit će pogreška u Vuka: osjeći (t. j. opasti, u vodi), osijecati (t. j. opadati); iz ARj. se vidi, da ta dva glagola ima u navedenom značenju samo Vuk, koji je mislio, da je oseći, osecati po svojstvu istočnoga govora, a po svojstvu južnoga da ima biti: osjeći, osijecati.

oskudijevati, entbehren, t. j. nemati, lišavati se, iz rus. оскудѣвать, samo je značenje malo promijenjeno, jer ruski glag. znači: postajati siromašan. Mislim, da je konstrukcija: oskudijevati čim (na pr. hranom) i: u čemu (na pr. u žitu), a nikako: na čemu. — Nije dobro uzimati taj glagol u značenju: nedostajati, na pr. njima oskudijeva osjećaj za državne potrebe.

oslobađati, befreien, može podnijeti pored oslobođavati. ARj.

osloviti, anreden, iz češ. osloviti; v. nagovoriti.

osnov, m. Grund, Grundriss, može podnijeti pored *osnova,* ARj., na pr. to je osnov njegovu radu; na osnovu svega toga možemo reći, da....; osnovi krivičnoga prava. Isp. biljeg, odgoj, porez, popravak, prikaz, zadah, zalog pored: biljega, odgoja, poreza, popravka, prikaza, zadaha, zaloga.

osnova, Stamm (u gramatici), u tome značenju je iz rus. основа.

osnovica, Grund; mislim, da je ta riječ po pravom narodnom osjećanju upravo deminutiv, da je dakle nije dobro uzimati u smislu neumanjenom, na pr. to će načelo biti osnovica našem radu; isp. stranica, usnica.

osnutak, Gründung, na pr. u to vrijeme pada i osnutak jugoslavenske akademije; može i u tome značenju podnijeti.

ȍsoba, Person, Persönlichkeit, bit će iz rus. особа ili iz češ. osoba. ARj.

osòviti, aufrichten, t. j. uspraviti, arh. i prov. ARj.

osporiti, osporavati, bestreiten, iz rus. оспорить, оспоривать.

osposobiti, befähigen, može podnijeti, isto tako i *osposobnica,* Befähigungszeugniss.

ostanak, Überbleibsel, u tome značenju je arh. ARj.; bolje: ostatak; u današnjem jeziku ostanak znači: das Verbleiben.

osujetiti, osujećivati, vereiteln, iz rus. осуетить, ali je značenje malo promijenjeno, jer rus. glag. znači: eitel machen.

osupnuti se, bestürzt werden, prov.; bolje: prepasti se, snebiti se.

osveštati, osveštavati, weihen iz crkvenoslav. (što dokazuje i *-št-*); nepotrebno, premda je i Daničić pisao (vidi u Iv.); bolje: (p)osvetiti, (p)osvećivati.

osvjedočiti (se), überzeugen, načinjeno po njem. glagolu, t. j. za über je uzet prijedlog *o*, a zeugen je ostavljeno u pravom značenju, t. j. svjedočiti; bolje: uvjeriti (se).

otadžbenik, nije Patriot, nego Eingeborener, t. j. domorodac.

otajstven, geheimnissvoll, arh.; bolje: tajan.

otajstvo, Geheimniss, arh.; bolje: tajna.

otegotiti, otegoćavati, erschweren, može podnijeti, ARj.; isto tako

i adj. *otegotan* (na pr. otegotne okolnosti), erschwerend; isp. olakotiti, olakotan.

oteklina, Geschwulst, nema ARj.; bolje: otok.

otisak, Abdruck, može podnijeti.

otisnuti, abdrucken, može podnijeti.

otkapčati, abknöpfen, u ARj. slabo potvrđeno; bolje: otkopčavati; v. zakapčati.

otkaz, Aufkündigung, može podnijeti.

otkazati, 1. aufkündigen, na pr. kome najam, stan, može podnijeti. ARj. — 2. versagen, na pr. državna je mašina otkazala, nema ARj.; bolje: izdati, slȁgati.

otkloniti, ablehnen, na pr. skupština je otklonila vaš prijedlog; moja je molba otklonjena, iz rus. ОТКЛОНИТЬ; nepotrebno, kad možemo reći: odbiti, ne primiti.

otkopčiti, aufknöpfen; bolje: otkopčati.

otkriće, Entdeckung, *otkriti,* entdecken, t. j. iznaći, pronaći, može podnijeti.

otkupnina, Lösegeld; bolje: otkup.

otmjen, vornehm, iz rus. ОТМѢННЫЙ; značenje je malo promijenjeno, jer rus. pridjev znači njem. ausgezeichnet, vorzüglich.

otpisati, abschreiben, na pr. porez, troškove; bolje: ispisati, izbrisati.

otpočeti, otpočinjati, anfangen, t. j. početi, počinjati, dobre su riječi.

otpor, Widerstand, iz rus. ОТПОРЪ ili iz češ. odpor. Od imenice *otpor* izveden je pridjev *otporan,* Widerstand leistend, a od toga pridjeva imenica *otpornost,* Widerstandskraft.

otpovijed, Aufkündigung, *otpovijedati,* aufkündigen, oboje kajk.; bolje: otkaz, otkazati.

otpovrnuti, erwiedern, u tome značenju nema ARj.; bolje: odvratiti, odgovoriti.

otpozdrav, Gegengruss; može podnijeti.

otputiti, zurückweisen, na pr. slabije učenike treba otputiti iz gimnazije u pučku školu; bolje: vratiti. ARj. nema glag. otputiti nikako.

otputovati, abreisen, može podnijeti.

otuđiti, otuđivati, entfremden, načinjeno po njem. riječi; bolje: odsvojiti, odsvajati, koje ima ARj. s potvrdama iz starijega jezika, ali se može i danas upotrebljavati, isp. posvojiti, prisvojiti, usvojiti.

otvárati, (òtvārâm) aufmachen, može podnijeti kao i òtvorati (òtvorâm). ARj.

otvoriti, 1. eröffnen, na pr. sjednicu, skupštinu, može podnijeti. ARj. — 2. otvoreno pitanje, offene Frage; bolje: bezodgovorno pitanje.

otvrdnuti je u današnjem jeziku glag. neprelazan, na pr. otvrdnulo mu je srce; uzimati taj glagol kao prelazan je arh. ARj. Isp. u Daničića: ja ću učiniti, da otvrdne srce Faraonu. 2. mojs. 7, 3. (dakle ne: ja ću otvrdnuti srce Faraonu).

ovaj mjesto *on, njega* . . . . je arh. i prov., na pr. imao je dva dobra prijatelja, a kad je ove izgubio, ostao je sam na svijetu; bolje: kad je njih izgubio . . . .

ovamo: od Napoleonovih vremena ovamo Evropa ne može da se smiri; to je po njem.: von Napoleons Zeiten her . . . .; bolje: od Napoleonovih vremena do sad . . . .

òvamošnjî, hiesig, t. j. ovdješnji; može podnijeti. ARj.

òvdješnjî (bit će takav akc.), hiesig, t. j. ovdašnji; ARj.; isp. ondješnji.

oviknuti (se), sich gewöhnen, prov.; bolje: obiknuti (se).

ovisan, ovisnost, abhängig, Abhängigkeit, nema ARj.; bolje: zavisan, zavisnost.

ovisiti, abhängen, nema ARj.; bolje: zavisiti.

ovjeroviti, ovjerovljenje, beglaubigen, verifizieren, Beglaubigung, Verification, može podnijeti; isp. poloviti (raspoloviti), u starijem jeziku: posinoviti (t. j. posiniti), objugoviti se (t. j. objužiti), udomoviti (t. j. udomiti); s istim glasovima *-ov-* raširena je osnova i glagolu umiroviti.

ovostran, diesseitig, t. j. ovostranski, može podnijeti kao i onostran (vidi tamo), premda nema u ARj.

ovrha, ovrhovoditelj, Execution, Executor, bez potrebe skovane riječi, kad narod mjesto *ovrha* govori: porob ili rubačina; mjesto *ovrhovoditelj* bolje bi bilo: porobnik ili rùbâč (ovo se govori u Dalmaciji, kako će se vidjeti u ARj.). Riječ ovrha mogla bi podnijeti onda, kad bi glag. ovršiti, prema kojem je načinjena, značio njem. exequiren, ali on to ne znači niti je ikad značio.

oženiti (se), heiraten, valja uzimati samo ovako: otac je oženio sina (t. j. pobrinuo se za njegovo vjenčanje i svadbu); lani sam se oženio (t. j. našao sam sebi ženu i vjenčao se s njom); grdan je germanizam: ja ću oženiti Milicu (t. j. vjenčat ću se s njom), a još je gore: Danica je oženila Milana (t. j. udala se za nj). Arh. i prov. je: oženiti djevojku (t. j. udati je).

ožigosati, brandmarken, nema ARj., a i nije potrebno, kad žigosati može biti i pf. i impf.

oživotvoriti, verwirklichen, iz rus. ОЖИВОТВОРИТЬ.

ožujak, März, ima u gen. ne samo ožujka, nego i ožujaka. ARj.

P.

pačati, sich mischen, na pr. ja u to ne pačam. prov.; bolje: pačati se.

padati, pasti, fallen. 1. kome u riječ padati (pasti) je po njem. Einem in's Wort fallen; narod to kaže: utjecati se, uteći se kome u riječ. — 2. u oči padati (pasti) po njem. in die Augen fallen, ima ARj., ali slabo potvrđeno; bolje: udarati (udariti) u oči. — 3. ne pada teško naći pravoga krivca; je li mu lako palo ostaviti se pu-

šenja?: es fällt nicht schwer, es fällt leicht; bolje: nije teško, lako je. — 4. ove godine pada moje krsno ime u petak, nije germanizam, premda se to i njem. kaže: fallen.

padež, Fall (u gramatici), iz rus. падежъ.

paklić, iz njem. Päckchen (upravo iz austrijsko-njem. Packel), na pr. dva paklića duhana; bolje: zamotljaj, zamotuljak; neki pisci pišu i pakla: dvije pakle soli.

pako, aber, je arh.; bolje: pak. Ni „pako" ni „pak" ne valja uzimati s veznikom „ili", jer je to po njem. oder aber, na pr. mislim, da ću od toga obogatiti ili pak sasvim osiromašiti; bolje je samo *ili.*

pàkovati, iz njem. packen, einpacken, na pr. stvari u kovčeg; morat ćemo tu riječ zadržati, jer za nju nemamo zgodne zamjene; glagoli: slagati, spremati, tovariti, trpati ne odgovaraju sasvim njem. glagolu; tako će trebati da zadržimo i glag. *ispakovati* za njem. auspacken, *spakovati* za njem. zusammenpacken.

palidrvce, Zündhölzchen, prevedeno iz njem. bez potrebe, jer narod tome ljepše kaže: šibica, žigica.

paluba, Verdeck, iz rus. палуба (otkle je i češ. paluba).

paljba, Feuer (Geschützfeuer) iz rus. пальба, nepotrebna riječ kod naše lijepe: pucnjava.

paljènica (žrtva, koja se pali), jamačno je takav akc., a ne pȃljenica, kako je u Iv.; isp. opaljènica, upaljènica.

pametodostojan, denkwürdig, iz rus. достопамятный (naši su dakle književnici premetnuli riječi, od kojih je ovaj ruski pridjev složen; isp. vjerodostojan); nepotrebno, kad možemo reći: dostojan (vrijedan) spomena, znamenit, a k tome riječ pamet u našem jeziku (bar u današnjem) ne znači: pamćenje, spomen (ruska riječ память ima i to značenje).

pȃpa (Papst), mnogo je običniji takav akc. nego pápa, kako (po Vuku) ima Iv.

papiga, Papagei, imaju neki stari rječnici, a i danas se govori po Hrvatskoj; bolje nego: papagaj (kako ima Vuk u svome rječniku kod riječi delkušica) ili: papagal, papagao, koje je iz tal. pappagallo.

paprst, Afterzehe, može podnijeti.

papski, päpstlich, dobro je načinjena riječ, ali se bojim, da će biti iz rus. папскій; običnije: *papinski,* kako ima Iv. iz St., a i Daničić je tako pisao, v. ARj.

papstvo, Papsttum, bit će iz rus. папство; mislim, da je (prema adj. papinski) običnija imenica *papinstvo;* isp. materinstvo, očinstvo, sestrinstvo prema pridjevima: materinski, očinski (u ARj.), sestrinski; potvrde iz starijega jezika za papinstvo v. u ARj.

para: sve stranke rade punom parom, da što više birača privuku; to je njem. uzrečica: mit vollem Dampf; zašto se ne bi reklo: živo, iz sve snage, iz svih sila, iz petnih žila?

pariški od *Pariz* nije pravilno, nego: pariski; isp. engleski, francuski, kineski od Englez, Francuz, Kinez.

pàrobrȏd, Dampfschiff, može podnijeti, jer upravo znači: parni brod; vidi, što je rečeno kod Jugoslavenin.

pàromlin, Dampfmühle, može podnijeti kao i parobrod.

partaja, partajski, Partei, parteiisch; načinjeno po njem., ali mislim, da može podnijeti.

paska, Acht, Aufmerksamkeit, na pr. imaj pasku na dijete; mislim, da se u narodu nigdje ne govori niti se govorilo; bolje: imaj pažnju, pozor na dijete, pazi na dijete.

pasti, fallen; vidi padati. Partic. pret. I. ne valja: pavši, nego treba: padnuvši, isto tako: ispadnuvši, napadnuvši, otpadnuvši i t. d. Ovdje se dodaju germanizmi: odluka nije još pala (die Entscheidung ist noch nicht gefallen); na prijateljskoj večeri palo je nekoliko lijepih zdravica (sind einige Toaste gefallen); bolje: još nije odlučeno, izgovoreno je nekoliko zdravica.

paštiti se, eilen, t. j. hitjeti, u tome je značenju prov., kajkavci na pr. govore: pašči se (t. j. žuri se).

patvorina, Fälschung, nije dobra riječ, jer je načinjena prema glag. patvoriti, koji je rđavo načinjen; bolje: krivotvorina (vidi tamo).

patvoriti, fälschen, nije dobra riječ, jer što ima u narodnom jeziku glagola složenih s riječcom *pa,* svi su izvedeni od imenica: pabirčiti (izvedeno od: pabirak), paljetkovati (od: paljetak), pametovati (od: pamet), parojčiti se (od: parojak); kako nema imenice patvor ili patvora, ne može glag. patvoriti biti dobar; bolje: krivotvoriti (vidi tamo).

pazikuća, Hausmeister, može podnijeti; isp. čistikuća, palikuća, raspikuća, tecikuća.

pećina, Fels, t. j. hrid, u tom je značenju prov.; treba uzimati tu riječ u značenju: spilja.

pelud, Blumen- ili Blütenstaub, riječ je vrlo rđava, koju je Š. načinio iz češke riječi *pel* (t. j. Blumenstaub) dodavši joj nastavak *-ud,* jer mu se sama riječ *pel* činila nekako prekratka, ali je zlo učinio, što je uzeo nastavak *-ud,* koji je u našem jeziku mrtav, t. j. veoma rijedak (imaju ga samo imenice labud, želud), te se poradi toga ne može uzimati za tvorbu novih riječi; kad je već Š. mislio, da češku riječ *pel* treba u našem jeziku produžiti, valjalo mu je uzeti koji živi, t. j. obični, nastavak te načiniti na pr. pelac, ili pelak ili pelić i t. d. Zlo načinjenu riječ pelud uzeli su od Š. hrvatski botanici, pa upravo zato, što joj nijesu znali postanja, držali su je za pravu i lijepu narodnu riječ, hrvatsku od pamtivijeka, kako su na pr. riječi: drvo, klas, korijen, zrno, kojima također botanici ne znaju postanja. Mjesto *pelud* treba pisati i govoriti: cvjetni prah (prašak). Ni riječi *peludnica* za njem. Staubbeutel ne treba upotrebljavati, nego: antera (koje je grčka riječ).

perovođa, Schriftführer; iz ove njem. složene imenice uzeta je samo druga riječ (vođa: Führer), a prva je zamijenjena riječju *pero;*

bolje bi bilo, da je prema njem. riječi Schrift uzeta riječ istoga značenja: pismo, dakle: *pismovođa;* kad se može reći: voditi račune (vidi u Iv. kod: voditi), može podnijeti i: voditi pisma. Bolja riječ i od *pismovođa* bila bi *bilježnik,* ali je nevolja, što je toj riječi dato značenje: notar.

pestić, Stempel (u botanici); tu je riječ načinio Š. uzevši rusku riječ istoga značenja пестикъ i promijenivši bez ikakvoga razloga *-ik* u *-ić.* Rusku riječ nije trebalo uzimati, jer je nepotrebna; u narodu se onome, za što se upotrebljava pestić, kaže tȕčak, gen. tȕčka, plur. tȕčkovi. Od *tučak* se može izvesti imenica *tučkonosac* za njem. Stempelträger.

petljika, Stiel, na pr. u trešnje; ne čini mi se riječ pouzdana; bolje: peteljka.

pijev, Gesang, na pr. probudio me pijev ptica; mislim, da je riječ načinjena u novije vrijeme i da je bolje *pijev* nego *pjev;* isp. glêd, kȃs, mȃz, mȋg prema: glȅdati, kȁsati, mȁzati, mȉgati; tako je dakle i pȉjev prema: pjȅvati.

piknja, Punkt, je kajk.; bolje: točka.

pisanka, Schreibheft, iz češ. písanka.

pisarna, Kanzlei, vidi u II. dijelu kod nastavka *-arna.*

pisme (gen. pismena), Buchstabe, iz crkvenoslav. jezika; bolje: slovo.

pitanje, Frage. 1. Nikako ne može podnijeti poraba, kako je u primjerima: evropski je mir u pitanju; on ne zna šale, kad je u pitanju njegova lična korist; naša je narodna eksistencija stavljena u pitanje, ako njihova stranka pobijedi; bolje: mir je, korist je, eksistencija je u opasnosti. — 2. Nije dobro: predsjednik mu stavi pitanje, koliko mu je godina? stavi mu tri pitanja; bolje: zapita ga, zadade mu tri pitanja ili: zapita ga tri pitanja.

pȉtati znači: nähren, t. j. hraniti u Iv. i u starim rječnicima, nije dakle dobro uzimati taj glag. u značenju: toviti.

pȉtati se nadom, Hoffnung hegen, iz rus. питаться надеждою, neprirodna je to sveza u našem jeziku; bolje: nadati se.

pȉtomac (bit će takav akc.), Zögling, iz rus. питомецъ.

piva, Bier, prov.; bolje: pivo.

pjesnikinja, Dichterin, može podnijeti; pjesnikinja je prema: pjesnik kao Bošnjakinja, prosjakinja, zemljakinja prema: Bošnjak, prosjak, zemljak.

pjestinja, Kindsmädchen, prov.; bolje: dadilja.

pjestovati, pflegen, prov.; bolje: njegovati.

plah, furchtsam, t. j. plašiv, plašljiv; nije dobro u tome značenju, jer plah znači: nagao, žestok, na pr. konj, momak.

platež, platežan, Zahlung, Zahlungs-, iz rus. платежъ, платежный.

plativ, zahlbar, t. j. onaj, koji se plaća; bolje: platljiv (jer je nastavak *-ljiv* mnogo običniji od nastavka *-iv*).

plemenština, Adel, na pr. plemenština njegova srca svima je poznata; dobra je riječ.

plemkinja, adelige Frau, može podnijeti.

pletka, Intrigue; Iv. ima samo plur. pletke, ali se ne vidi razlog, zašto se ne bi upotrebljavala ta riječ i u sing.; v. spletka.

plijeniti, 1. bezaubern, hinreissen, t. j. općinjati, zatravljivati, na pr. mene plijeni ljepota zvjezdanog neba, u tome značenju iz rus. плѣнить; nepotrebno. — 2. mit Beschlag belegen, konfiscieren; mjesto *plijeniti* bolje je: uzaptiti, uzaptivati, na pr. sud mi je uzaptio pokućstvo za dug; cenzura uzaptiva novine.

plijenor, Polarseetaucher (ptica), u srednjoškolskoj zoologiji; tamna i sasma nepouzdana riječ; zašto se ne bi reklo: polarni ronac?

plin, Gas, iz češ. plyn.

-plitati, na pr. oplitati, preplitati, rasplitati, zaplitati (oplićem, preplićem....) je prov.; bolje: opletati, prepletati, oplećem, zaplećem i t. d.

ploča, Tafel; u tome značenju ne će biti dobro; bolje: tabla (na pr. u školi za pisanje); u značenju njem. Platte posve je dobra riječ.

pločnik, Pflaster t. j. taraca, kaldrma, trotoar (iz franc.), dobro je načinjena riječ, samo nije zgodna za asfaltiranu ulicu, jer tu nema ploča (pločica), ali može podnijeti, isp. olovka, gluma, hodočasnik.

plodina, Frucht, Produkt, iz češ. plodina; nepotrebno kod naših riječi: plod, rod.

ploha, Fläche, iz češ. plocha; nepotrebno, kad imamo svoje riječi: površina, površje.

plovučac, Bimsstein, nije dobro, nego plovućac, kako je u DB. i u St. (u Mik. je: plovući kamen).

pluća, n. pl. Lunge, prov.; bolje: pluća, f. sing.; dakle: boli ga pluća; to dolazi iz pluće; isp. jetra.

pljačka, pljačkati, Beute, plündern, dobre su riječi, samo nijesu iz rus. jezika, kako (po Daničiću) kaže Iv., nego su iz novogrčkog ili iz arnautskog jezika.

pljenidba, v. plijeniti pod 2. i zapljena.

po. 1. to sam već po peti put čuo, može podnijeti, premda je tu riječca *po* zališna; Vuk u posl. 44 piše: pak se po drugi put razboli. — 2. prov. je *po* uz pasivne glagolske oblike, na pr. narodne pjesme sakupljene po Vuku Karadžiću; bolje: od Vuka Karadžića; nije dobro *po* ni uz glagolske imenice, na pr. prikazivanje po diletantima; tumačenje po učenicima; tu se može uzeti sam genitiv bez prijedloga, a još je bolje opisati te reći na pr. prikazivali su diletanti; tumačit će učenici. — 3. ne mogu podnijeti rusizmi: proslavio se radom po matematici (mjesto: oko matematike); njegovo je zaključivanje po ovome predmetu pogrešno (mjesto: u ovome predmetu). — 4. nije dobro za 5%, 6%.... govoriti: pet po sto, šest po sto i t. d., jer prijedlogu *po* s brojevima značenje je distributivno, na pr. po jedan, po dva, po pet i t. d., a to se ne misli, kad se kaže: pet po sto; vidi: postotak, postotni.

pô, halb, v. pola.

pobijediti, pobjeda, pobjedan, pobjednik, siegen, Sieg, siegreich, Sieger, iz rus. побѣдить, побѣда, побѣдный, побѣдникъ; mi doduše imamo glagole: nadvladati (nadvlađivati), nadjača(va)ti, predobi(ja)ti, ali nemamo zgodnih imenica za: pobjeda, pobjedan, pobjednik; zato ne ostaje drugo, nego da zadržimo i glag. pobijediti (pobjeđivati).

pobjedonosan, siegreich, iz rus. побѣдоносный.

pobočan, pobočnik, Seiten-, Adjutant, Adlatus, iz češ. poboční, pobočník.

poboljša(va)ti, bessern, kajk.; može podnijeti, i ako se ponajviše može zamijeniti glagolom: popraviti, popravljati; isp. pogorša(va)ti.

poboljšica, Besserung, može podnijeti kao i glag. poboljšati, premda se ponajviše može zamijeniti imenicama: popravak, boljinak.

pobornik, Verfechter, iz rus. поборникъ, nepotrebno, kad imamo: branič, branilac.

pobuniti se, sich irren, na pr: pobunila se brojeći jaja; bolje: zabuniti se, poméstì se (jer *pobuniti se* znači: sich empören, na pr. pobunila se vojska).

pocrvenjeti se, erröten; bolje bez *se*: ona je pocrvenjela u licu; isp. porumenjeti se.

počelo, Element, nije sama sobom loša riječ, dobro je načinjena prema inf. početi (isp. propelo, raspelo od propeti, raspeti), ali nije potrebna, kad možemo lijepo upotrebljavati svjetsku riječ elemen(a)t.

počešljati (se), (sich) kämmen, može podnijeti pored *očešljati,* premda nema Iv., a nemaju ni stari rječnici.

početak u instrum. sing. za naznačivanje vremena nije dobro, na pr. knjiga će izići na svijet početkom aprila; bolje: na početkû; v. koncem, krajem kod *konac, kraj.*

početi, beginnen. 1. prez. počmem je prov.; bolje: počnem; partic. pret. počam, počamši je arh.; bolje: počev, počevši. — 2. *početi* ne bi po Iv. valjalo uzimati u neprelaznoj službi, na pr. škola je već počela, kad počne zima, rat, nego škola se počela, kad se počne zima, rat; ali ja mislim, da je dobro i bez riječce *se,* kako će se vidjeti u svoje vrijeme u ARj. Što je rečeno za *početi,* vrijedi i za *počinjati,* na pr. počinje se zima i počinje zima; bez riječce *se* nalazi se u Vuka: kad zora počinje, vidi u Iv. kod riječi *zora.*

počimati, počimam, počimljem, anfangen, je prov.; bolje: počinjati, počinjem.

počiniti po Iv. znači: učiniti više djelâ jedno zà drugim ili na različnim mjestima, na pr. potres je počinio mnogo štete u gradu; ali mislim, da se može uzimati taj glagol i za jedno samo djelo, na pr. kakovu si ludoriju počinio! (t. j. učinio); isp. pohvaliti, pokvariti, pomiješati, posijati, povući prema: hvaliti, kvariti, miješati, vući (vidi gram. i stil. na str. 385), pa tako i: počiniti prema: činiti.

počitanje, počitati, Achtung, achten, arh.; bolje: (po)štovanje, (po)štovati.

počivati, beruhen, je germanizam, kad se na pr. kaže: naša prava počivaju na zakonitom temelju; to treba reći: naša prava imaju zakoniti temelj, osnovana su na zakonima.

pod. 1. što ti razumiješ pod mudrom politikom? može podnijeti, vidi u Iv. kod riječi razumjeti; ne smeta, što se tu i njem. kaže: unter. — 2. mi znamo pod izvjesno, da .... mislim, da je tu *pod* sasma nepotrebno, premda je dobro upotrebljavati „podjednako“ u smislu: jednako.

pod- u složenicama, kao što su: *podban, pododbor, potpukovnik, potpredsjednik, podžupan,* može podnijeti, kako se vidi iz onoga, što je rečeno o složenicama: *nadbiskup, nadnačelnik* .... kod *nad-.*

podal, podlost, niederträchtig, Niederträchtigkeit, iz rus. подлый, подлость ili iz češ. podlý, podlosť.

podanik, Unterthan, iz rus. подданикъ ili подданный ili iz češ. poddaný.

poda(va)ti kome čast, priznanje, erweisen, ne će biti dobro, nego: oda(va)ti.

podastrijeti, podastirati, unterbreiten, na pr. molbu, izvješće kome, načinjeno po njem.; bolje: podnijeti, podnositi.

podcijeniti, podcjenjivati, unterschätzen, na pr. nemojte ovo narodno ogorčenje podcjenjivati, to je germanizam; bolje: obescijeniti, obescjenjivati, kojega ni jednog ni drugog nema ARj., ali je dobro načinjeno prema: obezglaviti, obezmatičiti, obezumiti; a kad smisao dopušta, može se reći i: držati za ništa.

podcrta(va)ti, unterstreichen, može podnijeti, kad se uzima u pravom smislu, na pr. ja sam u rukopisu te riječi podcrtao, ali u prenesenom smislu mislim da je rogobatno, na pr. pisac svoje visoke misli izriče mirno ne podcrtavajući ih; v. podvlačiti, podvući.

podčiniti, podčinjavati, podčinjenost, unterordnen, Unterordnung, iz rus. подчинить, подчинять, подчиненность, ili iz češ. podčiniti; nepotrebno kod naših riječi: podvrći, podvrgavati, podvrgnuće, podložiti, podlagati.

podčinjenik, Untergebener, imenica načinjena od pas. participa glag. podčiniti; bolje: mlađešina.

podesan, geignet, t. j. zgodan, priličan, udesan; ne čini mi se, da je riječ pouzdana.

podići (podignuti), *podizati,* parnicu, tužbu, novce, v. dići, (dignuti).

podjedno, zusammen, zugleich, bit će prov.; bolje: ujedno, zajedno.

podjela, Teilung, t. j. dioba; na pr. podjela rada, mislim, da može podnijeti, jer se na pr. rȃd, blago, jelo može podijeliti među nekoliko ljudi; ne smeta, što podjela u narodnom jeziku znači: milostinja (t. j. ono, što se podijeli ili udijeli prosjaku).

podleći, unterliegen, je germanizam, na pr. mi smo podlegli zapadnim utjecajima; bolje: pali smo ili potpali smo pod zapadne utjecaje; mjesto: podlegao je ra-

nama bolje je: umr'o je, poginuo je od rana, rane su mu odoljele.

podležati, unterliegen, iz rus. подлежать, na pr. promjena toga zakona podleži odobrenju skupštine; život naroda podleži razvitku i promjeni; njegovo poštenje ne podleži sumnji; bolje: promjenu zakona treba da odobri skupština; život se naroda razvija i mijenja; o njegovu poštenju ne može se sumnjati. Glag. podležati i zato je rđav, što ga pisci uzimaju kao imperfektivan, a doista bi morao biti perfektivan, kao što su glagoli: odležati, poležati, zaležati se.

podlistak, Feuilleton, mislim, da je bolje: listak, kad se ni francuski ne kaže sous-feuilleton, nego samo feuilleton.

podloga, Unterlage, Basis, iz češ. podloha.

podmetati, podmetnuti, podmetanje, njem. unterschieben, Unterschiebung (u prenesenom smislu) nije dobro; bolje je: podvaliti, podvaljivati, podvala, na pr. podvaljuje mi nečiste motive; za tu ružnu podvalu odgovarat će mi on pred sudom.

podne, Mittag, može se sklanjati, ali se ne mora, na pr. do podne, oko podne, o podne ili do podneva . . . .; to vrijedi, kad je pred tom imenicom kakav prijedlog, a kad prijedloga nema, onda se mora sklanjati, na pr. sjećaš li se onoga podneva? kad se vrijeme približavalo podnevu.

podnebesje, Luftkreis, Raum unter dem Himmel, iz rus. поднебесье ili iz češ. podnebesí.

podneblje, Klima, iz češ. podnebí.

podnijeti, podnositi, unterbreiten, na pr. kome kakvu molbu, prijedlog, ostavku, iz rus. поднести, подносить (koji glagoli upravo znače njem. präsentieren, darreichen); mislim, da može podnijeti, i ako je u značenju prema rus. jeziku mala razlika.

podnipošto, keineswegs, tu je *pod* sasma nepotrebno; bolje: nipošto.

podnos, Präsentierteller iz rus. подносъ; nepotrebno, kad imamo: služavnik, poslužavnik.

podnožje, Fuss, t. j. mjesto pod kakvom gorom, na pr. na podnožju Jastrepca, am Fusse des J. To je po njem. (a i tal. se govori: piè del monte); naša je dobra riječ za to: podgorje, a podnožje je u nas: klupčica za noge.

podoba, Gestalt, arh. i prov.; bolje: oblik, obličje; v. spodoba.

podoban, ähnlich, u tom značenju ima, istina, Mik., ali je u novije vrijeme uzeto iz rus. подобный, ili iz češ. podobný.

podrapati, zerreisen, na pr. košulju, je kajk.; bolje: poderati; v. drapati.

podrazumijevati, darunter verstehen, iz rus. подразумѣвать; dosta je samo: razumijevati (razumjeti), na pr. govornik je govorio o državi uopće, a ja sam razumi(jeva)o Jugoslaviju.

podražavati, nachahmen, iz rus. подражать; nama je taj glagol veoma nezgodan, jer on po našem jezičnom osjećanju ne može drugo značiti nego: dražiti, njem. necken, reizen; osim toga ne znaju naši

pisci, kako bi konstruirali taj glag., te ga jedni slažu s dativom: podražavati kome (kako je u rus.), a drugi s akuzativom: podražavati koga; vidi, što je rečeno kod oponašati.

podrijetlo, Abstammung, Ursprung, može imati i to značenje (osim značenja: prezime); evo jedna potvrda iz Daničićeva prijevoda Majkovljeve istorije 326: ali su se opet građani dalmatinski sjećali rimskoga svojega podrijetla, a jedan primjer iz Daničića ima i Iv.

podroban, podrobnost, umständlich, Umständlichkeit, iz rus. подробный, подробность ili iz češ. podrobný, podrobnosť. Za adv. podrobno mi imamo lijepu svoju riječ: potanko, od koje možemo načiniti i adj.: potanak (na pr. iz potankoga izvješća razabiramo, da . . . .) i imenicu: potankost, dakle možemo biti bez riječi podroban, podrobnost.

podružnica, Filiale; mislim, da je Š. tu riječ skovao prema ruskoj imenici подруга, t. j. drugarica; kad u našem jeziku nema riječi: podruga, podružan, podružiti (a mislim, da ih nikad nije ni bilo), držim, da bi Š. bolje učinio, da je skovao imenicu prema glag. pridružiti, dakle: pridružnica, ali još bi bolje bilo, da ne bude kovao, nego zadržao francusko-njemačku riječ: filijala.

podržaviti, verstaatlichen, može podnijeti kao i impf. podržavljivati.

podstaknuti, podsticati, anregen, mislim, da je prov.; bolje: potaknuti (potaći), poticati.

podstrekavati, podstreknuti, anregen, aufhetzen, iz rus. подстрекать, подстрекнуть; nepotrebno kod naših lijepih riječi: poticati, podbadati, podjarivati, nagoniti, nagovarati (potaknuti, podbosti....); nepotrebna je i imenica *podstrek;* bolje: poticaj, nagovor.

podučiti, podučavati, unterrichten, mislim, da je u novija vremena načinjeno prema njem. glagolu (unter-richten: pod-učiti), premda se nalazi u St. rječniku; bolje: poučiti, poučavati, obučiti, obučavati.

poduzeće, Unternehmung, je po njem.; bolje: pothvat.

poduzetan, poduzetnost, unternehmend, Unternehmungsgeist; bolje: pothvatan, pothvatljiv, pothvatnost, pothvatljivost.

poduzeti, poduzimati, unternehmen, je po njem.; bolje: pothvatiti se, pothvatati (pothvaćati) se; to su narodne riječi, koje jamačno nijesu načinjene prema njem. sich unterfangen, a slažu se s infinitivom ili s veznikom *da,* na pr. pothvatio se prevesti (ili: da prevede) čitavu bibliju; a može se uzeti i glag. primiti se, primati se čega.

poduzetnik, poduzimač, Unternehmer; bolje: pothvatnik.

podvig, That, t. j. djelo, trudba, nastojanje, iz rus. подвигъ; nepotrebno.

podvlačiti, podvući, unterstreichen, u pravom smislu mislim da može podnijeti, na pr. u rukopisu sam ja te riječi podvukao; ali u prenesenom smislu mjesto: istaknuti mislim, da je rogobatno, na pr. govornik je tu nekoreknost

ministrovu dobro podvukao; v. podcrtati.

podvojiti, podvojenost, entzweien, Entzweiung; bolje: razdvojiti, razdvojenost.

podzeman, unterirdisch, v. zeman; bit će dobro i: podzemaljski.

poganin, poganski, Heide, heidnisch je arh.; bolje: neznabožac, neznabožački, a ako tko misli, da neznabožac može značiti samo onoga, koji ne zna ni za kakvoga boga (da se dakle starim Grcima i Rimljanima, Slavenima i Germanima ne može reći neznabošci, jer oni nijesu znali samo za kršćanskoga jedinoga Boga, ali su imali svoje bogove), on može upotrebljavati riječi: krivobožac (vidi u ARj.), krivobožački. Riječi: pogan, poganin u narodnom govoru našega vremena znače: nečist, gadan (čovjek).

pogibao, pogibli, Gefahr; tome značenju nema potvrde, nego samo značenju: Untergang, t. j. propast.

pogibelj, pogibeljan, Gefahr, gefährlich; arh., ali može i danas podnijeti pored: jezivo(st), opasnost (opasan).

pogibija, Gefahr, arh.; u današnjem je jeziku: Untergang, t. j. propast.

poginuti ne znači u današnjem jeziku: umrijeti, preminuti prirodnom smrću, na pr. od bolesti ili starosti, nego smrću nasilnom ili nesretnim slučajem, na pr. kada tko koga ubije ili kada se tko utopi, za toga se govori, da je poginuo; nije dakle dobro: Preradović je poginuo g. 1872.

poglavarstven, behördlich, na pr. pod poglavarstvenim nadzorom; bolje: pod nadzorom poglavarstva.

poglavito, hauptsächlich, t. j. osobito, navlastito, mislim, da može podnijeti.

pòglâvlje, Kapitel, glava (u kakvom članku, u knjizi), dobra je riječ; imaju je stari rječnici.

pogled, Hinsicht, Rücksicht: u tom pogledu nema njemu prigovora; u formalnom pogledu njegova je pjesma savršena; bolje: s te strane, s formalne strane. Mjesto: u pogledu vaše odluke imam vam reći bolje je: s obzirom na vašu odluku ili: što se tiče vaše odluke. — 2. pogled, Ansicht, t. j. nazor, na pr. vaši pogledi na umjetnost razlikuju se od mojih, može podnijeti.

pogodan, geeignet, mislim, da nije dobro, na pr. nije bilo doba pogodno za razvijanje radikalizma; tražimo za se pogodno polje rada; bolje: zgodan.

pogodnost, pogodovati, Begünstigung, begünstigen; mislim, da ni prva ni druga riječ ne može podnijeti; prva je izvedena od pridjeva: pogodan, kojemu je značenje: verträglich, dakle bi imenica pogodnost imala da znači: Verträglichkeit, a to je sasvim različno od značenja: Begünstigung. Pridjev pogodan je načinjen prema glag. pogoditi se (t. j. nagoditi se, složiti se), a prema pf. pogoditi je impf. pogađati kao nagađati, odgađati, ugađati prema: nagoditi, odgoditi, ugoditi; nema ni traga oblicima nagodovati, odgodovati, ugodovati, ne može dakle biti ni oblika: pogodovati, odgodovati, ugodovati. Mjesto riječi: pogodnost, pogodovati mislim, da su bolje: povoljnost ili povoljština povoljiti, povoljavati (kome).

pogon, Betrieb, Triebkraft (u tehnici), iz češ. pohon.

pogorša(va)ti, verschlechtern, je kajk.; može podnijeti, premda se obično može zamijeniti glagolom: (po)kvariti; isp. poboljša(va)ti.

pogoršica, Verschlechterung, Verschlimmerung; može podnijeti kao i glag. pogoršati.

pogotovo, fürwahr; bolje: pogotovu.

pograničan, angrenzend, iz rus. пограничный ili iz češ. pohraničný.

pogrešavati, pogriješiti, vermissen, iz slov. pogrešati, pogrešiti; može se, zamijeniti glagolom: (ne) vidjeti, na pr. jučer ga nijesmo vidjeli u crkvi (mjesto: pogriješili smo ga); sjutra ćete me vidjeti u skupštini (mjesto: ne ćete me pogriješiti).

poguban, pogubnost, verderblich, Verderblichkeit, (na pr. pogubni zakoni, može podnijeti).

pohod, Feldzug, iz rus. походъ; kako naša narodna riječ pohod znači posve drugo, bolje će biti mjesto te ruske riječi uzimati: vojnica, na pr. kad je Napoleon krenuo na rusku vojnicu.

pohota, pohotan, Begierde, begierig, arh.; bolje: požuda, požudan ili pohlepa, pohlepan.

poimenačan, namentlich, na pr. poimenačno pozivanje, taj je pridjev dobro načinjen od priloga poimence; v. hotimičan, nahvaličan, pojedinačan.

poimence, namentlich, sama sobom je dobra riječ, ali je germanizam, kad se kaže na pr. to vrijedi za svaku umjetnost, poimence za poeziju; bolje: osobito; v. imenito.

pojam, Begriff, iz češ. pojem; od te su imenice načinjeni glagoli: *pojmiti, poimati* (ovaj se drugi nalazi i u češ.: pojimati), begreifen.

pojav, m. Erscheinung, mislim, da može podnijeti pored *pojava;* isp. osnov i osnova; u starijem jeziku (čini se da) nije bilo ni riječi pojav ni pojava.

pojedinačan, einzeln, na pr. u pojedinačnim slučajevima; taj je pridjev dobro načinjen od priloga pòjedince; v. poimenačan.

pojednostáviti, vereinfachen, mislim, da može podnijeti kao i *pojednostávniti.*

pojmljiv, begreiflich, t. j. onaj, koji se može pojmiti; dobro je načinjen pridjev od imenice *pojam;* protivno: *nepojmljiv.*

poklanjati (poklonjati), *pokloniti* ne valja u svezama: poklanjati kome ili čemu vjeru (mjesto: vjerovati), pokloniti kome povjerenje (mjesto: povjeriti se); to su germanizmi: Glauben, Vetrauen schenken.

poklič, Ruf, imenica je ženskoga roda, a ne muškoga, dakle: bojna poklič, gen. bojne pokliči.

pokopati, begraben; u Vuka (i u Iv.) je značenje: pokopati jednoga za drugim, kad ih je više; ali po Mik., DB. i po St. može se uzimati i za jednoga čovjeka, dobro je dakle: pošto je oca pokopao, ode u svijet; isp. počiniti.

pokora, Mühsal, Mühseligkeit, t. j. muka, nevolja, na pr. imam veliku pokoru s tim djetetom, mislim, da se govori u narodu, i ako nema ni Iv. ni stari rječnici.

pokost, Firnis, iz češ. pokost (muškoga roda).

pokrajan, Neben-, t. j. onaj, koji je pokraj koga (čega), na pr. pokrajna soba, Nebenzimmer; može podnijeti; ispor. suprotan, t. j. onaj, koji je suprot kome (čemu).

pokrajina, Provinz, toga značenja nema Iv., ali imaju DB. (kod riječi: paese) i St.

pokretnina, bewegliches Gut, može podnijeti.

pokrovitelj, pokroviteljstvo, Protector, Protection, iz rus. покровитель, покровительство; mogli bismo biti bez tih riječi, kad imamo: zaštitnik, zakrilnik, okrilje.

pokus, Versuch, Probe, iz rus. покусъ ili iz češ. pokus.

pokušaj, Versuch, Probe, može podnijeti.

pol, Geschlecht, iz crkvenoslav. ili iz rus. полъ, nepotrebno, kad narod to kaže: spol; tako i mjesto: *polan* bolje je: spolan.

pola, pô, halb, Hälfte; rđavo je: pola (pô) osam (halb achte); bolje bi se to reklo: pola osme (t. j. ure) ili: pola (pô) osmoga (t. j. sahata), a moglo bi se reći i: sedam i pola (pô); isp. četvrt.

polag, neben, t. j. pokraj, je arh. i prov.; osobito ne valja uzimati tu riječ kao adv., na pr. i ja sam bio polag; bolje: bio sam tamo nazočan.

polagati, položiti, legen, ablegen; germanizmi su: polagati, položiti važnost na što; bolje: da(va)ti važnost čemu; polagati, položiti račun; bolje: da(va)ti račun; polagati, položiti zakletvu, zavjet; bolje: zaklinjati se, zakleti se, zavjetovati se (ali zavjet se može i činiti, učiniti); germanizmi su u Vuka i Daničića: polagati, položiti ispit, temelj (vidi u Iv.); bolje: činiti (načiniti) ispit; udarati (udariti), postavljati (postaviti) temelj.

polakomiti se, slaže se kao i lakomiti se (vidi tamo).

polaziti, besuchen, dobro je, kad znači isto što pohoditi, na pr. često me je bolesna polazio; nije dobro uzimati, kad se misli: ići kamo, na pr. polaziti trgovačku školu, crkvu, pozorište, kafanu, gostionicu; treba govoriti: moj sin ide u trgovačku školu (a ne polazi), ide često u crkvu i t. d.

polijegati, herrühren; nije dobro, na pr. ti glasovi poliježu iz Beča; bolje: dolaze.

polovina (polovica) u instrum. sing. za naznačivanje vremena nije dobro, na pr. izbori će biti polovinom oktobra; bolje: o (u) polovini oktobra; v. početkom kod: početak.

položiti, v. polagati; nije dobro uzimati za njem. niederlegen, na pr. Pavlović je položio svoj mandat, svoju profesuru; bolje: odrekao se mandata, profesure.

polumjer, Halbmesser (u geometriji), iz češ. poloumĕr.

polutka, Halbkugel, načinio Š.; bolje: polukugla. U Zagrebu polutka kiseloga kupusa znači cijelu glavu, ali to ne može biti prvobitno značenje; riječ je ta iznajprije morala značiti isto što: prokola, i to bi značenje odgovaralo njem. Halbkugel.

poljački, polnisch; običnije: poljski.

pòljana, to je pravi akc., a ne: poljàna, kako je u Vuka (i u Iv.); i u Dubrovniku se govori: pòljana.

poljepša(va)ti, verschönern, t. j. uljepša(va)ti, pokrasi(va)ti, ukrasi(va)ti; premda nemaju ni stari rječnici, mislim, da može podnijeti.

poljodjelac, poljodjelstvo, Landbauer, Landbau, riječi su bez ikakve potrebe skovane pored lijepih i narodu dobro poznatih: ratar, ratarstvo; isp. zemljodjelac, zemljoradnik.

poljoprivreda, Landbauertrag; bolje: poljska privreda; adj. *poljoprivredan* može podnijeti, isto tako: *poljoprivrednik, poljoprivrednički;* te su riječi načinjene prema: poljska privreda; v. Jugoslavenin.

pomanjkanje, Ermangelung; bolje: nestadak, nestašica.

pomanjkati, ermangeln; bolje: nedostati; v. manjkati.

pomjestan, örtlich, lokal, iz rus. помѣстный.

pomodan, modisch, na pr. pomodne cipele, t. j. po modi, može podnijeti.

ponašati se, ponašanje, sich betragen, das Betragen, načinjeno po njem.; bolje: vladati se, vladanje; u Dubrovniku govore *podnositi se, podnošenje,* a to će biti načinjeno prema tal. comportarsi.

ponekad, manchmal, t. j. katkad, može podnijeti.

poneki, mancher, t. j. gdjekoji, može podnijeti.

ponesrećiti, verunglücken, bit će prov.; bolje: unesrećiti.

poništiti, vernichten, aufheben, na pr. kome mandat, bit će prov.; bolje: uništiti, ukinuti.

ponešto, manches, t. j. gdješto, može podnijeti.

ponižica, Verminderung, na pr. plaće, riječ je načinjena prema riječi protivnoga značenja: povišica; dobra bi bila, kad bi glag. poniziti značio: umaliti, umanjiti, ali kako poniziti toga značenja nema, bolje je: sniženje, umanjenje.

ponosan (ponosit), stolz, nije dobro slagati s prijedlogom *na* i s akuzativom, na pr. mi smo ponosni na svoga predsjednika; to je po njem. stolz auf den Präsidenten; bolje: ponosni smo svojim predsjednikom, ili još bolje: ponosimo se svojim predsjednikom.

ponositi, abtragen, abnützen, nije dobro, nego: iznositi, pohabati, na pr. poklonio mu je svoj iznošeni kaput; ti ćeš brzo pohabati to odijelo.

ponovan, erneuert, na pr. ni ponovne opomene nijesu ništa koristile; bolje: ponovljene, iznovične opomene; mislim, da se pridjevu *ponovan* ne će naći potvrde ni u narodnom ni u starijem jeziku, isto tako ni prilogu *ponovno,* mjesto kojega narod govori: iznova, iznovice, nanovo;

bojim se, da ni prilog *ponovo* (na pr. oni su ga ponovo izabrali) ne ide u književni jezik; ako se gdje u narodu govori, bit će prov.

ponuditi, anbieten, slaže se kao nuditi (vidi tamo).

ponutrica, das Innere; bolje: unutarnjost, unutrašnjost.

ponjati, ponjaće, begreifen, Begriff, iz rus. понять, понятie; ruski je glag. pf., a naši književnici uzimaju ponjati kao impf., na pr. zar ti to ne ponjaš? Bolje je uzimati *pojmiti, pojam, poimati,* jer mi imamo tako načinjenih svojih riječi od istoga korijena, na pr. najmiti, najam, naimati, zajmiti, zajam, zaimati, a kao *ponjati* nemamo nijedne (u našem bi jeziku upravo trebalo da bude ponjeti, ponjeće kao: uzeti, uzeće, a tako nitko ne govori i ne piše).

popodne, Nachmittag; kad treba sklanjati, razabira se iz onoga, što je rečeno kod *podne,* dakle: sjećaš li se onoga popodneva? Dobar je i adj. *popodnevan* (ima ga St.), na pr. popodnevna zabava.

popravilište, Correctionshaus; bolje: popravište, popravljalište; vidi u II. dijelu kod nastavka *-ište.*

poprimiti je glagol sam sobom nepouzdan, jer ga po svoj prilici nema ni u narodnom ni u starijem jeziku (nego ima: primiti, primati); a pogotovu je rđavo uzimati ga s objektima: korak, mjera, na pr. vlada će poprimiti korake (mjere), da se krivci pronađu; kako to treba bolje reći, v. kod riječi korak.

poprište, Laufbahn, Schauplatz, iz rus. поприще.

poprsje, Brustbild, iz češ. poprsí.

porast, das Wachsen, na pr. porast zločinstvâ u našoj državi, može podnijeti kao i glag. *porasti,* kad se kaže na pr. broj zločinstvâ je porastao.

poratan, t. j. onaj, koji je po ratu, na pr. naše poratne nevolje, može podnijeti; ispor. posmrtan, pobožićan.

poredak, Ordnung, iz rus. порядокъ ili iz češ. pořádek; nepotrebno, kad naša riječ „red" isto znači.

poredati, ordnen, je prov.; bolje: poređati; v. redati.

poredba, poredben, Vergleich(ung), vergleichend, na pr. Homerove poredbe su krasne; poredbena gramatika, dobre su riječi; isp. ženidba, ženidben, prema: ženiti, tako i poredba, poredben prema: porediti.

poreklo, može se uzimati u značenju, koje je rečeno kod *podrijetlo.*

poriv, Drang, Aufschwung, na pr. ne mògu odoljeti porivima moje duše, iz rus. порывъ.

porod, Geburt, t. j. kad se tko rodi; toga značenja nema riječ porod ni u narodnom ni u starijem jeziku; zato nije dobro na pr. te i te godine od poroda Hristova, nego treba reći: od rođenja Hristova.

porođaj, u narodnom jeziku znači njem. Niederkunft, t. j. kad žena rodi; za to nije dobro na pr. pet godina poslije moga porođaja ode mi otac u Ameriku, nego treba: poslije moga rođenja.

porok, poročan, Laster, lasterhaft, iz rus. порокъ, порочный.

poručiti, bestellen, t. j. naručiti, mislim, da u tom značenju narod nigdje ne govori; pogreška je dakle: poručila je sebi haljine iz Beča; isto tako je pogreška *porudžbina* mjesto: narudžbina.

poručnik, Lieutenant, iz rus. поручикъ (piše se i порутчикъ).

porumenjeti se, erröten; bolje bez *se:* ona je porumenjela u licu; isp. pocrvenjeti se.

posada, Besetzung, Garnison, iz češ. posádka.

posao, kako se razlikuje od riječi: djelo, vidi tamo; posve je dobro reći: ne znam od posla, gdje mi je glava, a rđavo bi bilo: od djela.

poseban, besonder, t. j. odjelit, osobit, toga značenja nema u Iv. (nego: pojedini), a stari rječnici nemaju nikako te riječi; nije dakle dobro: držao je novce u posebnoj kutiji.

posebice, besonders, t. j. napose, može imati i to značenje, kako pokazuje primjer u Iv. (ali značenje se u tome rječniku drukčije kazuje).

posestrim, toga pridjeva nema, nego posestrimski; ne valja dakle: u posestrimim zemljama, nego: u posestrimskim zemljama.

posjed, Besitz, može podnijeti, i ako nemaju stari rječnici.

posjednik, posjednica, Besitzer, Besitzerin, obje riječi imaju Volt. i St., nijesu dakle skovane prema njem. jeziku u novije vrijeme.

posjesti, posjedovati, besitzen, prvi glag. ima Volt., drugi ima Mik., a obadva St., nijesu dakle načinjeni u novije vrijeme prema njem. jeziku.

posjet, Besuch, načinjeno prema glag. pòsjetiti; neki pisci pišu i *posjeta*; isp. osnov i osnova, pojav i pojava; bez jedne i bez druge riječi mogli bismo biti, kad imamo svoju: pohod (ili pohodi ili pohode).

posjetiti, posjećavati, besuchen, iz rus. посѣтить, посѣщать, nepotrebno kod naših riječi: pohoditi, pohađati.

posla je prov. bez određenoga pravog značenja: to je njegova posla (t. j. to je njegovo maslo); učitelji neka gledaju svoja posla (t. j. svoje poslove); kako se dakle vidi, nije određen ni rod ni broj; riječi toj nema mjesta u književnom jeziku.

poslastica, Zuckerbäckerei; u Iv. samo je plur., ali se ne vidi razlog, zašto se ne bi upotrebljavala riječ i u sing.; isp. u Njegoša: pričanje je duši poslastica.

poslovica, Sprichwort, iz rus. пословица.

posljednik, Nachfolger, načinjeno prema rus. послѣдователь; nepotrebno, kad imamo: pristaša, privrženik, sljedbenik.

posljednji, letzter, nije isto što: potonji (vidi tamo), nego je riječ protivna značenjem riječi: prvi; vidi u Iv.

posmatrati, posmatrač, beobachten, Beobachter, riječi su načinjene bez ikakve potrebe mjesto dobrih i posve običnih: motriti, promatrati, razmatrati, motrilac, promatrač.

pospan, schläfrig, je kajk.; bolje: dremovan, sanan.

pospješan, schnell, tako piše Iv., ali iz onoga, kako tu riječ bilježe DB. i St., vidi se sigurno, da treba pisati: pospiješan (akc. će biti: pòspiješan); v. uspjeh, uspješan.

pòspješiti, eilen, beschleunigen, tako bilježi akc. Vuk i po njemu Iv., ali u Dubrovniku (a to je dubrovačka riječ, kako naznačuje Vuk) govori se pospijèšiti (vidi u Rešetara štok. dial. 272), a i DB. i St. bilježe tako, da je jasno, da mora biti pospijèšiti.

posprdan, spöttisch, nepristojna riječ; bolje: podrugljiv.

posredovan, vermittelnd, može podnijeti.

posredstvo, Hülfe, na pr. posredstvom njegove knjige doznali su, iz rus. посредство; nepotrebno; bolje: s pomoću njegove knjige.

postaja, Station, može podnijeti.

postelj, f. Bett, je kajk.; štokavski je postelja.

postepen, postepenost, progressiv, Progression, iz rus. постепенный, постепенность.

postizavati, erreichen; bolje: postizati (postižem); v. stizavati.

postojati (postojim), bestehen, riječ je načinjena u novije vrijeme, a nema joj (za to značenje) temelja u starijem jeziku, kako ima glagolu *opstojati* ili *opstajati;* zato je za njem. bestehen bolje upotrebljavati taj glagol.

postótak, postotni, Prozent, prozentual; kako nema pravog smisla govoriti *po sto,* na pr. plaćat ću vam pet po sto (vidi *po* pod 4), nego je bolje: pet na sto (t. j. pet na svaku stotinu), tako ne valjaju ni riječi: postotak, postotni, nego bi bolje bilo: *nastotak, nastotni.* Ne bih se mogao protiviti onome, tko bi rekao, da je dobro: plaćat ću vam pet od sto (t. j. pet od svake stotine); prema tome bi mogle podnijeti i riječi: *odstotak, odstotni;* ali najbolje će biti upotrebljavati lat. riječi: procen(a)t, procentualan.

postran, Seiten-, Neben-, na pr. u postranoj ulici; mi smo bili postrani gledaoci, iz češ. postranní.

postrance, von der Seite, je kajk.; bolje: sa strane, iz prikrajka, na pr. gledati što.

postupno, stufenweise, iz češ. postupně, prema čemu je načinjeno i *postupice;* i ako obje riječi, i *postupno* i *postupice,* ima St. (koji za prvu kaže da je iz rus. jezika, ali rus. jezik nema te riječi), ipak mislim, da ni jedna ni druga nijesu uzete iz St.

pȍsuda, Gefäss, t. j. sud, dobra je riječ, i ako je nema Iv., ali je imaju Bjel., Jambr., Volt. i St., a i Š.

posvednevni, alltäglich, iz rus. повседневный; nepotrebno kod naše dobre riječi: svakidašnji.

posvema, gänzlich, načinjeno iz kajk. adv. zevsema; bolje: posve. Iz adv. *posvema* načinjen je adj. *posvemašnji,* mjesto kojega je bolje upotrebljavati: potpun.

posvetiti, posvećivati. 1. widmen, na pr. posvetio je svoju knjigu Štrosmajeru; posvetit ću svoj život narodu; posvetio se botanici; tome

pitanju posvetiše osobitu pažnju; poraba, kakva je u prva dva primjera, može podnijeti, ali u trećem primjeru treba reći: dao se na botaniku, a u četvrtom primjeru: obratiše pažnju. Bit će, da ti germanizmi nijesu uzeti neposredno iz njem. jezika, nego preko ruskoga, u kojem se glagoli посвятить, посвящать tako upotrebljavaju. — 2. einweihen, na pr. nijesam posvećen u njihove tajne; ni najneposvećeniji promatrač današnje umjetnosti ne će to reći; to su grdni germanizmi (koji se nalaze i u ruskom jeziku!) mjesto: nijesam ušao u njihove tajne, nijesu mi poznate, ni najnevještiji promatrač.

posvojan, besitzanzeigend, na pr. posvojni pridjevi, t. j. pridjevi, koji znače, da tko što posvaja; isp. dosjetan, pogodan, ponizan, postidan, udvoran prema glag. dosjetiti se, pogoditi se, poniziti (se), postidjeti (se), udvoriti se; pa tako je i posvojan prema: posvojiti.

pošast, f. Pest, je kajk.; bolje: kuga.

poštipač, Zwicker (na očima); mislim, da bi bolje bilo: štipac.

poštivati, verehren, prov.; bolje: poštovati.

pošto u značenju uzročnoga veznika (t. j. mjesto: jer, budući da) držim, da nije dobro upotrebljavati, na pr. nijesam mogao znati, pošto mi nitko nije to rekao; mislim, da tako narod nigdje ne govori.

potajice, heimlich, bez potrebe načinjena riječ; bolje: potajno.

potamniti, verdunkeln, verfinstern, na pr. vaša kritika nije potamnila njegovu slavu; razum je njegov potamnjen od srdžbe, može podnijeti; imaju Mik., Volt. i St.

potankost, Détail, na pr. ne ću se puštati u potankosti, može podnijeti.

poteći, abstammen, v. potjecati.

potepuh, Landstreicher, je kajk. (i ako ima Iv.); bolje: skitač.

potez, Strich, t. j. crta, ne mislim, da je dobra riječ, jer glag. potezati (potegnuti) ne znači: crtati.

potišten, unterdrückt, t. j. ugnjeten, pritiješnjen, na pr. potištene klase društva ljudskoga, arh., ali u starijem jeziku nije bilo značenje, koje je rečeno, nego: odbačen, prezren, a tako je i moralo biti, jer je *potišten* pas. particip od *potisnuti* (vidi u Daničića istor. obl. 395), a nije od *potištiti* (kako se domišlja Iv.), jer takova glag. upravo i nema; ne može dakle *-i-* biti dugo: pòtȋšten, kako je u Iv., već mora biti: pòtišten. Nije dobar u Iv. akc. pȍtištenica; prema potištènȋk (kako je u njega) mora biti potištènica (a pòtištenica bi bilo prema: pòtištenȋk).

potjecati, poteći, abstammen, entspringen, na pr. potekao je iz stare plemenite porodice; iz toga neprijateljstva poteklo je mnogo zla; mislim, da može podnijeti, premda tome značenju ne nalazim potvrde ni u novijem narodnom jeziku ni u starijem. U navedenim primjerima uzet je glag. u prenesenom značenju kao i *preteći,* kad se na pr. kaže: nešto mi je platna preteklo (t. j. ostalo).

potkrižati, unterstreichen, prov.; bolje: podcrtati.

*

potle(h)ušica, prov.; bolje: pozemljušica.

potonji, daraufFolgender, t. j. onaj, koji je po tom (dakle mjesto: potomnji), ne valja uzimati mjesto: posljednji, zadnji, nije dakle dobro: danas sam govorio o tome s Petrovićem, s Pavlovićem, s Jovanovićem, s Kovačevićem i sa Stojanovićem; potonja dvojica rekoše mi, da....

potpis(iv)ati, unterschreiben, u prenesenom smislu mislim da je rogobatno, na pr. protivnici vele: premalo se čini za moralni napredak naroda; potpisujem taj sud, ali dodajem....; bolje: slažem se, pristajem.

potpunoma, gänzlich, vollständig, je kajk.; bolje: potpuno.

potraga, Nachfrage, na pr. danas je velika potraga crnoga vina; bolje: tražnja, ili još bolje: danas se mnogo traži crno vino.

potreban, znači: notwendig i arm, a *potrebit* samo: arm; nije dakle dobro: potrebite su mi nove cipele.

potrošač, Konsument, može podnijeti, ali mislim, da bi u narodnom govoru običnije bilo: trošač; v. ispitač.

poučavati, poučiti, belehren, a ne unterrichten (to je: obučavati, obučiti); isto tako: *pouka* je Belehrung, a ne Unterricht (to je: obuka).

pouzeće, Nachnahme (na pošti); budući da glagola pouzeti nema, bolje je: preuzeće ili preuzetak.

poveljiti, privilegieren, diplomieren, na pr. poveljena škola, može podnijeti; isp. zakoniti, pozakoniti od: zakon, tako i poveljiti od: povelja.

povezati, einbinden, na pr. knjigu, t. j. ukoričiti, može podnijeti; isp. povez, Einband (kakove knjige) u Iv.

povjesnica, Geschichte, nije dobra riječ, jer imenice na *-nica* kad imaju prema sebi imenice na *-nik,* koje znače muško čeljade, ne mogu drugo značiti nego žensko čeljade; isp. bolesnica: bolesnik, nevjernica: nevjernik, pokojnica: pokojnik, pomoćnica: pomoćnik i t. d., tako bi dakle i povjesnica moralo značiti: njem. Geschichtsschreiberin, jer povjesnik znači: Geschichtsschreiber.

povjesničar, Geschichtsschreiber, nije dobra riječ, jer je izvedena od: povjesnica (isp. tamničar od: tamnica, graničar od: granica), a povjesnica ne može značiti isto što povijest; bolje je dakle: *povjesnik.*

povlačiti se, povući se, sich zurückziehen (o vojsci); bolje: uzmicati, uzmaći; tako mjesto *povlačenje* (vojske) bolje je: uzmak.

povlast, povlastica, Berechtigung, *povlastiti,* berechtigen, tih riječi nema u starim rječnicima, a čini se, da ih nema ni u današnjem narodnom jeziku; bolje: ovlast, ovlastica, ovlastiti.

povod, Anlass, Veranlassung, iz rus. поводъ, ili iz češ. původ; nije dobro uzimati instr. *povodom* pred kakvim gen. po njem. anlässlich, na pr. povodom uličnih nemira određuje gradsko poglavarstvo, da....; bolje: u povodu uličnih nemira.

povodan, Wasser-, ne bi sama sobom bila loša riječ (ispor. pomorski), na pr. povodne ptice, ali kad narod to kaže: vodene ptice, bolje je tako. Nije dobro uzimati povodan u značenju: onaj, koji je često pod vodom, na pr. livada mi je povodna; bolje: podvodan.

povodnja, Überschwemmung, bit će prov.; bolje: povodanj.

povoziti, überfahren, na pr. povozila kola prase; bolje: pregazila (uostalom glag. povoziti ne bi mogao biti pf., nego bi morao biti impf., ispor. dovoziti, izvoziti, prevoziti i dr.).

povrh u narodnom se jeziku uzima samo u pravom smislu, t. j. znači isto što: iznad, na pr. golubi lete povrh kuća; nije dakle dobro uzimati *povrh* u značenju prijedloga: svrh, osim, k, na pr. bio je pošten, pravedan, iskren, povrh toga savjestan u vršenju svojih dužnosti; bolje: svrh toga, osim toga, ktome.

površan, površnost, oberflächlich, Oberflächlichkeit, načinjeno iz rus. поверхностный, поверхность, ili iz češ. povrchní.

površina, Oberfläche, načinjeno iz rus. поверхность ili iz češ. povrch, površek.

povrtelje, Gemüse je kajk.; bolje: povrće.

povući, zurückziehen, na pr. predsjednik je povukao svoj prijedlog; bolje: odstupiti, odstupati od prijedloga ili: odustati, odustajati od prijedloga.

pozadi, hinter, na pr. stajali su pozadi grmlja, prov.; bolje: iza grmlja.

pozadina, Hintergrund, bit će skovano u novije vrijeme; bolje: zadak.

pozajmica, Entlehnung, na pr. u njegovoj poeziji ima mnogo pozajmica; može podnijeti.

pozajmljivati, entlehnen, ako se gdje govori, bit će prov.; bolje: pozaimati.

poznat, bekannt, na pr. ja sam s njim poznat; on meni nije poznat; to mi je dobro poznato; sve bi to mogao tko reći da su germanizmi (ich bin mit ihm bekannt; er ist mir nicht bekannt; das ist mir wohl bekannt) mjesto: ja se s njim poznajem; ja ga ne poznajem; to ja dobro znam, ali to nijesu germanizmi; u Iv. nema, istina, primjera za: poznat biti s kim, ali ima za: poznati se s kim (vidi posljednji primjer kod poznati, a može se iz Vuka navesti i ovaj, koji je naveden u Daničića sint. 608: da se onda nijesam s njime ni poznavao), a ako je dobro: poznati se s kim, jamačno je dobro i: poznat biti s kim. A što se tiče primjerâ: on meni nije poznat; to mi je dobro poznato, za njih doduše nema potvrdâ u Iv., ali ima u Daničića sint. 351. i 363. iz Vuka: da su narodu poznate; jer nam je poznato.

poželjan, wünschenswert, na pr. nije poželjno, da to predlažete; isp. poćudan, povoljan, t. j. koji je po ćudi, koji je po volji: tako može i poželjan biti onaj, koji je po želji.

požrtvovan, požrtvovnost, aufopfernd, Aufopferung, načinjeno iz rus. пожертвовать (aufopfern),

пожертвованie, Aufopferung; može podnijeti.

požuriti, požurivati, beschleunigen, t. j. uskoriti, uskoravati; mislim, da može podnijeti.

pra- u složenicama odgovara njem. ur-, na pr. pradjed, prababa, praunuk; nije dakle dobro: prabilježnik (nego: veliki bilježnik), prabiskup (nego: nadbiskup), praliječnik (nego: vrhovni liječnik).

praiskonski, uranfänglich; bolje: iskonski, jer sama riječ iskon (bez *pra-*) znači njem. Uranfang.

prama, gegen, prov.; bolje: prema.

prašina, Staub, je upravo augm., zato ne treba upotrebljavati mjesto *prah*, kadgod se kome svidi, nego samo onda, kad se doista misli veliki prah; isp. glasina.

pravdoljublje, Gerechtigkeitsliebe, iz rus. правдолюбie.

pravijek, Urzeit, iz češ. pravěk; otud je izveden pridjev *pravjekovan*, na pr. pravjekovni običaji.

pravilo: takvi su ljudi u pravilu nepraktični (in der Regel); bolje: mahom, ponajviše.

právo, jamačno je takav akc., kad je imenica, njem. Recht, na pr. profesor rimskoga práva. Nije dobro: ti si u pravu, po njem. du bist im Recht; bolje: imaš prävo. Germanizam je i: vidim ja, da tebi nije to prävo (dass dir das nicht recht ist); bolje: da tebi to nije po volji, da ti nije milo.

pravòdoban, rechtzeitig, na pr. naredba nije pravodobno proglašena; pravodobne su opomene korisne; može podnijeti, i ako bi mjesto adv. pravodobno narod volio reći: u pravo doba.

pravòmoćan, rechtskräftig, na pr. pravomoćna osuda, može podnijeti, isp. slabomoćan; — pravomoćan je mjesto pravnomoćan, t. j. onaj, koji ima pravnu moć, v. kod Jugoslavenin.

pravorek, Rechtsspruch; ta bi riječ prije imala biti pridjev (dakle: onaj, koji pravo reče, isp. brzorek) nego imenica, a u tome smislu bolje bi bilo: pravorijek, ali nije potrebno, kad narodna riječ *presuda* isto znači.

pravosuđe, Justiz, iz rus. правосудie.

pravovàljan, rechtsgiltig, može podnijeti kao i pravomoćan (vidi tamo).

pravozastupnik, Rechtsvertreter bolje: pravni zastupnik.

praznovjerac, praznovjeran, praznovjerje, praznovjerstvo, abergläubisch, Aberglaube, dobre su riječi, bolje od uzetih iz rus. sujevjeran i t. d.

praživ, Protozoon, Urtierchen, na pr. od najsitnijeg praživa do kita; ta je riječ rđava, jer bi morala biti pridjev (kao što je na pr. prastar), a ne imenica; bolje bi bilo: praživotinja, a još je bolje zadržati grčku riječ: protozoj.

precijeniti, precjenjivati, überschätzen, na pr. ne smijemo precjenjivati noviju literaturu, može podnijeti.

prečanin, prečanski, jenseitiger Einwohner, jenseitig, t. j. onostranac, onostranski, može podnijeti.

prečuti, überhören, bit će po njem.; mislim, da je bolje: ne čuti, i ako njem. nicht hören nije isto što überhören (prvo je nešto negativno, a drugo je nešto pozitivno; to sam ja prečuo, t. j. izmaklo mi se sluhu); kad bi bilo sigurno, da se prègledati, previdjeti doista govori u narodu sa značenjem njem. übersehen (vidi tamo), onda bi i prečuti, t. j. überhören, moglo podnijeti, ali kad to nije sigurno i kad nemamo druge riječce, koja bi složena s glagolom mogla odgovarati njem. *über* u überhören, onda, ako ne ćemo da upotrebljavamo germanizam, nema druge, nego da govorimo: ne čuti.

pred ne valja uzimati uz riječi: strah, bojati se, na pr. nagnao ih strah pred Turčinom, da . . . ; bojali su se pred Turcima; to je po njem.: vor; bolje: strah od Turčina, bojali su se Turaka (ili od Turaka).

predak (pretka), Vorfahr, iz rus. предокъ, plur. предки.

predbaci(va)ti, vorwerfen, na pr. nemojte mi to predbacivati; bolje: nemojte me tim prekoriti (prekoravati) ili nemojte me prekoriti (prekoravati), što . . . . Od *predbaci(va)ti* nije bolje: *prebaci(va)ti*, i ako se nalazi u Vuka.

predbilježiti, vormerken, na pr. ja sam vas predbilježio za stipendiju; bolje: zabilježio, ubilježio (iz smisla se vidi, je li unaprijed ili nije).

predbježan, vorläufig, na pr. sastavio sam predbježni račun; predbježno se skloniše ovdje; bolje: prethodni račun, prethodno (ili: za neko vrijeme, zasad) se skloniše ovdje.

predbrojiti, predbrojnik, pränumerieren, Pränumerant, može podnijeti.

predio (predjel), Gegend, iz rus. предѣлъ.

predispit, Vorprüfung, može podnijeti; isp. predručak.

predistorija, predistorički, Vorgeschichte, vorgeschichtlich, t. j. doistorija, doistorički, može podnijeti; v. riječ, koja je pred ovom.

predistraga, Voruntersuchung, može podnijeti; isp. predručak.

predlagati, predložiti, vorschlagen, iz rus. предлагать, предложить.

predležati, vorliegen, na pr. kod policije predleže tri tužbe na vas; predleže važni razlozi, da tu ponudu odbijemo; bolje: kod policije su tri tužbe, ima važnih razloga. Glag. predležati upravo bi morao biti perfektivan, a pisci ga uzimaju kao imperfektivan; v. podležati.

predmet, Gegenstand, iz rus. предметъ ili iz češ. předmět.

predmnijevati, predmnjeva, voraussetzen, Voraussetzung; bolje: držati, misliti, misao; uostalom trebalo bi da bude predmnivati, predmniva; isp. mnivati (u Iv.), razmniva.

prednost, Vorrang, Vorzug, iz češ. přednost'.

predobiti, v. dobiti.

predoči(va)ti, vergegenwärtigen, iz češ. předočiti; prema glag. pred-

očiti načinjena je imenica *predodžba* za njem. Vorstellung (u mišljenju).

predohraniti, predohranjivati, vorbeugen iz rus. предохранить предохранять; prema glag. načinjena je imenica *predohrana,* Vorbeugung; i ta imenica i glag. bez potrebe su kod našega lijepog glagola doskočiti, prema kojemu se može načiniti imenica: doskok.

predrasuda, Vorurteil, načinjeno iz rus. imenice предразсудокъ.

predsjedati, predsjednik, vorsitzen, Präsident, može podnijeti.

predskaz(iv)ati, vorhersagen, iz rus. предсказать, предсказывать, nepotrebno; bolje: proreći, proricati.

predstavka, Repräsentation, Denkschrift, t. j. spis, koji se kome predstavi; može podnijeti, kao što mogu podnijeti i glagoli: *predstaviti, predstavljati,* koje vidi u Iv., i imenica *predstava* (nema Iv.), t. j. predodžba.

predstavnik, predstavnički, predstavništvo, Repräsentant, Repräsentanz, na pr. narodni predstavnici, predstavničko tijelo, narodno predstavništvo, načinjeno iz rus. представитель, представительство.

predstojati. 1. vorstehen, na pr. domaćin predstoji kući, može podnijeti, isp. predsjedati. — 2. Nije dobro *predstojati* u značenju njem. bevorstehen, na pr. ne znamo, kako će se svršiti predstojeći izbori; bolje : nastajni (ARj.); znaš li, kakav nam posao predstoji? bolje: kakav nas posao čeka.

predstojnik, Vorstand, može podnijeti.

predstraža, Vorwache, može podnijeti; isp. predispit, predistraga.

predsuda, Vorurteil, može podnijeti; isp. franc. préjugé, tal. pregiudizio.

predšasnik, Vorgänger, načinjeno prema rus. предшественникъ; bolje: prethodnik.

predubijediti se, predubjeđavati se, ein Vorurteil fassen, voreingenommen sein, iz rus. предубѣдиться, предубѣждаться; bolje bi bilo: unaprijed smisliti (smišljati).

predujam (predujma), *predujmiti,* Vorschuss, Vorschuss nehmen; bolje: vađevina, uzeti vađevinu.

predumisliti, predumišljaj, vorhaben, Absicht; bolje: namjeriti, namisliti, namjera, namisao.

preduprijediti, vorbeugen, na pr. da se predupredi povod novom ratu, iz rus. предупредить; bolje: doskočiti čemu, spriječiti (prepriječiti) što.

predusresti, zuvorkommen, na pr. opozicija je predusrela vladu te iznijela prijedlog, da . . . .; bolje: pretekla je. Ne valja ni: oblast će već znati predusresti nemaru općinara; bolje: doskočit će mu, spriječit (prepriječit) će ga.

predusretljiv, predusretljivost, zuvorkommend, Zuvorkommenheit, v. susretljiv, susretljivost.

preduvjet, Vorbedingung, može podnijeti, v. predispit, predistraga.

preduzeti, preduzimati, preduzeće, vornehmen, Vornahme, rđave su riječi (načinjene po njem.), i ako ih ima Iv., nije dakle dobro: on je preduzeo dekoraciju nove crkve; ja sam si preduzeo, da . . . . ; u tom preduzeću stiže ga smrt; bolje: on se primio dekoracije; ja sam odlučio, da . . . .; u tom poslu. Ne valja dakako ni riječ *preduzimač,* t. j. Unternehmer, koju također ima Iv.; v. poduzimač.

preduzimljiv, preduzimljivost, unternehmend, Unternehmungsgeist, rđave su riječi, i ako ih ima Iv.; v. poduzetan, poduzetnost.

predvečerje, Vorabend; bolje: navečje.

predvesti, predvoditi, vorführen, na pr. molim vas, da me predvedete k ministru; bolje: da me dovedete pred ministra.

predvidjeti, predviđati. 1. voraussehen, može podnijeti. — 2. vorsehen: u tom je značenju vrlo rđavo, na pr. troškovi su predviđeni (bolje: određeni) na 2 miliona franaka; za takva zločinstva zakon predviđa (bolje: određuje, postavlja) tamnicu od 5 godina.

predvoditelj, Vorführer, iz rus. предводитель; ima doduše Iv., ali s primjerom uzetim iz pjesme, koja nije od narodnog pjevača; bolje: voditelj.

predznanje, Vorkenntniss, može podnijeti, v. predispit, predistraga, preduvjet.

prègledati, übersehen, ne će biti dobro u tome značenju, na pr. on je neke pogreške pregledao, t. j. nije ih opazio, umakle su mu; u narodnom jeziku pregledati ima sasvim drugo značenje; v. previdjeti.

pregovor (obično u plur.), *pregovarati,* Unterhandlung, unterhandeln, iz rus. переговоръ (obično u plur.), переговаривать; mjesto *pregovarati* mi možemo svagda uzeti svoju riječ: dogovarati se, jer isto znači, ali mjesto *pregovor* ne može se uzimati: dogovor, jer ta imenica znači ono, što je dogovaranjem uglavljeno, a *pregovor* je radnja, koja tek vodi dogovoru.

prehlada, prehladiti se, Verkühlung, sich verkühlen, prov.; bolje: nahlada, nahladiti se, nazeba, nazepsti.

preimućstvo, Vorzug, Vorrecht, iz rus. преимущество.

preinačiti, preinačivati, umändern, umformen, iz rus. переиначить, переиначивать, ili iz češ. přejinačiti, přejinačovati; od glag. *preinačiti* načinjena je imenica: *preinaka,* Umänderung, Umformung. Narod govori *predrugojači(va)ti,* mogli bismo dakle biti bez glag. *preinači(va)ti,* ali se već vrlo uobičajio.

preispita(va)ti, überprüfen, na pr. račune, može podnijeti, jer riječca *pre* može u složenih glagola značiti ono, što znači njem. *über* u überprüfen, t. j. učiniti što nanovo, a prema okolnostima i bolje, nego je prije bilo, na pr. prekovati, prekrojiti, preorati, pretopiti, prevàriti i t. d.

preko: točenje vina preko ulice, bez smisla po njem. Weinschank über die Gasse; bolje: prodaja vina na malo („točenje ili krčmljenje vina na malo" moglo bi značiti, da se u istoj kući vino i pije, gdje se toči ili krčmi).

prekrižiti, durchstreichen, na pr. prekriži tu riječ, može podnijeti; isp. križati, iskrižati.

prelest, prelestan, Reiz, Anmut, reizend, iz rus. прелесть, прелестный; bez tih ruskih riječi možemo biti; v. dražest.

prelomiti. 1. Luter je prelomio s rimskom crkvom, po njem. L. hat mit der Kirche gebrochen (a ovo je po franc. rompre avec l'église); bolje: L. je raskrstio s crkvom. — 2. on je prelomio štap nad djelima našega pjesnika, po njem. uzrečici: er hat den Stab gebrochen; bolje: osudio je djela.

preljub, m. Ehebruch, bit će bolje: preljuba.

prem, obwohl; bolje: premda.

premac, premica, der, die Ebenbürtige, na pr. nema mu premca; nema joj premice, govori se u Lici.

premapotpis, Gegenzeichnung, mislim, da teško može podnijeti, i ako imamo riječ premaljeće; svakako je bolje: potpis sa strane; glag. *premapotpisati* ne može podnijeti, već treba: sa strane potpisati.

premica, v. premac.

premjer, Durchmesser, načinjeno po njem.; bolje: priječnik.

premoć, rđava riječ kao i nadmoć (vidi tamo).

prenavljati se, sich verstellen, prov.; bolje: pretvarati se.

prenebregavati, vernachlässigen, iz rus. пренебрегать; nepotrebno kod naše dobre riječi: zanemarivati.

prenuti je vrlo rđavo uzimati kao prelazan glag., jer se u narodu govori samo: prenuti se (oda sna, iza sna), t. j. trgnuti se; ne valja dakle: njegova me vika prenu iza sna; bolje: probudi me, razbi mi san.

preobratiti, verwandeln, t. j. preokrenuti, može podnijeti; imaju Mik., St.

prèokrêt, Umschwung, dobra je riječ.

preostati, preostajati, übrig bleiben; bolje: osta(ja)ti; tako je i ostatak bolje nego: preostatak.

prepad, Überrumpelung; kako glag. prepasti (prepadati) ne znači: überrumpeln, tako prepad ne može značiti Überrumpelung, nego za to treba uzimati imenicu nahrup, koje doduše nema ARj., ali ima glag. nahrupiti, t. j. iznenada navaliti.

prèpîrka, Streit, može podnijeti.

prepisač, Abschreiber, može podnijeti, ali u narodnom govoru mislim da bi običnije bilo: prepisivač; v. ispitač, potrošač.

prepiska, Korrespondenz, iz rus. переписка, nužna riječ, jer naše riječi: pisma, dopisi, ne znače njem. Korrespondenz, t. j. uzajmično dopisivanje.

prepona, Hinderniss, iz češ. překona ili iz crkvenoslav. прѣпона; nepotrebno, kad imamo svoje riječi: prepreka, smetnja.

preporučati, empfehlen; bolje: preporučivati.

presenetiti se, betroffen werden, erstaunen, iz slov. jezika (ako nije iz kajk. narječja); bolje: začuditi se, prepasti se, ubezeknuti se.

presizanje, Übergriff; bolje: zahvata; uostalom presizanje nije ni samo sobom dobro, već bi trebalo da bude: presezanje; v. dosizati, posizati.

presluša(va)ti, verhören (na pr. koga na sudu), nije pouzdana riječ; bolje: saslušа(va)ti.

preša, prešan, Eile, eilig, to su talijanske riječi, bez kojih lako možemo biti, jer imamo: hitnja, hitan.

pretežan, überwiegend; u Iv. ima samo kompar. i superl. (pretežniji, najpretežniji), ali se ne vidi razlog, zašto se ne bi mogao uzimati i pozitiv, na pr. on troši pretežni dio dohodaka na hranu.

prethoditi, vorangehen, ne nalazi se u današnjem jeziku, nego: prehoditi, na pr. ovan, koji prehodi pred ovcama; svakako je rđavo uzimati glag. prethoditi u prenesenom smislu s dativom, na pr. miru su prethodili dugi pregovori; bolje: prije mira bili su....

pretpodne, Vormittag; v. podne, popodne; dobro je: sjećaš li se onoga pretpodneva? a dobar je i adj. *pretpodnevan,* ima ga St.

pretpolagati, pretpoložiti, voraussetzen, iz rus. предполагать, предположить, nepotrebno, kad imamo: misliti, držati, uzimati.

pretpostava, pretpostavka, Voraussetzung; bolje: mišljenje, domišljanje.

pretpostaviti, pretpostavljati. 1. voraussetzen; bolje: držati, misliti, uzeti, uzimati. — 2. vorziehen, na pr. oni pretpostavljaju živjeti u siromaštvu nego se poniziti; bolje: vole živjeti. — 3. pretpostavljena oblast, moji pretpostavljeni, t. j. vorgesetzte Behörde, meine Vorgesetzten; bolje: viša oblast, starija oblast, moji stariji, moje starješine; v. zapostaviti, zapostavljati.

pretrglija, Vorkäufer, nepotrebna riječ; bolje: prekupac, koja je riječ poznatija i nema u sebi ništa tursko (kako je nastavak *-lija*).

pretvoran, heuchlerisch, može podnijeti pored pretvorica, pretvoriti se (pretvarati se).

preuhitren, preuhitrenost, übereilt, Übereilung; bolje: prenagao, prevelika naglost.

preuranjen, verfrüht, na pr. ti su glasovi preuranjeni; još je preuranjeno ukidati tu naredbu; bolje: ti se glasovi prerano raznose; još je prerano ukidati.

preuveličavati, preuveličiti, übertreiben, na pr. on je preuveličavao moje zasluge; preuveličili ste njegove pogreške; može podnijeti.

preuzetan, preuzetnost, preuzeti se, vermessen, Vermessenheit, sich vermessen, kajkavske su riječi skovane prema latinskima: praesumptus, praesumptio, praesumere; bolje: bijesan, obijestan, nečedan, bijes, obijest, nečednost, uzobijestiti se, posiliti se, ponijeti se.

prevaga, Übergewicht, iz češ. převaha.

prevesti, prevoditi, prijevod, übersetzen, Übersetzung, slaže se s prijedlogom *na,* a ne s prijedlogom *u;* nije dakle dobro: prevesti što u njemački jezik, nego treba: na nj. j.; isto tako nije dobro: prevesti što *iz* njemačkog jezika, nego: *s* njem. jez.; drugo je: preveo je nekoliko pjevanja *iz* Homerove Ilijade, što je posve dobro.

previdjeti, übersehen, t. j. ne opaziti; ne će biti dobro, premda Iv. kaže, da se govori u Hrvatskoj (kao i pregledati u istom značenju); bojim se, da Iv. nije

to čuo u prostom narodu, nego od književnih i poluknjiževnih ljudi, u kojih je govor to prodrlo iz njem. jezika (t. j. *pre* = über, *vidjeti* ili *gledati* = sehen); u našem jeziku ne može riječca *pre-* imati značenja, što ga ima njem. über u übersehen; nema dakle druge, nego da pišemo i govorimo: ne opaziti, na pr. nekih pogrešaka nijesam opazio, ili: izmakle su mi se, utekle su mi, t. j. ich habe einige Fehler übersehen; v. prečuti.

previjan (u istočnom govoru: prevejan), lukav, prepreden; ima P., bit će dakle, da se govori gdje u narodu, a značenje je upravo, kao da se reče: nanovo i bolje ovijan (vijačom, u zlu smislu); v. preispita(va)ti.

previše, zu viel, t. j. odviše, preveć, može podnijeti; ima Volt.

prevlađivati, überwiegen, na pr. u toj drami prevlađuju lirski elementi; bolje: pretezati.

prevlaka. 1. Überzug, bit će po njem.; bolje: prekrivalo. — 2. prevlaka je dobra riječ za njem. Landzunge, Erdzunge, Zore palj. 115, str. 145, a nalazi se već i u starom jeziku, v. Daničićev rječnik iz knjiž. star.

prevlast, Übermacht, na pr. Italija hoće da ima prevlast na Jadranskome moru; rđava riječ kao i nadmoć, premoć (vidi tamo). Zore palj. 115, str. 186. kaže, da se u Hercegovini govori: zàmah za tal. prepotenza, ali to je meni sumnjivo.

prevući, prevlačiti, überziehen, na pr. oči su joj kožicom prevučene; bolje: prekriti.

prezati, zurückschaudern; toga glag. nemaju stari rječnici, a bojim se, da narod toga glag. u tome značenju ne poznaje, nego da su mu to značenje dali književnici slabo vješti jeziku; u narodnom jeziku prezati ili prezati se znači: trzati se iza sna, a književnici su pomiješali taj narodni glag. sa glag. prèdati. Ne valja dakle: naši protivnici ne prezaju ni od kakve klevete; ne smijemo prezati od žrtava; ne preza da govori, što ne može dokazati; bolje: prèdati, žacati se (od čega), ustezati se.

preživjeti se, sich überleben, mislim, da nije rđavo, na pr. to se već preživjelo; ali nije dobro uzimati partic. preživio, preživjela u pasivnom značenju, na pr. tko pita danas za te preživjele tradicije? bolje: preživljene; isp. začuđen, zamišljen od: začuditi se, zamisliti se.

prhak, locker, je kajk.; bolje: buhav ili buhavan o hljebu i o zemlji; za zemlju se može uzeti i pridjev: sipak.

pribivati, anwesend sein, ne nalazi se ni u starijem ni u današnjem narodnom jeziku; nije dakle dobro: pribivali smo jutros misi; bolje: bili smo kod mise (na misi).

približan, annähernd, može podnijeti, na pr. ovo je približni račun; selo ima približno 1000 stanovnika.

pribor, Zubehör, Gerät, Besteck, na pr. čajni, brijački, pisaći pribor, iz rus. приборъ.

pričešćati, kommunizieren; bolje: pričešćivati.

pričuva, pričuvnik, Reserve, Reservist, mislim, da može podnijeti.

pridijeliti, zuteilen, v. dodijeliti.

pridržati, vorbehalten, na pr. pisac je sebi pridržao sva prava; bolje: zadržati, uzdržati.

prigib, Einbiegung, iz rus. пригибъ.

prigoda, Gelegenheit, nije dobro uzimati instrum. *prigodom* pred kakvim gen., na pr. čestitala mi je prigodom nove godine; došao je prigodom našega vjenčanja u Zagreb; bolje: o novoj godini, o našem vjenčanju; v. povodom kod: povod. Može podnijeti: tom prigodom nam je rekao; v. prilika.

prigodice, bei der Gelegenheit, bez potrebe načinjena riječ, kad imamo: iz zagođa.

prìjašnjî, vorig, dobra je riječ kao i pređašnji, priješnji, i ako je nema Iv., ali je ima St.

prijati, u narodnom jeziku znači samo njem. gedeihen, gut anschlagen, na pr. meni prija toplo kupanje; ne valja uzimati u značenju: dobar biti, na pr. meni ne prija zdravlje, to treba reći: nijesam dobra (najboljega) zdravlja, naloš sam.

prije: (s) tim prije, utoliko prije, na pr. ako tako i dalje uzradimo, propast ćemo (s) tim prije, što nam mnogi neprijatelji o glavi rade; ovoj naredbi treba da se svi pokoravaju utoliko prije, što će nepokorni biti strogo kažnjeni; to je po njem. umso eher; bolje: propast ćemo (da se svi pokoravaju), osobito zato (stoga), što . . . . Vidi: tim, utoliko.

prijèčiti, hindern, hemmen, imaju Mik. i St.; dobro će biti priječiti koga i kome kao smetati koga i kome.

prijeći, i ako je prelazan glag. (prijeći što), ali nema pas. participa; nije dakle dobro: prijeđeni put, nego treba reći: prevaljeni put.

prijègor, Entsagung, dobra je riječ.

prijem, Empfang, iz rus. приемъ. ili iz češ. přijem; bolje: prijam (gen. prijma) ili primanje, v. objem, objam.

prijemljiv, prijemljivost, empfänglich, Empfänglichkeit, na pr. pjesnik izvanredno prijemljiv za prirodnu ljepotu; bolje: primljiv, primljivost.

prijepor, prijeporan, Streit, strittig, načinjeno od glag.: preti se, prepirati se prema riječma: spor, sporan (v. tamo); može podnijeti.

prijestolonasljednik, Thronfolger, riječ nije sama sobom loša, ali je odveć duga (osobito u drugim padežima osim nom. sing.); bolje: nasljednik prijestola, a kad se iz saveza u govoru vidi, o kom je riječ, dosta je i samo: nasljednik.

prijetiti, drohen; neki pišu s riječcom *se,* na pr. nemojte nam se prijetiti (kako pišu valjada prema: groziti se); bolje je bez *se,* kako je u Iv., u Mik. i u DB. Nije dobro, t. j. germanizam je: kuća je veoma ispucala od potresa i prijeti srušiti se; Madžarskoj prijeti financijalna katastrofa; bolje je: kuća hoće da se sruši, gotova je srušiti se; Madžarsku čeka financijalna kata-

strofa. Mjesto: prijeteća opasnost bolje je: nastajna (od: nastajan). ARj.

prikaz(iv)ati, darstellen, dobro je, imaju Mik. i St.; dobra će biti i imenica *prikaz* ili *prikaza* za njem. Darstellung.

prikladan, geeignet, passend, na pr. predsjednik je pozdravio skupštinare prikladnim govorom; može podnijeti, imaju Volt. i St.; v. shodan. Može podnijeti i imenica *prikladnost.*

priklopiti, hinzufügen, na pr. kamate se imaju svake godine priklopiti glavnici; ako se gdje govori, bit će prov.; nemaju stari rječnici; bolje: imaju se dodati.

priključiti se, sich anschliessen, na pr. on se priključio našoj stranci; to je po njem.; bolje: pristao s našom strankom, ili: uz našu stranku, pridružio se našoj stranci.

prikor, prikoran, Vorwurf, schimpflich, prov.; bolje: prijekor, prijekoran.

prikratiti, verkürzen, na pr. prikratio me za 100 dinara; to je po njem.; bolje: zakinuti, zanijeti.

prilagoditi, prilagođivati, prilagođenje, anpassen, Anpassung; između leksikografa najprije ima Š., a on je uzeo iz kajk. govora; ja sam našao glag. prilagoditi u kajk. knjizi „Kratka prodečtva, 1796. od J. H." (t. j. od Josipa Horvata) I, str. 24, 182, 192; štokavski je: priljubiti, priljubljivati (što čemu), priljubljenje.

priležnik, priležnica, Beischläfer, Beischläferin, t. j. suložnik, suložnica, može podnijeti; ima Volt. i St.

prilika, Gelegenheit, može podnijeti, na pr. tom prilikom, onom prilikom, t. j. kod te prilike, pri onoj prilici (na pr. rekoše mi); v. u mojoj gram. i stil. na str. 577.

prilog, Gunst, Vorteil, t. j. korist, probitak, uhar (zauhar, zauvar), na pr. on je govorio tebi u prilog; između leksikografa ima najprije P. Može podnijeti, kako će se u svoje vrijeme vidjeti u ARj.

priljepčiv, ansteckend, t. j. priljepljiv, nema Iv. na svome mjestu po azbučnom redu, ali ima primjer iz Vuka kod riječi: rasprostraniti (iz god. 1817.); može podnijeti, jer se može reći, da je pridjev priljepčiv izveden od imenice *priljepak,* koju ima St. sa značenjem: ono, što se prilijepi.

primalj, Geburtshelfer, načinio Š. prema: primalja, Geburtshelferin, ali rđavo; bolje bi bilo: primač, primalac.

primati, primiti za zlo, nije rđavo, i ako se njem. kaže: übel nehmen; vidi dva primjera u Iv., u kojega ima potvrda i svezi: za dobro primiti.

primijeniti, primjenjivati, anwenden, iz rus. примѣнить, примѣнять; prema glag. *primijeniti* načinjena je imenica *prìmjena,* Anwendung.

primijetiti, primjećivati, bemerken, iz rus. примѣтить, примѣчать; nepotrebno kod naših lijepih glagola; zamijetiti, opaziti, ugledati; prema glag. *primijetiti* načinjena je imenica *primjedba,* Bemerkung, koja je također bez

potrebe, jer za to imamo svoje dobre riječi: napomena, bilješka. Zlo je uzimati glag. primijetiti u prenesenom značenju, kao što se uzima glag. opaziti (vidi tamo).

primirje, Waffenstillstand, t. j. umir, uvjerica, načinjeno iz rus. перемирие prema glag. *primiriti;* više ruskoj riječi odgovara *premirje,* kako se nalazi u Iv. iz Vuka (pored *primirje*) i u MU; ima i u češ. riječ istoga značenja: přímiří.

primisao, Nebengedanke, na pr. sve ću ja to otvoreno razložiti bez ikakve primisli; neki pišu i *primisalje,* kako je u Š., koji je to uzeo iz St., ali u ovoga je drugo značenje, t. j. briga. Prva riječ može podnijeti, i ako nemamo glag. *primisliti* (kako prema *domisao, pomisao* imamo: domisliti se, pomisliti), a druga je rđavo načinjena (bolje bi bilo: *primišlje,* ali nije potrebno). Riječ *primisalje* ima Š. i za njem. Hintergedanke, ali to se bolje kaže: tajna misao.

primítak, Bezug, Einnahme, dobra je riječ (kao i dobitak, gubitak, napitak), svakako bolja od: berivo i od: prinadležnost.

primiti, nehmen; ne valja u prez. primem, primeš . . . ., nego treba: primim, primiš.

primjerak, Exemplar, načinjeno prema lat. exemplar (od exemplum, t. j. primjer), na pr. knjiga je štampana u 1000 primjeraka; može podnijeti i u značenju: obrazac, t. j. formular, jer lat. riječ exemplar ima i to značenje.

primjeran, primjernost, angemessen, Angemessenheit, iz češ. příměrný, příměrnost'; neki pišu i *primjeren, primjerenost,* što je iz češ. příměřený, příměřenost'.

primjerice, zum Beispiel, nepotrebna riječ, kad imamo: na primjer.

primopredaja, Empfang und Übergabe; bolje: primanje i predaja; mjesto: *primopredajni* zapisnik bolje je: zapisnik o primanju i predaji.

prinadležati, zu Teil werden, na pr. taj posao meni prinadleži, iz rus. принадлежать; nepotrebno kod našega dobrog glagola: zapasti, zapadati (taj posao meni zapada).

prinadležnost, Bezug, Einnahme, načinjeno prema glag. *prinadležati,* t. j. ono, što kome „prinadleži"; ruska imenica принадлежность nema toga značenja; bolje: primitak.

prinuždeṇ, gezwungen, pas. partic. od glagola *prinuždìti,* kojega nema; bolje: prinuđen (od: prinuditi), nagnan.

prionuti, prianjati, zugreifen, slaže se s prijedlogom *za* i s akuzativom, dakle: prionuti za posao, a ne: uz posao.

pripadom znači: in Nebenstunden, t. j. u vrijeme, što kome ostaje od njegova glavnog posla: to je on načinio pripadom; nije dakle dobro uzimati adv. pripadom u značenju: mimogred, uzgred, na pr. pisac se pripadom osvrnuo na moj članak.

priposlati, zusenden, u narodu nema toga glagola u naše vrijeme, a valjada ga nije ni u prošlosti bilo; bolje: poslati.

priprost, einfach, gemein, na pr. priprosti ljudi; arh. i prov.; bolje: prost.

pripust, pripustiti, pripuštati, Zulassung, zulassen, na pr. pripust k ispitu; pripustiti k pričesti, dobre su riječi; glag. ima Volt. i St.

priroda, prirodan, Natur, natürlich, iz rus. природа, природный ili iz češ. příroda, přírodní.

prirodnjak, sama sobom dobra je riječ, ali nije zgodna za njem. Naturforscher, jer može značiti i čovjeka, koji ljubi prirodu, i onoga, koji živi prirodno.

prirodopis, prirodopisac, Natur, Naturforscher, iz češ. přírodopis, přírodopisec.

prirodoznanac, Naturforscher, može podnijeti, ispor. svaštoznanac; može podnijeti i *prirodoznanstvo,* Naturgeschichte, ali ni prva ni druga riječ nije potrebna, kad imamo: prirodopis, prirodopisac, prirodoslovac.

prisajediniti, prisajedinjivati, vereinigen, iz rus. присоединить, присоединять; nepotrebno, kad imamo: sjediniti, sjedinjavati, ujediniti, ujedinjavati.

prisan, echt, wahrhaft, intim, na pr. prisni prijatelji, prisno prijateljstvo; među obje države bile su prisne sveze od davnina, iz crkvenoslav. jezika.

priseban, prisebnost, geistesgegenwärtig, Geistesgegenwart, može podnijeti.

priselica, ima Iv. s primjerom iz Daničićeva prijevoda Majkovljeve istorije, ali Daničić na tome mjestu ne uzima riječ priselica kao svoju, nego kao riječ, koja se nekoliko puta nalazi u Dušanovu zakoniku, a značenje joj je (po Novakoviću, Zakonik Stefana Dušana 1898. str. 222): „priselica je pravo na stan i hranu, koje su imali vlastela i državni činovnici ili strani poslanici, kad kuda putuju“. Iv. nije to znao te je riječi dao krivo značenje.

prisilan, zwingend, na pr. prisilna sredstva (Zwangsmittel), može podnijeti.

prisiliti, zwingen, t. j. usilovati, primorati, ima Volt., može podnijeti; v. siliti.

prisluškivati, horchen, lauschen, slaže se s akuzativom, dakle: prisluškivati što, a ne: čemu, koje je germanizam.

prispodoba, prispodobiti, prispodabljati, Vergleich, vergleichen, kajk.; bolje: poredba, porediti, isporediti.

pristajati. 1. passen, sich schicken, na pr. to mu ne pristaje; bolje: ne prilikuje, ne dolikuje. — 2. entsprechen, na pr. sumrak je potpuno pristajao mome raspoloženju; bolje: odgovarao.

pristanak, Zustimmung, može podnijeti.

pristašica, Anhängerin; bolje: pristalica.

pristojati se, gebühren, na pr. njemu se pristoji ovdje zapovijedati, nije dobro ni sa *se* ni bez *se*; bolje: pripada mu zapovijedati, ili: njegovo je zapovijedati.

pristojba, pristojbina, Gebühr; bolje: odredbina, taksa.

pristran, pristranost, parteilich, Parteilichkeit, može podnijeti; isp. primorski, t. j. koji je pri moru, nastran, t. j. koji je na strani, tako i *pristran,* t. j. koji je pri kojoj strani (stranci).

pristupiti, herantreten, na pr. onda će skupština pristupiti uređivanju ekonomskih potreba; premda Iv. navodi jedan takav primjer iz Daničića, ipak je bolje: onda će skupština stati da uređuje, primit će se, da uredi.

prisutstvovati, anwesend sein, iz rus. присутствовать; prema ruskoj imenici присутствie načinjena je u nas imenica *prisutnost,* Anwesenheit i zajedno s njom pridjev *prisutan,* anwesend; sve su te riječi zališne, kad možemo reći: nazočan, nazočnost, biti nazočan.

pritiskati, drücken; bolje: pritiskivati.

pritok, Zufluss, iz rus. притокъ ili iz češ. přítok.

pritoman, pritomnost, anwesend, Anwesenheit, iz rus. притомный ili iz češ. přítomný, přítomnost; zališne riječi kao i prisutan, prisutnost.

pritužiti se, sich ein wenig beklagen, može podnijeti kao i imenica *pritužba;* isp. pričekati (t. j. malo počekati), pridržati (t. j. malo podržati), prisušiti se (t. j. malo se posušiti), pritvoriti (t. j. malo zatvoriti) i t. d.

pritvoran, pritvornost, verstellt, erheuchelt, falsch, Verstellung, Heuchelei, Falschheit, iz rus. притворный, притворность; naše su riječi za to: pretvoran, pretvorica, pretvaranje.

priupadati, rückfällig werden (o bolesniku i o zločincu), nije loša riječ; ima u St., a u ARj. će se u svoje vrijeme naći (valjada osim drugih) ovaj primjer iz bosanskog pisca druge polovine XVIII. vijeka F. Lastrića: grišnici, koji često priupadaju u iste grihe. Prema tome može podnijeti i imenica: *priupadnik,* der Rückfällige.

priuštiti, gönnen, na pr. ja sam mu priuštila onu nagradu, iz kajk. (privuščiti); bolje: radovati se (ja sam mu se radovala onoj nagradi), veseliti se; v. uštiti.

privesti, zuführen, na pr. zločinca treba kazni privesti; bolje: treba ga kazniti.

privezati: ja sam ti to za dušu privezao, to je njem. uzrečica: ich habe es dir auf die Seele gebunden; bolje: vrlo (živo) sam ti preporučio.

priviknuti koga čemu, Einen angewöhnen, može podnijeti kao i naviknuti (koga čemu).

privlačiv, privlačivost, anziehend, Anziehung; bolje: privlačljiv, privlačljivost.

privrednik, Erwerber, t. j. onaj, koji privređuje; može podnijeti.

privremen, derzeitig, iz rus. привременный.

prìvržen, prìvrženôst, anhänglich, Anhänglichkeit, iz rus. приверженный, приверженность; od *privržen* izvedena je imenica *prìvrženîk,* Anhänger.

prizeman, ebenerdig, na pr. u prizemnom stanu, v. zeman.

priziv, Appellation; bolje: poziv, v. prizvati se.

prìznanica, Quittung, t. j. namira, dobra je riječ.

prízor, Scene, Auftritt (u drami), dobra riječ, imaju je DB. i St.

prizvati se, prizivati se, appellieren, tome značenju nema potvrde ni u starijem jeziku ni u današnjemu narodnom; bolje: pozvati se, pozivati se, a za njem. Appellation može nam služiti imenica: *pozov* (za razliku od *poziv,* t. j. Ruf, Einladung), a pridjev je otud: *pozovan,* na pr. pozovni sud, Appellationsgericht.

prkos, (uz prkos), *usprkos* ne valja uzimati kao kakav prijedlog s genitivom ili s dativom, jer je to po njem. trotz, na pr. usprkos svoga siromaštva (svome siromaštvu) bio je ugledan među svojim sugrađanima; bolje: pored (svega) svoga siromaštva.

probdjeti, durchwachen, na pr. često je čitave noći probdjela uz bolesnika; može podnijeti kao i impf. *probdijevati;* kako pas. participa nema, nije dobro: sjećam se one probdivene noći, nego treba: budno (najavi) provedene noći.

probitan, durchdringlich, na pr. probitno sukno; bolje: probojan.

produbiti, vertiefen, na pr. on je produbio literarnoistoričke metode (t. j. učinio ih je dublima, dublje ih je dotjerao); mislim, da su književnici načinili prema rus. прoглубить ili prema češ. prohlubiti; a prema inf. produbiti načinjene su imenice *produbljenost, produbljenje,* Vertiefung.

prognánstvo, Verbannung, t. j. stanje, kad je tko prognan; dobra je riječ, i ako je nema Iv. ni stari rječnici.

progonstvo, Verfolgung, t. j. čin, kada tko koga progoni, u tome značenju može podnijeti, i ako narod po svoj prilici te riječi nigdje ne govori, ali je imaju DB. i St., samo mislim, da nije dobro, što se u obadva ta rječnika uzima progonstvo također u značenju, koje pripada imenici: prognanstvo.

proigrati, proigravati, verspielen, t. j. (iz)gubiti u igri (na pr. u kartanju), ali se može uzimati i u širem značenju, na pr. takvom politikom možete proigrati narodna prava.

proishoditi, herrühren, abstammen, iz rus. происходить.

proisteći, proistjecati, herrühren, iz rus. проистечь, проистекать, nepotrebno pored: proizići, proishoditi, proizlaziti.

proizići, proizlaziti, herrühren, abstammen, glagoli su načinjeni prema: proishoditi, proizlaziti; isp. izići, izlaziti prema: ishoditi.

proizvesti, proizvoditi, erzeugen, iz rus. произвести, производить; prema navedenim glagolima načinjene su imenice: *proizvod,* Erzeugniss, *proizvodnja,* Production.

proizvolan, proizvolnost, willkürlich, Willkür, iz rus. произвольный, произвольность; nepotrebno kod naših lijepih riječi: samovoljan, samovoljstvo, svojevoljan, svojevoljstvo.

prokop je isto što kanal, a nije: tunel, jer prokop može biti ozgo otvoren, a tunel je ozgo zatvoren.

prokrijomčariti, prokrijumčariti, durchschmuggeln, može podnijeti; v. krijomčariti (krijumčariti).

prokšen, prokšenost, t. j. nestašan, nestašnost, može podnijeti, kako će se vidjeti u ARj.

prolistati, durchblättern, na pr. kakvu knjigu; bolje: prebrati (listove); v. listati.

promaći (promaknuti), promaknuće, befördern, Beförderung, na pr. bit ćete promaknuti u 5. razred (govori se činovniku ili oficiru); bolje: pomaći, pomaknuće, a nije rđavo ni: unaprijediti, unapređenje.

promicati, fördern, na pr. on je znao promicati općinske interese; bolje: unapređivati.

promisao, Vorsehung, je imenica muškoga roda (kao i smisao), dakle gen. promisla, dat. promislu i t. d.

promjer, Durchmesser, v. premjer.

promočiti, durchnässen, mislim, da može podnijeti, i ako se ne nalazi ni u Iv. ni u ikojem od starih rječnika, na pr. kiša me je svega promočila; nije dobro uzimati kao neprelazan glag., na pr. sva sam promočila; krov je na kući promočio; bolje: promočiti se, prokapati.

promućuran, geschäftig, prov., pišu gdjekoji pisci, a ima i P.; bolje: promećuran.

pronevjeriti, veruntreuen, iz češ proneveřiti; nepotrebno, kad imamo za to svoje glagole: potkrasti, zatomiti; mjesto *pronevjerenje* bolje je: potkrađa.

pronicati, pronići (proniknuti), durchdringen, na pr. u duboke tajne, iz rus. проникать, проникнуть, проницать; prema glag. *pronicati* načinjen je pridjev *pronicav,* durchdringlich, a od ovoga pridjeva izvedena je imenica *pronicavost,* Durchdringlichkeit; pored *pronicav* piše se i *proniklјiv* prema glag. *proniknuti.*

proniсljiv, durchdringend, nije dobra riječ, jer nema nijednog pridjeva, u kojem bi pred nastavkom *-ljiv* stajalo *c;* bolje: pronicav, proniklјiv.

propisati, propisivati, vorschreiben, verordnen, iz rus. прописать, прописывать; prema glag. *propisati* načinjena je imenica *propis,* Vorschrift, Verordnung.

propisno, vorschriftsmässig, na pr. ako nije propisno obučen; bolje: po propisu; isp. dnevno, godišnje, mjesečno.

propuh, Durchzug, prov.; bolje: promaha; Zore palj. 115, str. 148. kaže duduše, da je propuh narodna riječ, ali je mogla iz škola prodrijeti u narod.

proputovanje, Durchreise, na pr. na svome proputovanju kroz našu državu zadržat će se dva dana u Zagrebu; bolje: prolazak.

proračun, Voranschlag, Budget, nije najbolja riječ, jer proračunati se može ne samo ono, što će se trošiti (a upravo to hoće da se kaže), nego i ono, što se potrošilo: zato će bolje biti upotrebljavati englesku riječ budget, koju upotrebljavaju i drugi narodi.

proračunati, berechnen, na pr. to je on učinio s proračunatom zlobom; bolje: s promišljenom zlobom.

*

pròrov, Tunel; Zore palj. 115, str. 148. kaže, da se govori u Bosni; v. tavnik.

prosidba, u narodnom jeziku znači samo: prošenje djevojke, nije dakle dobro uzimati tu riječ mjesto: prošnja, prosjačina.

prositi, bitten, na pr. prosim te, da mi za sad oprostiš, to je kajk. i arh.; bolje: moliti; u štokavaca prositi uzima se samo u značenju: prositi djevojku i prosjačiti.

prosjek, prosjekom, prosječan, Durchschnitt, durchschnittlich; bolje: osjek, osjekom, osječan.

proslijediti, fortsetzen, na pr. on je proslijedio započeto djelo; bolje: nastaviti.

proslov, Prolog, iz češ. proslov; ta se riječ mogla vrlo lako odomaćiti, jer imamo glag. prosloviti (t. j. progovoriti).

prostodušan, prostodušnost, geradsinnig, offenherzig, Geradsinn, Offenherzigkeit, iz rus. простодушный, простодушность ili iz češ. prostoduchý.

prostranstvo, Raum, iz rus. пространство; zališna riječ kod naših: prostor, prostorija.

prosvijet(l)iti, prosvjećivati, prosvjetljivati, prosvjetitelj, aufklären, Aufklärer, iz rus. просвѣтить, просвѣщать, просвѣтитель; prema glag. prosvijetiti načinjena je imenica: prosvjeta, Aufklärung.

prosvjed, prosvjedovati, Protest, protestieren, nemaju ni stari rječnici ni Iv.; te su riječi načinjene iz lat. protestatio, protestari (ili upravo reći iz tal. protesta, protestare, franc. protestation, protester) tako, što je uzet lat. prijedlog *pro,* a *-svjed, svjedovati* načinjeno je prema lat. testis, t. j. *svjedok,* i testari t. j. *svjedočiti;* vidi se dakle, da riječi: prosvjed, prosvjedovati, kojima je dato značenje njem. Protest, protestieren, ništa ne vrijede i da su mnogo bolje otvorene tuđice: protest, protestirati, nego lukavo prikrite: prosvjed, prosvjedovati.

pròšlôst, pröšlosti, Vergangenheit, takav je zacijelo akc., a ne pròšlôst, kako je u Iv.; nijedne dvosložne imenice na *-ost* nema s takvim akc.

prošnja u narodnom jeziku znači samo: prosjačina, prosjačenje; nije dakle dobro uzimati tu riječ mjesto: prosidba, molba.

proteći, verfliessen, na pr. proteklo je već deset godina; sjednica je mirno protekla; ne će biti germanizam; može podnijeti; isp. teći u Iv. pod 3.

protepsti, vergeuden, na pr. imutak, prov.; bolje: rasuti, spiskati, spraskati; v. rastepsti.

proti, gegen, arh. i prov.; bolje: protiv.

protimba, Gegensatz, nema Iv. i nijedan od starih rječnika, a i ne zna se, otkle bi bilo *-m-*; bolje: protivnost, suprotnost.

protiv, gegen; nije dobro: lijek protiv groznice; branio se je protiv jakih neprijatelja; bolje: od groznice, od neprijatelja.

protivstati, sich widersetzen, na pr. imao je smjelosti, da protivstane javnome mnijenju, iz rus. противостать; bolje: protiv stati ili protivu stati, a još je bolje: oprijeti se, upeti se, usprotiviti se.

protivština je dobra riječ, imaju je DB., Volt. i St., ali ne u značenju: protivnost, suprotnost (njem. Gegensatz), nego u značenju: neugodnost, neprijatnost, nepovoljnost (njem. Widerwärtigkeit), treba je dakle uzimati u tom značenju.

protu- u složenicama, kao što su: protudokaz, protukandidat, protupapa, protuprijedlog, protuslovan, protuslovlje i t. d. je iz kajk. protuletje (t. j. proljeće); bolje: protivni dokaz, protivni kandidat, protivni papa, protivni prijedlog, protivurječan, protivurječje (ovo iz rus. противорѣчіе); tako isto protivurijеčiti (mjesto: protusloviti, iz rus. противорѣчить).

prouzročiti, prouzročivati, verursachen; bolje: uzročiti, uzrokovati.

provedba, provedben, Durchführung, Durchführungs-, na pr. provedba ovoga zakona, provedbena naredba; bolje: izvršenje, izvršan.

provediv, provedivost, durchführbar, Durchführbarkeit; bolje: izvršljiv, izvršljivost.

provesti, provoditi, durchführen, na pr. zakon, naredbu; bolje: izvrši(va)ti.

providan, durchsichtig; bolje: proziran, koje imaju DB. i St.

providjeti, versehen, načinjeno je prema lat. providere i prema imenici providnost; bolje: oskrbiti, dakle: otac je oskrbio sina putnim troškom, bolesnik je oskrbljen sakramentima; mjesto: pismo treba providjeti markom bolje je: na pismo treba metnuti (prilijepiti) marku.

providnik, Provisor, načinjeno iz lat. riječi s našim nastavkom (kao i providjeti); bolje: provizor; v. prosvjed, prosvjedovati.

providnost, Vorsehung, načinjeno prema lat. providentia (kao i providjeti, providnik); bolje: promisao, na pr. uzdam se u Božji promisao.

provjeriti, provjeravati, kontrollieren; bolje: kontrolirati.

provodič, Führer, mislim, da je akc. provòdić, gen. provòdiča, a ne (kako je u Iv.) provȍdič, provodíča; u rječniku DB. zabilježeno je (kod riječi guida): „provòdič", a to je po našemu današnjem akcentovanju: provòdič; v. vodič.

prozračan, prozračnost, durchsichtig, Durchsichtigkeit, iz rus. прозрачный, прозрачность ili iz češ. prozračný; naša je riječ za „durchsichtig": proziran (v. kod providan), od koje možemo načiniti imenicu: prozirnost.

prožmati, durchdringen, načinili su jeziku nevješti književnici prema prez. prožmem (od inf. *prožeti*); to je isto takva pogreška, kako bi bila, da tko mjesto: uzeti načini inf. uzmati (prema prez. uzmem).

prpošan, prpošnost, naseweis, vorwitzig, Naseweisheit, Vorwitz; mislim, da tih riječi danas u narodu nigdje nema, a od starih leksikografa ima samo St., ali ni on nema prpošan ni prpošnost, nego imenicu: prpoša, za koju kaže da služi i za muški i za ženski rod, a postavlja joj značenje: lat. ardelio, (besposličar, njuškalo), tal. saccentone (t. j. njem. naseweis, vorwitzig). St. ima i glagolsku imenicu: prpošenje, kojoj postavlja značenje:

pogreška onoga, koji je prpoša; glag. prpošiti nema St. Prema imenici „prpoša“ u St. načinjen je pridjev: prpošan, koji se najprije nalazi u MU, a onda u Š. i u P.; u ove dvojice ima i imenica: prpošnost, a u P. i glag. prpošiti se (sich naseweise benehmen). Ja za sad ne znam, koliko je pouzdana riječ prpoša u St.: ako se nikad nije govorila, onda dakako ne valjaju ni riječi, što ih donose MU., Š. i P., a ja ne znam ništa bolje predložiti. U rus. jeziku nema ništa zgodno, što bismo mogli uzeti; Česi imaju riječi: všetýček (t. j. koji se u sve utiče), všetečka, všetečník, všetečný, všetečnost', koje bi u našem jeziku glasile: svetičak, svetička, svetičnik, svetični, svetičnost; da te riječi predložim ili da predložim prema njima načinjene: utakljiv, utakljivost, ne bi ih nitko primio, a ni one (kao ni one češke) ne odgovaraju sasvim navedenim njem. riječma, jer onaj, koji se u što (ili u sve) utiče, t. j. miješa, ne mora biti „naseweis“ ni „vorwitzig“.

prsa, n. pl., Brust, prov.; bolje: prsi f. pl. (gen. prsi ili prsiju).

pružati, pružiti, bieten; nije dobro: pružati (pružiti) kome priliku; prilika mi se pružila; pružati (pružiti) kome pomoć; njihova odlučnost pruža nam jamstvo, da . . . . ; voćnjaci pružaju sada oku lijep pogled; svuda tu treba uzeti glag. da(va)ti. Mislim, da nije pogreška uzimati navedene glagole s riječcom *se* u značenju: protezati se, protegnuti se, na pr. ispod vinograda pruža se (pružila se) lijepa dolina.

prvenstvo, Vorzug, Priorität, iz rus. первенство, ili iz češ. prvenství.

prvina: sprvine (s prvine), anfänglich, bit će prov.; bolje: sprva, sprvice, isprva.

prvobitan, prvobitnost, ursprünglich, Ursprünglichkeit, iz rus. первобытный, первобытность, ili iz češ. prvobytný, prvobytnost'.

prvòborac, Vorkämpfer, može podnijeti; tu sam riječ ja imao u prvom izdanju svoga prijevoda Homera, poslije sam mjesto nje uzeo: rtnik.

prvorazredan, erstklassig, na pr. prvorazredno vino, prvorazredna poezija, može podnijeti.

prvosveštenik, Hohepriester, iz rus. первосвященникъ.

prvotan, ursprünglich, iz češ. prvotní; isp. drugotan.

pučanstvo, Bevölkerung; t. j. stanovništvo, žiteljstvo, može podnijeti, premda je u Iv. drugo značenje: isp. napučiti.

pučki, Volks-, v. puk.

pući (puknuti): ne znam, šta mu je puk(nu)lo u glavu; bolje: zvèknulo (t. j. ne znam, šta mu je palo na um).

puk, Volk; srpski dio naroda našega tu riječ gotovo i ne poznaje, nego uzima: narod, a kad misli ono, što se njem. kaže: das niedere Volk, onda govori: prosti narod; isto tako Srbi govore pridjev: narodni ili prostonarodni mjesto: pučki. Ali riječi: prosti narod, prostonarodni sadržavaju u sebi podosta preziranja (kao njem. Pöbel), na pr. kad se kaže:

za nj je glasovao samo prosti narod (a gospoda i građani nijesu), ili: ne prija mi prostonarodna hrana; zar ne bi bilo bolje: glasovao je samo puk, pučka hrana? Onda bi dakako trebalo odbaciti: *puk* t. j. pukovnija (iz rus. полкъ).

puki, rein, na pr. to je puki slučaj; današnja industrija služi pukom merkantilizmu; sve su to puke kombinacije; bolje: goli slučaj, golom merkantilizmu, gole kombinacije.

pukovnija, Regiment, načinjeno prema rus. полкъ i полковникъ.

pukovnik, Oberst, iz rus. полковникъ, otkle je i češ. plukovník.

punoljetan, volljährig; bolje: dorastao.

punomoć, Vollmacht; bolje: punomoćje (kako je i rus. полномочie); dobra je i riječ *punomoćnik,* Bevollmächtigter.

pustolov, pustolovina, pustoloviti, Abenteurer, Abenteuer, abenteuern; te riječi najprije ima Š., a književnici su poslije još dodali: *pustolovan* (za njem. abenteuerlich). Mislim, da je Š. riječ *pustolov* dobio od kojega između onih ljudi, za koje kaže u predgovoru da su mu priopćivali riječi iz naroda; to ja zato mislim, jer mi je teško vjerovati, da bi Š. sam po sebi uzeo riječi *pust* i *lov* te od njih načinio imenicu *pustolov* za njem. Abenteurer. Mi dakako ne možemo danas znati, tko je tu riječ njemu javio i iz kojega kraja, i je li mu rekao pravo značenje. Da riječ pustolov nije Š. skovao, to dokazuje ista riječ iz Like u Iv., ali joj je tu značenje drukčije: pustolov, t. j. pustođak, dijete, koje ne ide u školu, a trebalo bi da ide. Držim, da je prvobitno značenje riječi pustolov: onaj, koji po pustu lovi (t. j. ondje, gdje se ništa uloviti ne može), a otud se lako moglo razviti značenje njem. Abenteurer (t. j. čovjek, koji se daje na poslove nerealne, fantastične). Po mome mnijenju riječ dakle pustolov u značenju, što joj ga Š. daje, može podnijeti, a to isto vrijedi i za riječi: pustolovan, pustolovina, pustoloviti. A ako se kome te riječi ne čine pouzdane, može upotrebljavati: *priključaj* (iz crkvenoslav. jezika), *priključenje* (iz crkvenoslav. ili iz rus.), *priključenik* (Abenteurer, iz rus.). Riječ *pustolovina* u Iv. nije drugo, nego pustolina (t. j. pusto, zapušteno mjesto), samo je nastavak *-ina* raširen u *-ovina,* ispor. jugovina prema južina, okolovina (ARj.) prema okolina.

pustopašan, zügellos, t. j. razuzdan, može podnijeti; isp. u St. adv. *pustopašice* i *pustopašno* sa značenjem: razuzdano.

puštiti, lassen, prov.; bolje: pustiti, isto tako dopustiti, zapustiti i t. d.

put, Weg. 1. u instrum. sing. je: putem, ali kad je s prijedlogom, onda je: putom, na pr. za onim putom ima livada; u plur. je bolje: putovi ili puti nego: putevi. — 2. Nije dobro: oglasit će se putem novina; prodalo se putem javne dražbe; bolje: u novinama, na javnoj dražbi. — 3. stati kome ili čemu na put, stajati kome ili čemu na putu mislim, da može podnijeti, i ako je njem. im Wege stehen; vidi jedan primjer iz Vuka u Iv. kod riječi „uredba“. — 4. Kad *put* znači njem. mal, onda je:

jedamput (jedan put), drugi put, svaki put . . . . ; rdavo je: jedamputa, drugi puta, svaki puta; dobro je: ovoga puta; dva puta i dvaput, tri puta i triput, četiri puta i četiriput; ali nije dobro: petput, šestput, desetput, mnogoput, čestoput, nego treba: pet puta, šest puta, deset puta, mnogo puta, često puta.

pȕtan, pȕtnôst, mislim, da bi nam te riječi mogle služiti mjesto: ćudoredan, ćudorednost, njem. sittlich, Sittlichkeit; te riječi znače protivno onome, što znače: besputan, bespuće (t. j. nevaljao, nemoralan, nevaljalština, nemoralnost).

puzati, kriechen, ima prez. pužem, a ne: puzam.

puzav, kriechend, može podnijeti; isp. puzavac u Iv., a ispor. i brbljav, jaukav, jecav, klizav, lajav, mucav prema inf. brbljati, jaukati i t. d.; tako je i puzav prema: puzati.

R.

rabiti, benutzen, na pr. mi ne rabimo tih knjiga; po svoj prilici to se nigdje u štokavskom dijelu naroda ne govori niti se govorilo; bolje: upotrebljavati; nama rabe te knjige, bit će arh. (nalazi se u St.); bolje: služiti.

raca, Ente, prov.; bolje: patka.

račun: voditi, povesti račun o čemu, berücksichtigen, erwägen, beachten; mislim, da se ta sveza, koja je u novije vrijeme jako uzela mah, nigdje u narodu ne govori niti se govorila, već da je načinjena od riječi *računovođa, računovodstvo,* koje su načinjene prema njem. Rechnungsführer, Rechnungsführung. Rđavo je dakle: vlada treba da vodi račun(a) o narodnim potrebama; kad ćete o tom povesti račun(a)? bolje je: vlada treba da se obazire na narodne potrebe, da ih na um uzima; kad ćete se na to obazreti ili: uzeti to na um? Može se upotrebljavati i sveza: uzimati u račun, kojoj ima potvrda u Iv. Sveza: voditi račun(a) jamačno nije uzeta iz lat. sveze, koja isto znači: rationem ducere, t. j. jedna drugoj slučajno odgovara.

računati, rechnen, na pr. mi smo računali, da ćeš i ti doći; bolje: držati, nadati se.

računovodstvo, računovođa, Rechnungsführung, Rechnungsführer, može podnijeti; v. u Iv. kod *voditi* pod 5: da im vodi račune.

raden, radenik, arbeitsam, Arbeiter, može podnijeti pored: radljiv, radnik, poslenik, poslovač.

radin, arbeitsam, prov.; bolje je uzimati riječ radin kao imenicu sa značenjem: Arbeiter; prema tome je i radljivost bolje nego: radinost.

raditi, handeln, na pr. ne radi se tu o Petru, nego o Pavlu; nama se ovdje radi o socijalnoj strani toga pitanja; bolje: ne govori se o Petru; ovdje je nama stalo za socijalnu stranu. Dobro je: čujem, da se radi o miru (jer se doista radi).

radovati, freuen, na pr. raduje me, što ste ozdravili; bolje: radujem se, veseli me.

rađe, lieber, prov.; bolje: radije, isto tako: najradije.

rahal, locker, löcherig, kajk.; bolje: buhav(an), šupljikav, šupljikast, v. prhak; isto tako je buhavost, šupljikavost bolje nego rahlost.

rak, Krebs (bolest), može podnijeti (kao i u drugim slav. jezicima); već su Grci i Rimljani tu bolest zvali „rak" (grč. karkinos, lat. cancer).

rakun, Waschbär (u srednjoškolskoj zoologiji), iz rus. ракунъ.

ral, Morgen, kao imenica ženskoga roda je kajkavski, u štokavaca je muškoga roda, dakle na pr.: tri rala, a ne tri rali.

ralje, Rachen, t. j. žvalo, na pr. čuvaj se vučjih ralja, najprije se nalazi u Š., nema nijedan slav. jezik; riječ je dakle tamna, i ne zna se, otkle ju je uzeo Š.

rame: naši saveznici vojevali su s nama rame uz rame (bolje nego: o rame), može podnijeti, i ako je njem. Schulter an Schulter; isp. ići nogu pred nogu, Schritt vor Schritt u Iv. i u ARj.

ranarnik, Wundarzt, premda ima DB., Volt., St., P., ipak mislim, da narod danas nigdje ne govori (kao ni *ranar,* što ima P.); Iv. ima za to dobru riječ: vidar.

rani, früherer, na pr. čuli smo od ranijega vlasnika te kuće; to je moje ranije uvjerenje; bolje: pređašnji, prijašnji.

ranketiv, ranzig, na pr. sir, imaju i stari rječnici: Mik., DB., St. i noviji: Š., P.; bit će iz kojega tal. narječja (u književnom je tal. jeziku: rancido); bolje: upaljen, užežen; isto tako: upaliti se, užeći se, ranzig werden.

rasadnik, je Pflanzschule, a ne: Fortpflanzer, nije dakle dobro: učitelj je rasadnik narodne prosvjete; bolje: rasplodnik, rasplođivač.

rasap, Zerstreuung, nije u gen. rasapa, nego raspa.

rasijan, rasijanost, zerstreut, Zerstreuung, iz rus. разсѣянный, разсѣянность; v. rastresti se.

raskol, raskolnik, Schisma, Schismatiker, iz rus. расколъ, раскольникъ ili iz češ. rozkolí, rozkolník.

raskopčiti, anfknöpfen; bolje: raskopčati.

raskoš, Wonne, u nas je m., a ne f., dakle u gen. raskoša i t. d.; u značenju njem. Luxus je iz rus. роскошь, f. ili iz češ. rozkoš, f., tako i *raskošan,* luxuriös je iz rus. роскошный.

raskrinkati, entlarven, može podnijeti.

raskrstiti se, sich lostrennen; bolje bez riječce *se,* na pr. ja sam s njima raskrstio.

raspadati se, raspasti se, zerfallen, sami sobom dobri su glagoli, na pr. raspalo se kamenje, ali ne će biti dobro u značenju: dijeliti se, na pr. roman se raspada u 25 glava.

raspitati, scheiden (o ženidbi), je kajk. kao i *raspitati se;* u štokavaca je: rastaviti, razdvojiti (muža od žene), razvjenčati (muža i ženu), razvjenčati se (na pr. lani su se razvjenčali), raženiti se (na pr. Stojan se raženio), razudati se (na pr. Stana se razudala).

raspitati se, erfragen, nije dobro: bolje je bez riječce *se,* na pr. idi, raspitaj, tko je ono (a ne: raspitaj se); v. upitati se.

raspolagati, raspoloženje, disponieren, verfügen, Verfügung, iz rus. располагать, расположенie.

raspor, Schlitz, na pr. na košulji; bolje: prorez, razrez, rastriž.

raspraviti se s kim, die Sache mit Jemand schlichten, iz rus. расправиться; bolje: raspraviti što s kim.

rasprsnjiv, Spreng-, na pr. rasprsnjiva materija; takav je pridjev bez analogije; bolje: prskav, eksplozivan.

raspršiti, auseinanderthun, prov.; bolje raspršati, kako imaju rječnici Mik., DB., St., Iv.

rastepsti, vergeuden, na pr. imutak, prov.; bolje: rasuti, spiskati, spraskati; v. protepsti.

rastežljiv, rastežljivost, dehnbar, Dehnbarkeit, t. j. rastegljiv, rastegljivost, može podnijeti; isp. zatežljiv u Iv.

rasti, wachsen, ima u muškom rodu partic. pret. rastao, a ne: rasao; isto tako: dorastao, izrastao i t. d.

ras(t)lina, ras(t)linstvo, Pflanze, Pflanzenreich, iz češ. rostlina, rostlinstvo; nepotrebno, kad mi imamo svoje riječi: biljka, biljno carstvo.

rastojanje, Abstand, iz rus. разстоянie, nepotrebno; bolje: razmak, razmačica.

rastresti se, rastresen, rastresenost, sich zerstreuen, zerstreut, Zerstreutheit; može podnijeti, i ako se pored *rastresen, rastresenost* može upotrebljavati i: rastrkan, rastrkanost; a ima i rasijan, rasijanost (vidi tamo).

rastrojiti se, sich zerschlagen, zu Nichte werden, na pr. ta se ženidba rastrojila, iz rus. разстроиться; nepotrebno; bolje: razbila se.

rasvjeta, Beleuchtung, t. j. posvjet, može podnijeti.

ratoboran, ratobornost, kriegerisch, Kriegslust, iz rus. ратоборный, ратоборность.

ravnalo, Lineal; bolje: lineal, lenjir.

ravnati, dirigieren, bit će kajk., ali može podnijeti; ima St., prema tome može podnijeti i *ravnatelj, ravnateljstvo,* Director, Direction.

ravnodušan, ravnodušnost, gleichmütig, Gleichmut, iz rus. равнодушный, равнодушie ili iz češ. rovnodušný, rovnoduší.

ravnovjesje, Gleichgewicht, iz rus. равновѣсie; nepotrebno, kad za to imamo dobre riječi: ravnoteža, ravnotežje.

raz, razina, razati, Niveau, nivellieren, može podnijeti.

razan, verschieden, t. j. različan, različit, iz rus. разный ili iz češ. různý; nepotrebno.

razdoblje, Zeitabschnitt, može podnijeti; isp. raskršće, raspuće, razvođe.

razgaliti (se), (sich) entblössen, t. j. otkriti (se); ne će biti dobro; bolje: zagaliti (se).

razgodak, Interpunction, dobra je riječ; isp. razgoditi, t. j. razdijeliti.

razgovarati, sich unterreden, nije dobro bez riječce *se,* na pr. ja sam s njima o tom razgovarao; bolje: razgovarao sam se.

razgraniči(va)ti, abgrenzen, iz rus. разграничи(ва)ть; naš je narodni glag. za to: razmeđiti (razmeđavati).

razgraniti se, Zweige treiben, t. j. razgranati se, može podnijeti; ima St.

razi: razi zemlje, na pr. stan razi zemlje, ebenerdig, im Erdgeschoss, najprije ima rječnik MU, u koji je riječ ušla iz čakavskoga narječja, kako se govori na Krku (na pr. travu je pokosil razi zemlje; to se najde razi mora i t. d.); riječ *razi* stoji u svezi s imenicom raz (vidi u Ivekovića pod 2) i sa glag. razati. U književnom jeziku bit će bolje: stan pri zemlji ili prizeman, adv. prizemno.

razjasniti, razjašnjavati, erklären, iz rus. разъяснить, разъяснять; v. objasniti.

razjediniti, razjedinjavati, trennen, t. j. razdvojiti, rastavljati, može podnijeti; imaju Volt. i St.

razmahati se, in Schwung kommen, na pr. ilirska se ideja bila razmahala, može podnijeti.

razmètljiv, razmètljivôst, grossthuend, protzig, Grossthuerei, Protzigkeit, dobre su riječi, isto tako i *razmètljivac.*

razmimoilaziti se, impf. prema pf. razmimoići se, na pr. mi se razmimoilazimo u najvažnijim pitanjima, dobra je riječ; isp. mimoilaziti se pored mimoići se.

razmjer, razmjeran, Proportion, Verhältniss, proportionell, iz rus. размѣръ, размѣрный ili iz češ. rozměr, rozměrný. I u značenju: Versmass, što ga ima Iv., razmjer je iz rus. jezika.

razmjestiti, razmještati, dislocieren, moglo bi biti iz rus. размѣстить, размѣщать, ali bi moglo i ne biti, jer se nalazi u St.

razmnažati, razmnožavati, vermehren, može podnijeti; v. umnažati.

razmniva, Einbildung, Fantasie, t. j. mašta, arh., nalazi se u DB., Volt. i St. Tko danas hoće tu riječ upotrebljavati, neka je piše: razmniva, kako je u ona sva tri rječnika, a ne: razmnjeva, razmneva.

raznoličan, raznoličnost, verschiedenartig, Verschiedenartigkeit, moglo bi biti iz rus. разноличный, разноличность, ali bi moglo i ne biti, jer se nalazi u St. Pišu također *raznolik, raznolikost,* koje može podnijeti; isp. jednolik kod „lik".

raznòvrstan, raznòvrsnôst, verschiedenartig, Verschiedenartigkeit, može podnijeti; v. istovrstan, jednovrstan.

razočarati, razočaravati, enttäuschen, iz rus. разочаро(вы)вать.

razònoditi se, sich erquicken, sich zerstreuen, na pr. otišao u Pariz, da se malo razonodi; to značenje ima P., a i piše se i govori (kako sam sȃm slušao); u Iv. drukčije.

razotkri(va)ti, entblössen; bolje: otkri(va)ti.

razrožan, razrožnost, divergent, Divergenz, na pr. mnijenja su im razrožna, poradi razrožnosti u radu nemaju uspijeha; i ako ne znam, dali se gdje u narodu govori, ipak mislim, da može podnijeti. Mjesto „razrožan“ dobre su narodne riječi: račvast, rakljast, rašljast, ali kako bi se od tih pridjeva načinile imenice, koje bi odgovarale imenici: razrožnost?

razuditi, razudba, zergliedern, Zergliederung, može podnijeti; glag. razuditi ima St.

razumjeti se, razumijevati se, verstehen, na pr. i ja se u tome razumijem (razumijevam), tako je bolje nego: u to.

razuvjeriti (se), razuvjeravati (se), vom Gegenteil (sich) überzeugen, na pr. ja sam se već odavno razuvjerio; ne ćeš ti njega razuvjeriti, iz rus. разувѣрить, разувѣрять.

razviće, razvoj, Entwickelung, nijesu loše riječi kao ni *razvijanje, razvitak.*

razvođe, Wasserscheide, najprije ima Š. u svome rječn. zn. naz., može podnijeti; isp. razdoblje.

razvratiti, razvraćati, razvrat, razvratan, sittlich verderben, Perversität, pervers, iz rus. развратить, развращать, развратъ, развратный.

razvrstati, razvrstavati, verteilen, einteilen, na pr. pisac je svoj članak razvrstao u 7 glava, iz rus. разверст(ыв)ать; nepotrebno, kad imamo svoje riječi: razdijeliti (razdjeljivati), razgoditi (razgađati).

reći. 1. ne valja: tako rekuć(i), na pr. on je tako rekuć(i) naš sluga; bolje: tako rekavši ili: tako reći ili: da tako rečem; od trenutnih glagola ne tvori se partic. prez. — 2. to će reći, u značenju: to jest (njem. das heisst), što će reći, da.... (= šta znači da....), dobre su sveze: ima im potvrdâ u Iv., nije dakle italijanizam (vuol dire), kako bi mogao tko misliti (Zore, palj. 108, str. 236).

redar, redarstvo, redarstven, Polizeimann, Polizei, polizeilich, riječi nijesu loše (*redar* je onaj, koji čuva *red),* ali ja ne vidim razloga, zašto ne bismo radije upotrebljavali svjetske riječi: policist, policija, policijski. Ne valja adv. *redarstveno* prema njem. polizeilich, na pr. redarstveno je protjeran iz Zagreba; bolje: policija ga je protjerala.

redatelj, Regisseur (u teatru), loša riječ, jer glagola redati nema, a kad bi ga i bilo, ne bi imao značenja, koje bi odgovaralo značenju navedene imenice; bolje će biti, da upotrebljavamo franc. riječ, kako je upotrebljavaju Nijemci i Rusi (режиссеръ).

redati, ordnen, prov.; bolje: ređati; tako i: izređati, poređati.

redomice, nach der Reihe, t. j. redom, poredom, po redu; zališna riječ.

redovit, ordentlich, najprije u MU; bolje: redovan; isto je tako bolji i adv. redovno nego redovito. Riječ redovan ako se i ne govori u narodu, ali je ima već St., a sadržata je u imenici: redovnik.

regbi postalo od: reć bi (kao mogbudem od: moć budem), na pr. svi su regbi pomahnitali od jarosti, arh.; ima u rječniku Volt. i St. (u oba pisano: rekbi); bolje: rekao bih, ili: rekao bi čovjek.

repùblika, jamačno je takav akc. bolji nego: rèpûblika, kako je u Iv.

resina, Alge (biljka), ne nalazi se ni u jednom rječniku (ni u starijem ni u novijem), ni u Šulekovu „imeniku bilja“ nema riječi, koja bi odgovarala, nema je ni u jednom slav. jeziku; riječ je dakle tamna i nepouzdana; bolje: alga, voga (ovu riječ imaju DB., Volt. i St.; u prvoga je akc. „vóga“, a to je današnja vôga, — postalo od vaoga, a to od valga, a to od lat. ili tal. alga uzevši na početku glas *v).*

revan, revnost, eifrig, Eifer, iz rus. ревностный, ревность.

ridovka, riđovka, Kreuzotter; bolje: hridovka (hridovača, hridovkinja). ARj. Ime je zmiji izvedeno od imenice: hrid, dakle treba da je na početku *h;* kako se u velikom dijelu naroda *h* ne izgovara, moglo se *ridovka* po t. zv. pučkoj etimologiji (o kojoj vidi u mojoj gram. i stil., str. 43) pretvoriti u *riđovka,* i to stoga, što zmíjâ ove vrste ima doista i riđih.

riječ: riječju, mit einem Wort, može podnijeti (v. u Iv. i u mojoj gram. i stil., str. 579), a može se uzimati i: jednom riječju.

riješiti, 1. erledigen, na pr. molbu, zadatak, pitanje, iz rus. рѣшить. — 2. riješiti se, sich befreien, t. j. oprostiti se, na pr. ne mogu da ga se riješim; mislim, da tome značenju nema potvrde ni u starijem jeziku ni u današnjemu narodnom. — 3. riješiti se, sich entschliessen, t. j. nakaniti se, odlučiti, iz rus. рѣшиться, na pr. on se riješio, da započeto djelo nastavi; mislim za cijelo, da se tako u narodu nigdje ne govori, zato mi je veoma sumnjiv primjer u Iv. iz 2. izdanja narodnih pripovijedaka Vukovih. Pogreška je upotrebljavati u ovome smislu pasiv, na pr. bili su riješeni, da to učine što prije (mjesto: riješili su se); toga nema ni u rus. jeziku.

rìlo (jamačno je takav akc.). Rüssel, t. j. surla, ćuša, može podnijeti, imaju Mik., DB. (s potvrdom iz Gundulića) i St.

rimokatolik, rimokatolički dobre su riječi, premda im se Iv. čudi; v. Jugoslavenin, jugoslavenski; riječima tamo navedenim (bogodušan, psoglav . . . . Turkovlah) dodajem ovdje još: rukopomoć (t. j. ručna pomoć), zlatoutva (t. j. zlatna utva).

risati, zeichnen, iz rus. рисовать ili iz češ. rýsovati.

rješenje, Erledigung, Entschliessung, iz rus. рѣшеніе.

rod. 1. Art, Gattung, na pr. nije dirao u pitanja takvoga roda, iz rus. родъ; nepotrebno kod naših lijepih riječi: vrsta, struka, ruka. — 2. rod, Volk, može se upotrijebiti onda, kad je sigurno, da se ne će razumjeti u smislu: rodbina; u Iv. nema nijedne potvrde značenju: narod, ali ja sam našao ovaj primjer iz Vuka (u

predgovoru narodnih pjesama, knj. IV, g. 1833, str. 44): da bi književstvo svoga roda potpomogli.

rodan, Geburts-, na pr. u mome rodnom mjestu; bolje: u mjestu moga rođenja.

rodilište, Geburtsanstalt; bolje: rađalište; v. očistilište, odgojilište.

rȍđendân, gen. rȍđendāna, Geburtstag, može podnijeti, premda Vuk piše: dan rođenja (vidi u Iv. kod riječi „dan" pod B pri kraju); v. imendan.

roptati, ropćem, murren, iz rus. роптать; nepotrebno, kad imamo: gunđati, mrmljati.

rovar, rovariti, Wühler, wühlen, u prenesenom smislu kao: pletkaš, smutljivac, graditi pletke; može podnijeti.

rȍvati, rȕjêm, wühlen, t. j. riti, u pravom i u prenesenom smislu, može podnijeti kao i: izrovati, podrovati.

rovka, Spitzmaus, u rječniku Š. i P. i u srednjoškolskoj zoologiji, može podnijeti; ispor. rus. землеройка.

rûb, Saum, na pr. već sam bio na rubu propasti; u Iv. nema toga značenja, ali ima u DB., Volt. i St.; može podnijeti.

rudo, Deichsel, arh. (imaju Mik., DB. i St.) i prov.; bolje: ruda.

rudokop, Erzgrube, iz rus. рудокопь, (f.), nepotrebno kod naše lijepe riječi rudnik (govori se i: majdan).

rúglo, Spott, t. j. rug, mislim, da može podnijeti, premda nema Iv. ni stari rječnici (ima Š. i P.).

ruka. 1. ići s kim ispod ruke, Arm in Arm, umgehängt, govori se i piše, i mislim, da je posve dobro, premda nema ni Iv. ni ARj. ni Daničić u svojoj sintaksi (ima samo P., i to u njem.-srpskom dijelu) i premda je poraba prijedloga „ispod" u toj svezi nejasna. Sveza „ispod ruke" može se uzimati i u prenesenom smislu za njem. Hand in Hand gehen, t. j. u slozi, u prijateljstvu, na pr. u ono vrijeme država i crkva iđahu ispod ruke; to je svakako bolje nego: ruka o ruku ili ruka uz ruku. — 2. ići kome na ruku, t. j. pomagati mu prijateljski, držim, da je po njem.: an die Hand gehen, premda Iv. ima iz Vuka: činiti kome što na ruku, biti kome na ruci. — 3. Italija hoće da metne ruku na istočnu obalu Jadranskoga mora, to je zacijelo germanizam: Hand auf etwas legen; bolje: hoće da prisvoji. — 4. Isto je tako germanizam: on će to na svoju ruku učiniti (t. j. bez tuđe pomoći), po njem.: auf eigene Hand; bolje: sâm ili sam od sebe, sam sobom. — 5. Po njem. je, kad se kaže: ruku na srce, jesmo li mi što bolji? Hand an's Herz . . . . ; naša je uzrečica: duša je blago . . . . — 6. Sumnjivo mi je: u najmanju ruku, na pr. to je u najmanju ruku bilo netaktično; sigurnije je uzeti: bar, barem.

rȕkoljûb, Handkuss, može podnijeti.

rukovòditi, rukovòdstvo, anleiten, Anleitung, Leitfaden, iz rus. руководить, руководство ili iz češ. rukovodstvo.

Ruska je sasma neobično (i ako se govori na pr. Francuska, Hrvatska, Turska i t. d.), nego treba: Rusija.

ruševina, Ruine, ima najprije MU., može podnijeti; isp. branjevina, koševina, krčevina.

ružiti, poltern, t. j. lupati, je kajk.

S.

s, sa. 1. U svojoj gram. i stil., str. 57—59. ja sam pokušao dati pravila, kad treba uzimati *s*, a kad *sa*, a sad ću ih ovdje malo bolje razložiti. Lik *sa* uzima se svagda pred instrum. *mnom,* dakle: sa mnom, zatim pred glasovima *s, z, š, ž,* na pr. sa sestrom, sa zemlje, sa šumama, sa ženom; rado stoji *sa* pred dva konsonanta, makar i ne bio prvi od njih ni *s* ni *z* ni *š* ni *ž;* na pr. sa bratova, sa mnogima, sa gvozdenim, sa kćerima, sa pčelama (tri konsonanta ne nalaze se u današnjemu književnom jeziku na početku riječi tako, da prvi od njih ne bi bio ni *s* ni *z* ni *š* ni *ž*), ali pored toga je dosta obično i *s*, na pr. s glave, s pravdom, s tvojim; veoma rado stoji *sa* pred brojevima, na pr. sa jednom, sa dvije, sa tri, sa devet, sa jedanaest, sa četrdeset, sa trista. Inače pred jednim konsonantom, a osobito pred vokalom, običnije stoji *s* nego *sa*, na pr. s konja, s lovcem, s malenim, s vatrom, s ovim, s istinom; osobito rado stoji *s* pred oblicima ličnih zamjenica u instrum. (izuzevši oblik *mnom*), na pr. s tobom, s njim, s njom, s nama, s vama, s njima i t. d. — 2. Pred instrumentalom, kad se njim izriče način, treba da stoji prijedlog *s* (*sa*), na pr. s najvećim veseljem, sa žalošću, s punim pravom, s obzirom na nepovoljne okolnosti, s pozivom na § 14; kad se izriče sredstvo, onda je instrum. bez prijedloga *s*, dakle: kopati motikom, rezati nožem i t. d.; izuzetak je samo onda, kad uz imenicu, kojom se izriče sredstvo, stoji broj, koji se ne sklanja, na pr. ne bi ga izrezao ni sa sedam noževa ni iskopao sa dvadeset motika. — 3. Kad se koja gotova imenica ili gotovi pridjev ima sl žiti s prijedlogom *s* u jednu riječ, onda u narodnom jeziku ne glasi ni *s* ni *sa*, nego *su* (a imenica ili pridjev sad ostaje bez promjene, sad dobiva osobiti nastavak), na pr. subaša (prema: baša), sugradica (prema: grȃd), suknežica (prema: knez), sukrvica (prema: krv), sumeđa (prema: međa), sumrak (prema: mrak), suražica (prema: raž), susnježica (prema: snijeg), suvjerica (prema: vjera), suzetica (prema: zet), — subjel, subjelast (prema: bijel), sulud (prema: lud), sumahnit (prema: mahnit), suždreban (prema: ždreban). Imenice, koje su načinjene neposredno od korijena (dakle ne od gotovih imenica), one imaju na početku *s* ili *sa*, samo katkad *su*, na pr. saboj ili zboj, sabor ili zbor, sakup ili skup, samrt ili smrt, savitak ili svitak, savjet ili svjet, — susjed, suvez. Odavde se vidi, da narodnom jeziku više odgovaraju riječi: suborac, sugrađanin, sukrivac, sunasljednik, suradnik, suučenik, suurednik, suvremen(ik) nego: saborac, sagrađanin, sakrivac . . . .

sablast, Gespenst, najprije ima MU, bit će prov.; bolje: avet, utvara.

sadašnjica, Gegenwart, može podnijeti, isp. krivica, sušica, žutica prema: kriv, suh, žut, tako i sadašnjica prema: sadašnji; vidi današnjica, sutrašnjica.

sadejstvo, sadejstvovati, Mitwirkung, mitwirken, iz rus. содѣйство, содѣйствовать; bolje: sudjelovanje, sudjelovati.

sadra, Gyps, t. j. sedra, siga, bit će iz češ. sádra (ili sadra), i ako ima St. (jedini od starijih leksikografa).

sadržati, enthalten, nije dobro uzimati kao impf. glag., na pr. šta sadrži to pismo?; bolje: sadržavati.

saglasan, saglasiti se, v. suglasan, suglasiti se.

sadža, Steppenhuhn (u srednjoškolskoj zoologiji), nema nijedan rječnik, riječ sasma tamna i sumnjiva; zašto ne: stepska kokoš?

samilost, samilostan, Mitleid, mitleidvoll; bolje bi bilo: sumilost(an), v. kod *s, sa* pod 3., ali ne treba ni toga; bolje: sažalost, sažalan.

samo, nur; bojim se, da je germanizam, kad se kaže na pr. samo lupajte! (poltern Sie nur!), samo se smij! (lache nur!); mislim, da bi narod rekao: lupajte, lupajte! smij se, smij!

samoobmama, Selbsttäuschung; bolje: samoobmana, v. obmama; a još je bolje: samoprijevara.

samoopredjeljenje, Selbstbestimmung; bolje: samoodređenje ili samoodredba; v. opredijeliti.

samostan, Kloster; tu je riječ skovao St. bez potrebe, jer su naši stari (jedne i druge crkve) svagda pisali i govorili manastir; v. ARj. i Iv. Mislim, da bismo i danas mogli lijepo biti bez „samostana", i ako riječ sama sobom nije loša.

samosvijest, samosvijestan, Selbstbewusstsein, selbstbewusst, može podnijeti.

samotan, einsam, iz češ. samotný; nepotrebno, jer imamo za to svoju riječ: osamljen.

samouprava, samoupravan, Autonomie, Selbstverwaltung, autonom, može podnijeti.

samovolja, Willkür, t. j. samovoljstvo, može podnijeti; imaju DB. (bizzaria, capriccio) i St.

samozataja, Selbstverleugnung; bolje: samoodreka; v. zatajiti.

sanja, Traum, je kajk. (upravo senja); bolje: san.

sanjar, sanjariti, Schwärmer, schwärmen, može podnijeti.

saobraćaj, Verkehr, na pr. naš željeznički saobraćaj s Austrijom, najprije u Š., koji piše „saobraštaj", a ne zna se, otkle je riječ načinio; bolje bi riječi bile: općenje, snošaj (na pr. trgovački diplomatski snošaji) prema rus. сношенiе; ispor. odnošaj prema rus. отношенiе.

saobraziti se, saobražavati se, sich accomodieren, iz rus. сообразиться, соображаться; bolje bi bilo: suobraziti se, suobražavati se, v. kod *s, sa* pod 3., ali ne treba ni toga; bolje: upraviti se, upravljati se (prema čemu).

saone, Schlitten, t. j. saoni, može podnijeti; ima St.

saopćiti, saopćivati, mitteilen, iz rus. сообщить, сообщать; ne-

potrebno, kad imamo svoju riječ: priopći(va)ti.

saradnik, sarađivati, v. suradnik, surađivati.

sarevnjivost, v. surevnjivost.

sasma, gänzlich, t. j. posve, sasvijem, može imati i to značenje: bilježe ga Mik., DB. i St.

sastav, Complex, Bestand, u tome značenju iz rus. составъ.

sastavak, Aufsatz, na pr. u novinama.

sastavan: sastavni dio, Bestandteil, na pr. Hercegovina je sastavni dio naše države; može podnijeti, ali je bolje (jer je jedna riječ): sastavina, sastojina.

sàstavina, Bestandteil; Zore palj. 115, str. 159. kaže, da je narodna riječ (s naznačenim akc.); v. sastojina.

sastojak (gen. sastojka), Bestandteil, načinjeno od glag. sastojati (se); bolje: sastavina.

sastojati (se), bestehen, t. j. biti sastavljen, biti složen, na pr. ova (se) knjiga sastoji iz tri dijela, njihova (se) književnost sastojala u prijevodima i u imitacijama, iz rus. состоять (изъ чего ili въ чемъ); glag. sastojati se (u čemu) nalazi se i u Vuka, vidi u mojoj gram. i stil. str. 577. Nije jasno, zašto je dodata riječca *se,* koje rus. glag. (u navedenom značenju) nema.

sastojina, Bestandteil, načinjeno od glag. sastojati (se); bolje: sastavina.

saučenik, Mitschüler, v. sučenik.

saučešće, Mitleid, v. suučešće.

sauredník, Mitredacteur, v. suurednik.

sav (sva), ne valja uzimati u negativnim rečenicama tako, da se može krivo razumjeti, na pr. svi današnji pjesnici ne mare za ta pravila; sve to ja nijesam znao; budući da se to može razumjeti ne samo tako, da nijedan pjesnik ne mari, da ja ništa nijesam znao, nego i tako, da jedni pjesnici ne mare, a drugi da mare, da ja nešto nijesam znao, a nešto jesam; zato je bolje, da se prema smislu, koji tko želi izreći, kaže: nijedan pjesnik ne mari za ta pravila; ništa ja nijesam znao, — ili: neki (mnogi) pjesnici ne mare; nešto (koješta) od toga nijesam ja znao.

savjest, Gewissen, iz rus. совѣсть; da je ta riječ uzeta u novija vremena iz rus. jezika, dokazuje se tim, što je nema ni u jednom od starih rječnika, nego je u njima: svijest (svist), koje je dakle prava narodna riječ.

savjetodavac, Ratgeber; sasma nepotreban prijevod iz njem. kod naše lijepe riječi: savjetnik.

savjetovati, raten, bolje je slagati s akuzativom (t. j. savjetovati koga) nego s dativom (t. j. savjetovati kome). Iv. ima, istina, jedan primjer iz Vuka s dativom, ali to će biti omaška: zato ga Daničić nije uzeo u svoju sintaksu.

sav kolik; imaju se sklanjati obje riječi, dakle: sva kolika, sve koliko, svega kolikoga, svi kolici, svih kolikih i t. d.; zato nije dobro uzimati oblik *sve* bez obzira na padež, na pr. svekolikom je narodu omilio; cilj svekolikih mojih težnja; v. vaskolik.

savremeni, savremenik, gleichzeitig, Zeitgenosse, v. suvremeni, suvremenik.

savršen, savršénstvo (mislim za cijelo, da je takav akc., a ne: sàvr̂šenstvo, kako je u Iv.; isp. poznánstvo, proklétstvo od pas. partic. pòznān, pròklêt, a ne: pòznānstvo, pròklêtstvo), vollkommen, Vollkommenheit, iz rus. совершенный, совершенство. Zališan je rusizam *savršen, savršeno* mjesto: potpun, potpuno, posve, na pr. sve to pokazuje savršenu nerazvijenost književnog ukusa; bio je savršeno nepouzdan.

sazdati, machen, t. j. načiniti, mislim, da može i u tome značenju podnijeti (pored značenja: stvoriti, koje je u Iv.), imaju ga Mik. i St.; na pr. dobro sazdana rečenica.

sažalan, sažalost, bemitleidend, Mitleid, na pr. mi smo ga sažalno slušali; iz te sažalosti razvila se pomalo ljubav; mislim, da su dobro načinjene riječi prema glag. sažaliti, sažaljavati. Prema adj. *sažalan* očekivala bi se imenica *sažalnost* (na pr. bezbožnost, dužnost, zahvalnost prema: bezbožan, dužan, zahvalan i t. d.), ali u narodnom jeziku ima i ovakih primjera: hitost, neatost, nenavidost prema: hitan, neatan, nenavidan.

scijeniti, meinen, dafürhalten, na pr. scijenim, da si se prevario; to je (dubrovački) arh.; bolje: misliti, držati.

se. 1. Dubrovački je provincijalizam, kad ta riječca stoji s kojim prelaznim glagolom pa se dodaje objekt u akuzativu, kao da glag. stoji u aktivu, na pr. još se i danas dosta čita stare pjesnike; kad se kopa jamu pod drugim. Koliko ja znam, ta se konstrukcija ne nalazi nigdje u narodu osim Dubrovnika niti se nalazila, pače meni se sve čini, da se ona ne nalazi ni u starih dubrovačkih pisaca, jer se ne sjećam, da sam se igdje u njih na nju namjerio; još mogu i to reći, da te konstrukcije, koliko ja znam, ne poznaju drugi slavenski jezici. Prije neko 30—40 godina nijesu hrvatski pisci ni novinari tako pisali, a danas je tako uzela ta konstrukcija mah, da su njome poplavljene gotovo sve hrv. knjige i novine (Srbi je do sad još nijesu prihvatili). Što je ta dubrovačka osobina hrv. piscima tako omiljela, to držim za cijelo da je utjecaj njem. jezika (i ako ona u Dubrovniku nije i ne može biti germanizam); ispor. ovoga se pjesnika dosta čita: man liest genug dieser Dichter, dakle akuz. u oba jezika! A vrlo lako možemo biti bez te konstrukcije, t. j. možemo lijepo reći: ovaj se pjesnik dosta čita; kad se pod drugim jama kopa. — 2. Kad je subjekt neodređen, onda za nj služi riječ: čovjek, na pr. ovdje čovjek ne može opstati (man kann hier nicht aushalten); to se osobito uzima onda, kad uz subjekt „čovjek“ stoji pored infinitiva kakva imenica ili pridjev, na pr. samo tako čovjek može postati mudrac; u tom poslu čovjek mora biti oprezan; u tu jamu može čovjek sam lako pasti; mjesto toga može se naći u naših pisaca: samo tako može se postati mudrac; u tom poslu mora se biti oprezan; u tu jamu može se lako sam pasti; sve je to po njem., a još je gore ovo: htjelo se ostati vjeran tradicijama (man wollte den Traditionen treu bleiben); to treba reći: htjeli su (t. j. oni, ljudi) ostati vjerni.

sebeljubiv, sebeljublje, egoistisch, Egoismus, iz rus. себялюбивый, себялюбе; nepotrebno kod naših lijepih riječi: sebeznao, sebeznalost, samoživ, samoživost.

sebesvladavanje, Selbstbeherrschung; bolje: samosvladavanje.

segnuti, langen, mislim, da (pored: segnuti se) može podnijeti; ima u St., a ispor. i dosegnuti, posegnuti.

sèlac (gen. sèlca), t. j. onaj, koji se seli: golub selac, Wandertaube, može podnijeti.

sèlica: ptice selice, Zugvögel, može podnijeti.

sestrična, nije tetkina kći, kako gdjekoji pisci pišu, nego je: sestrina kći, Nichte.

sezati, langen, mislim, da (pored: sezati se) može podnijeti; ispor. dosezati, posezati.

shodan, übereinstimmend, entsprechend, iz rus. сходный (ima i glag. сходиться, übereinstimmen); naši su pisci protegli značenje još dalje, te im shodan služi i za njem. zweckmässig. Ispor. lat. i tal. convenire, franc. convenir (rus. сходиться), lat. conveniens, tal. conveniente, franc. convenant (rus. сходный). Može podnijeti pridjev *shodan* i imenica od njega izvedena: *shodnost* za njem. Übereinstimmung, Entsprechung, Zweckmässigkeit.

shvatljiv, begreiflich, može podnijeti.

si, sich (dat. sing.); ne valja misliti, da se *si* u književnom jeziku ne smije nikad upotrebljavati, i ako je običnije: *sebi.* Ima prilikâ, kad je i *si* i *sebi* zališno i pogrešno; to je onda, kad se i bez *si (sebi)* razumije sve, što treba, na pr. ja ću si (sebi) to razgledati, vi ste si (sebi) dobro zapamtili, on si je (sebi) to izabrao.

sigra, Spiel, prov.; bolje: igra; isto vrijedi i za: sigrati se (t. j. igrati se).

siguran, sicher, gewiss, ne valja slagati s gen., na pr. sigurni smo svoje pobjede, jer je to po njem.; bolje: sigurni smo za svoju pobjedu, ili još bolje: da ćemo pobijediti.

sìktati (sìkćêm), zischen, na pr. o zmiji, o guski, prov.; bolje: pištati, šikati.

sila. 1. Macht, na pr. velike evropejske sile; bolje: vlasti, a još bolje: države. — 2. Kraft, na pr. još nam trebaju tri književne sile (drei Lehrkräfte); u naš časopis pišu same valjane književne sile (tüchtige literarische Kräfte). Daničić je mislio, da to može podnijeti (kako dokazuju dva primjera iz njegova jezika u Iv.), pa tako i ja mislim, jer ima nekoliko riječi, koje su (kao i „sila“) upravo apstraktne imenice, ali služe i za ljude; takove su: starina (= 1. starost, davnina, 2. starac), dika, gizda, hula, laža, uhoda; potvrde tome dvojakom značenju navedenih riječi vidi u Iv.: otud navodim još riječ vođevina (koja upravo znači stvar, koja se vodi, isp. građevina, paljevina, vađevina, ali može značiti i: nevjesta, jer je svatovi vode); a iz ARj. dodajem još: nebriga. Dakle se i

sila može upotrebljavati (kao njem. Kraft) i za ljude.

silan, adv. silno, gewaltig, na pr. silno su se rasrdili, kajk.; bolje: jako, vrlo, veoma. I to je kajk., kad se kaže: silan mjesto štok.: hitan, na pr. njegova zapovijed bijaše silna.

siliti, zwingen, t. j. nagoniti, usiljavati, može podnijeti; ima DB., Volt., St.

simpatisati, simpatizirati, sympathisieren, nije dobro slagati s dativom, na pr. ja Branku simpatišem (simpatiziram); bolje je: s Brankom ili: Branko mi je simpatičan.

sipak, locker, na pr. o zemlji, može podnijeti; ispor. gibak, sklizak, t. j. onaj, koji se giba, koji se skliže; tako je i sipak: onaj, koji se sipa.

siromak, Armer, prov.; bolje: siromah.

sirot, mislim, da nije dobro upotrebljavati mjesto: sirotan, na pr. daj onoj sirotoj ženi, sirotoj djeci. Te riječi nema nijedan rječnik (ni stariji ni noviji), a ako se gdje govori, bit će prov.

sirovina, Rohstoff, može podnijeti (premda je u Iv. drukčije značenje).

sirutka, Molken, prov.; bolje: surutka, kako imaju Mik., DB., Volt., St., Iv.

sitnozor, Mikroskop; ta bi riječ upravo imala da znači napravu, kojom se sitno gleda (isp. dalekozor), a to nema smisla; bolja je svjetska riječ: mikroskop.

sîv, síva, mislim zacijelo, da je takav akc. u narodu običniji nego: sȉv, sȉva, kako je u Vuka i Iv. I u St. je sīv, sīvi; v. još Nastavni Vjesnik, knj. 8, str. 111 i knj. 10, str. 147.

sizati, langen, bit će prov.. kao i dosizati, posizati; bolje: sezati (se).

sjećati, sjetiti nije dobro uzimati bez riječce *se* kao prelazan glag. u značenju njem. erinnern, na pr. ja ću te sjetiti, ako zaboraviš; bolje: podsjetiti (podsjećati), opomenuti. Pogreška je: sjećati se, sjetiti se na koga ili na što, mjesto: koga ili čega.

sjednica, Sitzung, posve je dobra riječ; isp. lat. sessio, tal. sessione, franc. session, a već su i stari Grci govorili hedra, synedrion, koje riječi i postanjem i značenjem odgovaraju našoj: sjednica.

sjemenište, Seminar; ta riječ, kako se vidi iz St., upravo znači: rasadnik, ali u prenesenom smislu može se uzimati i za kuću, u kojoj se mladi bogoslovi odgajaju za buduće sveštenike, kako se uzima i lat. riječ seminarium, kojoj je također pravo značenje: rasadnik.

sjemenje, Same, Sämerei, može podnijeti; tu riječ ima J. S. Reljković u svome „Kućniku" na str. 262.

sjena, f. Schatten; dobra riječ, imaju je Mik., DB., Volt. i St.

sjetilo, Sinn; bolje: osjećalo, v. čulo.

skladati, skladatelj, skladba, komponiren, Komponist, Komposition, iz češ. skládati, skladatel, skladba; te riječi mogu podnijeti, jer se naslanjaju na našu riječ: sklad (t. j. harmonija, v. u Iv.), ali nam ništa ne bi smetale ni svjetske riječi: komponirati, komponist (kompozitor), kompozicija, kako ne smetaju ni Rusima ni Poljacima.

skladište, Niederlage (u kakvoj trgovini), iz češ. skladiště.

sklapati, v. sklopiti.

sklizati se, gleiten, schleifen, dobra je riječ: ima je St.; ne valja mi liti, da je *s* na početku poznati prijedlog (kako je na pr. u slomiti, smotriti, svezati), pa da bi zato glagol morao biti pf.; u sklizati se nije *s* prijedlog, nego je samostalan (t. j. bez ikakve sveze s prijedlogom *s, sa*) glas, koji je u nekoliko riječi prionuo na početku ispred konsonanta *k, p, t,* na pr. u: skornjača (u Mik., DB, Volt. i St.), t. j. kornjača, u: spuž, t. j. puž, u: strator, t. j. trator, u: stoprv ili stoprvo (u Mik., Volt. i St.), t. j. toprv; v. u mojoj gram. i stil., str. 92. Prez. od sklizati se nije skližem se, nego sklizam se (kao i klizam se od klizati se).

sklon, sklonost, Neigung, geneigt u prenesenom smislu, t. j. dobrohotan, dobrohotnost, iz rus. склонный, склонность.

sklonuti (se) nije dobro (nemaju ni stari rječnici), nego treba: skloniti (se); v. klonuti se.

sklop, Gefüge, može podnijeti, premda tome značenju nema potvrde ni u Iv. ni u starim rječnicima, ali se to značenje može izvaditi i iz glag. sklopiti i iz imenice sklopnica (vidi u Iv.).

sklopiti, sklapati, schliessen, na pr. ugovor, savez, brak, prijateljstvo, može podnijeti, kako se vidi iz Volt. i St.

skončati se, sich tödten, t. j. ubiti se, mislim, da je kajkavski.

skoro, beinahe, fast, t. j. gotovo, dobro je i u tome značenju; vidi u Iv.

skòrojević, Emporkömmling, franc. parvenu, t. j. skorovečernjak, dobra je riječ.

skoròteča, Eilbote, t. j. ulak, teklić, iz rus. скоротеча.

skrajni, skrajnji, äusserster, mislim, da može (kao i krajni, krajnji) podnijeti i u tome značenju, na pr. živio je u skrajnjoj oskudici.

skrižaljka, Tabelle, t. j. pregled, popis, iz rus. скрижаль, ali rus. riječ nema to značenje, nego znači njem. Tafel, t. j. ploča (na pr. onakova, na kojoj su zakoni napisani).

skroman, skromnost, bescheiden, Bescheidenheit, t. j. čedan, čednost, iz rus. скромный, скромность ili iz češ. skromný, skromnost'.

skroz, durchaus, na pr. ta je tvrdnja skroz neosnovana, po njem.; bolje: posve, sasvim.

skupina, Gruppe, iz češ. skupina; nepotrebno, kad imamo svoje riječi: skup, gomila, hrpa, a možemo upotrebljavati i svjetsku riječ: grupa.

skutonoša, Schleppenträger (u prenesenom smislu, t. j.) udvorica, dobra je riječ.

slabašan, schwächlich, bojim se, da se ne govori nigdje u narodu niti se govorilo (nastavak je *-ašan* veoma rijedak; imamo ga u: malašan); bolje: slabačak.

s'adoled, Gefrorenes, može podnijeti; što nije u prvom dijelu složenice *slatko-*, to ne smeta; isp. sladost, sladun, a ne: slatkost, slatkun.

slador, Zucker, najprije u Š.; bez potrebe skovana riječ pored: šećer, cukar, koje ako i jesu tuđe (prva iz turskoga, druga iz njem ili iz tal. jezika), ali su svjetske: franc. sucre, tal. zucchero, engl. sugar, njem. Zucker, lat. saccharum, grč. sakcharon i t. d.; sve su te riječi istoga izvora, t. j. potekle su iz indijske riječi çarkarā.

sladostrastan, wollüstig, iz rus. сладострастный; iz adj. sladostrastan izvedena je imenica *sladostrasnost;* nepotrebno, kad imamo za to riječi: razbludan, razbluda, razbludnost.

slagar, Setzer, t. j. slagač, može podnijeti.

slamnat, Stroh-, najprije u MU.; bolje: slaman (slamna).

slastica, Zuckerwerk, najprije u MU.; bolje: slatkiš, poslastica.

slastičar, Zuckerbäcker; bolje: poslastičar, slatkišar; St. ima sladičar, ali nema osnovne imenice sladica, zato je i sladičar sumnjive vrijednosti.

slastičarna, Zuckerbäckerei; bolje: slatkišarnica, poslastičarnica; Iv. kod riječi „sladičarstvo" predlaže: sladičarnica, ali ta je riječ sumnjive vrijednosti kao i sladičar; v. slastičar.

Slavenin, slavenski, slavenstvo, iz rus. Славянинъ, славянскій, славянство; glas je -я- pretvoren u -e-, kako je u: drven, ovsen, voden prema rus. деревянный, овсяный, водяной.

slavičan, slavičnost, ruhmsüchtig, Ruhmsucht; mislim, da se te riječi nigdje u narodu ne govore niti su se govorile, a nema ih ni u jednom rječniku (ni starijem ni novijem); ne nalazim analogije, po kojoj bi *-ičan, -ičnost* moglo odgovarati njemačkomu -süchtig, -sucht, zato je bolje: slavoljuban, slavoljubiv, slavoljubnost, slavoljubivost, — slavohlepan, slavohlepnost.

slav'je, Pomp, Gepränge, na pr. ušao je s velikim slavljem u grad, može podnijeti.

slavodobitan, slavodobitnik, triumphierend, Triumphator, oboje u DB., u St. slavodobitnik i slavodobitan, može i danas podnijeti.

slavohlepan, slavohlepnost, ruhmsüchtig, Ruhmsucht; može podnijeti.

slavoluk, Triumphbogen, može podnijeti, i ako *lûk* u današnjem jeziku ne znači: obluk, ali u ARj. navode se iz starijeg jezika tome značenju tri potvrde.

slavoljuban, slavoljubiv, slavoljubivost, slavoljublje, ruhmsüchtig, Ruhmsucht, iz rus. славолюбный, славолюбивый, славолюбіе; od adj. *slavoljuban* izvedena je imenica *slavoljubnost.*

slavospijev, za tu riječ vrijedi isto, što je rečeno za *hvalospijev.*

slavulj, Nachtigall, prov.; bolje: slavuj, slavić.

sleđ, m., Häring, t. j. renga, u srednjoškolskoj zoologiji i u P., bit će iz polj. śledź (gen. śledzia m.); Š. ima sled, f., koje bi moglo biti iz rus. сельдь, f.

slêt, gen. slêta (jamačno je takav akc.), Zusammenflug, na pr. slet sokolova, dobra je riječ.

slezina, Milz, bit će prov.; bolje: slezena, kako imaju Mik. i Volt. (u DB. i u St. sljezena); v. i u Iv.

sličiti, ähnlich sein, od starih rječnika ima samo St., ali s riječcom *se;* bolje: naličiti, nalikovati.

slijed, znači: Spur, t. j. trag, a ne: Folge, na pr. logički slijed mislî; bolje: red, niz.

slijediti, folgen; nije dobro uzimati oblik: slijedeći za njem. folgend, na pr. slijedeći dan dođoše i oni (bolje: sutradan); na slijedećoj strani (bolje: na idućoj); slijedeća sjednica bit će u petak (bolje: iduća, buduća); pozdravi ga slijedećim govorom (bolje: ovim); isto tako ne valja uzimati *slijediti* za njem. folgen, kad se što u misli razvija jedno iz drugoga, na pr. otud slijedi, da .... (bolje: otud izlazi, da ....).

slikati, malen, posve je dobra riječ, i ako je nema Iv., ali i on ima: slika, slikar, slikarski, ima i glag. *slikovati,* koji se nalazi u rječnicima Mik., DB., Volt. i St.; a *slikati* nema nijedan od starih rječnika; ako i jest glag. slikovati dobro izveden od imenice: slika (isp. rukovati, tugovati, zimovati od: ruka, tuga, zima), ali je od iste imenice dobro izveden i glag. slikati (isp. igrati, pravdati, šibati, užinati od: igra, pravda, šiba, užina).

slikòvit, malerisch, dobra je riječ, ispor. bregovit (t. j. nalik na brijeg), valjkovit (t. j. nalik na valjak), zmajevit (nalik na zmaja); dobro je od *slikovit* izvedena imenica *slikovitost.*

slîna, u Iv. je samo plur., i to sa značenjem: Rotz, t. j. bale, ali je dobro uzimati i u sing. *slina* sa značenjem: Speichel, t. j. pljuvačka, kako se u nekim krajevima (na pr. u Slavoniji i u Dubrovniku) govori, a imaju i svi stari rječnici (Mik. u oba navedena značenja).

slitan, flüssig, liquid (u gramatici za glasove *l, r*), bit će iz rus. слитный, ali s promijenjenim značenjem, jer rus. pridjev znači njem. ineinanderfliessend, zusammenhängend, verbunden (za ona dva glasa ruski gramatici upotrebljavaju adj. плавный); bolje: tekući (glasovi), što odgovara i latinskomu liquidus i njem. flüssig.

slog, 1. Silbe, iz rus. слогъ. — 2. Stil, iz rus. слогъ ili iz češ. sloh.

s'oj, Schichte, iz rus. слой ili iz češ. sloj.

slôn, gen. slôna, jamačno je takav akc., a ne slôn, slôna, kako je u Iv., koji je to uzeo iz St.; ali u Mik. i u DB., koji su u svemu, pa i u akcentuaciji, pouzdaniji od St., stoji „slòn", a to je po njihovu načinu bilježenja isto što današnje: slön.

-slovac u složenicama, kao što su: jezikoslovac, prirodoslovac, može podnijeti, kad imamo: bogoslovac, koju su riječ već odavno načinili književnici, pa ju je primio i narod.

Slovenin, slovenski, Slave, slavisch; ako gledamo na postanje tih riječi, *-o-* je posve po pravilu,

i zato je Daničić tako pisao, ali osim njega malo je tko pisao tako; ljudma je oblik *slovenski* za njem. slavisch bio nepriličan, jer može značiti također: slovenisch; zato se najveći dio pisaca privolio likovima: Slavenin i slavenski (vidi tamo).

Slovinac, slovinski, Slave, slavisch, je arh. i prov. (osobito dubrovački).

sloviti, berühmt sein, na pr. on je slovio kao prvi govornik svoga vremena, arh.; bolje: biti na glasu.

Slovjenin, slovjenski, Slave, slavisch, tako su u drugoj polovini XIX. vijeka neki hrvatski pisci stali da pišu držeći, da je tako pravilno prema staroslovenskom: Словѣнинъ, словѣньскъ, ali nijesu uzeli na um, da je -ѣн- u tim riječima osobina staroslov. jezika i da to -ѣн- u našem jeziku glasi -en-, na pr. drven, gvozden, meden, voden i t. d., koje riječi u staroslov. jeziku imaju -ѣн-, na pr. дрѣвѣнъ. Zato likovi *Slovjenin, slovjenski* ne idu u književni jezik.

slovka, Silbe, imaju gotovo svi rječnici (i stariji i noviji); riječ je ta u naše vrijeme istisnuta riječju: slog.

-slovlje u složenicama, kao što su: bogoslovlje, jezikoslovlje, prirodoslovlje, može podnijeti; prva od tih riječi nalazi se često u starijoj književnosti (v. ARj.), u koju je ušla valjada iz crkvenoslav. jezika, a narod je okrenuo u: bogoslovija. Zato bi možda dobro bilo i: jezikoslovija, prirodoslovija.

slovnica, Grammatik, najprije u MU; to je prijevod grčke riječi: grammatikē izvedene od „gramma", t. j. slovo (ali gramatika ne govori samo u slovima, a i „gramma" ne znači samo: slovo, nego i pismo, vještina u čitanju i pisanju, znanje, književnost); bolja je svjetska riječ: gramatika.

složan, zusammengesetzt, kompliciert, u tome je značenju iz rus. сложный; riječ je u našem jeziku nepotrebna, jer imamo: složen, sastavljen, zamršen, a i nezgodna, jer u našem narodnom jeziku *složan* ima sasvim drugo značenje. Nepotrebna je i imenica *složnost,* Zusammensetzung, Kompliciertheit; bolje: složenost, zamršenost.

slučaj, Fall; germanizmi su na pr. ako je ovo drugo slučaj, onda . . . . ; baš je obratno bio slučaj sa mnom; u slučaju kiše mi ćemo . . . . ; bolje: ako je ovo drugo, onda . . . . ; baš je obrnuto bilo sa mnom; ako bude kiša.

slučenina, Verbindug (u kemiji), iz češ. sloučenina; u naše vrijeme kao da se više ne upotrebljava, nego *slučak,* koja riječ može podnijeti.

slúčiti, slučávati, verbinden, imaju Mik., DB., Volt., St., pa može i danas podnijeti.

sluz, Schleim, imenica je ženskoga roda, a ne muškoga, kako griješkom stoji u Iv.

slùžbovina, Funktionszulage, može podnijeti; isp. polovina, tugovina prema: pola, tuga, pa tako i službovina prema: služba.

služinski, Diener-, na pr. služinska soba, može podnijeti.

sljedba, Secte, načinjeno prema lat. secta (od sequor, slijedim); bolje: raskol, sekta. U St. ima riječ sljedba, ali sa značenjem: slijeđenje.

sljedbenik, Anhänger, može podnijeti; isp. družbenik, službenik, trudbenik prema: družba, služba, trudba, tako i sljedbenik prema: sljedba.

sljedovati, folgen, befolgen, iz rus. слѣдовать, nepotrebno; slijeduju potpisi (bolje: dolaze); kako će narod sljedovati toj naredbi (bolje: držati se te naredbe); ne možemo sljedovati tome primjeru (bolje: držati se toga primjera). U primjeru, što ga navodi Iv., značenje je: pripadati, a i to je rusizam. U Volt. i St. nalazi se, istina, glag. sljedovati sa značenjem: slijediti, ali ja ipak držim, da su ga književnici u novije vrijeme uzeli iz rus. jezika.

sljedstveno, folglich, iz rus. слѣдственно, na pr. vi se ne želite u taj posao miješati, sljedstveno ne ću vam o tom dalje govoriti; nepotrebno kod naše lijepe riječi: dakle.

sljedstvo: u sljedstvu toga, in Folge dessen, iz rus. вслѣдствіе (a to je ili iz njem. in Folge ili iz franc. en conséquence), sasma nepotrebno; u sljedstvu toga moramo biti oprezni; bolje: poradi toga.

sljepočica, Schlaf, t. j. slijepo oko, može podnijeti, a ne će biti rđavo ni sljepoočica. U DB. ima sljepočnice, u St. sljepočnica.

smagati, smoći, erschwingen, nemaju ni stari rječnici ni Iv., ali se govori u narodu, iz kojega je ušlo u rječnike MU., Š. i P., a ARj. ima: nasmagati; primjeri: ne smažemo riječi, da izrečemo našu žalost; otkle ću ja za to smoći toliki trošak?

smalaksati, schwach, erschöpft werden, po svoj prilici ne govori se nigdje u narodu niti se govorilo, a nije ni potrebno, jer je i sámo malaksati pf.

smatrati, betrachten u prenesenom smislu ne valja slagati s instrumentalom, na pr. on to smatra svojom dužnošću; Austrija ih smatraše svojim podanicima; bolje: smatra za svoju dužnost, smatraše za svoje podanike ili: kao svoju dužnost, kao svoje podanike.

smicalica je riječ, koju će biti skovao kakav novinar, pa je iz novina ušla i u obični govor i u književnost, a ljudi joj ne znaju pravoga značenja, jer ne osjećaju nikakve sveze sa glag. *smicati,* te je upotrebljavaju jedni mjesto: izlika, drugi mjesto: dosjetka, treći mjesto: pletka (spletka), a P. joj u svome rječniku bilježi značenje: Vortel (t. j. korist, probitak). Najbolje će dakle biti izbaciti tu riječ iz književnog jezika.

smijati se, lachen, na pr. nemojte se nad njim smijati, nije dobro (i ako je dobro: plakati nad kim), nego: smijati se kome ili čemu, smijati se kim ili čim, smijati se na koga ili na što.

smijeniti, smjenjivati, versetzen, entheben, na pr. činovnika, iz rus. смѣнить, смѣнять, ali je ne samo uzeto bez potrebe, nego i zlo, jer rus. glag. ne znači njem. versetzen, ni entheben, nego znači: izmijeniti, na pr. stražara, činovnika, slugu jednoga drugim, dakle njem. ablösen, ersetzen, wechseln.

Zato je mnogo bolje, kako se do sad pisalo i govorilo: činovnika premjestiti (iz jednoga mjesta u drugo), otpustiti (t. j. uzeti mu službu), obustaviti (na neko vrijeme).

smion, kühn; u nom. sing. m. bolje je: *smjelan,* a dalje je po pravilu: smiona, smiono, smioni i t. d.

smisao, Sinn (na pr. ta pjesma nema smisla), u tom značenju je prava naša riječ; *smisao* u značenju: Verständniss, na pr. on nema smisla za muziku, uzeto je iz rus. смыслъ.

smjel (smjela), smjelost, kühn, Kühnheit, iz rus. смѣлый, смѣлость ili iz češ. smělý, smělost'.

smjer, Richtung, iz češ. směr.

smjernica, Richtungslinie, novinarska nepotrebna riječ, kad se to može dobro reći: smjer, pravac, linija.

smjesta, auf der Stelle, sofort, nije germanizam, jer se nalazi u narodnim pjesmama; vidi u ARj. kod riječi: mjesto na str. 802 b.

smjeti, dürfen; nije dobro uzimati za dopunu glag. biti (jesam) ispred drugoga infinitiva; na pr. ako je smjeti dodati nešto; ovdje nije smjeti pušiti; to je kajk.; bolje: ako se smije, ne smije se; v. moći.

smočiti, befeuchten, nije samo kajk., jer imaju i rječnici Mik., DB., Volt. i St.

smočnica, Speisekammer, dobra je riječ.

smotka, Zigarre, najprije u Š., bez potrebe skovana riječ, kad narod tome kaže: uvijač, a može se reći i: cigara, koje je svjetska riječ.

smotra, Revue, Heerschau, t. j. pregled, pregledba vojske; u tom je značenju iz rus. смотръ, samo je promijenjen rod i deklinacija. Budući da franc. riječ revue znači takoder isto što časopis, zato su književnici to značenje dali i riječi smotra (premda rus. riječ смотръ toga značenja nema); mislim, da može podnijeti, i ako bi meni milije bilo: preglednik ili preglednica.

smrdjeti, stinken, slaže se kao i mirisati (vidi tamo).

smrtni neprijatelj, Todesfeind; narod (mislim da) govori: krvni neprijatelj.

smȑtnīk, der Sterbliche (t. j. čovjek), dobra je riječ, i ako je nemaju stari rječnici ni Iv.

smutiti, smućivati, Ärgerniss geben, t. j. sablazniti, sablažnjavati, arh., ali može i danas podnijeti; imaju Mik., DB., St.

smutnja, Ärgerniss, t. j. sablazan, arh., ali može i danas podnijeti; imaju DB. i St.

snabditi, snabđavati, versorgen, versehen, t. j. oskrbiti, oskrbljivati, iz rus. снабдить, снабжать, nije dakle dobro: *snabdjeti, snabdijevati,* jer to bi moglo biti uzeto samo iz crkvenoslav. сънабъдѣти, сънабъдѣвати, ali mi nijesmo rečeni glag. uzeli iz crkvenoslav. jezika, kako se vidi otud, što crkvenoslav. glag. znači: dobi(va)ti, (sa)čuvati. Prez. od *snabditi* nije: snabdijem, nego: snabdim (3. l. plur. snabde).

snaga, Kraft, na pr. još nam treba pet učiteljskih snaga; običnije je u tom značenju: sila (vidi tamo).

snatrilac, snatriti, Schwärmer, schwärmen, t. j. sanjar, sanjariti, najprije u Š.; bit će prov.

snažiti, kräftigen, t. j. jačiti, na pr. takvi elementi ne misle da snaže državu; ima St., pa držim, da može podnijeti i danas kao i značenje: reinigen, t. j. čistiti.

snebivati se, ausser sich kommen, t. j. vrlo se čuditi, prepadati se, imaju Mik. i St., pa mislim, da može i danas podnijeti kao i pf. *snebiti se.*

snimak, Facsimile, Abbild, iz rus. снимокъ ili iz češ. snímek.

snishodljiv, herablassend, willfährig, t. j. blag, prijazan, ugodljiv; iz rus. снисходительный; nepotrebna riječ, koja je i u samom rus. jeziku barbarizam, t. j. načinjena je prema franc. condescendant.

snuždìti se, sich betrüben, t. j. sneveseliti se, prov.

sob, Renntier, iz češ. sob (tamna postanja).

sobol, Zobel, iz rus. соболь ili iz češ. sobol.

sopka, Vulkan, iz češ. sopka.

sopstven, eigen, iz rus. собственный, nepotrebno kod naše riječi: vlastit.

spadati, u dobrom narodnom jeziku znači: herabfallen, ne valja dakle: ti spadaš među nas; ovi glagoli spadaju u 5. vrstu, nego: pripadaš, pripadaju; ne valja ni: to na me ne spada, nego: to se mene ne tiče.

spametan, verständig, arh. i prov.; bolje: pametan.

spas, Heil, na pr. u borbi je naš spas; bolje: spasenje; u narodnom jeziku *spas* znači: Heiland, t. j. spasitelj, to je značenje i u DB. i St., isto i u rus. i u češkom jeziku; prema tome je i Spasov dan, t. j. Spasiteljev dan.

spásiti (spȃsîm), erlösen, riječ, koju govori i govorio je narod naš zapadne crkve, a narod istočne crkve govori: *spasti* (spasem); oblik *spasiti* (spasim) imaju Mik., DB., Volt. i St. Dobro je jedno i drugo kao i križ pored krst, Ivan pored Jovan i dr.

spijev, Gesang, bolje nego *spjev;* v. pijev.

spis, Schrift, Akt, iz češ. spis.

spletka, Intrigue; Iv. ima samo plur. spletke, ali se ne vidi razlog, zašto se ne bi upotrebljavala ta riječ i u sing.; v. pletka.

splètkâr, spletkáriti, Ränkeschmied, Ränke machen, može podnijeti; isp. drvar i drvariti, gospodar i gospodariti, pudar i pudariti, ribar i ribariti.

spočitovati, spočitavati, vorwerfen je kajk.: štokavski je prekoriti, prekoravati; v. predbaci(va)ti.

spodoba, spodoban, Ähnlichkeit, ähnlich, kajk.; bolje: prilika, sličan, nalik.

spoj, Verbindung, na pr. kod telefona, može podnijeti.

spojiti može, kao i *spajati,* značiti ne samo njem. zusammen-

löthen, nego i: verbinden, kako se vidi iz rječnika Mik. i St.

spolan, Geschlechts-, na pr. spolni odnošaji, može podnijeti.

spolovilo, Geschlechtsorgan, t. j. spolni organ, iz slov. jezika.

spòljašnjôst, (spòljašnjosti), jamačno je takav akc.: u Iv. je krivo i na str. 449. i na str. 880 (među popravcima).

spomen, Andenken, je m., a ne f., zato nije dobro: vječna mu spomen!

spomenar, Andenkenbuch; bolje: spomenik, spomenica, jer gotovo sve riječi s nastavkom *-ar* znače kakova čovjeka (na pr. bačvar, čizmar, lugar, novinar, ribar i t. d.), vrlo rijetko kakvu stvar (kako je: nogari, oglavar).

spor, sporan, Streit, strittig, iz rus. споръ, спорный ili iz češ. spor, sporný; v. prijepor.

sporazum, sporazumak, sporazuman, sporazumjeti se, Einverständniss, einverstanden, sich einverstehen, može podnijeti.

sporedan, neben-, na pr. sporedna stvar, Nebensache, sporedno pitanje, Nebenfrage, sporedni poslovi, Nebenarbeiten, može podnijeti, i ako se ne govori u narodu, ali taj pridjev služi za osnovu imenici sporednik, t. j. Weidegenosse, upravo: Nebenhirt.

sporiti, bestreiten, na pr. Talijani ne spore slavenski karakter Dalmacije, nije dobro, nego treba: osporavaju; ni rus. glag. спорить ne znači: bestreiten, nego: streiten, t. j. prepirati se.

sposoban, sposobnost, fähig, Fähigkeit, iz rus. способный, способность ili iz češ. způsobný, způsobnost'.

spòznaja, Erkenntniss, može podnijeti.

sprat, Stock, Stockwerk, nalazi se najprije u MU.; koliko ja znam, nema toj riječi potvrde ni iz starijega jezika ni iz današnjega narodnog, nema je ni u jednom slav. jeziku ni u neslavenskom (na pr. u talijanskom, u turskom i t. d.), i tako se ne može znati, otkle je ušla u rječnik MU.; premda je teško misliti, da je izmišljena, ali meni su milije riječi: kat, boj, pod.

spraviti, spravljati, aufbewahren, na pr. haljine u orman, mislim, da se govori u znatnom dijelu naroda; između starih rječnika nalazi se samo u Volt.

sprdati se, sprdnja, spotten, Spott, t. j. rugati se, podrugivati se, prostačke su riječi, koje ne idu u književni jezik.

sprema, Bereitschaft, na pr. njegova naučna sprema, može podnijeti kao i riječ istoga značenja: *spremnost.*

spretan, geschickt, geeignet, t. j. prikladan, na pr. nijesam spretan za taj posao; dobra riječ, poznata u narodu kao i protivna: nespretan.

sputati, fesseln, t. j. sapeti, na pr. konja, bit će dobro kao i *sputiti,* i ako između rječnika ima samo P.; dobro će biti i impf. *sputavati.*

spužva, Schwamm, t. j. sunđer, najprije u MU. (stari rječnici imaju spuga i spenga); jamačno iz kojeg čakavskog narječja (D. Nemanić u svojim čakavskim studijama navodi *spûžva* među riječima, koje se govore u Istri); kako se riječ već posve uobičajila, može podnijeti.

srasti, zusammenwachsen, na pr. pravoslavlje je sraslo sa srpskim narodom; bolje: srasti se; nije dobar ni pas. partic. srašten, na pr. kosti su mu sraštene, već treba: kosti su mu se srasle.

sravniti, sravnjivati, vergleichen, iz rus. сравнить, сравнивать ili iz češ. srovnati, srovnávati; nepotrebno, kad imamo: porediti, isporediti.

sraz, sraziti se, Zusammenstoss, zusammenstossen, iz češ. sráz, sraziti se; v. suraz.

srazmjera, Proportion, Verhältniss, načinjeno iz adj. *srazmjeran* bez potrebe, kad imamo: razmjer (vidi tamo).

srazmjeran, proportioniert, verhältnissmässig, iz rus. соразмѣрный, nepotrebno, kad imamo: razmjeran (vidi tamo); uostalom bilo bi bolje: surazmjeran, vidi kod *s, sa* pod 3.

srebren, silbern, nije dobro, nema ni u jednom od rječnika ni starih ni novijih; bolje: srebrn.

sredina. 1. Može podnijeti i u osobitom značenju franc. riječi milieu, na pr. ogledajmo sredinu, u kojoj je pjesnik odrastao, kad i franc. riječ znači: sredina u pravom i u ovom osobitom smislu; ako se pisac boji dvoumice u svojih čitalaca, može za ovo osobito značenje uzimati riječ: okolina. — 2. doći ću sredinom ljeta, nije dobro, nego: u sredini, o sredini ljeta, v. početak.

središte, Mittelpunkt, iz češ. střediště; u Iv. nalazi se za to imenica: sredokraća, ali tu riječ vrlo rijetki književnici upotrebljavaju; Zore palj. 170, str. 223. kaže, da u Crnoj Gori središte zovu: sredsrijeda; v. usredsrediti. Iz imenice: središte izveden je pridjev: središnji, zentral.

srednješkolac, srednješkolski; bolje: srednjoškolac, srednjoškolski, v. niželkolac.

sredoviječan ili *sredovječan* ne valja uzimati za njem. mittelalterlich, na pr. sredoviječni (sredovječni) ljetopisci; bolje: srednjovjekovni, v. novovječan, novovjek.

srèdstvo (bit će takav akc.), Mittel, iz rus. средство.

sretati, begegnen, prez. je sretam (kako je u DB. i u St.), a ne: srećem.

srh. 1. Schauder, na pr. prolaze me srsi, iz slov. srhovi me prolaze; štokavski se to kaže: koža mi se ježi, ili: podilaze me mravi (mravci). — 2. Kante, najprije u MU., ne mogu reći, otkle je riječ *srh* u tome značenju uzeta; bolje: brid.

srozati se, sich verringern, t. j. umanjiti se, istančati, na pr. gradski će se budget poradi tolikih izdataka srozati.

srvati, bewältigen, na pr. sam me srvao; bolje: obrvao.

stabalje, Bäume, nemaju rječnici ni stariji ni noviji; bolje: drveće.

stajačica, Fixstern, t. j. nekretnica; mislim, da je tako bolje nego: stajaćica (jer ovo bi upravo značilo: svečana zvijezda!), a stajačica je kao: beračica, igračica, pjevačica, plivačica, ali ne znači žensko čeljade kao te riječi, nego stvar kao: brijačica, oračica.

stajaći, stehend, na pr. stajaća vojska; bolje: stalna, redovna.

stajalište, Standpunkt, dobro je.

stajati. 1. kosten, u tome značenju prez. je: stojim, a ne: stajem, koje je možda prov. — 2. to ne stoji, germanizam je (das steht nicht); bolje: nije tako, to nije istina; isto tako mjesto: ako to stoji, bolje je: ako je tako, ako je to istina.

stališ, Stand, na pr. činovnički stališ, kajk.; bolje: stalež.

stáložiti se, sich legen, t. j. umiriti se, na pr. strasti su mu se staložile, može podnijeti.

stanica, f. 1. Zelle (u košnici), može podnijeti, imaju DB. i St. — 2. Bahnhof, mnogo bolje nego: kolodvor.

stanka, Unterbrechung, na pr. nakon dvomjesečne stanke počeo je „Narod“ (ime novinama) opet izlaziti; bolje: prekid, pretrg.

stanovište, Standpunkt, iz češ. stanoviště; bolje: stajalište.

stanovit, gewiss, t. j. neki, na pr. stanovitim bolestima nema lijeka; pridjev stanovit sam je sobom dobar, ali mu značenje: stalan, postojan, čvrst, nepomičan, kako se vidi iz Mik., DB. St. i Iv.; književnici su mu dakle dali značenje, koje mu ne pripada; ni češ. pridjev stanovitý ne znači drugo nego ono, što je rečeno da znači naš stanovit; književnici dakle značenje: gewiss, t. j .neki, nijesu uzeli iz češ. jezika; v. izvjestan.

stanovništvo, Bevölkerung, može podnijeti.

stanje, Stand, na pr. nijesam bio u stanju ni maknuti se; to je germanizam; bolje: nijesam mogao, nijesam bio kadar, podoban. Rus. быть въ состяніи ili je iz njem. im Stande sein ili iz franc. être en état; ne treba dakle naše „biti u stanju“ opravdavati ruskim jezikom.

star, alt; ne valja: koliko si star? kad je umrla, bila je stara 25 godina; to je po njem.; bolje: koliko ti je godina? (ili: koje si dobi?) bilo joj je 25 godina. Ako je tko doista star, onda se može reći na pr. ovaj je čovjek star 80 godina.

staratelj, starateljski, starateljstvo, Fürsorger, Fürsorge, iz rus. старатель, старательскій, старательство, može podnijeti i pored naših riječi: skrbnik, skrbnički, skrb, jer glag. starati se imamo i mi u svom jeziku.

staretinar, Tandler; kako nemamo riječi staretine (t. j. stare stvari), a imamo *starež,* tako je bolja riječ *starežar,* koju ima Iv. iz Stulićeva rječnika (što je Iv. zaboravio reći), a nalazi se i u DB.

starinárstvo, Archaeologie, dobra je riječ kao i *starìnâr,* Archaeolog.

starješinica, Vorsteherin, ne će biti u običaju; bolje: starješina (na pr. ona je naša starješina) ili: starješica (ovu riječ ima Iv. iz narodne pjesme).

staroličan, altes Gesicht habend, dobra je riječ kao i *starolik;* isp. baboličan.

starosta, Vorsteher (na pr. kod sokolaša), posve nepotrebna češka riječ mjesto naše: starješina.

starovječan, starovjek, altertümlich, na pr. starovječne ili starovjeke građevine; bolje: starovjekovan; v. novovječan, novovjekovan.

stasit, hübscher Statur, na pr. stasita djevojka; riječ stasit nema toga značenja, pa treba reći: djevojka lijepa stasa.

stati do čega, daran liegen, na pr. meni je stalo do tvoga zdravlja; u Iv. ima samo: stati za što i za čim, ali može podnijeti i: stati do čega, kako se vidi iz Daničićeve sintakse str. 162., a i sam Iv. kod *stajati* ima primjer: Stefanu mnogo stajaše do milosti turskih careva.

stav je riječ, koju su u novije vrijeme novinari izmislili, pa iz novina prodire i u književnost, a nitko joj ne zna pravoga značenja, i za to se upotrebljava bez reda u vrlo različnim značenjima, kako se kome svidi. Evo ovdje nekoliko primjera te zbrke (po svoj prilici bit će još koje značenje, koje se meni izmaklo): 1. Standpunkt, t. j. stajalište: ne znamo, kakav će stav uzeti ministarstvo u tom pitanju. — 2. Zustand, Lage, t. j. stanje, položaj: naša je stranka za sad u stavu čekanja; bio sam u stavu čovjeka, koji se ničemu više ne nada; trgovinski stav naše države to ne dopušta. — 3. Stelle, Passus, t. j. mjesto: u njegovu članku nalazi se i ovaj stav: ako svi znaci ne varaju . . . . — 4. Bestimmung, t. j. odredba: vlada sprema promjenu carinskih stavova. — 5. Haltung, t. j. držanje: Napoleonov neprijateljski stav protiv crkve; Petrović u stavu velikog gospodina uđe među nas u sobu. — 6. Eigenschaft, t. j. svojstvo: pisac u stavu kritičnog istorika razlaže nam, kako . . . . — 7. Stimmung, t. j. raspoloženje: učeni pisac ovako opisuje taj umjetnički stav. — 8. Beziehung, t. j. odnošaj: Talijani ostaju u neprijateljskom stavu protiv naše države. — 9. System, Reihe, t. j. sustav, niz: ta naredba bijaše tek početak čitavoga stava neprijateljskih čina protiv slobodne štampe. Vidi ovakovu zbrku (ali manju) kod riječi: smicalica. Mislim, da najlakše može podnijeti značenje: Absatz, alinea (u štampi, kad koja rečenica dolazi u novu liniju), na pr. § 28. u trećem stavu jasno određuje, da. . . . Sva druga značenja (možda osim onoga pod 3) trebalo bi odbaciti, jer za sve to imamo boljih riječi.

staviti, stavljati, setzen, upotrebljava se često prema njem. jeziku. 1. ja ću u skupštini staviti prijedlog, da . . . .; bolje: predložit ću. — 2. svi stavljamo u vas veliku nadu; bolje: svi se od vas mnogome nadamo. — 3. vlada u tu svrhu stavlja u gibanje (u pokret) sav državni aparat; bolje: kreće, pokreće. — 4. staviti što u izgled, v. izgled. — 5. staviti kome pitanje, v. pitanje. — 6. stavih mu na srce sirotu Milicu; bolje: preporučih. — 7. on stavlja u sumnju našu iskrenost; bolje: on sumnja o našoj iskrenosti.

stavka, Stelle, Passus, na pr. u njegovoj ocjeni nalazimo ovu značajnu stavku; bolje: mjesto; v. stav pod. 3.

stavnja, Stellung (novakâ), na pr. sjutra je kod nas stavnja; morao sam ići na stavnju; bolje: sjutra je kod nas pristup; morao sam pristupiti (iz smisla se vidi, kakav se pristup misli). Riječ stavnja bila bi sama sobom dobra, kad bi joj značenje bilo aktivno, t. j. kad bi značila, da netko nekoga stavlja (isp. grdnja, pažnja, radnja, vožnja), ali njoj se daje značenje, da se netko stavlja.

stečaj, Konkurs, može podnijeti i u južnom govoru, isp. tečaj. Ali je dobro i stječaj (vidi tamo).

stečevina, Erworbenes; bolje: tečevina, jer s nastavkom *-jevina* (tečevina od: tek-jevina) nema imenica načinjenih prema trenutnim glagolima, već prema trajnima, kako je na pr. branjevina, građevina, paljevina prema: braniti, graditi, paliti.

steći, gewinnen: stekli smo uvjerenje, da . . . . po njem.; bolje: uvjerili smo se.

stega, Zucht, t. j. zapt, može podnijeti.

stepen, Stufe, Grad, iz rus. степень; naši pisci uzimaju stepen kao imenicu muškoga roda, a u rus. je ženskoga; isp. kist, nejasit.

sterati se, sich ausbreiten, t. j. prostirati se, protezati se, na pr. Zagreb se stere ispod zagrebačke gore, može podnijeti, ima St.

steznik, Mieder; narod govori: utega.

sticati, erwerben; bolje: stjecati.

stihija, Element, nepotrebna riječ (uzeta iz grč. jezika), kad imamo: počelo, elemen(a)t.

stijena, Mauer, Wand, t. j. zid, u tom je značenju kajk.: u štokavaca je stijena isto što hrid.

stijenka, innere Wand, na pr. kakvoga suda, kovčega, iz rus. стѣнка.

s tim, na pr. s tim lakše, s tim manje, v. tim.

stiska, 1. Gedränge, prov.; bolje: naloga, tišma. 2. Bedrängniss, prov.; bolje: tjeskoba, nevolja.

stiskati, zusammendrücken; bolje: stiskivati; v. pritiskati.

stizavati, erreichen, gelangen, na pr. sudu su stizavale mnoge tužbe; bolje: stizati; v. postizavati.

stjecaj, das Zusammentreffen, na pr. stjecaj nepovoljnih prilika donio je i tu nesreću, može podnijeti. Srbi pišu *sticaj* kao uticaj (vidi tamo).

stjècati (stjèčêm), erwerben, na pr. dok je on stjecao novce, ja sam kukavno životario, dobra je riječ: imaju je DB. i St. (oba s primjerom iz Gundulića).

stjecište, Zusammenkunftsort; bolje: stecište (ispor. utecište) ili: stjecalište.

stječaj, Konkurs, t. j. natječaj, može podnijeti, jer je načinjeno prema glag. stjecati se (kao natječaj prema natjecati se); vidi stečaj.

sto, Hundert; nije dobro: dvije sto, tri sto, nego: dvjesta ili dvije stotine, trista ili tri stotine; nije dobro ni: četiri sto, pet sto, šest sto . . . . devet sto, nego: četiri stotine, pet stotina, šest stotina . . . . devet stotina.

stojati, stehen, prov.; bolje: stajati; tako je isto bolje: stajah, stajao, stajavši nego: stojah, stojao, stojavši; u prez., u imperat. i u partic. prez. ne može dakako drukčije biti nego: stojim, stojiš. . . ., stoj, stojte, stojeći.

stolica, Residenz, iz rus. столица ili iz češ. stolice.

stoloravnatelj, Zechmeister; bolje: stola ravnatelj ili ravnatelj stola.

stoljeće, Jahrhundert, iz rus. столѣтіе ili iz češ. století; ima i St. (jedini od starih leksikografa), ali on je mogao uzeti iz rus. rječnika, iz kojega je uzeo vrlo mnogo drugih riječi.

stoljetan može u našem jeziku značiti samo: onaj, koji traje sto ljeta, t. j. jedno stoljeće, a ne: onaj, koji traje nekoliko stoljeća; zato nije dobro: stoljetne borbe našega naroda s Turcima, ako se misli reći, da su trajale nekoliko stotina godina, nego treba: vjekovne borbe.

stomak, Magen, nepotrebna riječ iz grč. jezika kod naše dobre i svemu narodu poznate: želudac.

stoti, hundertster, može podnijeti, i ako toj riječi nema potvrde u današnjemu narodnom jeziku, ali je imaju stariji rječnici, i to: Vr., Mik. i DB.

stotinka, Hundertstel, na pr. tri stotinke $\left(=\frac{3}{100}\right)$, može podnijeti; prema: trećina, četvrtina, petina. . . . očekivali bismo dakako: stotina, ali ta riječ ima u narodu sasvim drugo značenje, jer na pr. tri stotine je $= 300$, zato se ne može upotrebljavati za njem. Hundertstel, jer bi bila vrlo neprilična dvoumica, pa je nužna riječ stotinka, koja je izvedena od: stotina; ispor. haljka, kokoška, pećka, šipka, zvjerka, koje su riječi izvedene od riječi istoga značenja: halja, kokoš, peć, šiba, zvijer.

stovarište: mislim, da je tu riječ, koja nije loša, bolje upotrebljavati za njem. Stapelplatz, nego za: Niederlage, za koju nam služi: *skladište* (vidi tamo).

stožer. 1. sjeverni stožer, južni stožer, Nordpol, Südpol, nije loše, ali nije potrebno prevoditi svjetsku riječ: pol. — 2. stožer u vojsci: glavni stožer, Generalstab: toga nema nijedan rječnik (ni stariji ni noviji); bolje: štôp (iz njem. Stab); Rusi imaju sasvim njem. штабъ.

strahopočitanje, Ehrfurcht; bolje: strah i počitanje (poštovanje).

strahovlada, Schreckensherrschaft; bolje: strašni zulum ili: zulumćarska vlada.

stran, Seite, kajk. na pr. idi na desnu stran; bolje: strana.

strana. 1. kaži mu od moje strane, da . . . .; od vaše strane nije to lijepo bilo, može podnijeti, i ako je njem. von meiner, von Ihrer Seite; tako je i rus. na pr. съ моей стороны, franc. na pr. de mon côté, tal. de mia parte. — 2. Fremde, t. j. tuđinstvo, tuđi svijet, na pr. boravio je dvije godine na strani učeći zoologiju; kad se vratio sa strane, počeo je . . . ., možda se ovo govori gdje u narodu, isp. stranac, inostranac, t. j. der Fremde. — 3. Nije dobra sveza: stranom — stranom za njem. teils — teils, na pr. u ovoj ulici žive stranom trgovci, stranom zanatlije; bolje: koje — koje; ne

valja ni: većom stranom, na pr. ovo su većom stranom seljački vinogradi, nego treba: većinom; isto tako: ponajviše mjesto: najvećom stranom; v. dio.

stranica je upravo riječ umanjena značenja, ne valja je dakle uzimati ondje, gdje nije ništa umanjeno, na pr. pročitao sam samo prvih dvadeset stranica; bolje: strana; nije potrebno ni u geometriji uzimati: stranica, nego: strana ili krak; isp. usnica.

strast, Leidenschaft, iz rus. страсть; isto tako: strastan iz rus. страстный.

strastven, leidenschaftlich, načinili su književnici prema: božanstven, čuvstven, veličanstven, ali rđavo, jer nema imenice: strastvo, kako ima: božanstvo, čuvstvo, veličanstvo; bolje: strastan.

stratište, Richtstätte, načinjeno prema glag. stratiti, kojega danas nema u narodu, ali ga imaju rječnici Mik., DB., Volt. i St. sa značenjem: pogubiti, smaći (osuđenoga); sama riječ *stratište* nalazi se najprije u MU.; mislim, da može podnijeti, a možda će tko reći, da je bolje: gubilište, pogubište.

streljivo, Schiessmunition, može podnijeti.

strog, strogost, streng, Strenge, iz rus. строгій, строгость.

stroj, Maschine, iz češ. stroj.

strop, Zimmerdecke, Plafond, iz rus. стропъ, ili iz češ. strop.

studeni, November, gen. studenoga, a ne: studena.

stupanj, Stufe, Grad, iz rus. ступень, ili iz češ. stupeň; v. stepen.

stvar, Wirklichkeit, na pr. u stvari imaš pravo, mislim, da može podnijeti, i ako se može misliti, da je uzeto iz sveze: u glavnoj stvari, koja odgovara njem.: in der Hauptsache.

stvor, Geschöpf, t. j. stvorenje; može podnijeti; od starih leksikografa ima DB. kod riječi creatura.

stvoriti, fassen, na pr. odluku, zaključak; bolje: odlučiti, zaključiti.

su u složenicama na pr. sugrađanin, sukrivac, suradnik i t. d. vidi kod *s, sa* pod 3.

sučovjek, Mitmensch, na pr. nemoj svome sučovjeku krivicu činiti; sasma nepotrebna riječ pored: bližnji; v. suljudi.

sudar, Konflikt, Kampf; bolje: sukob, boj, okršaj.

sudariti se ne znači: udariti se, pobiti se, nego: podudariti se, t. j. složiti se.

sudba, sudbina, Schicksal, iz rus. судьба, судьбина.

sudben, Gerichts-, sama sobom dobra je riječ, ali ne valja uzimati za ono, što pripada sudu, na pr. sudbeni troškovi, činovnici; to treba reći: sudski ili sudni, jer *sudben* je izvedeno od *sudba,* dakle je pravo značenje pridjeva sudben: onaj, koji pripada sudbi ili sudbini; isp. svadben, ženidben od: svadba, ženidba. Nije dakako dobro ni: krivci će biti sudbeno progonjeni; bolje: krivce će sud goniti.

sudbonosan, schicksalsreich, riječ je dobro načinjena (isp. mironosan, smrtonosan), ali ne odgovara smislu; ona bi upravo imala da znači: onaj,

koji nosi sudbinu, ali to se ne će da kaže, nego: onaj, kojega sudbina nosi, na pr. sudbonosni događaji g. 1789.; bolje bi bilo: sudben (vidi tamo), a mislim, da bi dobro bilo također: sudbinski (od: sudbina; isp. istinski, općinski, planinski, starinski od: istina, općina, planina, starina).

sudište, Gerichtshof, dobra je riječ; ispor. danište, lovište, noćište, pasište, pojište prema: daniti, loviti, noćiti, pasti, pojiti, pa tako i sudište prema: suditi. U značenju: sudbina (Iv. po Vuku) je prov.

sudjelovati, mitwirken, može podnijeti; isp. sučeliti se, suočiti.

sudrug, Mitgenosse, načinjeno po njem.; bolje: drug.

suglasan, suglasje, übereinstimmend, Übereinstimmung, iz rus. согласный, согласie ili iz češ. souhlas, souhlasný; nije potreban glag. *suglasi(va)ti se,* übereinstimmen, iz rus. согласиться, соглашаться, na pr. mi smo se u svim pitanjima nutarnje politike suglasili; bolje: složili smo se; a i mjesto *suglasan, suglasje* može se obično uzeti: složan, sloga, a ako se već uzima adj. suglasan i adv. suglasno, ne valja slagati s dativom, na pr. prijepis treba da je suglasan originalu; suglasno našemu ugovoru ja ću to učiniti; bolje: suglasan s originalom, suglasno s našim ugovorom.

sujeta, sujetan, Eitelkeit, eitel, iz rus. (ili iz crkvenoslav.) суета, суетный; nepotrebno, kad imamo svoje riječi: taština, tašt.

sujevjeran, sujevjerje, abergläubisch, Aberglaube, iz rus. (ili iz crkvenoslav.) суевѣрный, суевѣpie; nepotrebno, kad možemo reći: praznovjeran, praznovjerje (praznovjerica).

sukladan, übereinstimmend, t. j. skladan, sročan; mislim, da može podnijeti, i ako nema potvrde ni iz starijega jezika ni iz današnjega narodnog.

súkob, takav će biti pravi akc. (ili možda sukob), a ne: sȕkob, kako je u Iv.

sukobiti se, sukobljavati se, zusammenstossen (u neprijateljskom smislu), na pr. sukobila se nova ideja sa starom, mislim, da je dobro.

sukroman, privat, iz češ. soukromný, nije potrebno, jer je u običaju svjetska riječ: privatan.

suljudi, Mitmenschen, na pr. mislio je, kako bi mogao što više koristiti svojim suljudima; sasma nepotrebna riječ pored: bližnji; v. sučovjek.

sumišljenik, Gleichgesinnter; kako nema riječi: sumisao, sumisliti, tako ne treba ni: sumišljenik; bolje: istomislenik, jednomislenik ili istomišljenik, jednomišljenik.

sumnjičav, argwöhnisch, pridjev načinjen prema glag. sumnjičiti; može podnijeti, isp. škiljav prema: škiljiti.

sumnjičiti, verdächtigen, na pr. nemojte vi mene pred svijetom sumnjičiti; imaju Š. i P.; mislim, da može podnijeti.

sȗncobrȃn, Sonnenschirm, t. j. štit (od sunca), hladnik, može podnijeti; isp. kišobran.

*

sup, Geier, u srednjoškolskoj zoologiji; ne mora se misliti, da je uzeto iz rus. супъ, ili iz češ. sup, jer tu riječ u istom značenju imaju Mik. (bilježi „súp“, što odgovara današnjemu: sûp) i St. (u DB. kod riječi avoltojo griješkom je štampano „sep“ mjesto „sup“).

supa, Suppe; bolje: juha, čorba (i Rusi govore супъ).

suparnik, Widersacher, t. j. protivnik, vidi u Iv.; — što neki uzimaju tu riječ za njem.: Nebenbuhler, t. j. takmac, bit će iz rus. соперникъ; tako i *suparnica,* Nebenbuhlerin, iz rus. соперница.

sȕprotȋvan, sȕprotȋvna: takav je akc., a ne, kako je u Iv.

suprug, supruga, Gemahl, Gemahlin, iz rus. супругъ, супруга; nijesu petrebne riječi pored naših: muž, žena, ali su se već posve odomaćile.

suradnik, Mitarbeiter, može podnijeti; ali mjesto *surađivati,* mitarbeiten mislim da je bolje: biti suradnik (jer surađivati je impf. prema: suraditi, a toga nema; isp. izrađivati, obrađivati, prerađivati prema: izraditi . . . .).

surov, surovost, roh, Roheit, iz rus. суровый, ili iz češ. surový, surovost'.

suraz, Zusammenstoss, iz češ. souraz; v. sraz.

surevnjivost, Wetteifer, načinjeno prema rus. соревнованіе bez potrebe, kad imamo: natjecanje, takmačenje; neki uzimaju i za njem. Eifersucht (izvan ljubavi, na pr. u politici, u umjetnosti), Antagonismus, a toga značenja nema rus. riječ; ne bi dakle trebalo ni mi da tako upotrebljavamo riječ surevnjivost, nego da uzimamo: borba, raspra, razdor.

survati, hinabstürzen, t. j. srušiti, oboriti, na pr. to ga je survalo u veliku nevolju, može podnijeti.

suspregnuti, susprezati, zurückhalten, bit će prov.; bolje: uspregnuti, usprezati (vidi tamo).

susret: izići kome ili čemu u susret, entgegenkommen, u prenesenom smislu, na pr. vlada ne će toj molbi izići u susret; bolje: ne će je ispuniti.

susretljiv, susretljivost, Zuvorkommenheit, nijesu dobre riječi kao ni: predusretljiv, predusretljivost; bolje: ugodljiv, ugodljivost.

sustav, System, iz češ. soustav.

sustegnuti, sustezati, zurückhalten, bit će prov.; bolje: ustegnuti, ustezati.

suština, Wesen, Wesentliches: u suštini nije to nova nauka; imenica je izvedena od adj. (upravo partic. prez.) *sušti,* kojemu je pravo značenje: onaj, koji jest; dobra je riječ (kao i suštastvo, koju ima Iv.), a akc. je: sušṫina.

sȕtrašnjica, t. j. sutrašnji dan, na pr. slabo oni misle na sutrašnjicu, može podnijeti; v. današnjica, sadašnjica.

sȕučenȋk, Mitschüler, može podnijeti.

suučesnik, suučešće, Teilnehmer, Teilnahme, iz rus. соучастникъ, соучастіе.

suurednik, Mitredacteur, može podnijeti.

suvisli, suvislost, zusammengehörig, Zusammengehörigkeit, iz češ. souvislý, souvislost'.

suvišan (suvišna), überflüssig, bit će prov.; bolje: suvišnji.

suvremeni, suvremenik, gleichzeitig, Zeitgenosse, iz rus. современный, современникъ.

suživati, verengen, jamačno je dobro kao i sužívati; isp. ponizivati pored ponižívati.

svačigovac, čovjek, koji će za svakim pristati (t. j. biti svačigov, svačij), ako ima otud koristi; dobra je riječ.

svaditi se, zanken, nije impf. glag., nego pf.; zato nije dobro na pr. oni se nešto svade; bolje: svađaju se.

svagdanji, svagdašnji, alltäglich, t. j. svakidašnji; obje riječi u tome značenju imaju DB. i St.

svak znači isto što: svatko, a ne isto što: svaki; zato je dobro na pr. svak misli, da je to lako, — ali nije dobro: svak čas, svak vojnik.

svakodnevan, alltäglich, mislim, da je načinjeno u novije vrijeme, na pr. svakodnevne vježbe; kupao se svakodnevno u hladnoj vodi; nepotrebno; bolje: svagda(š)nje vježbe, kupao se svaki dan.

svaštice, f. pl. allerlei Notizen, načinjeno u novije vrijeme; bolje (t. j. neskovano): smjesa.

svat: ti si čudan svat, ein wunderlicher Kauz, mislim, da je dobra narodna uzrečica.

sve: sve u svemu, na pr. uzevši sve u svemu to je naša narodna nesreća, iz njem. Alles in Allem genommen; bolje: uzevši jedno s drugim, vidi jedan primjer iz Vuka u Iv. kod riječi „uzeti“ pod I, 7.

svejedno, dennoch, gleichwohl, prov., na pr. sunce je živo peklo, a mi smo svejedno kopali; bolje: ipak.

svemir, svemirni, Weltall, iz rus. всеміpный i iz češ. vesmír.

svemoć, Allmacht; bolje: svemoćnost, svemogućnost; za njem. alle Macht (t. j. sva moć) mogla bi riječ svemoć podnijeti, ali alle Macht nije isto što Allmacht.

svenuti, verwelken, t. j. uvenuti, može podnijeti; ima St.

sveopći, allgemein, načinjeno je ili prema toj njem. riječi ili prema češ. všeobecný bez potrebe, jer narod to kaže: opći, općeni.

sveska, Band, može podnijeti pored: svezak; v. osnov i osnova.

sveštenik, Priester, može podnijeti (t. j. ne mora biti: svećenik), jer ta riječ nije naša onako kao: opći, općina, koje narod naš ima od pamtivijeka (v. kod opšti, opština), nego ju je uzeo iz crkvenoslav. jezika, u kojem je: свещеникъ; glasovi se *-št-* mogu onako zadržati kao u riječi *sušti,* koja je također uzeta iz crkvenoslav. jezika, pa je *-št-* ostalo bez promjene, a da je to naša riječ od iskona, glasila bi: sući; od *sušti* izvedena je imenica: suština, u kojoj također nitko ne pretvara *-št-* u *-ć-*. Ja ne kažem, da *svećenik* ne valja, nego kažem, da je i *sveštenik* dobro; v. točka.

svetište, Heiligtum, može podnijeti; ima DB. i St.

svetotajstvo, Sakrament, sasma nepotrebna kovanica (koju imaju već DB. i St.) za lat. sacramentum; zašto ne sakramenat ili sveta tajna?

sveùčilîšte, Universität, iz crkvenoslav. всеучилище; govori se i piše: *sveučilištarac,* t. j. sveučilišni đak, ali je dobro i: *sveučilištar.*

sveukupan, gänzlich; bolje: ukupan, cjelokupan.

svevlast, Allmacht, nije dobra riječ kao ni svemoć (vidi tamo).

svijećnjak, Leuchter, dobro je kao i svijetnjak; isp. voćnjak i votnjak, pećnjak i petnjak.

svijestan. 1. selbstbewusst: u tom značenju može podnijeti na pr. naši svijesni građani glasovat će po svome uvjerenju. — 2. Adv. svijesno za njem. wissentlich, na pr. oni nas svijesno opadaju, ne valja, nego treba: znajući. — 3. svijestan si biti čega je germanizam: sich einer Sache bewusst sein, na pr. naša akademija svijesna si je svoga zadatka; bolje: ima svijest o svome zadatku, svijesna je, kakav joj je zadatak, ili još bolje: zna, šta joj je zadatak.

svijet, Welt, u suženom značenju za ljude koje osobite klase, na pr. učeni, otmjeni, pravnički, trgovački i t. d. svijet, mislim, da može podnijeti, i ako je to po njem. jeziku (a u njem. je valjada po franc. monde).

svijetlo, Licht, t. j. svjetlost, može podnijeti; ima St., koji piše: „svjĕtlo“, a to je po današnjem bilježenju: svijetlo (a ne: svjetlo).

svinuti, biegen, na pr. granu, nema ni Iv. ni stari rječnici; bolje: pregnuti; tako je bolje i: kukast kljun nego: svinut; a ako je što pregnuto prema gore, bit će bolje: uzvit.

svizac, Murmeltier; između starih rječnika ima samo St., ali u njega je: svizec, gen. svizeca; otkle je St. uzeo tu riječ, ne može se reći, ali svakako je njegovo „svizec“ složena imenica, kojoj je prvi dio *(svi-)* taman, a drugi je dio: zec (Hase). Iz St. je ušla riječ „svizec“ bez promjene u rječnik MU., a Š. je riječ „svizec“ promijenio u „svizac“: otud je svizac ušao u P. i u zoologičke knjige. Riječ je, kako se vidi, vrlo sumnjiva; ja bih predložio, da se izbaci i da se mjesto nje upotrebljava: *surak* (gen. surka) iz rus. сурокъ (gen. сурка).

svjedokinja, Zeugin, na pr. saslušano je pet svjedoka i jedna svjedokinja, može podnijeti; isp. Bošnjakinja, prosjakinja, prostakinja, seljakinja prema: Bošnjak, prosjak, prostak, seljak, pa tako i: svjedokinja prema: svjedok.

svjetovati, v. savjetovati.

svjež, frisch, iz rus. свѣжiй ili iz češ. svěží; od pridjeva: svjež izvedena je imenica *svježina.*

svo, srednji rod od: sav, je prov.; bolje: sve.

svodstvo, Kuppelei; mislim, da je bolje: svođenje, podvođenje, a mogla bi podnijeti i imenica: svodba.

svoj: momak od svojih 20 godina; v. kakav.

svojatati, beanspruchen, Ansprüche auf etw. machen; ne znam, govori li se u narodu ili je nečija kovanica.

svojedobno, seinerzeit, na pr. on je svojedobno sve priznao; bolje: u svoje vrijeme (doba).

svojina, Eigentum; bolje: vlasništvo.

svojstvo, Eigenschaft, iz rus. свойство.

svojta, Verwandtschaft, t. j. rodbina, rod, govori se u Dubrovniku (Rešetar, štok. dial. 296); može se uzimati i u tome značenju, i u onome, što ga bilježi Iv. (t. j. rođak), dakle onako kao riječ: rod, koja znači i: rodbina (na pr. otišla je u rod) i: rođak (na pr. on je moj rod). Nije dobro uzimati u značenju: Anhang, t. j. pristaše, pristalice, na pr. Miletić i njegova svojta.

svota, Summe, suma, iznos, t. j. koliko je u svemu; najprije u Š., nije loša riječ, i ako mislim, da je bolja: iznos.

svratište, Gasthaus, t. j. gostionica, može podnijeti.

svrha: otputovao je u Novi Sad u svrhu ženidbe, ne valja; v. cilj.

svrhu, über, na pr. ljubio je Boga svrhu svega, arh.; bolje: nada sve; v. vrhu.

svrstati nije dobro uzimati mjesto: razvrstati, na pr. sabranu građu pisac je lijepo svrstao.

svršetak: svršetkom jeseni oženio se, nije dobro kao ni: koncem; v. konac.

svršiti. 1. mislim, da ne valja u neprelaznoj službi, na pr. školska je godina već svršila; bolje: svršila se. — 2. svršen, absolviert, na pr. prednost imaju svršeni pravnici, može podnijeti, i ako je po njem., isp. kršteni kum, vjenčani prsten kod riječi: nevjerovan.

svugdje, überall, prov.; bolje: svuda.

Š.

šaljivdžija, Spassmacher, ako se gdje govori, bit će prov.; bolje: šalidžija, šaljivac, šaljivčina.

šarolik, bunt; bojim se, da se nigdje u narodu ne govori niti se govorilo; bolje: šaren, šarovit.

šiljiti, zuspitzen, može podnijeti, i ako nema Iv. (ali ima zašiljiti).

šinja, Schiene, tako se po Hrvatskoj govori, a ima i Š.; u Iv.: šina.

širom ne valja upotrebljavati kao prijedlog s gen., na pr. naša braća širom Jugoslavije raduju se tome; bolje: širom po Jugoslaviji; v. diljem kod riječi *dilj.*

šivati, nähen, prov.; bolje: šiti.

škriljavac, škriljevac, Schiefer, ne će biti loše; u St. ima: *škrilj,* m. (pločica za pokrivanje kuća), *škriljica, škriljka* (odlomak od kakova kamena).

šljem, Helm, iz rus. шлемъ.

špilja, Höhle, prov.; bolje: spilja, spila.

štala iz njem. Stall; bolje: staja.

štedjeti, sparen: štedjeti valja s vodom, nije dobro; bolje: štedjeti valja vodu.

štetan može značiti ne samo: onaj, koji je u šteti (Schaden habend) kako je u Iv., nego i: onaj, koji čini štetu, škodljiv (schädlich), na pr. gusjenice su štetne; ovo drugo značenje imaju DB. i St.

štreber; kako se njem. riječ Streber uzima u ironičkom smislu za čovjeka, koji gramzi za blagom, za vlašću, za odlikovanjima, tako bismo i mi ironički mogli takvoga čovjeka zvati: pregalac.

štropot, štropotati, Gepolter, poltern, je kajk. (ima Bjelost.); bolje: lupa, tandrk, treska, lupati, tandrkati, trijeskati. U Iv. nema štropot, nego: tropot (s primjerom iz jedne narodne pjesme).

šuljati se, schleichen, t. j. šunjati se, može podnijeti; u ARj. ima: došuljati se, odšuljati se.

šupao, hohl, ne valja; bolje: šupalj.

šupljikav, löcherig, t. j. šupljikast, može podnijeti; ispor. dlakav, grbav, krastav, žilav prema: dlaka, grba, krasta, žila; tako i šupljikav prema: šupljika.

šurjak, šurak, šura je: ženin brat; ne valja dakle uzimati mjesto: zet (t. j. sestrin muž) ni mjesto: pašenog ili pašanac (t. j. ženine sestre muž).

švelja, Näherin, govore kajkavci i štokavci; riječ je načinjena prema: prelja, kao što je *švalja* načinjeno prema: tkalja.

Švica, švicarski, Schweiz, schweizerisch, bez potrebe je načinjeno prema tal. obliku: Svizzera, a nama ništa ne smeta govoriti i pisati (po njem. izgovoru): Švajcarska, švajcarski, kako imaju rječnici MU., Š. i P. (nijedan od njih nema Švica, švicarski).

švindl, švindler, Schwindel, Schwindler; bolje: sljepar, sljeparija.

T.

tabačar je pisac, koji nastoji, kad što piše, da iziđe što više tabaka, kako bi nagrada bila što veća; dobar neologizam.

tačan, tačka, v. točan, točka.

tȁčke, tȁčākā, Schiebkarren, jamačno je takav akc., a ne: táčke, tačákā, kako je u Iv.

taj upotrebljava se bez potrebe, na pr. nije tome tako (po njem.); dosta je: nije tako; bez potrebe je gen. *toga* u primjerima: mnogo sam toga u Beču doživio; dosta toga je napisao o narodnom gospodarstvu; u prvom primjeru mjesto: mnogo toga, može se reći: koješta, svašta.

tajanstvo, tajanstven, Geheimniss, geheimnissvoll, može podnijeti; ispor. dostojanstvo, dostojanstven prema: dostojan; tako je i tajanstvo, tajanstven prema: tajan.

tajinstven, geheimnissvoll, iz rus. таинственный.

tajnovit, geheimnissvoll, nema nijedan rječnik, a i nepotrebna je riječ pored: tajan, tajanstven, tajinstven.

takav je grdan germanizam, kad se uzima (prema njem. solcher) mjesto zamjenice: on, ona, ono, na pr. izgubio sam knjigu: tko je takovu našao, neka mi je vrati; bolje: tko ju je našao. Isp. isti.

takmičiti se, takmiti se, wetteifern; mislim, da se ni jedno ni drugo niti govori gdje u narodu niti se govorilo; prvoga glag. stari rječnici nemaju nikako, a drugoga nemaju u navedenom značenju, nego imadu (Volt. i St.) takmiti u značenju: jednačiti; bolje: natjecati se, nadmetati se.

taliti, schmelzen, prov.; bolje: topiti, rastapati, na pr. loj, olovo; tako je i mjesto *talionica,* Schmelzofen, Schmelzhütte, bolje: topionica.

tamnik (tavnik) je dobra riječ za njem. Tunel, ali samo za onakav, koji je taman; ako nije taman (jer je kratak), onda je bolje: prorov (vidi tamo).

tamo je rđavo uzimati prema njem. dahin, na pr. kad se reče: oni su taj zakon tumačili tamo, da nitko ....; riječ „tamo“ treba tu izostaviti ili mjesto nje uzeti: tako; v. onamo.

tȃt, gen. táta, jamačno je takav akc., a ne (tȃt), tȁta, kako je u Iv.

te 1. ne valja uzimati ispred imenica i pridjeva, na pr. doktor prava te filozofije; bio je mudar te pravedan; mjesto *te* valja tu uzeti *i,* ali je dobro *te* ispred glagola, na pr. dođi te vidi. — 2. Nije dobro: jedan *te* isti, na pr. oni su se držali jednih te istih pravila; tu treba *te* izostaviti, ali je dobro: jedan te jedan, na pr. on govori jedno te jedno; isto je tako dobro: ona je moja te moja. — 3. Riječca se *te* u narodnom jeziku često vrlo približava posljedičnomu *da,* na pr. zar ti je tako omrznulo živjeti, te si se vratio ovamo? To se osobito nalazi onda, kad u glavnoj rečenici nema adv. *tako,* na pr. zapita, šta je skrivio.... te ga na smrt osudiše (oba su primjera u Iv.); takav je i ovaj primjer (iz narodne pjesme): što sam vrlo braći zgriješila, te me braća pohoditi ne će? I ako bi se u ta tri primjera mjesto *te* moglo uzeti *da,* ali bi se moglo uzeti i *pa* ili *pak.* Neki se pisci varaju te misle, da se *te* može svagda uzeti mjesto posljedičnoga *da,* t. j. i onda, kad se *te* ne može zamijeniti riječcom *pa* ili *pak;* zato pišu na pr. tako su se posvadili, *te* su prekinuli pregovore; tako sam se uplašila, *te* sam se gotovo onesvijestila; to nije dobro: tu treba uzeti veznik *da.* Vidi *e.*

tecivarina, Erwerbsteuer, može podnijeti.

tečaj, Lauf, nije sama sobom loša riječ, premda se između starih rječnika nalazi samo u Volt.; dobro je dakle: tečaj rata opravdao je njegove bojazni. Ne valja instr. tečajem pred imenicom, koja znači kakvo vrijeme (ili što se u vremenu događa) te stoji u gen.; na pr. tečajem čitave zime imali smo dosta posla; tečajem prošle godine malo je učinjeno za narodnu prosvjetu; tečajem rata nestajalo je sve više žita i masti; to treba reći: čitave zime, prošle godine (bez: tečajem) ili: u prošloj godini, uz rat.

tečan, fliessend (u prenesenom značenju), na pr. napisao je nekoliko članaka tečnim stilom, nekoliko tečnih pjesmica, iz rus. течный; nezgodna riječ, jer *tečan* u dobrom narodnom jeziku znači posve drugo (na pr. tečna jestvina); bolje: lak, okretan, a često će se moći uzeti i: gibak, gladak.

tečnost, Flüssigkeit; bojim se, da se ne govori nigdje u narodu; bolje: kapljevina, tekućina.

teći, fliessen, prez. je tečem, imperat. teci; tako i složeni imaju: pritečem, priteci, utečem, uteci, zatečem, zateci; prov. je: pritek-nem, pritekni i t. d.

tegoba, Beschwerde, t. j. tužba, žalba, ne može u tome značenju podnijeti; stari rječnici nemaju riječi tegoba nikako.

tek. 1. Appetit, Geschmack, na pr. dobar tek! ta jestvina nema teka; premda je prov., može podnijeti u oba značenja; od starih rječnika ima je u prvom značenju Volt., u drugom Jambr.; da je *tek* dobra imenica, dokazuje od nje izvedeni pridjev: tečan u Iv. (na pr. tečno jelo), a i nužna je, jer nema za nju u književnom jeziku dobre zamjene. — 2. tek, Lauf, t. j. tijek, tok; sumnjam, da se govori gdje na području južnoga govora (i ako ima St.), a ako se gdje i govori, pogreška je na pr. tekom prošle godine često smo ga vidjeli među nama; v. tečaj.

tekar, erst, tek, istom, na pr. kad im je sve to javljeno, onda se tekar domisliše; mislim, da je u tome značenju prov.

teklić, Eilbote, t. j. ulak, sko-roteča, arh. U St. je teklić (pored: tekić), u DB. i u Volt. teklič. Budući da je DB. pouzdaniji od St., bit će bolje: teklič.

tekuć, laufend, mislim, da može podnijeti (i ako je po njem.): tekući broj, tekući račun, tekući poslovi, marljivo je pratio tekuću književnost.

tekućica fliessendes Wasser, na pr. u našem zavičaju ima samo jedna voda tekućica, može podnijeti.

tekućina, Flüssigkeit, t. j. kapljevina; ne mislim, da je iz češ. tekutina, nego da je načinjeno iz adj. (partic.) tekuć kao i vrućina od: vruć; može podnijeti.

temelj, Grund; pogreška je na pr. temeljem ministarske naredbe zabranjeno je doći s oružjem na skupštinu; bolje: na temelju, jer onakoga instrumentala ne poznaje narodna sintaksa. — Germanizam je na pr. njihovi se običaji iz temelja (von Grund aus) promijeniše; bolje: stubokom.

temeljiti, begründen, t. j. osnivati, na pr. naša se prava temelje na onim ugovorima; može podnijeti; između starih rječnika imaju DB. i St.

tepac, Landstreicher, t. j. skitač, skitnica, potukač, prov.

-ticati, prema pf. teći, na pr. isticati, oticati, priticati, sticati se. prov.; bolje: istjecati, otjecati..., samo pored dotjecati, utjecati ima i: doticati, uticati. Ali prema pf. taknuti dobro je i pravilno *-ticati,* na pr. isticati, naticati, poticati, zaticati.

tijek, Lauf, je sama sobom dobra riječ, ali ne valja: tijekom prošle godine često smo ga vidjeli; v. tečaj, tek.

tijelovo, Fronleichnam, t. j. brašančevo; može podnijeti; imaju Volt. (tilovo) i St. (telovo).

tijesan, eng; nije dobro: tijesno prijateljstvo, tijesno su se sprijateljili; bolje: glavno prijateljstvo, vrlo su se sprijateljili.

tik samo sobom nije prijedlog, na pr. tik njegove kuće; bolje: tik do njegove kuće.

tili, tinji čas, sofort, dobro je jedno i drugo; isto tako mislim, da je dobro ne samo: za t. čas, nego i: u t. čas.

tim. 1. Nije dobro uzimati taj oblik pred komparativom u značenju njem. desto, na pr. tim veći, tim bolje; treba uzimati oblik: to: to veći, to bolje; v. čim. — 2. Nije dobro uzimati oblik *tim* (a ni *s tim,* kako neki pišu) za njem. umso, na pr. vi to možete tim lakše učiniti, jer vam je taj posao dobro poznat; ovu naredbu svi moraju držati, i to tim više, što će oni, koji je ne drže, biti oštro kažnjeni; to se može tim manje dopustiti, jer vidimo, kamo takva djela vode; to bi bilo tim teže dokazati, što je Petrović vrlo vješt advokat. Narod bi to rekao ovako: vi to možete lako učiniti, osobito jer (kad) vam je....; naredbu moraju svi držati, osobito zato, jer....; to se ne može dopustiti, osobito jer (kad) vidimo....; to bi bilo teško dokazati, osobito zato, jer.... Vidi: prije, utoliko.

tipkati, tippen, uzeto iz njem. jezika, a morat će ostati, jer nemamo (koliko ja znam) za to zamjene.

tisak, Druck, t. j. štampa, može podnijeti, premda je u Iv. i u starim rječnicima tijesak, ali isp. pritisak, stisak, zatisak.

tiskar, Drucker, t. j. štampar, može podnijeti.

tiskara, tiskarna, tiskarnica, Druckerei, t. j. štamparija; prva i treća riječ mogu podnijeti, druga nije dobra (v. u 2. dijelu nastavke *-ara, -arna*).

tiskati, drucken, t. j. štampati, može podnijeti.

tisućinka, Tausendstel, na pr. tri tisućinke $\left(=\frac{3}{1000}\right)$, može podnijeti kao i *tisućina,* koja riječ isto znači; v. stotinka.

titrati, vibrieren, flimmern, na pr. žica titra, zlato titra na njoj; tim značenjima nema potvrde ni u starijemu ni u današnjem jeziku; bolje: trepetati, treptjeti, na pr. žica trepeće, zlato trepti.

tjedan, Woche, kajk.; bolje: nedjelja, sedmica.

tjelovježba, Gymnastik, skovano je prema češ. tělocvik; glomazna riječ; bolje: gimnastika, turnanje; v. gombanje, gombati se.

tjerati, treiben; germanizmi su: tjerati zanat, obrt; bolje: raditi; — tjerati trgovinu; bolje: voditi (vidi jedan primjer u Iv.) ili još bolje: trgovati; — tjerati politiku; bolje: činiti; — drvo tjera lišće, ogranke; bolje: pušta, izbija (vidi jedan primjer iz Daničića u Iv. kod glag. izbiti). Može podnijeti (nije po njem.): tjerati parbu, proces; vidi primjere u Iv., a ima i Mik.: tirati parbu.

tjesnogrud(an), tjesnogrudnost, engherzig, Engherzigkeit; loše su to riječi, jer nijesu dobro ni prevedene iz njem. (Herz ne znači: grudi, nego: srce); one upravo odgovaraju njemačkim riječima: engbrüstig, Engbrüstigkeit, koje se upotrebljavaju u pravom smislu (o čeljadetu, kojemu grudi nijesu dovoljno široke), pa tako bi trebalo, da i mi upotrebljavamo riječi tjesnogrud(an), tjesnogrudnost, ali mi ih uzimamo u prenesenom

smislu o čovjeku, koji nema široka pogleda na pr. u pitanjima politike, vjere, umjetnosti. Vidi uskogrud(an).

tjestenina, Mehlspeise; mislim, da bi bolje bilo: tjestenica; ispor. jestvine od tijesta (brašna): gibanica, lukarica, masnica, povitica, zeljanica; a nastavak *-ina* služi za tvorbu riječi, koje znače mesna jela, na pr. govedina, jagnjetina, svinjetina, teletina. Pridjev *tjesten*, od koga je izvedena imenica: tjestenica, može podnijeti; isp. drven, staklen, suknen od: drvo, staklo, sukno.

tkati, weben, ima u prez. tkam, tkaš . . . . tkaju ili čem, češ . . . . ču (mjesto tčem, tčeš); prez. tkem tkeš . . . . je prov.

tlak, tlakomjer, Druck, Barometer, iz češ. tlak, tlakoměr; bez tih riječi mogli bismo lako biti (osobito kad u naš tlačiti ne znači: pritiskivati, nego: gaziti) te upotrebljavati: pritisak, barometar, uzduh pritiskuje (a ne: tlači).

tloris, Grundriss; bolje: nacrt.

to. 1. ne valja uzimati iza riječi *sve*, a ispred komparativa, na pr. vidim, da si svaki dan sve to luđi; oni se nama sve to više približavaju; bolje bez riječce *to*. — 2. to — to nije dobro uzimati mjesto *i* — *i*, na pr. slavni pokojnik se odlikovao to na književnom to na političkom polju; njemački to vojnici to građani to književnici odobravahu spoljašnju politiku svoje vlade.

točka, točan, točnost, Punkt, pünktlich, Pünktlichkeit, iz rus. точка, точный. Mnogi hrvatski pisci, a srpski svi pišu: tačka, tačan, tačnost. Srbi su tako počeli pisati tek oko polovine 60-tih godina XIX. vijeka, kad su neki književnici stali dokazivati, da je u navedenim ruskim riječma *o* postalo od starijega ъ, a taj glas da u našem jeziku prelazi po zakonu u *a*; tako je na pr. ruski сонъ, доска, четвертокъ, a u nas je: san, daska, četvrtak. Rečeni su književnici dokazivali, da je rusko точка od istoga korijena, koji je u našem glag. taknuti. Što su oni književnici govorili o starom vokalu ъ, o ruskome *o* i o našem *a* i o srodstvu sa glag. taknuti, sve je to ispravno, ali to vrijedi za učenu gramatiku, kad se govori o razlikama između našega jezika i ruskoga, a ne mora vrijediti za riječi, koje smo u novije vrijeme uzeli iz ruskoga jezika. Ja sam o tome napisao nekoliko redaka u svojoj gram. i stil. na str. 683—684, a ovdje ću dodati: držimo se u tome poslu načina, kojega su se držali književni ljudi prošlih vijekova uzimajući riječi iz crkvenoslav. jezika; takove su riječi: dveri, sušti (vidi ovu riječ kod: sveštenik), sveštenik, tolkovati, žezlo; ove su riječi oni stari književnici bez promjene uzeli iz crkvenoslav. jezika, pa su ih tako predali i narodu; a da su se držali učene gramatike, morale bi navedene riječi glasiti: dvari, sući, svećenik, tukovati, žazlo; tako bi jamačno oni stari književnici govorili i pisali *točan, točka, točnost*, da su ih uzeli iz ruskoga jezika, a ne bi nikad ni pomislili, da bi po učenoj gramatici moralo u prvom slogu tih riječi biti *a*. Tko drži, da je pogreška: točka, točan, jer je tobože protivno zakonima našega jezika, on bi morao zabacivati i riječi: dveri, sušti, tolkovati, žezlo, jer

nije konsekventno ove riječi odobravati, a zabacivati: točka, točan. Dva su dakle principa za glasove ruskih riječi, koje su ušle u naš jezik: jedan je princip, da se te riječi ne mijenjaju, a drugi je, da se mijenjaju po glasovnim zakonima našega jezika; jedan je i drugi princip jednako opravdan, t. j. *tačka* i *točka* jedno od drugoga niti je bolje niti je gore. Vidi još riječ mašta.

tok, Futteral, Scheide, između starih rječnika imaju samo kajkavski (u Bjelost. „tòk“, a to je po našemu današnjem bilježenju: tȍk); bolje: korice.

tokar, Drechsler, iz rus. токарь ili iz češ. tokař.

toli mjesto *toliko* je arh. i prov., na pr. ništa mi nije toli milo.

tolkovati, auslegen, t. j. tumačiti, iz crkvenoslav. тлъковати; po učenoj gramatici bilo bi: tukovati, jer gdje crkvenoslav. i ruski jezik među dva konsonanta ima *-ol-*, tu je u našem jeziku *-u-*, na pr. волкъ: vuk i t. d.; v. točka.

topogledan, diesbezüglich, vrlo rđava riječ; bolje: dotičan (vidi tamo).

tračnica, (Eisenbahn)schiene, bez potrebe skovana riječ, kad imamo: šina, šinja.

tragati, nachspüren, t. j. ulaziti čemu u trag, na pr. koji tragaju za novotarijama; Zore palj. 170, str. 220. kaže, da se govori u Crnoj Gori (s akc. tràgati).

trajan, dauernd, na pr. trajni glagoli (verba imperfectiva), može podnijeti, premda nema ni u Iv. ni u starim rječnicima; trajan: trajati, ispor. bajan: bajati, nehajan: ne hajati.

trak, Strahl, t. j. zraka; potvrđâ tome značenju nema ni u Iv. ni u ikojem od starih rječnika. Isto vrijedi i za dem. tračak.

trakavica, Bandwurm, može podnijeti.

tražbina, Anforderung, može podnijeti.

tražiti, begehren, verlangen, ima najprije MU.; Iv. doduše nema, jer mu se izmakao primjer iz Daničićeva prijevoda Majkovljeve istorije str. 40: da bi čudno bilo tražiti od onoga da prizna kakvo zlo; može dakle podnijeti.

trebati, müssen, t. j. morati, mislim, da je prov., kad se upotrebljava kao drugi glagoli, koji imaju oba broja (sing. i plur.) i sva tri lica, na pr. ti trebaš, da sutra odeš; mi trebamo, da vam kažemo; vi ne trebate onamo ići; bolje: ti treba da odeš; treba, da vam kažemo; ne treba vam onamo ići. Ali kad *trebati* znači: nötig sein, onda se može upotrebljavati u oba broja i u sva tri lica, dakle ne samo: nama treba škola, nego i: nama trebaju škole, mi tebi trebamo i t. d.

trezven, nüchtern, iz rus. трезвенный; iz adj. trezven izvedena je imenica *trezvenost*; to su sasma nepotrebne riječi kod naših lijepih: trijezan, trijeznost.

trg, Platz, t. j. pijaca, mislim, da može podnijeti i u tome značenju, t. j. i ako se na „trgu“ ne trguje; značenje je dakle rašireno kao u mnogim drugim riječma, na pr. *pero* (ono, što je na ptici, i ono, čim se piše); *opatica* je

danas svaka redovnica, a isprva je bila samo ona, koja je glava drugim redovnicama (kao što je opat glava drugim redovnicima); *starješina* može biti i onaj, koji je još mlad; vidi i riječi hodočasnik, olovka.

trh, Last, je kajkavska riječ (uzeta iz madžarskog jezika); bolje: breme, teret; tako i mjesto *trhonoša* bolje je: bremenoša, nosilac.

trijeslo, treslovina, Gerberlohe (t. j. čin), Gerbestoff, Tannin, iz češ. tříslo, tříslovina; u Iv. nalaze se riječi trijèsla (divlja višnja), treslovina (drvo od trijesle), koje su postanjem srodne s navedenima češkima (jer se „tříslo" dobiva iz kore nekoga drveta).

trn, Dorn. 1. to mu je trn u oku, t. j. vrlo mu je mrsko, ne će biti germanizam (das ist ihm ein Dorn im Auge), jer se nalazi već u Bjelost. i u jednoga pisca oko sredine XVIII. vijeka, v. ARj. kod riječi 1 oko na str. 823a, gdje se vidi, da je dobro i: to mu je *trun* u oku. — 2. prođoše me trni (ili trnci), t. j. podiđoše me mravi ili mravci; mislim, da nije rđavo (St. ima *trn* u značenju: grč); v. srh.

trokut, Dreieck, t. j. lik, koji ima tri kuta, može podnijeti, isp. tromeđa (t. j. mjesto, gdje su tri međe), trooka (t. j. sud, koji ima tri oke).

tronuti, tronut, rühren, gerührt, iz rus. тронуть, тронутый; od participa *tronut* načinjena je imenica *tronuće,* Rührung; sve tri su riječi zališne, kad imamo svoje: dirnuti, ganuti, ganuće.

trovilo, Gift, Giftstoff, t. j. otrov, uzeto iz slov. jezika bez ikakve potrebe.

trpak, herb, t. j. opor, na pr. o voću, vinu, govore kajkavci, ali mislim, da se čuje (bar gdješto) i među štokavcima (ima Mik.).

trpeljiv, trpeljivost, geduldig, Geduld, iz rus. терпѣливый, терпѣливость, nepotrebno, kad imamo: strpljiv, strpljivost, a bez sumnje je dobro i: ustrpljiv, ustrpljivost.

trpjeti, leiden, ne valja slagati po njem., na pr. mnogo je trpio na groznici; bolje: od groznice.

truplo, Rumpf, t. j. trup, kajk.; ni trup ni truplo ne valja uzimati u značenju njem. Leiche, t. j. mrtvo tijelo, leš.

trvenje, Reibung; bolje: razdor, razmirica.

tu: tu biti, da sein, na pr. što ćemo se prepirati? činjenice su tu, one dokazuju; posljedice njihova zločinstva brzo će biti tu; to je po njem.; bolje: ima činjenicâ; posljedice će se pokazati.

tu i tamo, mislim, da je po njem. hie und da; bolje: gdješto, gdjegdje, a nije loše ni: ovdje ondje, vidi u ARj.

tubeljak, Stummel, t. j. bataljak, bàtaljica, pateljak, riječ je vrlo sumnjiva (ima je samo Š. u rječn. zn. naz.); nije dakako dobar ni pridjev *tubeljkast,* na pr. tubeljkaste noge; bolje će biti: pateljkast.

tući, schlagen, na pr. ura tuče; bolje: ura bije; v. istući.

tuđina, Fremde, t. j. tuđa zemlja, tuđinstvo, može podnijeti; isp. općina, pitomina, ravnina.

tugaljiv, betrübt, t. j. tužan, žalostan; toga značenja tugaljiv

nema u narodnom jeziku, nego znači: škakljiv.

tuj, da, prov.; bolje: tu.

tulanj, Robbe, Seehund, iz rus. тюлень; kako je ovoj rus. riječi gen. тюленя (a ne тюлня), tako bi i u nas trebalo da bude: tulenj, gen. tulenja (a ne tulnja), a kako rus. riječ ima na početku тю, a ne ту, tako bi i u nas moralo biti: ćulenj, gen. ćulenja. Kako se dakle vidi, već je *tulanj* pokvareno, a neki kvare još i dalje te pišu *tuljan,* gen. tuljana. Kome nije po volji ćulenj, neka upotrebljava grčku riječ: fóka, kako je upotrebljavaju Talijani i Poljaci, a upotrebljavali su i stari Rimljani.

tumač može značiti ne samo čovjeka, koji što tumači, njem. Dolmetsch, nego i njem. Kommentar, t. j. tumačenje; vidi u Iv. kod riječi: nedovoljan.

tumbe, aufrechtstehend, na pr. bure stoji tumbe (t. j. ne položke), dobro je kao i *tumba* u Iv.

tuzeman, hierländisch, načinjeno prema češ. pridjevu istoga značenja: tuzemský; prema tome pridjevu načinjena je i imenica: *tuzemstvo.* Obje su te riječi nepotrebne, a i nema im analogije među našim riječma, t. j. mi nemamo složenica, u kojih bi prvi dio bio kakav adv. mjesnoga značenja (kao što je *tu*); bolje: našozemski i (prema tome adj. načinjena imenica) našozemstvo, a moglo bi podnijeti i: ovozemski, ovozemstvo.

tvar, Materie, Stoff, u narodnom jeziku ta riječ znači: stvorenje kao i u ruskom i u crkvenoslav. jeziku; ne može se dakle opravdati, što je Š. značenje promijenio. Mislim, da bi najbolje bilo upotrebljavati svjetsku riječ: materija, a kad se misli materijal za haljine, može se uzimati riječ: štof (v. latak).

tvôr (tvȍra, jamačno je takav akc.), Werk, That (na pr. u uzrečici: pomagao mi je zborom i tvorom), može podnijeti; imaju DB., Volt., St.

tvoran, thätlich, na pr. tvorni napadaj, tvorno ga je napao, mislim, da može podnijeti.

tvorevina, Bildung, t. j. tvorba, može podnijeti.

tvrdina, Firmament, riječ načinjena prema lat. firmamentum, imaju je DB. i St., može podnijeti, osobito kad se kaže: nebeska tvrdina.

tvrdoća, u Iv. stoji značenje: Geiz, ali DB. i St. pišu, da *tvrdoća* i *tvrdina* znače isto, t. j. njem. Härte; u istom značenju imaju Mik., DB., St. i riječ *tvrdost,* koje nema Iv.; mislim, da tu riječ možemo uzimati i za njem. Geiz.

tvrtka, Firma (u trgovaca) bez potrebe načinjena riječ iz lat.; zašto ne bismo i mi upotrebljavali svjetsku riječ: firma?

U.

u se krivo uzima, kad se kaže: poklonih mu u znak prijateljstva; bolje: za znak; mislim, da će biti dobro: njemu u čast priređiše koncert (pored: na čast), isto tako: Gunduliću u slavu

podigoše spomenik, v. u Daničića sint. 544.

ubavijest, ubavijestiti, Verständigung, verständigen, dobre su riječi kao i: obavijest, obavijestiti.

ubijca, Mörder, u današnjem jeziku nema potvrde; ima, istina, u Iv., ali je pogreška, što se ta riječ potvrđuje primjerom, u kojemu je gen. sing. *ubijca,* a to može biti samo prema nom. *ubijac;* isp. bratoubijac u ARj.; riječi ubijac nema Iv. na svome mjestu.

ubijediti, ubjeđenje, überzeugen, Überzeugung, iz rus. убѣдить, убѣжденie, nepotrebno kod naših dobrih riječi: uvjeriti, uvjerenje.

ubitačan, nachteilig, schädlich, iz rus. убыточный, nepotrebno, kad imamo: štetan, škodljiv. Š. ima imenicu *ubitak,* Nachteil, iz rus. убытокъ, ali mi se čini, da tu riječ nitko ne upotrebljava.

ubjel, Alabaster, iz češ. úběl.

ubojica, Mörder, t. j. ubilac, Iv. nema u tome značenju, ali imaju Mik., DB., Volt. i St., može dakle podnijeti.

ubojstvo, Todschlag, t. j. ubijstvo, nema Iv., ali imaju Mik., DB., Volt. i St., pa može i danas podnijeti.

ubrati, einsammeln, na pr. jučer smo ubrali 1000 dinara za siromašne đake; podvornik će ubrati od članova pretplatu; bolje: sabrati, sakupiti; isto tako sabirati, sakupljati bolje je nego: ubirati u navedenom značenju.

ubrojan, ubrojiv, zurechnungsfähig, rđave su riječi; nešto je bolja riječ: okrivljiv, ali ni ona nije najbolja, jer može tko biti „zurechnungsfähig", a ne može biti okrivljiv (na pr. vladalac u ustavnoj državi); ja bih predložio glag. *umijeniti, umjenjivati,* za njem. zurechnen iz rus. вмѣнить, вмѣнять, i riječi prema tome načinjene: *umjenljiv, umjenljivost* za njem. zurechnungsfähig, Zurechnungsfähigkeit (rus. вмѣняемый, вмѣняемость).

ubrzati, beschleunigen, na pr. moramo ubrzati razvitak naše trgovine; sad treba napredovati ubrzanim korakom; nije dobro, jer ubrzati drugo znači (v. u Iv.); bolje: ubrziti, uskoriti.

učesnik, Teilnehmer, iz rus. участникъ ili iz češ. účastník; nije potrebno, kad imamo svoju riječ dionik.

učestan, oft geschehend, na pr. učestane kiše naudiše vinogradima; budući da je glag. učestati neprelazan, ne može po pravilu imati pas. participa, već samo izuzetno (vidi u mojoj gram. i stil. na str. 646); zato je bolje: učestale kiše. U Iv. ima primjer iz Vuka: učesni glagoli, dakle: učestan, učesna; i to može podnijeti, t. j. učestan, učesna: učestati kao upisan, upisna: upisati.

učestvovati, teilnehmen, iz rus. участвовать, nije potrebno, kad imamo: dioništvovati, v. ARj.

učešće, Teilnahme, iz rus. участie, nije potrebno, kad imamo: dioništvo, v. ARj. Nikako ne valja: i ja ću u tom poslu uzeti učešće (njem. Anteil nehmen); bolje: i ja ću biti dionik, dioništvovat ću.

učinak, Wirkung, Effekt, iz češ. účinek.

učiniti se, scheinen, slaže se kao i činiti se (vidi tamo).

učitéljstvo, jamačno je takav akc., a ne: ùčiteljstvo, kako je u Iv.; isp. prijatéljstvo.

učtiv, učtivost, höflich, Höflichkeit, iz rus. учтивый, учтивость.

udar. 1. državni udar, Staatsstreich, prevedeno iz franc. coup d'état; bolje: državni prevrat. — 2. njegove riječi padaju pod udar kaznenog zakona; zemlje su im došle pod udar agrarne reforme; bolje: pod dohvat, pod domašaj.

udarati, riechen, slaže se kao mirisati (vidi tamo).

udav, Riesenschlange, iz rus. удавъ.

udebljati se, dick werden; bolje bez riječce *se,* t. j. kao debljati, odebljati; ali *udebeliti se* ima Iv. kod riječi: prčevina.

udio (udjel), Teilnahme, na pr. mi smo u tome imali udjela; iz rus. удѣлъ, ali je značenje promijenjeno, jer ta rus. riječ znači: dio; bolje: dioništvo, v. učešće.

udo, Glied, arh. i prov.; bolje: ud.

udoban, udobnost, bequem, Bequemlichkeit, iz rus. удобный, удобность ili iz češ. údobný.

udostojati, udostojati se, würdigen, würdig sein; bolje: udostojiti, udostojiti se.

udostovjeriti, beglaubigen, t. j. ovjeroviti, iz rus. удостовѣрить.

udova, Wittwe, arh.; bolje: udovica.

udovoljiti, udovoljavati, befriedigen; tih glagola nema u narodnom jeziku, a mislim, da ih nikad nije ni bilo; nije dobro: radila je dan i noć, samo da udovolji svome zadatku; kako naše sveštenstvo ovome pozivu udovoljava; bolje: odgovoriti, odgovarati (čemu); nije dobro ni: gledao je, da udovolji svojim poglavarima; bolje: da zadovolji poglavare.

udruga, Genossenschaft, nema Iv. ni stari rječnici, ali može podnijeti; isp. glag. udružiti se.

udruženje, Genossenschaft, Verein; bolje: društvo, udruga.

udubljen, konkav, nije dobro, jer glagola *udubiti* nema kao ni *izdubiti* (vidi tamo); bolje bi bilo: uduben od: udupsti, koji glag. ima St., a još je bolje: ugnut.

udvoj, Duell, t. j. dvoboj, mejdan, ima Iv., ali samo s jednim primjerom iz Daničića; inače nema nijedan rječnik ni stariji ni noviji; bez sumnje je riječ Daničić načinio, ali bez potrebe, i ne treba je upotrebljavati.

udžbenik, Lehrbuch, po svoj prilici načinjeno prema rus. учебникъ.

ufati, hoffen, prov. (dubrovački); bolje: ufati se.

ugar, Brachfeld, nije m., nego f., treba dakle reći: ostavio polje na ugari.

ugibati se, ugnuti se, znači u štokavaca njem. sich senken, a značenje: weichen, t. j. uklanjati se, ukloniti se iz kajk. je govora.

uglaviti, überführen, na pr. uglavljen je kao lažac, nije dobro; bolje: obličiti.

ugledati se, Beispiel nehmen, nije dobro: u koga, u što, nego treba: na koga, na što.

ugnjetavati, unterdrücken, iz rus. угнетать; prema glag. ugnjetavati načinjena je imenica *ugnjetavač;* naše su riječi za to: pritješnjavati, pritješnjavač.

ugroziti, ugrožavati, bedrohen, na pr. njihova ratobornost ugrožava našu državu, iz rus. угрозить, угрожать.

ujedamput, auf einmal, dobro je kao i najedamput; u Iv. kod riječi *put* nalaze se tri primjera.

ukamatiti, ukamaćivati, verzinsen; premda nema ni Iv. i nijedan stari rječnik, ipak mislim, da je dobro. Ne smeta, što se ne govori: da(va)ti *u* kamate, nego *na* kamate; kad bi se govorilo: da(va)ti u kamate, onda bi ukamatiti bio glagol potpuno jasan onako, kao što je jasan uokviriti i drugi, koji su kod toga glag. navedeni. Ali valja znati, da ima i takovih od imenica izvedenih, a s prijedlogom *u* složenih glagola, u kojima prijedlog *u* ima samo tu službu, da glagolu dade trenutno značenje; takovi su na pr. uskakavčiti, usmrtiti, unoćati se, usutoniti se, uštapiti se, uvremeniti se; pa tako je i ukamatiti, a otud je izveden trajni glag. ukamaćivati, kao usmrćivati od usmrtiti i t. d.

uklesati, einhauen, t. j. urezati; v. klesati.

ukoliko, na pr. ukoliko je vladalac jači, utoliko je parlamenat slabiji; to nije ni ukoliko moglo promijeniti moju odluku; u prvom primjeru treba da bude: koliko — toliko, u drugome mjesto: ni ukoliko treba da bude: nikoliko. Vrlo je rđavo i bez smisla uzimati *ukoliko* mjesto: ako, na pr. ja ću ga opomenuti, ukoliko ga nije već opomenuo g. Pavlović; ukoliko mislite, da moj članak štogod vrijedi, štampajte ga u vašem listu.

ukupan, ukupno, gesammt, im Ganzen, na pr. ukupni troškovi, koliko to iznosi ukupno? mislim, da su dobre riječi; adv. *ukupno* ima St.

ukus, ukusan, Geschmack, geschmackvoll, iz rus. вкусъ, вкусный ili iz češ. vkus, vkusný.

ulediti se, zu Eis werden; na pr. zemlja će se ulediti, nema ni Iv. ni stari rječnici; bolje: olediti.

uličnjak, Gassenbube, t. j. uličar, dobra je riječ.

uliti, ulijevati, einflössen, na pr. vaš program ne može nam ulijevati povjerenja; bolje: pobuditi, pobuđivati.

uloga, Rolle, iz češ. úloha.

uloviti, erwischen, ertappen, na pr. ulovismo ga u laži (u krađi); bolje: uhvatiti; v. loviti.

uložiti, ulagati, einlegen, na pr. novce (u kakav posao), u tom je značenju dobro; prema tome je u prenesenom smislu i može podnijeti: uložiti (ulagati) brigu, trud u što, t. j. (po)brinuti se, (po)truditi se; isto tako: uložio je svu snagu u taj posao t. j. poradio je svom snagom oko toga posla. Mislim, da ne valja: uložite dobru riječ za me kod g. ministra; bolje: recite; nije dobro ni: uložiti utok; bolje: podnijeti utok.

ulješura, Pottwal, u srednjoškolskoj zoologiji i u rječniku P.

Jamačno stoji to ime u svezi s riječju „ulje", jer se od one životinje dobiva nekakva svijetla materija nalik na ulje, ali što je *-šura,* to mislim da nitko ne zna. Zašto se ne bi ona životinja, kojoj je učeno ime: Physeter macrocephalus, zvala: *puhač* (po grč. physētēr) ili *širokoglavac* (po grč. macrocephalus)?

um, na pr. sašao (sišao) je s uma, t. j. poludio je (er ist verrückt geworden), ne mora se uzimati da je iz rus. сойти съ ума, jer ima u Iv.: sići s pameti (u istom značenju).

umijeće, das Wissen, t. j. znanje, umještina; protivno: neumijeće.

umiroviti, pensionieren, načinjeno prema: mir (jer se misli: činovnika postaviti u mir) kao ovjeroviti prema: vjera.

umisao, Absicht, Vorsatz, t. j. namjera, namisao, iz rus. умыслъ, nepotrebno, a isto je tako nepotrebno i: *umišljen,* vorsätzlich, absichtlich, iz rus. умышленный, kad imamo: hotimičan, nahvaličan.

umišljati (sebi), sich einbilden, *umišljen,* eingebildet; bolje: uobražavati, uobražen (vidi tamo).

umjeća, das Wissen, die Kunst; bolje: umijeće, umještina, umještvo.

umjestan, statthaft, schicklich, passend, iz rus. умѣстный (i ova je ruska riječ načinjena po njem.); bolje: prikladan; tako i mjesto *neumjestan* bolje je: neprikladan.

umjesto, anstatt, na pr. umjesto tebe doći će on; bolje: mjesto, namjesto; u ARj. ima potvrdâ samo iz starijeg jezika.

umnažati, vermehren, t. j. umnožavati; ima DB. i St.

umobolan, umobolnica, irrsinnig, Irrenhaus, ove su riječi zgodne, kad se ne će otvoreno, izrijekom reći: lud, ludnica, nego se to kaže uvijeno.

umoka, Sauce; nalazi se imenicâ, koje po svojem postanju upravo znače kakvu radnju, a pored toga mogu značiti i kakvu stvar, na pr. ograda, postava, zabrana (t. j. zabranjena šuma) prema glag. ograditi, postaviti, zabraniti, pa tako je i umoka prema: umočiti.

umoliti, erbitten, t. j. izmoliti; nije dobro uzimati mjesto: zamoliti, na pr. umolio sam ga, da mi to prepiše.

umoljavati, bitten, na pr. umoljavamo vas, da dođete na dogovor; bolje: moliti; ne valja: umoljavate se, da . . . . (Sie werden ersucht), nego: molim (ili molimo) vas, da . . . .

umorstvo, Mord; nalazi se imenicâ na *-stvo,* koje znače radnju, na pr. dobročinstvo, zločinstvo, progonstvo, razbojstvo, ubijstvo, pa tako je i umorstvo.

umotvor, umotvorina, Kunstwerk, Kunstprodukt, iz češ. umotvor.

umovati, nachdenken, može podnijeti, premda nema Iv. ni stari rječnici.

umrtviti, tödten, arh., ima DB. (griješkom „umrtvjeti" mjesto: umrtviti) i St.; bolje: ubiti; drugo je umrtviti se, v. u Iv.

unapredan, t. j. onaj, koji je unaprijed, na pr. primam svoju plaću u mjesečnim unaprednim obrocima, može podnijeti.

unaprijediti, unapređivati, befördern (na pr. činovnika ili oficira), v. promaći.

unatoč, zuwider, kad služi kao prijedlog, slaže se s dat., a ne s gen., nije dakle dobro: unatoč njihove vike mi ćemo . . . .

unazadan, t. j. onaj, koji je unazad, na pr. primat ćete plaću u mjesečnim unazadnim obrocima; može podnijeti.

unazaditi, t. j. baciti u nazadak, na pr. to će nas unazaditi; može podnijeti.

univerzitet, v. fakultet.

univerzitetlija, Universitätsstudent, v. atentatlija.

unosan, einträglich, na pr. unosan je to posao; nije dobra riječ, jer *unositi* ne znači: nositi korist; bolje: koristan, zauharan, beričetan.

unutar je prilog, a nije prijedlog s gen.; zato ne valja: unutar granica ove države toga nema; a još je gore za naznačivanje vremena, na pr. mislili smo, da će se rat svršiti unutar godine dana; u prvom primjeru je bolje: u (među) granicama, a u drugome: prije godine dana.

unutri, drinnen, prov.; bolje: unutra.

uobličiti, formen, t. j. dati čemu oblik; bolje: uličiti; v. izobličiti.

uobrazilja, Einbildung, Fantasie, t. j. mašta, razmniva; nije dobra riječ, jer imenice s nastavkom *-ilja* znače žensko čeljade, na pr. dojilja, rodilja, vezilja i dr. (izuzetak je samo: nosilja, t. j. kokoš, koja svaki dan nosi).

uobraziti, uobražavati sebi, *uobraženje,* sich einbilden, Einbildung, iz rus. вообразить, воображать себѣ, воображение.

uobziriti, berücksichtigen; bolje: uzeti u obzir.

uočljiv, bemerkbar, t. j. onaj, koji se može uočiti; može podnijeti.

uokviriti, einrahmen, premda je načinjeno prema njem. glagolu, ali je dobra riječ, t. j.: postaviti u okvir; isp. udomiti, ujarmiti, ukipiti se, ukoričiti, uoriti, upropastiti, urasoliti, usrećiti, unesrećiti; imamo, istina, glag. oplátiti, ali kako oplata nije svaki okvir (na pr. oko slike ili ogledala), tako mislim, da ne bi dobro bilo reći: oplatiti sliku.

uopćiti, verallgemeinern, generalisieren, t. j. uzimati što uopće, može podnijeti; isp. izopćiti, pripćiti.

uostalom, übrigens, može se uzimati i onda, kad je smisao od prilike: da ne govorim dalje, na pr. to će uostalom izbori pokazati; v. ARj. kod riječi „ostali“.

upadati, upasti. 1. u. kome u riječ, in die Rede fallen, mislim, da može podnijeti, premda narod to kaže: uteći se (utjecati se) kome u riječ. — 2. upadati, upasti u oči, in die Augen fallen; bolje: udarati, udariti u oči; v. padati (pasti) pod 2.

upadica. 1. Zwischenruf (na pr. u parlamentu); bolje bi bilo: uteka (v. upadati, upasti pod 1), ali nema prilike, da bi se ta riječ primila. — 2. uzima se i za njem. Zwischenfall, franc. incident, na pr. skupština se svršila bez ikakve upadice (t. j. kao da nije ništa u nju palo), može podnijeti.

upaliti, nützen, na pr. ni onaj mu govor ne upali (t. j. nije ništa njim dokazao, nikoga nije uvjerio), mislim, da je narodno; P. ima: to mu ne upali, das gelang ihm nicht.

upeti, upinjati: upeli su sve sile, da ga upropaste, po njem. alle Kräfte anspannen; bolje: napeti (napinjati), napregnuti (naprezati) sile.

upitan (upitni), fraglich, na pr. kad upitni događaj razbi njegove namjere; bolje: onaj ili pomenuti ili rečeni.

upitati se, erfragen, na pr. ja sam se upitao za njegovo zdravlje; bolje bez riječce *se;* v. raspitati se.

upliv, Einfluss, iz češ. vplyv; ne može podnijeti u našem jeziku, jer naš glag. uplivati znači njem. hineinschwimmen, a ne einfliessen; ovo, t. j. einfliessen, znači naš glag. utjecati; zato je za Einfluss mn go bolja riječ: utjecaj (vidi tamo). Kad nije *upliv* dobra riječ, ne valjaju dakako ni: *uplivan, upl visati.*

upodobiti, upodobljavati, vergleichen, iz rus. уподобить, уподоблять; nepotrebno, kad imamo: isporediti, porediti.

uporaba, Gebrauch; mislim, da je bolje: poraba.

uporava, uporaviti, uporavljati, Anwendung, anwenden; jedan i drugi glag. ima doduše St., ali u značenju: upraviti, upravljati; mislim, da se danas nigdje ne govori ni jedan ni drugi glag., a ni imenica uporava; zato je bolje: primjena, primijeniti (vidi tamo).

upotpuniti, ergänzen; bolje: potpuniti.

upotreba, Gebrauch, t. j. poraba; mislim, da može podnijeti.

upozoriti, upozoravati, aufmerksam machen, iz češ. upozorniti.

upravan, aufrecht, na pr. čovjek ima upravan stas; nema Iv., ali imaju Mik., DB., St.; v. uspravan.

uprazniti, upražnjivati, aufheben, na pr. kakovu školu, iz rus. упразднить, упразднять; nepotrebno kod naše dobre riječi: ukinuti (ukidati). Dobro je *uprazniti se,* za njem. vakant, erledigt werden, na pr. vladičanska se stolica upraznila, iz rus. упраздниться.

upražnjavati se, sich üben, t. j. vježbati se, iz rus. упражняться; nepotrebno.

uprijeti: oni će uprijeti sve sile, da sruše sadašnju vladu; jamačno je bolje: oni će se uprijeti iz svih sila; v. upeti.

upriličiti, veranstalten, na pr. zabavu, koncert, bit će nepotrebna nečija kovanica; bolje: prirediti; imaju, istina, Volt. i St., ali u značenju: učiniti što prilično, slično, koje valjada nije danas nigdje u običaju.

uprostiti, uprošćavati, vereinfachen, t. j. pojednostaviti (-avljivati), iz rus. упростить, упрощать.

uputiti, upućivati, richten, na pr. Austrija je uputila ultimatum Srbiji; molbu su njegovu uputili višoj oblasti; bolje: upraviti.

uputno, zweckmässig, ratsam, na pr. nije uputno u to pitanje dirati; bolje: zgodno, korisno, probitačno. Nema Iv. i nijedan od starih rječnika.

uračunljiv, uračunljivost, zurechnungsfähig, Zurechnungsfähigkeit, rđave riječi; bolje: umjenljiv(ost), v. ubrojan.

ureći, ansagen, na pr. sjednicu, sastanak; bolje: uročiti.

ured, uredovati, Amt, amtieren, iz češ. úřad, úřadovati.

uredba je upravo ono, što je uređeno, njem. Einrichtung, na pr. post je stara uredba u crkvi; ali u Iv. ima nekoliko primjera, u kojima uredba znači isto što: naredba, t. j. nalog.

urođen, eingeboren, na pr. s urođenim svojim vatrenim temperamentom; bolje: prirođen, iz rus. прирожденный.

urođenik, der Eingeborene; bolje: domorodac.

usamiti, vereinsamen, t. j. osamiti, na pr. Italija gleda našu državu da usami; u Iv. samo: usamiti se, ali oblik *usamljena,* koji se navodi u primjeru, dolazi od: usamiti.

usavršiti, usavršivati, vervollkommnen, iz rus. усовершить, усовершать.

ushititi, ushićavati, ushićenje, entzücken, Entzückung, iz rus. восхитить, восхищать, восхищеніе.

uskladiti, in Einklang bringen, t. j. dovesti u sklad, u harmoniju, može podnijeti.

uskogrud(an), uskogrudnost, engherzig, Engherzigkeit; rđave, riječi kao i: tjesnogrud(an), tjesnogrudnost; mislim, da bi se moglo dobro reći: uskomislen(ost); isp. jednomislen, lakomislen; a ne bi zlo bilo ni: uskomišljen(ost), isp. zlomišljenik.

uskoro, bald, t. j. naskoro, doskora; ima St.

uskratiti, verweigern, na pr. nadam se, da mi ne ćete tu milost uskratiti; bolje: ukratiti.

uskrisiti, auferwecken, prov.; bolje: uskrsnuti (koga).

uslijed, infolge (in Folge), načinjeno je ili prema njem. riječi ili prema rus. вслѣдствіе; na pr. uslijed velike suše presahnuše mnogi izvori; bolje: poradi, zbog.

uslijediti, erfolgen, na pr. iza 8 dana uslijediše izbori; bolje: biše; uslijedit će kazan u svoje vrijeme, bolje: doći će; kad će uslijediti njihov odlazak? bolje: kad će oni otići i t. d.

uslišati (uslišam), erhören, može podnijeti pored: uslišiti (uslišim); u Mik., DB., Volt. i St. nalazi se jedno i drugo.

usloboditi se, Mut fassen, t. j. osloboditi se, ohrabriti se, može podnijeti; ima St.

uslov, uslovan, Bedingung, bedingt, iz rus. условіе, условный; nepotrebno kod naših riječi: pogodba, ugovor, uvjet.

uslovljavati, bedingen, na pr. trebalo se podvrći pravilima, što ih uslovljava poetika; bolje: postavljati za uslov, za pogodbu, za uvjet.

usluga, uslužan, Dienst, Gefälligkeit, dienstfertig, iz rus. услуга ili iz češ. úsluha, úslužný.

usnica, Lippe, je upravo: mala usna; ne treba dakle upotrebljavati mjesto: usna, isp. stranica.

uspinjača, Drahtseilbahn, može podnijeti.

uspjeh, uspješan, Erfolg, erfolgreich, iz rus. успѣхъ, успѣшный ili iz češ. úspěch. Trebalo bi pisati i govoriti u obje riječi *-ije-,* a ne *-je-;* da je tako, to dokazuje u rječniku DB. riječ pospijeh (t. j. brzina); kod riječi „affrettamento“ i „celerità“ bilježi se ta riječ (okrenuvši u današnje bilježenje): nom. pospijeh, gen. pospijeha, lok. pospijèhu. Prema tome je dakle i: uspijeh (gen. uspijeha), uspiješan, vidi još pospiješan, pospiješiti.

uspjeti uspijevati, gelingen, gedeihen, iz rus. успѣть, успѣвать, na pr. ako uspiješ u svom nastojanju; kako uspijevaju vinogradi? gdje se može uzeti naša sveza: poći za rukom, bolje je njom se poslužiti, na pr. nije mu pošlo za rukom opravdati se (mjesto: nije mu uspjelo); ministru je pošlo za rukom (mjesto: ministar je uspio), da svoje protivnike prikaže kao neprijatelje države.

uspon, Aufsteigung, Ascension; uspon prema: uspeti se (nema Iv., ali je dobra riječ i govori se, njem. hinaufsteigen) kao pripon, raspon, sapon prema: pripeti, raspeti, sapeti.

usporiti, verlangsamen, na pr. disanje mu je usporeno, može podnijeti.

uspostava, uspostaviti, Wiederherstellung, wiederherstellen, nije dobro, jer prijedlog *uz,* kad se složi s glagolima, nema značenja njem. wieder; bolje: obnoviti, opet (natrag) postaviti.

uspravan, aufrecht, jamačno je dobro; u Iv. ima samo adv. uspravo; v. upravan.

uspregnuti se, usprezati se, sich enthalten, t. j. ustegnuti se (ustezati se), uzdrža(va)ti se, na pr. od smijeha; ima DB. i St.

usredotočiti, usredotočivati, konzentrieren, iz rus. усредоточи(ва)ть.

usredsrijediti, usredsređivati, konzentrieren, izvedeno od: sredsrijeda (vidi tu riječ kod: središte).

usta, gen. je ûstâ, a ustiju je prov.

ustaliti se, stabil werden, t. j. postati stalan, na pr. ustalilo se vrijeme; ustalila se republika; nema ni Iv. i nijedan od starih rječnika, ali može podnijeti.

ustanca, t. j. mala usta, ustašca; ako se gdje govori, to je prov.

ustanoviti, ustanovljivati, festsetzen, verordnen, bestimmen, na pr. policija nije još mogla ustanoviti, tko je ubijeni mladić; iz rus. установить, установлять ili iz češ. ustanoviti. Prema navedenim glagolima načinjena je imenica *ustanova,* koju hrvatski pisci upotrebljavaju u značenju: uredba, uglava, odredba, a srpski u značenju: zavod, institut, koje značenje ne odgovara onome, što znači glag. ustanoviti.

ustav, Verfassung, Konstitution, iz rus. уставъ (ili iz češ. ústava).

ustoličiti, installieren, na pr. biskupa, načelnika. Zore palj. 115, na str. 187. predlaže: zasjesti (koga), ali ja mislim, da može podnijeti i *ustoličiti;* u St. se u tome smislu nalazi: ustoliti (riječ *sto(l)* u današnjem i u starijem jeziku ne znači samo njem. Tisch, nego i njem. Stuhl).

ustrajati, ustrajan, ustrajnost, ausdauern, ausdauernd, Ausdauer; nijedne od ovih riječi nema ni u Iv. ni u starim rječnicima, ali mislim, da su dobre.

ustroj, ustrojstvo, Organ, Einrichtung, Organisation, iz rus. устрой, устройство ili iz češ. ústroj. Od imenice ustroj načinili su književnici glag. *ustrojiti, ustrojavati,* organisieren, einrichten; ima doduše rus. устроить, устроивать i češ. ústrojiti, ali u drukčijim značenjima.

ustrpljiv, ustrpljivost, geduldig, Geduld, t. j. strpljiv, strpljivost; i ako nema u Iv. ni u starim rječnicima, može podnijeti.

ustupati, ustupiti, abtreten, überlassen, u tome je značenju iz rus. уступать, уступить.

ustupka, Konzession, Zugeständniss, iz rus. уступка; neki pisci pišu kao imenicu muškoga roda: *ustupak;* v. osnov i osnova.

ušica, Öhr, na pr. u igle, u sjekire; Iv. ima samo pl. ušice (i kad je govor o jednoj igli, o jednoj sjekiri), ali je jamačno dobro i u sing. (ušica).

uštiti, gönnen, je kajk. vuščiti (a ovo je uzeto iz njem. wünschen); bolje: željeti, od srca željeti, blagosiljati (vidi u Iv.), radovati se, veseliti se (kad koje, prema smislu), na pr. želim joj (od srca) dobra muža, radujem (veselim) joj se, što je ozdravila; a može se konstrukcija i promijeniti te na pr. njem. ich gönne ihm dieses Glück može se reći: da mu je blagoslovno; v. priuštiti.

uštrb, Nachteil, Schaden, iz rus. ущербъ ili iz češ. úštěrb.

utakmica, Wetteifer, t. j. natjecanje; riječ mi je u tome značenju sumnjiva, osobito što Zore palj. 115, str. 181. kaže, da u narodu (ne kaže, u kojem upravo kraju) utakmica znači isto što: takmac.

utanačiti, verabreden, t. j. uglaviti, ugovoriti, uzeto bez potrebe iz madžarskoga glag. tanácsolni.

uteći se, utjecati se, Zuflucht nehmen, t. j. pribjeći, nema Iv., ali imaju Mik., DB. i St., a i Iv. ima: utecište, utočište, utok za njem. Zufluchtsort, Zuflucht.

utisak, Eindruck; njem. je riječ načinjena prema franc. (i engl.) impression, a to je iz lat. impressio (od imprimere, t. j. utisnuti), od koje je i tal. impressione; tako je i rus. впечатлѣніе od впечатлѣть (t. j. utisnuti).

utjecaj, Einfluss; riječ je, istina, načinjena prema njemačkoj, ali i drugi narodi za taj pojam uzimaju riječi, koje upravo znače: tečenje u što, t. j. misli se: kad što u što teče, ono djeluje na ono, u što teče; isp. u lat. jeziku: influere (utjecati u što), otud: franc. i engl. influence, tal. influenza, prema tome je i rus. вліяніе. Budući da se pored *utjecati* (po južnom govoru), *utecati* (po istočnom) nalazi u oba govora i *uticati* (kao i u zapadnom), zato može u istočnom govoru podnijeti *uticaj* (pored: utecaj), a moglo bi podnijeti i u južnom (pored: utjecaj), v. opticaj. U ARj. nalazi se potvrdâ za: isticati, oticati (t. j. istjecati, otjecati) i izvan zapadnoga govora, a i Vuk ima doticati, pored dotjecati.

utjeloviti, einverleiben, inkorporieren, imaju Volt. i St., ali je možda ipak u novije vrijeme načinjeno iz češ. vtěliti.

utjerati, utjerivati, na pr. dug, poreze, načinjeno prema njem. eintreiben; bolje: izgnati, izgoniti, što i smislu mnogo ljepše odgovara.

utješan, utješljiv, tröstlich, na pr. utješna (utješljiva) je pojava, što . . . .

utok, Rekurs, sama sobom nije loša riječ, ali nije dobro: uložiti utok; v. kod uložiti.

utoliko. 1. na pr. neka radi, kako je počeo, utoliko bolje po nas; bolje: toliko; isp. nekoliko. — 2. Nije dobro uzimati *utoliko* pred komparativom za njem. umso, u kojem slučaju pišu također *tim* (s tim), v. kod *tim* pod 2, na pr. lijepim plodovima možemo se nadati utoliko prije (utoliko više), što su svi sposobni elementi prionuli za posao; mi ćemo za vama pristati u toliko radije, što znamo, da . . . . Možda to nije u svih pisaca po njem. umso; u nekih bi moglo biti prema franc. d'autant (plus, moins, plutôt), a kako to treba bolje reći, vidi kod *tim* pod 2.

utrnuti je prelazan glag., na pr. utrnuti svijeću (auslöschen); nije dakle dobro uzimati u neprelaznom smislu kao njem. erlöschen, na pr. naše je pravo utrnulo; bolje: prestalo je.

utrošiti, verzehren, na pr. na što su utrošili tolike novce; toga nema u starijem jeziku, a po svoj prilici ni u novijem; bolje: potrošiti.

utržak, utržiti, Handel, erhandeln, nema u starijem jeziku, a po svoj prilici ni u novijem; bolje: pazar, pazariti.

utuviti je isto što: upamtiti; nije dobro: utuviti kome što u glavu; bolje: useliti (a po svoj prilici dobro je i: uvrtjeti) kome što u glavu.

utužiti, einklagen, na pr. ja ću taj dug utužiti, po njem.; bolje: predati sudu.

utvara je njem. Gespenst, t. j. avet, a nije: Einbildung, t. j. uobraženje.

utvarati, utvoriti sebi, sich einbilden, nema potvrde u starijem jeziku, a jamačno ni u novijem narodnom; bolje: uobraziti, uobražavati sebi.

uvažiti, uvažavati, erwägen, schätzen, iz rus. уважить, уважать; nepotrebno, kad imamo: uzeti, uzimati na um, cijeniti.

uvid, Einsicht, na pr. zapisnik je izložen članovima na uvid, može podnijeti.

uvidjeti, uviđati, einsehen, načinjeno, istina, po njem., ali mislim, da nije rđavo; kad prema: gledati, motriti, paziti imamo: ugledati, umotriti, upaziti, možemo i prema: vidjeti da načinimo: uvidjeti, osobito kad razlike u značenju gotovo i nema; kad se kaže: uvidio sam, da sam pogriješio, to je isto (samo u perfektivnom smislu) što i: vidio sam, da sam pogriješio.

uviđavan, uviđavnost, einsichtig, Einsicht; pridjeva na *-avan* prema glagolima na *-ati* mislim da u starijem ni u novijem jeziku nema, dakle uviđavan prema: uviđati

nema nikakve analogije u jeziku; zato je bolje: uvidljiv, uvidljivost; ispor. zavidljiv prema: zavidjeti.

uvijek, immerhin, na pr. prema lanjskome vinu ovo je vino još uvijek vrlo dobro; u vrijeme toga općenog razvrata još je uvijek bilo po nekoliko posve moralnih ljudi; u tim primjerima riječ „uvijek" treba izostaviti, jer se i bez nje vidi, što se hoće reći. Po njem. je, kad se uvijek uzme mjesto: jednako ili sveđer, na pr. ja sam se već naspavao, a vi se još uvijek kartate; v. vazda.

uvijeno, umwunden, na pr. pripovjedač je tu aferu uvijeno rekao, može podnijeti; ispor. u Vuka: pjevač je ovako malo zamotao (t. j. nije rekao izrijekom), nar. pjes. 4, 480.

uvjerenje. 1. Überzeugung; germanizam je: on nije toga uvjerenja; isto tako: ja sam uvjerenja, da . . . .; bolje: on nije o tom uvjeren, ja sam uvjeren, da . . . . v. mišljenje, mnijenje. — 2. Bestättigung, t. j. potvrda (službeni akt, kojim se što potvrđuje), a može se reći i: svjedodžba; riječ je uvjerenje za to vrlo nezgodna, jer ona ima u dobru jeziku posve drugo značenje.

uvjetovati, bedingen, načinjeno po njem. bez potrebe, na pr. razvoj prosvjete uvjetuje državu; bolje: država je uvjet razvoju prosvjete, a narod bi po svoj prilici još prirodnije rekao: bez države ne može se razvijati prosvjeta.

uvodnik, Leitartikel, t. j. uvodni članak, v. zapisnik.

uvriježiti se, um sich greifen, einreissen, t. j. pustiti vriježe, širiti se, na pr. to se zlo kod nas još nije uvriježilo; od starih rječnika ima Volt. (sa glasom -š- mjesto -ž-, griješkom) i St.

uvrstiti, uvrščivati, einreihen, na pr. vaš bi članak trebalo uvrstiti i u druge novine; najprije u Š., koji je to načinio prema njem. glagolu (u = ein, vrsta = Reihe), ali može podnijeti; vidi, što je rečeno kod: uokviriti.

uz upotrebljavaju često pisci u slučajevima, gdje bi narod uzeo drugi koji prijedlog; na pr. svršujem ovo izvješće uz molbu (bolje: s molbom), da ga skupština primi na znanje, i uz želju (bolje: sa željom), da do godine bude još povoljnije; živjela je pristojno uz svoju malu plaćicu (bolje: od plaćice ili: o plaćici); prodaje se uz jeftinu cijenu (bolje: za jeftinu cijenu, ili još bolje: jeftino); oni su to uz neobično mlak način odobrili (bolje: na mlak način, ili: mlakim načinom); naloženo im je uz prijetnju globe, da dođu (bolje: pod prijetnjom globe ili: pod globom) i t. d.

uzajmljivati, entlehnen; bolje: uzaimati; v. pozajmljivati.

uzakoniti, uzakonjivati, zu Gesetz machen, iz rus. узаконить, узаконять.

uzaludan, isto što zaludan, mislim, da je dobra riječ, i ako je nema Iv. ni stari rječnici.

uzaman kaže Vuk, a po njemu i Iv., da znači: svagda, i tome se značenju navodi jedna potvrda iz neke narodne pjesme; ali jamačno je pravo značenje tome prilogu: zaman, uzalud, kako to kažu DB. i St. potvrđujući primjerom iz

Nalješkovića (vidi taj primjer u knjizi: Stari pisci hrvatski, knj. VIII, str. 36).

uzdržati, aushalten, na pr. dugo su mu dosađivali, a on ne mogući više uzdržati poviče; nije dobro kao ni: izdržati (vidi tamo).

uzdržavati, aushalten, na pr. selo uzdržava popa i učitelja, dobra je riječ: imaju je u tome značenju Mik., DB. i St.; v. izdržavati.

uzduh, uzdušni, Luft, iz crkvenoslav. въздухъ, dobro je kao i vazduh (u Iv.); isp. uskrs pored vaskrs (prvo je više narodni izgovor, a drugo je više popovski i kaluđerski).

uzeti, uzimati, nehmen. 1. partic. pret. uzam ili nzamši je arh.; bolje: uzev, uzevši. — 2. germanizmi su: uzeti mjesto (Platz nehmen, bolje: sjesti); uzeti riječ (Wort nehmen, bolje: početi govoriti, progovoriti); uzeti ishod, v. kod ishod; uzeti učešće u čemu, v. kod učešće. — 3. uzeti za zlo, übelnehmen, mislim, da može podnijeti (kao i primiti za zlo, v. u Iv.). — 4. Mislim, da nije rđavo ni: uzeti čaj, hladnu kupelj; to ne moraju biti germanizmi, mogu biti i galicizmi; ali u otmjenijem govoru teško bi to bilo dobro zamijeniti, a i Rusi govore i pišu: взять чай, ванну.

uzgredan, t. j. sporedan, na pr. uzgredni poslovi, dobro načinjeno od adv. uzgred kao: napredan, nazadan, suprotan od: naprijed, nazad, suprot.

uzor, uzoran, Muster, musterhaft, iz češ. vzor, vzorný; od *uzor* je izvedena imenica: *uzorak,* t. j. Muster, Formular (u kakvom poslu), može podnijeti.

uzrečica, Redensart, Phrase, t. j. ono, što se govori uz riječ; držim, da je dobra riječ, isp. u Iv. prekorečica.

uzročnik, Verursacher, sama sobom je dobra riječ za čovjeka, koji je čemu uzrok, ali nije dobro uzimati mjesto: uzrok, na pr. siromaštvo, pijanstvo, neobrazovanost glavni su uzročnici zločinstva.

uzrujati, erregen, toga glag. stari rječnici nikako nemaju, a bojim se, da se u narodu nigdje ne govori kao prelazan glag., na pr. ti su ga glasovi uzrujali; bolje: uzbuniti, uznemiriti; drugo je: *uzrujati se,* prez. uzrujim se (a ne: uzrujam se), t. j. uzbuniti se, uzavreti.

uzvitlati, aufwirbeln, t. j. uzviti, na pr. vjetar je uzvitlao prašinu; književnici pišu i u prenesenom smislu, na pr. to je uzvitlalo mnogo prašine, ali to je njem. uzrečica: das hat viel Staub aufgewirbelt; narod bi to rekao: ljudi uzavreše, uzbučaše poradi toga.

uzvratiti, uzvraćati, erwiedern, na pr. dobro si mu uzvratio; ja ću vam uzvratiti ljubav ljubavlju; ne će biti dobro ni jedno ni drugo; u prvom je primjeru bolje: odvratiti, u drugome: vratiti.

užas, užasan, Entsetzen, entsetzlich, iz rus. ужасъ, ужасный, ili iz češ. úžas, úžasný.

užitnik, Nutzniesser, nemaju stari rječnici, a jamačno se i danas ne govori nigdje u narodu; bolje: uživalac.

uživan, Nutz-, na pr. uživna voda (Nutzwasser); bolje: poraban, upotreban.

uživati, geniessen, 1. germanizam je, kad se uzima mjesto: imati za ono, što samo sobom nije užitak, na pr. on uživa dobar glas, ugled; ja uživam njegovo prijateljstvo, njihovo povjerenje; djeca su mu uživala dobar odgoj. — 2. Nije dobro: uživati u kome, u čemu, na pr. ona uživa u svojim unučadma; ja uživam u njegovoj poeziji; bolje je: njezina unučad njoj su raskošje; meni je njegova poezija raskošje.

V.

vadičep, Stöpselzieher, ima Iv. iz St., koji je to valjada sam skovao; bolje: izvojac. ARj.

-vađati, na pr. dovađati, izvađati, zavađati.... je prov.; bolje: dovoditi, izvoditi, zavoditi....

vajati, vajar, in Stein hauen, Bildhauer, iz rus. ваять, ваятель.

valjan, tüchtig; u Iv. su potvrde samo za čeljad, ali je jamačno dobro i za životinje i za stvari, kako se vidi u ARj. kod riječi: nevaljan, nevaljao; dobro je dakle: valjan konj, valjana sablja i t. d.

vani, draussen, dobra je riječ, premda je nema Vuk ni Iv.; od starih leksikografa imaju je DB. i Volt.

vanredan, ausserordentlich; budući da je *van* kao prijedlog mnogo manje u običaju nego *izvan* (vidi u Daničića sint. 139—141), zato je bolje: izvanredan.

vanski (vanjski), *vanština* (vanjština), riječi su, kojih po svoj prilici u narodu nema; bolje: izvanski (izvanjski), izvanština (izvanjština).

vapiti, wehklagen, nije dobro u prez. vapim, vapiš.... ni u partic. prez. vapeći, nego treba: vapijem, vapiješ.... vapijući.

vaplotiti, inkarnieren, iz rus. воплотить; bolje je (kako imaju stari rječnici): ùputiti (se), od: pût (vidi u Iv.).

varav, betrügerisch, mislim, da može podnijeti, ali nije potrebno, kad imamo: prevarljiv, prijevaran.

vascio, (vascijela, vascijelo), isto što vaskolik.

vasiona, vasiljena, t. j. vas (sav) svijet, ne valja u dat. i lok. vasioni, vasiljeni, nego treba: vasionoj, vasiljenoj.

vaskolik, prvi dio (vas) ostaje u deklinaciji bez promjene, dakle: vaskolika, vaskoliko, vaskolikoga; v. sav kolik.

vaspitati, vaspitavati, erziehen, iz crkvenoslav. въспитати, nepotrebno; bolje: odgojiti, odgajati.

vaspostaviti, wiederherstellen, rđava riječ *uspostaviti* (vidi tamo) pokvarena je tim, što je *uz-* promijenjeno u *vaz-*, kao da je uzeta iz crkvenoslav. jezika, a nije, jer je u tom jeziku i nema.

vatrogasac, Feuerwehrmann; bolje: požarnik.

Vatroslav, Ignatz; lat. ime Ignatius nije bilo (u ilirsko doba) nužno prevoditi u: Vatroslav (od vatra = ignis), jer u narodu ima

tome lat. imenu lijepa zamjena: Ognjan.

vazda, immer; po njem. je, kad se uzme mjesto: jednako ili: sveđer, na pr. već je sunce visoko odskočilo, a ti još vazda u krevetu; v. uvijek.

vazduh, Luft, v. uzduh.

važan, važnost, wichtig, Wichtigkeit, iz rus. важный, важность ili iz češ. vážný, váżnosť; nije dobro: polagati važnost na što, v. polagati.

-važati, na pr. dovažati, izvažati, prevažati.... je prov.; bolje: dovoziti, izvoziti, prevoziti....

važiti, gelten, na pr. to pravilo važi za sve pjesnike; bez potrebe načinjeno prema: važan, važnost; bolje: vrijediti.

večeras, heute Abends, može se upotrebljavati i za budućnost, na pr. doći će večeras; isp. jutros, ljetos, zimus.

već, als (u poređenju), na pr. bio mi je bolji već rođeni brat, prov. (slavonski); bolje: nego.

većinom, grossenteils, na pr. ono su većinom siromašni ljudi; može podnijeti, isp. u Iv. vekšinjom (što je prov.).

vele, viel, sehr, je adv. koji se u narodnom jeziku ne slaže (a nije se nikad ni slagao) s gotovim imenicama u jednu riječ, kao što su na pr. veleizdaja, veleposjednik, veletržac, veleum, velevlast; svuda je tu drugi dio gotova imenica, t. j. koja se i sama nalazi u jeziku: izdaja, posjednik, tržac (nema Iv., ali ima St.), um, vlast. U starom se jeziku nalazi, istina, riječ: velemoža ili pokraćeno: velmoža (t. j. velikaš), ali samo „moža" nije gotova riječ niti se ikad sama nalazila u jeziku. Od pridjeva složenih s adv. *vele* nalazi se u Iv. samo velesrdan (ili upravo adv. velesrdno, t. j. svesrdno, od srca rado), ali ni tu nije drugi dio složenice gotova riječ, jer pridjeva „srdan" nema. Složenice, kao što su veleizdaja, veleposjednik.... uzalud ćemo tražiti u starijem jeziku. Jamačno su te složenice načinjene što prema njem. jeziku (na pr. Grossgrundbesitzer, Grosshändler, Grossmacht), što prema češkome (na pr. velechrám, t. j. stolna crkva, velekříž, t. j. veliki krst. njem. Grosskreutz, velezrada, t. j. njem. Hochverrat). Mi treba da govorimo i pišemo: državna izdaja za njem. Hochverrat; a kad nam ni malo ne smeta govoriti i pisati: veliki župan, veliki knez, veliki petak, velika gospojina, ja ne znam, šta bi nam smetale riječi: veliki posjednik, veliki trgovac, veliki um (ili: genij), velika vlast; tako isto veliki krst (a ne velekrst) za njem. Grosskreuz. Adv. *vele* sam sobom može podnijeti pred pridjevima, ali ga treba pisati odvojeno (jer su dvije riječi, a ne jedna), na pr. vele slavan, vele uman, vele učen, kao što pišemo: vrlo slavan, veoma uman i t. d.

veleban, majestätisch, grossartig, iz češ. velebný; nepotrebno, kad imamo svoju riječ: veličanstven.

veličajan, majestätisch, nemaju ni stariji ni noviji rječnici; riječ je rđava, načinjena od imenice *veličaj,* kojoj nema nigdje ni traga (ispor. slučajan, zavičajan, značajan od: slučaj, zavičaj, značaj); bolje: veličanstven.

velikolijepan, prächtig, grossartig, iz rus. великолѣпный, nepotrebno, kad imamo: prelijep, prekrasan.

velmoža, Magnat, je arh., ima Daničić u svome rječniku (iz književnih starina srpskih) pored velemoža i St. (samo velmoža); isp. vojevoda i vojvoda. Može se i danas upotrebljavati (osobito kad je govor o magnatima starih vremena), premda imamo dobru noviju riječ: velikaš.

velo, n. Schleier, nema Iv. ni stari rječnici; bolje: veo (gen. vela), m.

veljača, Februar, može se uzimati ne samo kao m. (na pr. desetoga veljače), nego i kao f. (na pr. desete veljače, čitavu veljaču bio sam bolestan). Vidi o tome u „Nastavnom Vjesniku", knj. 5, str. 251.

Venceslav je po lat. Venceslaus i po njem. Wenzel; Česi pišu i govore Václav, a u našem jeziku to ime glasi i ne može drukčije glasiti nego: Većeslav; stoga je rđavo, kad se koji našinac piše i kad ga drugi zovu: Venceslav, a još je gore: Vjenceslav (kao da je od „vijenac", a nije, nego je od „veći").

veselost, Heiterkeit, iz rus. веселость.

veznik, Bindewort, dobra je riječ, premda je Iv. nema (nego: savez); v. zapisnik.

veža, Hausflur, iz slov. jezika.

vi, nije dobro: vi ste rekao, vi ste došla; ne sjećam se, da sam takvu konstrukciju čitao u starih pisaca, već samo: vi ste rekli, vi ste došli (bilo da se govori muškome, bilo ženskom), pa tako i narod govori; isto tako na pr.: vi ste dobri (a ne: vi ste dobar ili vi ste dobra).

vid je sama sobom dobra narodna riječ, na pr. tako mi očinjega vida!, ali neki je pisci krivo upotrebljavaju. 1. on je to izjavio u vidu novinske bilješke; bolje: u obliku. — 2. morate imati u vidu sve neprilike kod toga posla; treba imati u vidu, da država ne može sve učiniti; vlada je imala u vidu i tu opasnost; bolje: pred očima. — 3. pisac je pustio s vida važnu činjenicu; bolje: smetnuo s oka; izgubio mi se iz vida; bolje: iščeznuo mi je (izmakao mi se) iz očiju. — 4. rusizmi su (nepotrebni): imali su u vidu osvojenje Rima, rus. имѣли въ виду; bolje: namjeravali su osvojiti Rim; pod vidom prijateljstva prevario me, rus. подъ видомъ; bolje: pod izlikom.

vidan. 1. sichtbar, na pr. lijenost je njihova vidna osobina, iz rus. видный; nepotrebno; bolje: vidljiv. — 2. angesehen, na pr. imao je vidan položaj u književnosti, iz rus. видный; nepotrebno; bolje: ugledan. — 3. vidni organi, t. j. organi vida, njem. Gesichtsorgane, može podnijeti: isp. državni, kući, motični, narodni, očni, t. j. onaj, koji pripada državi (na pr. državna štamparija), kući . . . ; tako je i vidni: onaj, koji pripada vidu.

vidokrug, Gesichtskreis, po njem.; bolje: obzor.

viđevati, oft sehen, t. j. viđati, nije dobro, nego: vidijevati; isp. odolijevati, pobolijevati, razumijevati, zagorijevati prema: odoljeti, poboljeti, razumjeti, zagorjeti, pa tako i vidijevati prema: vidjeti.

vihuhalj, Bisamspitzmaus (u srednjoškolskoj zoologiji, u kojoj se ta imenica uzima kao m.), iz rus. выхухоль, f.

vijak, Schraube; bolje: burma, šaraf.

vijeno, Mitgift, Heiratsgut, iz češ. věno; nepotrebno, kad imamo: miraz, prćija, ženinstvo.

vijugati, sich schlängeln; bolje: vijugati se.

vilica, Essgabel; svi rječnici (i stariji i noviji, štokavski i kajkavski) imaju u tome značenju samo plur.: vilice (kao i vile); po Slavoniji i u Zagrebu govori se i sing. *vilica,* kad se misle jedne jedine vilice; držim, da to može podnijeti i u književnosti; v. viljuška.

Vilim, Wilhelm; ne vidi se razlog, zašto je -helm pretvoreno u -im; isto tako ne vidi se razlog, zašto neki pisci pišu: *Viljem;* bolje: Vilhelm ili Vilhelmo.

vilinski, nema Iv. (nego: vilenski), ali vilinski imaju DB., Volt. i St., može dakle podnijeti.

viljuška, Essgabel, u Iv. samo plur. viljuške, ali za jedne jedine ima St. viljuška; stariji rječnici od St. nemaju ni viljuška ni viljuške; v. vilica.

Vin, Wien; već nekoliko stotina godina savkoliki naš narod govori: Beč, vidi ARj.; ne treba dakle tako staro ime zatirati, a i onako (mislim da) nitko ne govori: Vin, već svi govore: Beč, samo pišu neki Vin, i to od najnovijega vremena.

viseći: viseći dug, schwebende Schuld, franc. dette flottante; mislim, da bi bolje bilo: lebdivi dug; isto tako: lebdiva pitanja za njem. schwebende Fragen.

visočina, Hochebene, Plateau; ta riječ sama sobom može značiti visinu uopće, dakle i onu, koja nije ravna; bolje: zaravanak, zatavanak.

visok: visoka starost, hohes Alter, na pr. dočekao je visoku starost; bolje: veliku, duboku starost.

visoko u složenicama na pr. visokoslavan, visokoučen, visokouman i t. d. je prema njem. hochberühmt . . . . i prema rus. высокославный . . . .; bolje: vele (vrlo, veoma) slavan i t. d.

visoravan (visoravni), Hochebene, Plateau; bolje: zaravanak, zatavanak; v. visočina.

više: tim više, utoliko više, v. tim, utoliko.

višeškolac, višeškolski, bolje: višoškolac, višoškolski; v. niželškolac, nižeškolski, srednješkolac, srednješkolski.

vitica, Ranke (u loze), nije dobro, nego: stržája, končić.

vitoper, uneben, t. j. izvrgnut, neravan, lihoper, može podnijeti, i ako nema Iv. (ni stari rječnici), ali ima glag. vitoperiti se.

vječito, vječno za njem. ewig (adv.) nije dobro, na pr. oni nas vječito (vječno) draže (sie reizen uns ewig); bolje: uvijek, jednako, bez prekida.

vjeđa znači isto što: obrva, Augenbraue; zato je pogreška, što neki pisci uzimaju tu riječ u značenju: kapak (Augenlied), a drugi u značenju: trepavica (Augenwimper).

vjekopis, Biographie, Lebensbeschreibung, t. j. životopis, može podnijeti, jer *vijek* može značiti život.

Vjekoslav, Aloysius; načinjeno od imena biljke, koja se zove „aloë“, i treba joj gotovo čitav *vijek,* dok procvate. Mislim, da osim Hrvata nema nijednog naroda u Evropi, koji bi držao za potrebno prevesti ono lat. ime; nije dakle ni Hrvatima trebalo Vjekoslava; prvi se Babukić tako prozvao, a onda za njim i drugi.

Vjenceslav, v. Venceslav.

vjenčati, trauen, je glag. pf., a impf. je: vjenčavati; nije dakle dobro: danas se moj brat vjenča; u mojoj gram. i stil. na str. 481. navodi se, istina, iz jedne narodne pjesme primjer, u kojem se vjenčati uzima kao impf. glag.. ali to će biti poradi stiha.

vjenčić, (Tanz)kränzchen; bolje: igranka.

vjerodajnica, Beglaubigungsschreiben; bolje bi bilo: vjerodavnica.

vjerodostojan, glaubwürdig, iz rus. достовѣрный; naši su dakle književnici premetnuli riječi, od kojih je ovaj ruski pridjev složen (možda prema njem. glaubwürdig); isp. pametodostojan.

vjeroispovijed, vjeroispovijest, Glaubensbekenntniss, Religion, iz rus. вѣроисповѣданie; nepotrebno, kad se može reći: vjera, zakon.

vjerojatan, vjerojatnost, wahrscheinlich, Wahrscheinlichkeit, iz rus. вѣроятный, вѣроятность (otud je i češ. věrojatný); ne valja: vjerovatan, kako mnogi pišu misleći, da je tako pravo, a ne misle, da mi prema glagolima na *-ovati* (kako je vjerovati) nemamo nijednoga pridjeva na *-ovatan.* Uostalom tko hoće prema pravilima našega jezika (v. točka) promijeniti rus. вѣроятный, a on neka piše: vjerojetan, jer je rus. -я- postalo od negdašnjega nosnog vokala, od kojega je u našem jeziku nastalo *-je-* (ispor. rus. языкъ, a u nas: jezik, oboje od negdašnjega język).

vjeronauk, Religionslehre; ta riječ upravo znači: nauk vjere, isp. glavobolja (t. j. bolest glave), listopad (t. j. padanje lišća), žitorod (t. j. rod žita), dobra je dakle.

vjeroučitelj, Religionslehrer, t. j. učitelj vjere, može podnijeti kao i vjeronauk.

vjerovatan, v. vjerojatan.

vjerovnik je prevedeno iz njem. Gläubiger ili iz lat. creditor; narod to kaže: rukodavac, rukodavnik.

vjerozakon, Religion, bez potrebe složena riječ, kad imamo: vjera (ili kad smisao dopušta), zakon.

vjesnica, Melderin, dobra je riječ prema: vjesnik; ispor. glasnica prema: glasnik.

vladati, herrschen; po njem. je: u crkvi je vladala nesnosna vrućina (bolje: bila je); među nama vlada lijepa sloga (bolje: je); u školi treba da vlada tišina (bolje: da bude); kod njih još vlada taj nesretni običaj (bolje: drži se).

vladavina, Regierungsform, na pr. despotska, republikanska vladavina; dobra je riječ (ispor. grušavina, mješavina), ali je ne treba upotrebljavati za njem. Regierung, jer za to imamo: vlada, vladanje.

vladin, Regierungs-, na pr. vladine naredbe, vladini ljudi, može podnijeti, jer posvojni pridjevi s nastavkom *-in,* i ako se tvore od imenica ženskoga roda, koje znače što živo (na pr. gospođin, materin, nevjestin, sestrin, kravin, sovin), ali *vlada* se shvaća kao skup ljudi, koji vladaju, dakle kao nešto živo.

vladinovac, Regierungsanhänger, može podnijeti; isp. u Iv.: ćurtinovac.

vladni, Regierungs-, na pr. vladni savjetnik, t. j. savjetnik, koji pripada vladi; isp. državni (t. j. koji pripada državi), narodni (t. j. koji pripada narodu), zadružni (t. j. koji pripada zadruzi).

vlak, Zug (željeznički), prijevod je njem. riječi; bolje: voz, jer se u željeznici vozimo, a ne vučemo se (riječi: vlak, vlačiti, vući od istoga su korijena).

vlas, Haar, m., tako je u Mik., DB., Bjelost. i u Volt.; u St. i u Iv. je m. i f. (u Vr. i u Jambr. ne razabira se rod); u Dubrovniku je danas također m. i f. (ali je f. običnije, Rešetar, štok. dial. 307). Mislim, da književnici mogu upotrebljavati u oba roda.

vlastelinka, f. prema: vlastelin, nije dobro, nego treba: vlasteoka (postalo od: vlastelka); isp. Arapka, Bugarka, građanka, kršćanka, pučanka, prema: Arapin, Bugarin...., a ne Arapinka, Bugarinka....

vlastelinski, adj. prema: vlastelin, nije dobro, nego treba: vlasteoski (postalo od: vlastelski); isp. arapski, bugarski, građanski, kršćanski, pučanski, prema: Arapin, Bugarin...., a ne: arapinski....

vlastelinstvo, imenica izvedena od: vlastelin; nije dobro, nego: vlasteostvo (postalo od: vlastelstvo); isp. građanstvo, kršćanstvo, pučanstvo, prema: građanin, kršćanin, pučanin, a ne: građaninstvo....

vlastit, eigen, često se upotrebljava prema njem. jeziku bez potrebe, na pr. otjerao je svoga vlastitoga brata; koliko mu dopuštahu vlastite sile; platio je to djelo vlastitim životom; svuda tu treba riječ vlastit izostaviti. Često se uzima krivo mjesto posvojne zamjenice, na pr. što su vidjeli na vlastite oči (bolje: na svoje); da ti kažem nešto iz vlastitoga iskustva (bolje: iz svoga).

vlastitost, Eigenschaft, načinjeno po njem. (vlastit = eigen); bolje: svojstvo.

vlastodavac, Bevollmächtiger, može podnijeti.

vlastodržac, Machthaber; bolje: mogućnik, vlastelj.

vlat, Halm, imenica je muškoga roda (tako je u Iv. i u St.), a ne ženskoga.

vòdič (takav je jamačno akc.), Anführer, ima Volt.; dobra je riječ.

voditi, führen. 1. može podnijeti: voditi rat (u Iv. ima jedan

primjer), borbu, račune („da im vodi domaće račune“, primjer iz Vuka u Iv.; drugo je: voditi račun o čemu, v. kod račun). — 2. voditi parnicu, Prozess führen; bolje: tjerati. — 3. on vodi glavnu riječ među njima, er führt das grosse Wort; bolje: imati.

vodopad, Wasserfall; i ako može podnijeti, ali je bolje: slap.

vodòzemac, Amphibie; za tvorbu i za akc. isp. gornjòzemac, donjòzemac.

vodstvo, Führung, na pr. vodstvo naše stranke o tom će odlučiti; ta bi imenica imala upravo da znači radnju (v. kod umorstvo), ali ima primjera, da se imenice, koje upravo znače radnju, prenose na ljude, koji onu radnju rade, na pr. družba (Kameradschaft, die Gefährten), služba (Dienst, Dienerschaft), pratnja (Begleitung, die Begleiter), pa tako i *vodstvo* može značiti ne samo: vođenje, nego i ljude, koji što vode.

vođstvo, Führung, t. j. skup vođa, isto što vodstvo.

vojarna, Kaserne, t. j. kasarna; rđava riječ, kojoj je nastavak *-arna* uzet iz tuđe riječi istoga značenja: kasarna, a narodnih riječi s tim nastavkom nema, nego s nastavkom *-arnica,* na pr. knjižarnica, lončarnica, medarnica, mesarnica, pekarnica, prevarnica, puškarnica; sve su to imenice ili izvedene od imenica na *-ar* (na pr. knjižar, lončar, medar, mesar, pekar) ili načinjene prema glagolima na *-ariti* (na pr. prevariti) ili na *-arati* (na pr. puškarati). Zato nije dobra ni riječ *vojarnica* za kasarnu, jer niti imamo imenicu „vojar“ niti glag. „vojariti“ ili „vojarati“.

voluharica, Ratte: vodena v., Wasserratte, poljska v., Feldmaus (u srednjoškolskoj zoologiji); iz slov. jezika.

voljeti, lieben, gern haben, t. j. ljubiti, milovati, na pr. Stanko je volio Milicu, prov.; u većem dijelu naroda voljeti ima komparativno značenje, kako ima Iv. i Mik., DB. i St., na pr. volio je Milicu nego Ljubicu, t. j. više je ljubio M. nego Lj.

voljko, gern, t. j. rado, na pr. voljko su i tu muku podnijeli; te riječi nema ni Iv. ni stari rječnici; v. nevoljko.

vonjati, riechen, slaže se kao mirisati, smrdjeti (vidi tamo).

vozikati, hin und her fahren, prov.; bolje: vozakati.

vrata, Thür, u gen. je vrátā, a ne: vratiju.

vrebac, Sperling, prov.; bolje: vrabac.

vrebati, lauern; nije dobro: vrebati na koga ili na što, jer je germanizam; bolje: vrebati koga ili što.

vreti, sieden, ima prez. vrim, vriš, vri, vrimo, vrite, vru (nije dobro: vrijem, vriješ....), imperat. vri, vrimo, vrite (ne: vrij, vrijmo, vrijte), aor. vreh, vre...., imperf. vrah, vraše .... (ne: vrijah, vrijaše), partic. prez. vrući (ne: vrijući), partic. pret. vreo, vrela. Tako i provreti, uzavreti i t. d.

vrhu, über, na pr. namira vrhu 500 dinara, arh.; bolje: na 500 din.

vrhunac, Gipfel, bit će upravo kajk.; od starih leksikografa imaju samo Bjelost., Jambr. i Volt.; štokavski je: vrh.

vrijeme, Zeit. 1. Mislim, da nije dobro: vremenom, na pr. to će vremenom proći (i ako u Iv. ima jedan takav primjer iz Daničića); bolje: s vremenom. — 2. od vremena do vremena, von Zeit zu Zeit, na pr. od vremena do vremena čuo se lavež pasa, mislim, da može podnijeti, t. j. da nije germanizam (isp. od godine do godine); svakako je bolje nego: s vremena na vrijeme.

vrijenje, Gährung; bolje: vrenje.

vrpca, te riječi nema Iv. nikako, a od starih rječnika nalazi se samo u Mik. i u St., i to u značenju: uzica; govori li se danas gdje u narodu i s kojim značenjem, ne mogu reći, ali značenje: trak, pantljika, u kojem neki pisci upotrebljavaju riječ vrpca, nekako mi je sumnjivo; v. vrvca.

vrst, Art, Gattung, je kajk.; bolje: vrsta, dakle: građa ove vrste, a ne: ove vrsti.

vrtljar, Gärtner, je kajk.; bolje: vrtar, vrtlar.

vrvanj, Pottwal, uzeo Š. iz češ. vorvaň, a ta je riječ ušla u češ. jezik iz rus. ворвань, f. Thran, Fischthran (dakle s promjenom značenja); v. ulješura.

vrvca, Band, Binde, t. j. trak, pantljika; govori li se gdje u narodu s tim značenjem, ne mogu reći; od starih rječnika nema te riječi nijedan, a u Iv. je značenje: uzica; v. vrpca.

vući: vući lozu od koga, nema ni Iv. ni stari rječnici; ta bi uzrečica mogla podnijeti samo u značenju: izvoditi lozu od koga, njem. seine Abstammung herleiten, a ne u značenju: biti čije loze, njem. abstammen, kako neki pisci pišu.

Z.

za. 1. Po njem. je: *za* s inf., na pr. jabuka dobra za jesti; knjiga lijepa za čitati; ova je livada za prodati; mnogo se trudio za dokazati im; bolje: za jelo, za čitanje, na prodaju (prodaje se); trudio se, da im dokaže. — 2. Nije dobro uz neke imenice uzimati prijedlog *za* (s akuz.) mjesto gen.; na pr. nadzornik za srednje škole, ministar za prosvjetu, zadaćnica za Pavla Petrovića; bolje: nadzornik srednjih škola.... — 3. Dobro je: potpisao je za ministra (t. j. mjesto ministra); v. u Daničića sint. 420.

zabìlješka, jamačno je takav akc., a ne zàbiljêška, kako je u Iv., uostalom nepotrebna riječ pored: bilješka.

zaborav, Vergessenheit, nije imenica ženskoga roda, već muškoga; nije dakle dobro: učinio je to u zaboravi, nego treba: u zaboravu.

zaboraviti, zaboravljati, vergessen, nije dobro: na koga, na što, već treba: koga ili što, za koga ili za što; v. u Iv.

zabrinuti, zabrinjivati, in Sorge versetzen; prvi je glagol posve dobar, drugi je neobično načinjen, jer su vrlo rijetki primjeri, kao što je zabrinjivati prema zabrinuti (takovi su: spomenjivati: spomenuti i zgranjivati se: zgranuti se); zato je mjesto: zabrinjuje me njegova bolest bolje: zadaje mi brigu. Ni *zabrinjavati* (na pr. to me zabri-

njava) nije dobro, jer tako načinjenih glagola prema glagolima na *-nuti* (čini se da) uopće nema.

začastan, na pr. začasni član, kanonik i dr.; bolje: počastan, jer se govori: počast, počastiti, a začast, začastiti nema.

začepiti, verstopfen, je dobra riječ, kad je govor o buretu ili o boci; ali rđavo je: začepiti uši (kad ne će tko da što čuje); bolje: zatisnuti.

začimati, začimam, začimljem, anfangen, je prov.; bolje: začinjati, začinjem; v. počimati.

začlaniti, t. j. upisati koga za člana, *začlaniti se*, t. j. upisati se za člana, može podnijeti; ispor. zacariti (t. j. učiniti koga carem), zacariti se (t. j. postati carem), tako je i zaigumaniti (se), zapopiti (se), zavladičiti (se), zavojvoditi.

začudan, wunderbar, na pr. to mi je začudno; njihova začudna tvrdoglavost; nepotrebna kovanica kod lijepih narodnih riječi: čudan, čudesan, čudnovat.

začuditi, bez riječce *se* isto je takva pogreška kao i čuditi (vidi tamo), na pr. to me je začudilo; bolje: tome sam se začudio.

zàdaća (jamačno je takav akc., isp. nèdaća; rđavo je: zadáća, kako neki u Hrvatskoj govore), Aufgabe iz rus. задача.

zadnji, der hintere; Iv. kaže, da nije isto što posljednji, nego da je riječ protivna značenjem riječi: prednji, dakle da je isto što: stražnji; ali Daničić u ARj. piše: zadnji slog, t. j. posljednji, na pr. kod riječi: aposto, Arnautin, banica, biskup, brlog i t. d.; a i sam Iv. kod riječi: oći piše: zadnja dva primjera, t. j. posljednja. Mislim dakle, da nije zlo uzimati riječ zadnji u značenju: posljednji (letzter).

zadobiti, v. dobiti.

zadojiti, zadojen mržnjom, hasserfüllt, zadojeni su žarkim rodoljubljem, mit glühender Vaterlandsliebe erfüllt; ako se gdje u narodu govori, bit će prov., pa mislim, da je bolje: prožet, opojen mržnjom, rodoljubljem.

zadovoljiti, zadovoljavati, befriedigen, ne slaže se s dat., nego s akuz., dakle: u svemu je oca zadovoljio (a ne: ocu); ako se ima složiti s čim apstraktnim, onda će mjesto: zadovoljiti, zadovoljavati bolje biti, ako se uzme: odgovoriti, odgovarati, na pr. on je odgovorio našemu očekivanju; svagda je odgovarao dužnostima prema narodu (bolje nego: zadovoljio, zadovoljavao); v. udovoljiti, udovoljavati.

zadubiti se, sich vertiefen; bolje: zadupsti se; pas. partic. zaduben, a ne zadubljen; v. izdubiti, udubljen.

zaglavak, Schlusswort, Epilog (na pr. kakvoga govora, pripovijetke), može podnijeti; ima St. u značenju: svršetak, a glag. *zaglaviti, zaglavljivati* u značenju: svršiti, svršivati imaju Mik., DB. i St.

zaglibiti, versinken, na pr. koji su već duboko zaglibili u pijanstvo; bolje: zaglibili se.

zagovarati, zagovoriti, befürworten, na pr. zagovaraj (zagovori) moju molbu kod predsjednika, nema Iv. (u tome značenju), ali ima Volt.

zagovornik, Fürsprecher, na pr. on je bio moj zagovornik kod biskupa, nema Iv., ali ima Volt.

zagrizen, verbissen, na pr. zagrizeni Pavlović mnogo mi je zla učinio, po njem.; bolje: podmuklo zlobni.

zahtjev, das Verlangen, dobra je riječ.

zahvala, Dank, Dankbarkeit, t. j. zahvalnost; toga značenja nema ni Iv. i nijedan stari rječnik; bolja je dakle riječ: zahvalnost.

zahvaliti, zahvaljivati. 1. ž. kome što, einem etwas verdanken, na pr. ja njemu treba da zahvalim moj život (bolje: da zahvalim, što sam živ); mi njemu zahvaljujemo našu slobodu (bolje: mi njemu zahvaljujemo, što smo slobodni). — 2. zahvaljujući svojoj stranačkoj organizaciji održali su se do danas (Dank ihrer Organisation), može podnijeti; v. blagodariti. — 3. Po njem. je: zahvaliti se, zahvaljivati se, sich bedanken; bolje bez riječce *se*, na pr. ja ću mu sutra zahvaliti.

zajamčiti, zajamčivati, verbürgen, garantieren, na pr. država nam je sve to zajamčila; nema ni Iv. i nijedan stari rječnik, ali mislim, da može podnijeti.

zajutrak, Frühstück, nema ni Iv. i nijedan stari rječnik, a mislim, da se i u narodu nigdje ne govori; bolje: doručak.

zakapčati, zuknöpfen, nema ni Iv. i nijedan stari rječnik; bolje: zakopčavati; v. otkapčati.

zakartati, v. zapiti.

zakazati, einberufen, na pr. sjednicu; bolje: sazvati, uročiti.

zaklada, Fond, Stiftung, iz češ. základ.

zaključak, Schluss. 1. Nije dobro mjesto: svršetak, na pr. zaključak školske godine, skupštine. — 2. zaključak u logičkom smislu, na pr. mislim, da je vaš zaključak pogrešan, može podnijeti; v. u Iv. zaključiti, zaključivati (u logičkom smislu).

zaključiti, schliessen. 1. Nije dobro mjesto: svršiti, na pr. jučer smo zaključili školsku godinu. — 2. Nije dobro ni mjesto: uglaviti, sklopiti, na pr. općina je htjela zaključiti zajam s nekom francuskom bankom.

zakonski je onaj, koji pripada zakonu, na pr. zakonska osnova; nije dobro uzimati zakonski mjesto: zakonit, na pr. zakonska žena.

zakrabuljiti se, sich maskieren; bolje: načiniti se maškara; v. krabulja.

zakršljati, zakržljati, verkümmern, nema pas. partic., jer je glag. neprelazan; nije dakle dobro: zakršljana (zakržljana) mladež, nego treba: zakršljala (zakržljala) mladež.

zakuska, Gabelfrühstück, Imbiss, iz rus. закуска; prema tome je glag. zakúsiti, koji ima Iv.

zakutan, Winkel-, na pr. zakutne novine, nije dobro, jer nijesu za kutom; bolje: zabitan.

zaleđe, Hinterland, Rückhalt, Beistand, nema Iv. i nijedan stari rječnik; bolje: zapleće.

zaliha, Vorrat, najprije u Š., koji je tu imenicu načinio od

adj. zališan i adv. zalih; bolje bi bilo: zališnost, isp. bezbožnost: bezbožan, bezdušnost: bezdušan, pobožnost: pobožan, uljudnost: uljudan, urednost: uredan; ali ni zališnost ne odgovara njem. riječi Vorrat, jer bi joj pravo značenje bilo: Überfluss, t. j. suvišak, a Vorrat nije: suvišak, nego je ono, što pretječe (a toga može i sasma malo biti); zato je riječ pretek bolja negoli zaliha, na pr. još imamo na preteku samo pet eksemplara.

založiti se, zalagati se, sich einsetzen, na pr. naša se stranka založila (zalaže se) za taj prijedlog; bolje: zauzeti se, zauzimati se.

zamah, Aufschwung, franc. élan, na pr. zamah socijalistâ prošle je godine bio vrlo velik; bolje bi bilo: uzmah.

zamak (gen. zamka), Schloss, Zitadelle, iz rus. замокъ ili iz češ. zámek; nepotrebno, kad imamo: grad, tvrdava.

zamašaj, Tragweite, na pr. odluka parlamenta od velikog je zamašaja za narodno gospodarstvo; vidi riječ, koja sad dolazi.

zamašan, weittragend, wichtig, na pr. u skupštini se raspravljaju zamašna pitanja; riječ se nalazi već u knjizi slavonskoga pisca E. Pavića „ogledalo“ (1759) na str. 627: pri ovoj zamašnoj prigodi usudiše se očitovati.

zamazati, beschmutzen, je kajk.; bolje: uprljati.

zamjeran (zamjerna), wunderbar, angesehen, berühmt, t. j. divan, ugledan, slavan, imaju Mik., DB. i St.

zamjerka, das Übelnehmen, t. j. zamjera; nije rđavo.

zamolba, Bitte, mislim, da se nigdje u narodu ne govori; bolje: molba.

zanimati, interessieren, iz rus. занимать; prema glag. zanimati načinjen je adj. *zanimljiv,* interessant (manje dobro: zanimiv).

zanos, zanosan, Enthusiasmus, enthusiastisch, dobro su načinjene riječi prema glag. zanijeti (se), zanositi (se).

zaoriti, wiederhallen, t. j. razleći se; bit će bolje: zaoriti se; v. oriti.

zaostatak, Rest, Überrest; na pr. zaostatak dûga; bolje: ostatak, jer zaostati ne znači njem. übrig bleiben, t. j. ostati.

zaostavština, Verlassenschaft, Nachlass, na pr. što se našlo u rukopisnoj zaostavštini pokojnoga Jovanovića; bolje: ostavština, jer glagola zaostaviti nema.

zapadati, zapasti, zufallen; po Iv. slaže se s dat., na pr. njemu je to zapa(da)lo, ali iz Daničićeve sint. 404—405 vidi se, da je dobro i s akuz., na pr. njega je to zapa(da)lo.

zapanji(va)ti, staunen machen, na pr. to nas je vrlo zapanjilo, zapanjuje nas; ne valja, jer se taj glag. govori i govorio se samo s riječcom *se;* bolje: zapanjili smo se, zapanjujemo se od toga; isp. začuditi.

zapeta, Strich, Komma, iz rus. запятая, vrlo je nezgodna riječ, jer Hrvat ili Srbin, kad gdje uščita „zapeta“, misli na glag. „zapeti“

i ne može nikakve sveze naći među te dvije riječi; osim toga nalazimo se u sumnji, kako ćemo riječ zapeta (koja je upravo pas. partic.) sklanjati, hoćemo li u dat. i lok. sing. reći: zapetoj ili zapeti, u gen. plur.: zapetih ili zapeta; svakako je bolja riječ: zarez.

zapeti, zapinjati, stecken bleiben, slaže se s akuzativom, pred kojim stoji prijedlog *za,* na pr. z. za kamen, za granu; ne će biti dobro: o kamen, jer tome nema potvrda ni u Iv. ni u ARj. ni u Daničićevoj sint.

zapisnički, adv. protokollarisch, na pr. zapisnički je utvrđeno, da je optuženik to rekao; bolje: u zapisniku; isp. dnevno, godišnje, mjesečno, nedjeljno, redarstveno.

zapisnik, Protokoll; imenice s nastavkom *-nik* obično znače mušku čeljad, na pr. bezbožnik, nevjernik, pravednik, putnik, savjetnik i t. d., ali ima među njima i nekoliko, koje znače stvari, na pr. dnevnik, praznik, rudnik, tamnik (tavnik), travnik; dakle je i riječ zapisnik dobra, isto tako i: uvodnik.

zapiti, vertrinken, na pr. zapio je svu svoju plaću; premda toga glag. u tome značenju nema Iv. i nijedan od starih rječnika, ali ja sam ga često slušao u narodu, te držim zacijelo, da je posve dobar. Iv. u tome značenju ima: popiti, ali to mi se čini da je manje obično. Isto je tako dobra riječ *zakartati,* (im Kartenspiel) verspielen, na pr. zakartao je zlatnu uru; i tu sam riječ mnogo slušao u narodu, a nema je nijedan rječnik ni stariji ni noviji.

zapletaj, Komplikation; bolje (jer je kraće): zaplet, na pr. o političkim zapletajima u Grčkoj ne možemo ništa novo javiti.

zaplijeniti, mit Beschlag belegen, konfiscieren, v. plijeniti pod 2; prema glag. zaplijeniti načinjena je imenica *zapljena,* Konfiskation, Beschlag, mjesto koje je bolja: uzapta.

zaplotnjak, Nachsteller, t. j. zasjedač (iza plota); adv. zaplotnjački; dobre su riječi.

zaporka, Klammer (u pismu i u štampi), na pr. tu riječ treba metnuti u zaporke; bolje: zagrada.

zaposlen, beschäftigt, t. j. onaj, koji je za poslom, načinjeno prema: besposlen, t. j. onaj, koji je bez posla; od adj. zaposlen može se načiniti imenica *zaposlenost,* Beschäftigung; isp. besposlenost. Uzrečice: biti za poslom, ja sam za poslom, nema Iv., ali se govori; isp. otići za poslom (t. j. na posao) u Daničića sint. 586.

zaposliti, beschäftigen, mislim, da se u narodu nigdje ne govori niti se govorilo (kao ni nesloženo: posliti); bolje: zaposlovati (pas. partic. zaposlovan), koje ima DB., Volt. i St.

zapostaviti, zapostavljati, hintansetzen, ima Iv. iz St., na pr. mi smo svuda zapostavljeni; vidim, da me zapostavljate; mislim, da može podnijeti (i ako je načinjeno prema lat. postponere), jer imamo nekoliko glagola složenih s prijedlozima *za* i *po,* na pr. zapodjeti, zapopasti, zapomagati. Ne treba misliti, ako je dobro zapostaviti, zapostavljati, da je onda dobro i pretpostaviti, pretpostavljati; ovo

nije zato dobro, jer glagola složenih s prijedlozima *pred* i *po* nema u narodnom jeziku.

zapravo, eigentlich, na pr. on je zapravo novinar; ako se gdje u narodu govori, bit će prov.; bolje: upravo.

zapreka, Hinderniss, t. j. prepreka, ima DB., Volt. i St.

zaprepastiti se, sich entsetzen, t. j. upropastiti se, prepasti se.

zapriječiti, verhindern, t. j. prepriječiti, ima Vr., Mik., DB. i St.

zapriseći (zaprisegnuti), Einen beeiden; bolje: zakleti koga, na pr. svjedoka, vidi posljednji primjer u Iv. kod „zakleti" pod I, 1.

zapučak, zapučka, Knopfloch, može podnijeti i u tome značenju, kako je u Š.

zaputiti se, sich begeben, t. j. uputiti se, u Iv. je bez riječce *se*, ali DB. i St. imaju: zaputiti se, pa može podnijeti.

zarasti, verwachsen; ne valja: otok zarašten gustom šumom; bolje: zarastao šumom (ili u šumu); v. obrasti.

zaraza, zaraziti, anstecken, Ansteckung, iz rus. зараза, заразить ili iz češ. záraža; od „zaraza" načinjen je adj. *zarazan*, ansteckend.

zarez, Strich, Komma; svakako bolja riječ nego: zapeta (vidi tamo).

zareznik, Insekt, imaju DB., Volt. i St.; može podnijeti.

zarívati (zàrîvâm), wühlend zudecken, jamačno je takav akc., ane: zàrivati, kako je u Iv.; vidi u istom rječniku: podrívati.

zaručiti se, sich verloben, ima Mik., DB. i St. (u Iv. samo: zaručiti koga); iz Daničićeve sint. 609. vidi se, da je dobro: zaručiti se s kim (ili s kojom) kao i vjeriti se.

zaruke, Verlobung, nema Iv. i nijedan od starih rječnika, bit će prov.; bolje: vjeridba.

zasada, Grundsatz, Prinzip, iz češ. zasada; nepotrebno, kad imamo riječ načelo, koja našemu jeziku bolje odgovara.

zaseban, zasebit, besonderer, nema Iv. i nijedan od starih rječnika; bolje: osobit, odjelit.

zaselak, gen. nije zaselka, kako ima Iv., nego zaseoka.

zasjedati, Sitzungen abhalten, na pr. danas je počela skupština zasjedati, iz rus. засѣдать; ima i *zasjedanje,* iz rus. засѣданie, na pr. u sadašnjemu svome zasjedanju bavit će se skupština činovničkim zakonom.

zaskočiti, überfallen, t. j. naskočiti, napasti, spopasti; bit će arh. (imaju DB. i St., koji imaju i impf. zaskakati, zaskačem).

zasnivati, gründen, na pr. to se zasniva na § 23.; bolje: osnivati.

zastati, stehen bleiben, na pr. došavši do onoga kipa zastadoše, nema ni Iv. ni stari rječnici; bolje: stati, ustaviti se.

zastirka, Teppich, t. j. zastirak, v. takve primjere kod „osnov".

zastoj, Stillstand, Stockung, iz rus. застой.

zastupati, zastupnik, vertreten, Vertreter, iz rus. заступать, заступникъ ili iz češ. zastupovati, zástupník.

zasukan, verstockt, unduldsam, na pr. u pitanjima vjerske slobode bio je vrlo zasukan, ne nalazi se ni u jednom rječniku ni starijem ni novijem; bolje: nepogodan, zatucan.

zaštita, Schutz; ne valja: uzeti koga u zaštitu; bolje: braniti; v. obrana.

zatajiti (zatajati). 1. versagen, t. j. slagati, izdati, na pr. puška mi je zatajila, nema ni jedan od rječnika (ni od starijih ni od novijih); govori li se gdje u narodu, ne mogu reći. — 2. zatajiti (zatajati) samoga sebe, sich selbst verleugnen; bolje: odreći se (samoga) sebe.

zateći, überraschen, t. j. iznenaditi, na pr. neugodno nas je zateklo; nađoh se zatečen; mislim, da može podnijeti.

zatezan: zatezne kamate, Verzugszinsen; bolje: odvlačne kamate, t. j. kada tko odvlači platiti ih (vidi u ARj. odvlačiti); glag. zatezati ne znači: odvlačiti.

zatišje, Stille, t. j. tišina, na pr. u zatišju manastirskom bavio se botanikom, iz rus. затишье ili iz češ. zátiší.

zatočiti, zatočenje, verbannen, Verbannung, iz rus. заточить, заточенie; nepotrebno, kad imamo svoje riječi: prognati, prognanstvo.

zatvárati (zàtvârâm), zumachen, može podnijeti kao i zatvorati; v. otvarati.

zaudarati, riechen, slaže se kao udarati (vidi tamo).

zauharan, nützlich, mislim, da može podnijeti prema adv. zauhar (zauvar); isp. naličan, zališan, prema adv. nalik, zalih.

zauzeti, zauzimati držanje, stav, Haltung annehmen, na pr. ne znamo, kakvo će držanje zauzeti optuženici (bolje: kako će se držati); mi ćemo zauzeti stav prema njihovim spletkama (bolje: stat ćemo nasuprot spletkama).

zavesti, einführen: novi ministar treba da zavede red u državne financije; vlada je zavela u škole novi pravopis; bolje: uvesti.

zavidan. 1. neidisch, t. j. zavidljiv, ima Mik. (samo adv. zavidno), DB. (kao Mik.), Volt. i St.; od toga pridjeva izvedena je imenica: *zavidnik,* koju ima Mik. i DB. — 2. Neki pisci uzimaju adv. zavidan u značenju njem. beneidenswert, na pr. drama je imala zavidan uspjeh, to je iz rus. завидный; mislim, da je bolje: vrijedan zavisti.

zavidjeti, beneiden, slaže se: z. kome na čemu (v. ARj. kod riječi *na* na str. 201 b) ili za što (v. u Iv.), a mislim, da je dobro i: zavidjeti kome što.

zavisan, zavisnost, zavisiti, abhängig, Abhängigkeit, abhängen, iz rus. зависимый, зависимость, зависѣть; mislim, da se slaže: zavisiti o kome ili o čemu kao i visiti (na pr. sito o klinu visi). Pogreška je: Grci su svoju pomoć učinili zavisnom o odstupu Makedonije (die Griechen haben ihre Hilfe von der Abtretung Mazedoniens abhängig gemacht); narod bi to rekao mnogo prirodnije:

Grci su bili spremni pomoći, samo ako im se odstupi Makedonija.

zavjera, Verschwörung, t. j. urota: u tome značenju ima od sviju leksikografa samo P.; mislim, da narod nigdje ne govori u tome značenju.

zavjesa, Vorhang, t. j. zavjes (m.), mislim, da može podnijeti; ima St.; isp. osnov pored: osnova.

zavladati, überhand nehmen, na pr. u državi je zavladalo bezakonje (bolje: uzelo mah); u skupštini je zavladala tišina (bolje: nastala); v. vladati.

zavod, Anstalt, načinjeno prema rus. заведенiе.

zavodnik, zavodnica, Verführer, Verführerin, dobre su riječi, i ako ih nema Iv. ni stari rječnici.

zavojevač, Eroberer; bolje: osvajač; v. ispitač, potrošač, prepisač.

zavoljeti, lieb gewinnen, na pr. svi su ga poglavari zavoljeli; bolje: zamilovati, zapaziti.

zavrijediti, verdienen, na pr. zavrijedio je, da ga narod zahvalno spominje; nema nijedan rječnik ni stariji ni noviji; bolje: zaslužiti.

zbilja, wirklich, na pr. on je zbilja milostiv; jesi li ti to zbilja rekla? bolje: doista, zaista; drugo je: zbilja, à propos, vidi u Iv.

zbirka, Sammlung, iz češ. sbírka.

zbližiti, zbližavati, annähern, na pr. taj će nas posao zbližiti, može podnijeti, i ako nema Iv. ni stari rječnici.

zbornik, Sammelwerk, iz rus. сборникъ.

zbrka, Wirrwarr; mislim, da je dobra riječ, premda je od leksikografa ima samo P.

zdravstvo, Gesundheitspflege, Hygiene, isp. blaženstvo, lukavstvo, mnoštvo od: blažen, lukav, mnogi . . . ., pa tako i zdravstvo od: zdrav; dobar je i adj. zdravstven izveden od zdravstvo, isp. božanstven, jedinstven, veličanstven od: božanstvo, jedinstvo, veličanstvo; mjesto: zdravstven ima Iv. zdravljan iz Milićevića, što također može podnijeti (zdravljan prema zdravlje kao zeljan prema zelje).

zdravstvovati, gesund sein (u pozdravljanju), iz rus. здравствовать.

zdušan, gewissenhaft, t. j. savjestan, nema Iv. ni stari rječnici; ako se gdje u narodu govori, bit će prov.

zdvojan, zdvojnost, zdvojiti, zdvajati, verzweifelt, Verzweiflung, verzweifeln, kajk.; bolje: očajan, očajanje, očaja(va)ti.

zelenaš, Wucherer, t. j. lihvar, kaišar; između rječnika samo u P., koji u njem.-srpskom dijelu ima i imenicu *zelenaštvo* (Wucher) i glag. *zelenašiti* (wuchern). Nije mi jasna sveza u značenju između tih riječi i adj. zelen.

zelenčica, Zeisig (u rječniku nijednom, ni u starijem ni u novijem), u srednjoškolskoj zoologiji; bit će riječ skovana; bolje: čižak (vidi tamo).

zeman (zemna), irdisch, iz rus. земной ili iz češ. zemní; isto tako nadzeman, podzeman iz rus. надземный, подземный ili iz češ. nadzemní, podzemní.

zemljedjelac, Landbauer; bolje bi bilo: zemljodjelac, v. niževškolac, srednješkolac, višeškolac, ali ni zemljodjelac nije dobro (vidi tamo).

zemljeuz, zemljeuzina, Landenge, Erdzunge; bolje: prevlaka; a kad bi zemljeuz(ina) i bilo dobro, bolje bi bilo: zemljouz(ina), v. zemljedjelac. Isp. moreuz.

zemljodjelac, Landbauer, nepotrebna kovanica kao i poljodjelac (vidi tamo); ako se možda i govori gdjegod u narodu (vidi u Iv.), zacijelo je to u novije vrijeme ušlo u narod iz škola i iz kancelarija.

zemljoradnik, zemljoradnja, Landbauer, Landbau, nepotrebne kovanice kao i poljodjelac, poljodjelstvo (vidi tamo).

zemljotres, Erdbeben, načinjeno po njem.; bolje: potres, trus, trešnja.

zemljovid, Landkarte, iz češ. zeměvid.

zgoda, Gelegenheit; može podnijeti, na pr. tom zgodom reče mi; onom zgodom oboljeh; v. prilika.

zgodimice, bei der Gelegenheit, bez potrebe načinjena riječ kao i prigodice (vidi tamo).

zgoditak, Treffer (u lutriji); može podnijeti; isp. dobitak, gubitak.

zgražati se, zusammenschaudern, impf. prema pf. zgroziti se, dobra je riječ, premda je nema Iv. ni stari rječnici.

zimnica, Gimpel (ptica), u srednjoškolskoj zoologiji, ne čini mi se pouzdano; bolje će biti: zimovka u Š.

zimus, diesen Winter, može se uzimati i za budućnost, vidi u Iv. kod riječi oprati pod 1. treći primjer.

zimzelen, Immergrün (biljka), imenica je ženskoga roda, a ne muškoga (i ako u St. piše: zimozelen, gen. zimozelena); imenica je, a ne pridjev, ne valja dakle: zimzeleno drveće naših crnogorica.

zirnuti, pogledati, zaviriti, nema nijedan rječnik ni stariji ni noviji, ali impf. *zirati* imaju Volt. i St.; ne čini mi se pouzdan ni jedan ni drugi glag.

zločin, Übelthat; bolje: zločinstvo; isp. dobročinstvo, a ne dobročin.

zlodjelo, Übelthat; bolje: zlo djelo (gen. zla djela), i ako ima St.

zloduh, böser Geist, mislim, da može podnijeti, ali da je bolje uzimati tu riječ kao pridjev, t. j. onaj, koji ima u sebi zao duh; ispor. svetoduh.

zlokoban, unheilvoll, verhängnissvoll, ima St. (i adj. i adv. zlokobno).

zlonamjeran, zlonamjernost, böswillig, Böswilligkeit, iz rus. злонамѣренный, злонамѣренность, nepotrebno, kad imamo: zloban, zloba.

zloporaba, Missbrauch; bolje: zla poraba.

*zlo**r**aba, zlorabiti,* Missbrauch, missbrauchen; bolje: zla poraba, zlo upotrebljavati.

zlovolja, Unmut, t. j. zlovoljnost, može podnijeti; imaju DB.

i St. Složenih imenica, kao što je zlovolja, u kojima prvi dio prema drugome stoji kao pridjev prema imenici (zlovolja = zla volja) ima nekoliko u ARj. i u Iv., na pr. brzokonjik (t. j. brzi konjik), brzolijek (t. j. brzi lijek), pravopis (t. j. pravo pisanje, *-pis* kao u ljetopis, rukopis), prvobratučed (i drugobratučed, t. j. prvi, drugi bratučed), pustosvat (t. j. pusti svat), zlatoutva (mjesto zlatnoutva — vidi kod Jugoslavenin — t. j. zlatna utva). Nekima od ovakih složenica drugi dio ima osobiti nastavak, kojim se razlikuje od imenice, kad je sama, t. j. kad nije drugi dio složenice; takove su: mladoženja (t. j. mladi ženik), crnogorica, sitnogorica (t. j. crna gora, sitna gora), staroputina (t. j. stari put), pustopoljina (t. j. pusto polje).

značaj. 1. Charakter; u tom značenju upotrebljavaju Hrvati; između rječnika najprije se nalazi u MU.; nije dobro načinjeno; bolje bi bilo: označaj, t. j. ono, što čovjeka označuje (a „značiti" nije isto što: označivati); ne vidim razloga, zašto ne bismo upotrebljavali svjetsku riječ karakter (harakter), isto tako i adj. karakterân, karakterističan (har-) mjesto značajan. — 2. Bedeutung, t. j. značenje; tako tu riječ upotrebljavaju Srbi, i to je zacijelo bolje nego ono pod 1.; primjeri: značaj Kanta u njemačkoj filozofiji; nijesam se prevario u ocjeni književnog značaja te drame; isto tako pišu Srbi adj. značajan za njem. bedeutsam, bedeutend, na pr. vojvoda, koji je izgubio značajnu bitku; imamo iz toga vremena od njega tri značajne pjesme.

značajka, Charakteristik, nije dobra riječ kao ni značaj pod 1.; zašto ne: karakteristika (ili har-)?

značiti; neki pisci upotrebljavaju oblik „znači" kao umetnutu riječ za njem. das heisst, na pr. oni su, znači, drukčije odlučili; bez muke, znači, ne možeš imati napretka; to je nepotreban rusizam: Rusi tako upotrebljavaju oblik значитъ; bolje: to jest, to će reći; v. još: bivati.

znak, Zeichen; od nekog vremena pišu Nijemci: im Zeichen ...., kao neko nepotrebno opisivanje; ponajviše pišu to njemački novinari, pa su od njih primili to i naši novinari, a od njih i drugi pisci. Primjeri: vratiše se jučer u znaku pobjede; prva se sjednica počela u znaku opstrukcije; agrarna će se reforma provesti u znaku pravednosti; današnja se umjetnost razvija u znaku potpune degeneracije; prirodno bi se to reklo: vratiše se kao pobjednici, počela se s opstrukcijom, reforma će se izvršiti pravedno, današnjoj je umjetnosti obilježje potpuna degeneracija. Ispor.: krugovi.

znalice, wissentlich, pišu gdjekoji pisci, a ima i P.; mislim, da može podnijeti kao i adv. neznalice (vidi tamo).

znaličan, neugierig; bolje: radoznao.

znanost, Wissenschaft; od leksikografa ima najprije Volt., onda MU.; nije dobra riječ, jer imenice na *-ost* znače svojstvo, na pr. ludost, pokvarenost, slabost, učenost, zloćudnost, t. j. svojstvo onoga, koji je lud, pokvaren, slab, učen, zloćudan i t. d.; prema tome znanost može značiti samo: svojstvo onoga, koji je znan, poznat, njem. Bekanntheit, a ne može značiti: Wissenschaft; zato je bolje: nauka (vidi tamo).

znanstven, wissenschaftlich, rđava riječ izvedena od imenice *znanstvo,* koje nema niti je ikad bilo (osim u novijim složenicama na pr. jezikoznanstvo, prirodoznanstvo); zato je bolje: naučan. Nije dobra ni riječ: *znanstvenjak,* der Gelehrte; bolje: naučnjak, učenjak.

znanje. 1. dati kome na znanje, zur Kenntnis geben; bolje: obznaniti kome, obavijestiti koga (ovo drugo v. u ARj.). — 2. primiti, uzeti na znanje, zur Kenntnis nehmen; bolje: primiti, uzeti na um. — 3. Još je gore: dati kome do znanja, primiti, uzeti do znanja (do = njem. zu, zur); došlo mi je do znanja (bolje: doznao sam).

znatiželjan (t. j. znati željan), neugierig; bolje: radoznao; tako je i radoznalost bolje nego: znatiželjnost ili znatiželja.

znatno, bedeutend, pred komparativom, na pr. znatno veći, znatno slabiji; bolje: mnogo veći, slabiji.

zor, Anschauung, ima St. u značenju: pogled, prizor; mislim, da može podnijeti.

zračiti, lüften, bit će kajk. (ima Bjelost.); bolje: promahivati.

zrak, Luft, ima Mik., Bjelost., Jambr. i Volt.; dobra je dakle riječ.

zrakoplov, Aeroplan, može podnijeti; isp. u Iv. paroplov.

zrcaliti se, wiederspiegeln, na pr. u njemu se zrcale vrline njegovih predaka; najprije u Š. (i to bez riječce *se*); bolje: odražavati se.

zrio, reif; u južnom govoru bolje: zreo.

zub, Zahn; gen. plur. zubi je prov., bolje: zuba. Mislim, da može podnijeti uzrečica: imati zub na koga, premda je i njem.: einen Zahn auf Jemand haben (t. j. zlobiti mu); isp. u Iv. narodnu poslovicu: uzeo zub na njega.

zvaničan, amtlich: riječ načinjena sasma neobično prema: zvanje (t. j. služba), kao da je osnova u: zvanica ili u: zvanik; bolje: služben.

zvanje, Beruf, Stand, iz rus. званіе, a ovo iz njem. Beruf; nepotrebno, kad imamo: služba, stalež.

zvečati, klingen: zvečeći novac, klingende Münze; bolje: zvečan, koji adj. ima Volt. i St.

zvedljiv, zvedljivost, neugierig, Neugierde, je kajk.; u štokavaca bi bilo: izvjedljiv, izvjedljivost, ali je bolji, t. j. štokavcima razumljiviji, neologizam: radoznao, radoznalost.

zviježđe, Sternbild, posve dobra riječ, ni malo gora od: zvjezdano jato, koje ima Iv.

zvjezdoznanac, Astronom, sama sobom nije loša riječ; isp. prirodoznanac, ali je bolja (jer je jednostavnija): zvjezdar; tako je i zvjezdarstvo bolja riječ nego *zvjezdoznanstvo.*

zvonki, zvonkost, hellklingend, heller Klang, iz rus. звонкій, звонкость.

zvuk, zvučan, zvučati, Schall, Laut, tönend, schallen, tönen, iz rus. звукъ, звучный, звучать ili iz češ. zvuk, zvučný, zvučeti; i ako mi imamo svoje riječi iste etimologije: zvek, zvečan, zvečati, ali nije značenje isto: ovima je značenje uže: Klang, klingend, klingen, a onima je šire, dakle ih poradi te razlike treba zadržati.

Ž.

žalibože treba uzimati samo onda, kad se doista misli na Boga (i onda je bolje pisati: žali Bože), na pr. žali Bože, tolike muke; za njem. prilog leider bolje je uzimati: nažalost, na pr. ja sam se u njemu nažalost prevario.

žaloban, Trauer-, na pr. žalobna svečanost, Trauerfest; taj bi pridjev mogao podnijeti, kad bismo imali imenicu žaloba, ispor. grdoban (u ARj.) prema: grdoba, tjeskoban prema: tjeskoba, zloban, prema: zloba; ali budući da imenice žaloba nema, bolje će biti: žalovni (prema: žalovati kao darovni, jadovni, kupovni, prema: darovati, jadovati, kupovati).

žaoba, Beschwerde; tako je doduše pravilno, ali u narodu kao da je običnije: žalba.

žaobina, Reugeld, može podnijeti, i ako je riječ nezgrapna, (t. j. globa, koja se plaća žaleći, kajući se), ali takva je i njem. riječ i latinska, od koje je njemačka načinjena: multa poenitentialis. U Iv. ima za to imenica iz tur. jezika: pišmanluk.

ždrijelo, Rachen, prov.; bolje: žvalo.

željva, Schildkröte, kajk.; bolje: kornjača.

ženskinja, Frau, Frauenzimmer, nema nijedan rječnik ni stariji ni noviji; bolje: žena, ženska, žensko.

žep, Tasche, arh. i prov.; bolje: džep, tako i mjesto: žepar, žepokradica, Taschendieb bolje je: džepar, džepokradica.

žesta, Spiritus; najprije ima Š., koji je valjada i načinio (jer je žestoka); bolje: spirit.

žèzlo (jamačno je takav akc.), Szepter, iz rus. ili iz crkvenoslav. жезло (ili жезлъ, m.).

žgaravica, Sodbrennen, t. j. ljutina, nije dobro, nego treba: zgaravica, kako imaju DB., St. i Š., a ima i Iv. među popravcima i dodacima u II. dijelu.

žgati, brennen, t. j. žeći, arh. i prov.; prez. nije žgem, žgeš.... ni imperat. žgi, žgimo, nego: žgam žgaš...., žgaj, žgajmo. Isto vrijedi i za složene sažgati, užgati.

žitarica, Getreideart, ako se gdje govori, bit će prov.; bolje: žito, na pr. žita su dobro ponijela.

žitelj, Bewohner, iz rus. житель ili iz češ. žitel.

živalj, Element, iz češ. živel; nepotrebno, v. počelo.

živčan, Nerven-, na pr. živčani sustav, može podnijeti; isp. novčan, svečan prema: novac, svetac, pa tako i živčan prema: živac.

živež, Lebensmittel, ako se gdje govori, bit će prov.; bolje: hrana, žitak.

živinogojstvo, Viehzucht, rđava riječ kao i marvogojstvo (vidi tamo).

živopis, živopisac, živopisan, Malerei, Maler, malerisch, iz rus. живопись, живописецъ, живописный; nepotrebno kod naših dobrih riječi: slikarstvo, slikar, slikovit.

živsti, leben, prez. živem, živeš.... živu, partic. prez. živući, prov.; bolje: živjeti, živim, živiš.... žive, živeći.

žohar, Küchenschabe, kajk.; bolje: švaba.

žučljiv, gallig, gallicht, t. j. zloban, na pr. napisao je tri žučljiva članka, može podnijeti.

žuhak (žuhka), *žuk* (žuka), bitter, prov.; bolje: gorak.

žuna, Grünspecht, bit će prov.; bolje: žunja, kako ima Mik., DB., St. i Iv., ima i P. (ali pored: žuna).

župan, na pr. župni ured, Pfarramt, može podnijeti (kao i županski, koje predlaže Iv.); ispor. brdni, državni, vodenični od: brdo, država, vodenica, pa tako i župni od: župa.

Drugi dio.

Nastavci.

-ač. Imenice, koje znače muško čeljade, a imaju taj nastavak, ponajviše su načinjene prema trajnim glagolima, na pr. brijač, izbirač, kopač, otimač, pogađač, vikač i t. d. prema: brijati, izbirati i t. d. Vrlo je malo takvih imenica u narodnom jeziku prema trenutnim glagolima; takove su: poštipač, potutkač prema poštipati, potutkati (kojim glagolima uostalom nema potvrde u Iv.). Zato su bolje imenice: ispitivač, prepisivač, trošač, vojevač negoli ispitač, prepisač, potrošač, zavojevač.

-ački govori se i piše mjesto drugoga nastavka, koji bi pravilniji bio, ali se izgubio: đakovački (mjesto: đakovski), hercegovački (mjesto: hercegovinski), pančevački, zagrebački; tako je i: dubrovački (mjesto: dubrovnički), mitrovački (mjesto: mitrovički). Nije dobro: slovenački, već treba: slovenski; kako ne bi dobro bilo: maćedonački, slavonački, zagorački pored: maćedonski, slavonski, zagorski; tako nije dobro ni slovenački pored: slovenski, kad je to u običaju, a pravilnije je.

-ara. Imenice s tim nastavkom, koje znače kakvu zgradu, tvore se od imeničkih osnova, na pr. brašnara, drvara, hljebara, pivara, svilara; zato bi se moglo reći, da nije dobra imenica: tiskara (Druckerei), jer je izvedena od osnove glag. tiskati, ali ima jednu analogiju: pecara (od osnove glag. peći ili upravo: peçati), dakle može i tiskara podnijeti.

-arna. Toga nastavka u narodnom jeziku nema; ne valja dakle: knjižarna, ljekarna, mesarna, novčarna, pekarna, nego treba: knjižarnica, ljekarnica.... Krivo jezično osjećanje zavodi ljude, te misle, da je na pr. knjižarnica mala knjižara, i zato *-ica* pokraćuju u *-a* te pišu i govore knjižarna, ali to je pogreška, jer *-ica* u nastavku *-arnica* nije znak, da je što umanjeno; v. nast. *-ona*, a vidi i vojarna u 1. dijelu. Mislim, da bi trebalo odbaciti i riječ pisarna, koja je uzeta iz češ. jezika (pisárna) te mjesto nje upotrebljavati: pisarnica.

-avati. Glagoli, koji se tako svršuju u inf., nemaju prez. *-ajem* (to je pro.), nego *-avam*, na pr. obećavati, obećavam, obećavaš...., a ne obećajem....; isto je tako imper. obećavaj, obećavajmo, obećavajte i partic. prez. obećavajući, a ne: obećaji, obećajimo, obećajite, obećajući. Takovi su i glagoli: oblakšavati, približavati, umekšavati, zadržavati i t. d.

-elan u pridjeva latinskoga izvora uzet je po njem. *-ell*, na pr. aktuelan, oficijelan, principijelan, njem. aktuell....; bolje: *-alan* prema lat. jeziku, dakle: aktualan, oficijalan, principijalan.

-enca. U novije vrijeme počeli su novinari, a za njima i drugi pisci nastavak *-encija* u riječima lat. izvora mijenjati u *-enca* prema tal. jeziku, na pr. ingredijenca, konferenca, korespondenca, provenijenca, tendenca. Ako nam do sad nije smetalo pisati i govoriti: ingredijencija, konferencija...., ne bi ni od sad trebalo da nam smeta. Isto je tako bolje (kao do sad) supstancija nego: supstanca.

-ičar. Imenice grčkoga izvora, na pr. botanik, gramatik, kritik, politik, tragik.... današnji pisci ponajviše pišu s nastavkom *-ičar*, dakle: botaničar, gramatičar.... Držim zacijelo, da je to izišlo iz ugledanja na njem. jezik, u kojem je: Botaniker, Grammatiker.... Nijemci ne mogu ljude zvati: Botanik, Grammatik, jer te imenice njima znače struke, koje obrađuju botanici, gramatici, ali nama ništa ne smeta pisati i govoriti: botanik, gramatik, kako su ne samo Vuk i Daničić pisali, nego kako su pisali i svi naši stari pisci (vidi u ARj. na pr. riječi istorik, matematik) i kako pišu i govore svi drugi Slaveni, a i mi sami govorimo i pišemo samo: fizik (na pr. gradski fizik), kanonik, katolik, a pišemo zato, jer tu Nijemci ne upotrebljavaju *-iker*, nego pišu i govore: Physikus, Kanonikus, Katholik. Naše imenice na *-ik* (na pr. gramatik) načinjene su neposredno prema grčkima na *-ikos* (na pr. grammatikos) i prema latinskima na *-icus* (na pr. grammaticus); ne treba nam dakle imenica na *-ičar*, premda same sobom nijesu loše (isp. gramatičar: gramatika kao kašičar: kašika ili jabučar: jabuka). — Prema nastavku *-ik* može za ženski rod biti *-ikinja*, dakle: botanikinja, gramatikinja....; isp. svjedokinja u 1. dijelu; ne treba nam dakle: botaničarka, gramatičarka.

-ički. Od imenica grčkog izvora, koje se svršuju na *-ija* (na pr. astronomija, geografija, pedagogija....), tvore se po pravilu pridjevi na *-ijski*, dakle: astronomijski, geografijski, pedagogijski.... Pored toga mislim, da je posve dobar i nastavak *-ički*, dakle: astronomički, geografički, pedagogički. Držim, da sam to dokazao u „Nastavnom Vjesniku“, knj. 14. str. 1—4. Za nastavak *-ičan*, na pr. astronomičan, geografičan, mislim da je nuždan samo kad se naznačuje svojstvo (t. j. kakvo je što), na pr. ekonomičan čovjek, energična borba, nijesam bio dosta političan i t. d. Isto vrijedi i za likove: gramatičan, kritičan, mehaničan, retoričan, koji su načinjeni od imenica, što se svršuju na *-ika:* gramatika, kritika, mehanika, retorika; a što se tiče likova na pr. astronomski, geografski.... vidi kod nastavka *-ski*.

-ije. Grčka imena na *-ios* i latinska na *-ius* izlaze u nas po pravilu na *-ije*, na pr. Apolonije, Dimitrije, Petronije, Valerije, Vasilije i t. d. Neka se od njih u narodu govore i na *-ija*, na pr. Dimitrija, Petronija (za ljude!). Ali ima i takvih imena, u kojima narod sasvim odbacuje grčko *-ios* i lat. *-ius*, na pr. Antun, Grgur, Ignjat, tako je i Arsen (u prezimenu: Arsenović). Nije dakle rđavo, kad književnici pored: Horacije, Ovidije, Virgilije pišu: Horac, Ovid, Virgil.

-iji pored *-ji*, na pr. božiji (ili božij), božijega, čovječijega, ovči-

jemu, ptičijemu, vražije i t. d., sve je to dobro kao i božji, božjega, čovječjega i t. d.

-in služi za posvojne pridjeve izvedene od imenica ženskoga roda, koje znače što živo, na pr. babin, kornjačin, kravin, nevjestin, sestrin i t. d.; sasma su rijetki takvi pridjevi od imenica, koje znače što neživo, na pr. čarapin, ružin, trpezin, a držim, da su (srbijanski) provincijalizmi, koji ne idu u književni jezik, ovaki pridjevi: crkvin, Srbijin, školin, šljivin (na pr. šljivina koščica), zemljin. Bolje je na pr. crkvena imovina (nego: crkvina), južni pol zemlje (nego: zemljin) i t. d.

-ioni je nastavak pridjeva izvedenih od imenica na *-ija,* koje su lat. podrijetla, na pr. agitacioni, evolucioni, komisioni, korupcioni, reakcioni, redakcioni, revolucioni i t. d., od: agitacija, evolucija, komisija .... Pravilno bi bilo na pr. revolucijni ili revolucijski, ali tako nitko ne govori i ne piše. Nastavak je *-ioni* uzet iz rus. jezika, na pr. коммисионный, революціонный. Rusi govore i pišu dotične imenice kao i mi na -ія, na pr. коммисія, революція, a pridjevi su im izvedeni od lat. osnove, koja izlazi na *-ion* (na pr. nom. sing. commissio, gen. commission-is i t. d.); ta osnova sama sobom služi za nominativ sing. u jeziku francuskom (commission) i u njemačkom (Kommission).

-irati nastavak je u glagola uzetih iz lat. ili franc. jezika preko njemačkoga; u njem. je -ieren (na pr. definieren), što je uzeto iz franc. *-ir* (na pr. définir). Mislim, da možemo taj nastavak zadržati te govoriti i pisati na pr. definirati, deklamirati, proskribirati, reformirati i t. d., nije nužno zamjenjivati ga našim *-ovati* (na pr. definovati); kad je glagol tuđ, ne treba da nam smeta tuđ nastavak, a i sam je narod neke takve glagole posvojio, na pr. bankrotirati, komendirati, študirati.

-isati. Srpski pisci već odavno upotrebljavaju taj nastavak mjesto *-irati* te pišu na pr. definisati, deklamisati, reformisati (prez. definišem i t. d.). Ali taj nastavak ni malo nije srpskiji, negoli je *-irati;* ako je ovaj iz njem. jezika, a ono je *-isati* iz grčkoga (upravo iz grč. aorista), na pr. u glag. metanisati, mirisati, pa je zavučen i u neke domaće ili bar negrčke glagole, kakvi su na pr. krunisati, majstorisati, pokorisati, saborisati, vragolisati. Ja ne kažem, da je zlo, ako tko piše i govori na pr. definisati, samo neka se ne misli, da je to bolje od *-irati.* Osim toga oni, koji pišu definisati, morali bi biti konsekventni te nastavak *-isati* uzimati i u glagola, koji imaju četiri sloga, ali oni ipak pišu takve glagole s *-irati,* na pr. bazirati, diktirati, kopirati, masirati, negirati.

-ist, -ista. Imenica (ponajviše grčkog i lat. izvora), koje se u njem. jeziku svršuju na *-ist,* u franc. na *-iste,* u tal. na *-ista,* jedni pisci pišu s nastavkom *-ist,* drugi s nastavkom *-ista;* na pr. idealist, jevanđelist, jurist, komunist, novelist, optimist, pesimist, žurnalist pišu jedni, a drugi: idealista, komunista, žurnalista i t. d. U narodnom jeziku čini se da nema ovakih riječi, po kojima bi se moglo zaključivati, što je bolje, dali *-ist* ili *-ista;* Vuk je pisao: jevanđelist, ali: jurista, kancelista; vidi u mojoj gram. i stil., str. 180. Nema pomoći ni u drugim slav. jezicima, jer Rusi pišu *-ist* (истъ), a Poljaci i Česi *-ista.* Ali kod nastavka *-ta* vidjet ćemo, da je narodu milije *-t* (na pr. arhimandrit, ježovit, mitropolit) nego *-ta* (na pr. arhimandrita....); zato mislim, da je bolje: idealist, komunist, žurnalist i t. d. nego idealista ....

-ište. Iv. kod riječi: zborište navodi primjer iz Vuka, u kojem se kaže, da nije isto *zbornica* i *zborište*; prva riječ znači zgradu, u kojoj se ljudi sabiraju, a zborište je uopće mjesto, gdje se ljudi sabiraju (koje može biti na kakvom brdu pod vedrim nebom); drugo ne veli Vuk ništa, a Iv. iz toga primjera izvodi zaključak, da imenice na *-ište* ne mogu značiti zgradu, nego samo mjesto, te osuđuje neke takve književničke riječi: pozorište, učiteljište, svratište, sjemenište, sirotište. Držim, da je Iv. malko pretjerao; u ARj. navode se potvrde, da riječi: bludište, kupalište ne znače samo mjesto, nego i zgradu, u kojoj se ono čini, što glagol znači, a riječi učilište bilježi St. značenje: škola (dakle zgrada!). — U narodnom jeziku ima podosta imenica izvedenih od osnove participa perf. II. s nastavkom *-ište,* na pr. igralište, pjevalište, počivalište, rvalište, šetalište i dr. Gotovo sve te imenice načinjene su prema trajnim glagolima: igralište prema igrati, pjevalište prema pjevati i t. d. te znače mjesto, gdje se koja radnja obično ili često čini. Izuzeci su samo: ogorjelište (t. j. mjesto, gdje je što ogorjelo, ne često, nego jedamput) i potrkalište (ne znači mjesto, gdje se trči, jer to znači riječ trkalište, nego znači dužinu trka čovječjeg ili konjskog i služi za mjerenje daljine, na pr. deset potrkališta). Odavde se vidi, da nijesu dobre imenice: očistilište, odgojilište, popravilište, rodilište, jer su načinjene prema trenutnim glagolima: očistiti, odgojiti, popraviti, roditi; bolje je: čistilište, odgajalište, popravljalište, rađalište. Mogu podnijeti i riječi: očistište, odgojište, popravište, ispor. pomirište, pribježište, pristupište prema glag. pomiriti, pribjeći, pristupiti.

-oc. Oblici: čuvaoc, vladaoc, kudioc, pratioc ...., jesu prov.; bolje: čuvalac, pratilac....; isto tako je prov. u gen. plur. čuvaoca, pratioca mjesto: čuvalaca, pratilaca. U ostalim padežima je *-oc* pravilno: gen. sing. čuvaoca, dat. sing. kudiocu, nom. pl. pratioci i t. d.

-ona; toga nastavka u narodnom jeziku nema, ne valja dakle: blagovaona, kupaona, prodavaona, gostiona, radiona, štediona, učiona, nego treba: blagovaonica, kupaonica, radionica, učionica i t. d. Krivo jezično osjećanje zavodi ljude, te misle, da je na pr. blagovaonica: mala blagovaona, i zato *-ica* pokraćuju u *-a* te pišu i govore: blagovaona, ali to je pogreška, jer *-ica* u nastavku *-onica* nije znak, da je što umanjeno; v. nastavak *-arna.* Još treba dodati, da se imenice s nastavkom *-onica* tvore samo prema imperfektivnim glagolima; zato nije dobro na pr. popravionica, nego treba: popravljaonica.

-ov služi za posvojne pridjeve izvedene od imenica muškoga roda, koje znače što živo, na pr. banov, bratov, prorokov, rakov, starčev i t. d.; sasma su rijetki takvi pridjevi od imenica, koje znače

što neživo, na pr. jugov, mjesečev, a držim, da su (srbijanski) provincijalizmi, koji ne idu u književni jezik, ovaki pridjevi: odborov, odsjekov, razredov, Napretkov (od „Napredak“, ime novinama). Bolje je na pr. odborska sjednica ili sjednica odbora (nego: odborova), razredni zaključak ili zaključak razreda (nego: razredov). — Pogreška je od imenâ na *-ski* tvoriti posvojne pridjeve na *-skov,* na pr. od Zrinjski: Zrinjskov ili od Dobrovski: Dobrovskov, od Rački: Račkov, a još je gore: Zrinjskijev, Račkijev. Treba pisati i govoriti: trg Zrinjskoga, život Dobrovskoga, djela Račkoga.

-ski, nastavak u pridjeva izvedenih prema imenicama grčkoga izvora, na pr. astronom, filozof, geograf, pedagog, t. j. astronomski, filozofski, geografski, pedagoški trebalo bi da znači upravo: onaj, koji pripada astronomima, filozofima i t. d., ali pisci te pridjeve uzimaju obično za ono, što pripada dotičnoj struci, dakle astronomiji, filozofiji ...., t. j. njima na pr. astronomski znači isto što: astronomijski ili astronomički, a to ne bi trebalo miješati. — Nije dobro od ličnih imena i prezimena tvoriti posvojne pridjeve s nastavkom *-ski,* na pr. homerski, luterski, ciceronski, v. ćirilski u 1. dijelu; bolje: Homerov ili Homerovski i t. d. — Od: materija, religija, republika .... bolje je: materijalan, religiozan, republikanski .... negoli: materijski, religijski, republički .... Vidi u „pristupu“ § 34.

-ština nije dobar nastavak za jezik ili za narječje, na pr. francuština, latinština, čakavština, kajkavština; nastavak je taj uzet iz češkoga jezika, na pr. čeština, francouzština, latinčina, ali bez potrebe, jer se to može našim jezikom lijepo reći: francuski (latinski) jezik, čakavsko (kajkavsko) narječje ili čakavski (kajkavski) govor. Mi dakako u našim pravim narodnim riječma nalazimo dosta često nastavak *-ština* (na pr. budalaština, đakovština, hrvaština, lukavština, neimaština, skupština, valpovština i t. d., ali nijedna od tih imenica u narodu nikad ne znači jezik ili narječje niti je ikad značila.

-ta. Imenice grčkoga podrijetla, što imaju nastavak *-tēs* (u lat. obliku *-ta*), naši pisci dvojako pišu, jedni s nastavkom *-ta,* na pr. aristokrata, demokrata, diplomata, fantasta, jezuita, kozmopolita, mitropolita, a drugi ih pišu s nastavkom *-t,* dakle: aristokrat, demokrat, diplomat .... Mislim, da je ovo drugo bolje, jer tako narod govori, na pr. arhimandrit, ježovit (jezuit), mitropolit, a ne: arhimandrita ....; v. nastavak *-ist, -ista.*

Treći dio.

Različne gramatičke bilješke.

Sasma je nehrvatski i nesrpski, što mnogi pisci novijega vremena ne sklanjaju prezimena, kad služe za žene, te pišu na pr. Milica Nikolić, za Danicu Petrović, sa Zorom Vidović i t. d. Tko ima pravoga jezičnog osjećanja, on će pisati i govoriti za žensko, ako je udato ili udovica: Milica Nikolićka, za Danicu Petrovićku, sa Zorom Vidovićkom, — ako je djevojka: Milica Nikolićeva, za Danicu Petrovićevu, sa Zorom Vidovićevom; u ovom drugom slučaju dobro je također: Milica Nikolića, za Danicu Petrovića, sa Zorom Vidovića i t. d. Za ovo drugo evo nekoliko primjera iz III. knjige srpskih narodnih pjesama Vukovih (1846): oj đevojko Glumčeva Fatijo! str. 100, izmamio Glumčevu Fatiju 101, pošetala Hajka Atlagića 103, a da vodi Maru Đurkovića 478. Tako je i u Kačićevoj „Korabljici“ (1760) na str. 460 i 461: imade za ženu Anicu Zvijezdića; oženi se Ružicom Kostanića; dovede za ženu Gojsavu Kovačića. Nesklanjanje prezimena, kad služe za žene, držim zacijelo da je plod ugledanja u njemački, a možda i u francuski jezik; ali ako Nijemci i Francuzi imaju samo jedno nepromjenito Petrović prema našemu Petrović, Petrovićka, Petrovićeva i što oni prezime Petrović ne mogu sklanjati, zar nije naprosto smiješno, što ih mi u tome hoćemo da nasljedujemo i silu nanosimo našem jeziku? Lako je dokazati, kako se pomenuto nesklanjanje samo sobom obara; recimo, da je dobro: tako mi reče gospođa Petrović ili vidio sam gospođu Petrović, ona sve vjeruje Danici Petrović; ali ima li koga, tko će se usuditi prezime Petrović ne sklanjati, kad uza nj nema riječi gospođa ili imena, kao što je Danica? Može li se u tom slučaju drukčije reći nego: tako mi reče Petrovićka; vidio sam Petrovićku; ona sve vjeruje Petrovićki? ili ako je djevojka, tko će drukčije reći nego: to mi reče Petrovićeva; vidio sam Petrovićevu; ona sve vjeruje Petrovićevoj? Vidi se dakle, da ima slučajeva, kad se prezimena, i kad služe za žene, moraju sklanjati. Zašto ih dakle ne bismo uvijek sklanjali, kako traži duh našega jezika?

Mijenjati se moraju i druga prezimena (ne samo ona, što se svršuju na *-ić*), kad služe za žene, na pr. Banjaninka, Kamenarka,

Kovačka, Podravska, Kraljevka (Kraljevica), Zečevka (Zečevica) za udate žene, a za djevojke: Banjaninova, Kamenarova, Kovačeva, Kraljeva, Zečeva, Podravska (zlo bi bilo Podravskova, vidi u II. dijelu kod nastavka *-ov*). Samo se po sebi razumije, da ovo vrijedi i za prezimena iz drugih jezika, dakle na pr. Langovka ili Langovica, Majerica ili Majerovica, Hofmanka ili Hofman(ov)ica, isto tako: Langova, Majerova, Hofmanova i t. d.

Samo ona prezimena ostaju za žene i za djevojke bez promjene, koja se u nom. sing. svršuju na *-a,* na pr. Mlatišuma,: Ogorelica, Rukavina, Travica, Vodopija i dr., dakle na pr. gospođa Rukavina, gospođica Rukavina; ali kad je prezime samo, i tu se govori na pr. vidio sam Rukavinku, rekla sam Rukavininoj i t. d.

Ima i drugih pogrešaka u prezimenima, na pr. afera Jugović (mjesto: afera Jugovićeva), proces Vidović (mjesto: proces Vidovićev), ministarstvo Körber (mjesto: Körberovo ministarstvo). Zlo je i ovo: u članku g. Jugovićevu (mjesto: u članku g. — t. j. gospodina — Jugovića), — knjižarnica braće Jovanović (mjesto: braće Jovanovića), — jubilej gospodina i gospođe Nikolić (mjesto jubilej gospodina Nikolića i gospođe Nikolićke).

*

Latinske imenice srednjega roda, koje se svršuju na *-um,* na pr. substantivum, adjectivum, centrum, postaju u našem jeziku muškoga roda, dakle: supstantiv, adjektiv, centar; prema tome je i nom. plur.: supstantivi, adjektivi, centri, akuz. plur. je: supstantive, adjektive, centre. Nedosljednost je, a i pogreška pisati nom. sing. supstantiv, adjektiv, a nom. plur. supstantiva, adjektiva, baš ako je tako i Daničić pisao, kako se vidi u Iv. Nemojmo dakle pisati nom. sing. akt, dokumen(a)t, fakt, a nom. i akuz. pl. akta, dokumenta, fakta i t. d., nego ovako: ti su akti propali; izdao je neke dokumente; ako se otkriju novi fakti i t. d.

*

Instrumentalom se često izriče vrijeme, na pr. otidoše *zorom; nedjeljom* idu u crkvu; *časom* vedro, a *časom* oblačno. Za takav instrumental treba dvoje upamtiti: 1. da odgovara na pitanje: *kada?* 2. da se upotrebljava samo imenica bez pridjeva i bez zamjenice. Protivno je točki 1., što neki pišu na pr. mi smo *godinama* čekali; stvar se *mjesecima* otezala; to ne može biti dobro, jer se tu ne pita *kada?* nego: *kako (koliko) dugo?,* a na to pitanje ne odgovara instrumental, nego akuzativ, na pr. čekali smo dvije godine; stvar se otezala cijeli mjesec; treba dakle reći: mi smo godine (i godine) čekali; stvar se mjesece (i mjesece) otezala. Protiv 2. je točke, kad se piše: to će se pokazati *onim časom,* kad . . . .; čitali smo narodne pjesme *svakim danom; ranim jutrom* odoše; bolje je: onaj čas, svaki dan, u rano jutro.

*

U genitivu, kad znači vrijeme, imenica ne stoji sama, već je združena ili s drugom imenicom ili s pridjevom ili sa zamjenicom, na pr. bio sam tamo mjeseca septembra; Bog ne plaća svake subote; šta se dogodilo ovih dana i t. d. Zato nije dobro, kako u novije vrijeme neki pišu na pr. u Zagrebu maja 1920., nego treba: mjeseca maja. Daničić u svojoj sintaksi (str. 61—63) ne navodi ni jednoga primjera, kojim bi se moglo opravdati pomenuto izostavljanje imenice „mjeseca“. Držim zacijelo, da Daničiću nije umakao primjer iz Vuka: Raić i Engel kažu, da je umr'o *junija* (u „Danici“ g. 1826, str. 40), ali on ga nije htio uzeti u svoju sintaksu, jer je držao, da je pogrešan, što je riječ „mjeseca“ uz „junija“ izostavljena.

*

Velika većina naroda slabo danas u običnom govoru upotrebljava aorist, a još mnogo manje upotrebljava imperfekt; dosta su obična ta vremena samo u Boci, u Hercegovini i u Crnoj Gori. Vrlo mnogi od današnjih naših književnika ne upotrebljavaju aorista i imperfekta gotovo nikad (a ni prezent istorički od trenutnih glagola ne upotrebljavaju onoliko, koliko bi trebalo, već najviše uzimaju t. zv. perfekt, na pr. pleo sam, rekla si i t. d.). Mislim, da bi dužnost bila naših književnika, osobito pjesnika, istorika, pripovjedača, da ne dadu propasti onako lijepim, jedrim i prastarim oblicima, kao što su aorist i imperfekt. Može tko reći: šta će nam ta dva vremena, kad se u običnom govoru upotrebljavaju vrlo rijetko? a ja bih na to odgovorio: književnici obilno upotrebljavaju drugi jedan glagolski oblik, koji se u običnom govoru i obrazovanih ljudi, a pogotovu prostoga naroda sasma rijetko upotrebljava; to je particip perf. I., t. j. oblik na *-v* i *-vši* (na pr. rekav—rekavši, pohvaliv—pohvalivši, saznav—saznavši i t. d.); vidi u mojoj gram. i stil. str. 230. Bez toga oblika mogli bismo, istina, biti te govoriti i pisati na pr. kad je to čuo car, dozove onoga momka; — odemo svaki u svoju sobu spavati, a nijesmo progovorili više ni riječi; ali svatko vrlo lako osjeća, da je mnogo elegantnije bez opisivanja: *čuvši* to car dozove, — odemo spavati ne *progovorivši.* Koliko ja znam tome se participu nitko ne protivi, nitko ne kaže: šta će nam taj

oblik, kad ga narod ne govori? Ne treba se dakle protiviti ni aoristu ni imperfektu samo zato, što su u narodu slabo obični. Ja mislim, da i ta dva vremena daju stilu neku eleganciju. Nije mi ni na kraj pameti preporučivati našim piscima, da aorist i imperfekt upotrebljavaju onako obilno, kao što ih upotrebljavaju Vuk i Daničić u prijevodu sv. pisma, ali kad bi se ovdje ondje mjesto: rekli su, pozvala je, mislili smo, vodio je uzimalo: *rekoše, pozva, mišljasmo, vođaše,* osobito kad bi se tome pridružila još umjerena poraba prezenta istoričkog (na pr. potone, izmisle, mjesto: potonuo je, izmislili su), držim, da bi to našu dikciju činilo gipkijom i življom, ne bi bilo one monotonije, koju sadržava u sebi isključiva poraba perfekta. Varietas delectat!

*

U mojoj gram. i stil. 644. stoji: „Gdjekoji pisci misle, da ne valja upotrebljavati glagolskijeh priloga (t. j. participa prez. i participa perf. I.) uz riječ, koja je različna od subjekta u glavnoj rečenici, ako se prilog razveže u rečenicu, kojoj po smislu odgovara. Oni na pr. ne bi napisali: *došavši* ja k svojemu starom prijatelju (t. j. kada sam došao) on zaplaka od radosti. Ali u Vukovoj prozi ima mnogo primjera, koji dokazuju, da ti pisci nemaju pravo." Bit će dosta samo ovaj: „*videći* sad Nijemci, da to nije šala . . . . dođe varadinski general u Zemun". Ja i danas držim, da takova poraba jednog i drugog participa nije pogreška. Daničić nije te konstrukcije upotrebljavao, ali je ona veoma obična u starih naših pisaca, iz kojih je Vuk jamačno nije uzeo, nego je upotrebljavaše, jer mišljaše, da može podnijeti, pa tako treba i mi da mislimo. Zato ja kažem: ne čini zlo ni onaj, koji tu konstrukciju upotrebljava, a ni onaj, koji je ne upotrebljava.

*

Lički su provincijalizmi, kojih književnom jeziku ne treba: ubilo ga (iz puške), uzelo me (u vojnike), odvelo ga (kući), bolje je: ubit je, užet sam, odveden je.

*

Ne mogu stajati zajedno jedan do drugoga po dva prijedloga, od kojih svaki ima u rečenici svoj padež; zlo bi na pr. bilo: kupio sam *za u* Zagrebu zaslužene novce; došao *s na* silu dognanim narodom. Treba reći: za novce zaslužene u Zagrebu; s narodom na silu dognanim. — O slučajevima. kao što su: pred i pod stolom, u i izvan škole, vidi u I. dijelu kod riječi *i* pod 1.

*

U mojoj gram. i stil. na str. 364. kaže se: „kad se jedna do druge nađu dvije složenice, koje su drugim dijelom jednake, onda gdjekoji pisci prvu složenicu skrate tako, da od nje uzmu samo prvi dio, na pr. jeziko- i prirodoslovne nauke (mjesto: jezikoslovne i prirodoslovne). Ovo ne će biti rđavo, dok i u Vuka nalazimo: u starim srpsko- i ruskoslovenskim knjigama . . . ." Tako sam onda rekao, a sada držim, da je to germanizam (ispor. Ober- und Untergymnasium, Menschen- und Tierleben, schmerz- und sorgenfrei i t. d.). Ne valja dakle ni: gornjo- i donjogradske škole, zemljo- i prirodopisci i t. d., nego treba i prvu riječ potpuno izreći: gornjogradske i donjogradske, zemljopisci i prirodopisci. I Vuk je mogao pogriješiti!

*

Gramatikalnih bilježaka ima dosta u prvom i drugom dijelu „savjetnika", gdjegod se kojoj moglo naći zgodno mjesto. Ima i takvih gramatikalnih bilježaka, kojima se nije moglo naći zgodna mjesta u I. i u II. dijelu, ali ih je malo, na pr. da nije dobro u genitivu: bratovoga, njezinoga, njihovoga, u dativu i lokativu bratovom, njezinom, njihovom i t. d. (nego da je bolje: bratova, njezina, njihova, — bratovu, njezinu njihovu) — ili da u futuru ne valja: govoriti ću, pisati ćeš i t. d., nego da treba: govorit ću, pisat ćeš (govoriću, pisaćeš). Što bi još ovamo išlo, to svatko može lako naći ovdje ondje u mojoj školskoj „hrvatskoj ili srpskoj gramatici", VII. izdanje, 1923, osobito na str. 255—259.

Dodaci i popravci

riječima u I. dijelu.

ako, uz taj veznik ne valja uzimati futur sa *ću,* na pr. ako ćete doći k meni, vidjet ćete; ako ćeš marljivo učiti, ne će ti teško biti. Tako ponajviše govore i pišu kajkavci, koji nijesu dobro naučili štokavskoga narječja, u kojemu mora biti: ako dođete ...., ako budeš učio .... Samo onda može uz *ako* biti futur sa *ću,* kad *ako* ima dopusno značenje, na pr. kad otac ostari, on preda starješinstvo najpametnijemu sinu, ako će biti i najmlađi; a infinitiv sa *ću, ćeš* .... uzima se onda, kad to *ću, ćeš* .... znači: hoću, hoćeš, na pr. ako ćeš mene slušati (t. j. ako hoćeš slušati), nemoj to činiti. Vidi dalje: kad (kada).

apateka, u 5. retku iza riječi „medicina" dodaj: regementa mjesto: regimenta.

bi, dodaj: prov. je i „bi" u 1. l. sing. mjesto: „bih", na pr. ja bi rekao.

bitisati, u 5. retku „postojati" popravi: opstojati.

dobrovolja, iza riječi „podnijeti" dodaj: kao i zlovolja (vidi tamo).

držati, u posljednjem retku dodaj: svakako je bolje: držati koga ili što za što nego: držati koga ili što čim (na pr. držahu ga budalom, on drži svoju bolest šalom); za tu konstrukciju nema u Iv. nijednog primjera, u ARj. samo je jedan (na str. 829a), i to iz početka XVII. vijeka, a u Daničićevoj sintaksi (str. 582) slabo je potvrđena.

gàmâd, Ungeziefer, dobra je riječ, govori se u Dalmaciji. ARj.

glava: dugo sam razbijao glavu, dok sam se domislio, sich den Kopf zerbrechen; može i u našem jeziku podnijeti (ima u Iv. kod riječi „glava" i kod „razbijati").

gôrje, Gebirge, dobra je riječ. ARj.

javnost, dodaj na kraju: može podnijeti; isp. sila.

kad, kada, uz taj veznik ne valja uzimati futur sa *ću,* na pr. kad ću doći k tebi, vidjet ću; kada će ga jedni hvaliti, drugi će ga kuditi. Tako ponajviše govore i pišu kajkavci, koji nijesu dobro naučili štokavskoga narječja, u kojemu mora biti: kada dođem ...., kad budu hvalili .... Riječ *kad, kada,* može biti i upitni prilog, a onda uza nj stoji futur sa *ću,* kadgod zatreba, na pr. kada ćeš doći? kad ćemo večerati? Infinitiv sa *ću* uz veznik *kad, kada* uzima se i onda, kad *ću, ćeš* .... znači: hoću, hoćeš ...., na pr. kad ćeš ga ti hvaliti, ja ću ga kuditi (t. j. kad hoćeš hvaliti). Vidi riječ *ako.*

kamatnjak, Zinsfuss, može podnijeti, svakako je to bolje nego: kamatna stopa, kako neki pišu prevodeći ropski njemačku riječ.

kidati, na kraju dodaj: da raskrstimo s takvom politikom.

klesar, klesati, u 2. retku iza metzeln dodaj: t. j. tesač, vajar, tesati, vajati; — a na kraju dodaj: vidi u „pristupu" § 27.

klipsati, sich müde gehen, prov., nema ARj.; bolje: makljati; jedni pišu u prez. klipsam, drugi: klipšem.

lug, Lauge, t. j. cijeđ, prov. ARj.

ljekar, ta imenica u narodu znači isto što - liječnik, a tako je bilo i u prošlosti, kako se vidi u ARj., u kojem je značenje: apatekar sasma slabo potvrđeno (a značenje: liječnik vrlo obilno), zato će dobro biti uzimati ljekar za liječnika, a za apatekara: ljekarnik. Drukčije misli Iv.

ljekara, Apotheke, dobra je riječ, vidi u II. dijelu nastavak *-ara.*

ljekarna, Apotheke, nije dobra riječ, vidi u II. dijelu kod nastavka *-arna,* gdje se kaže, da je bolja riječ: ljekarnica.

ljekarnik, Apotheker, dobra je riječ, izvedena je od pridjeva: ljekaran, koji se nalazi u ARj.; isp. bezumnik, bolesnik, nevjernik, pokojnik, ugodnik od: bezuman, bolestan ....

lješina, Leiche, dvostruko je rđava riječ: treba da bude lešina i u južnom govoru, — ktome je lešina augm. od „leš", ne valja dakle uzimati lešina mjesto: leš, kad se kome svidi, nego samo onda, kad se misli veliki, grdni leš; isp. glasina.

Mihovil je arh. i prov. ARj.; bolje: Mihajlo, Mijo, Mijat.

molba, Instanz, na pr. kotarski sudovi sude u prvoj molbi; nezgodna je riječ molba u tom značenju, jer ona znači posve drugo; bolje: instancija. Po svoj prilici ovo je dvojako značenje uzeto prema tal. jeziku, u kojem riječ instanza znači i: molba (osobito pismena, kada tko koga što moli) i: instancija.

naređenje, Verordnung, može podnijeti: naređenje prema narediti (pf. glag.) kao dopuštenje, pomišljenje, poniženje, pozlaćenje, ubijenje, ustrpljenje prema pf. glagolima: dopustiti, pomisliti ...., — ali će u narodu običnije biti: naredba.

naslov, neprirodno je i bez smisla u hrvatskom službenom jeziku (u dopisivanju), na pr. molimo slavni naslov, da .... mjesto da se prirodno i sa smislom kaže: molimo slavni odbor, slavnu kotarsku oblast, slavno gradsko poglavarstvo i t. d. Kako je to trajavo, uvidjet će svatko, ako pomisli, da nitko ne će, kad stoji pred kakvim odborom, reći mu: slavni naslove! Što se ne govori, zašto da se piše?

nasušṭan, täglich: takve su knjige nasušna potreba naše mladeži, iz rus. насущный; nepotrebno, kad imamo svoju riječ: svakidašnji.

nazrijevati, na kraju neka se doda: isp. obazirati se, prezirati, zazirati, a ne: obazrijevati se....

obratan, na kraju neka se doda: obratan prema obratiti kao povratan prema povratiti.

obustaviti, obustavljati, suspendieren, na pr. činovnika od službe, može podnijeti. ARj.

odlučiti se, neka se reče, da je bolje: nakaniti se (dobro je dakako i odlučiti bez riječce *se*).

pariški, nije rđavo, jer potječe iz onoga vremena, kad se i u našem jeziku govorilo: Pariž, kako još i danas govore Rusi (Парижъ), Česi (Paříž), Poljaci (Paryž); vidi u ARj. Nije dakako zlo ni *pariski* prema današnjemu: Pariz.

páriti se, sich begatten (o životinjama), može podnijeti. ARj.

ples, plesati, Tanz, tanzen; Iv. u tome značenju ima samo iz Š. (jer u St., kako sam Iv. navodi, obje se riječi uzimaju za drugo, t. j. za gaženje, tlačenje, udaranje nogama), ali *ples* u značenju Tanz imaju Bjelost. i Volt., a *plesati* u značenju tanzen imaju Bjelost., Jambr. i Volt.

ploča, Tafel (na pr. u školi za pisanje), dobra je riječ i u tome značenju, kako dokazuje drugi primjer (doduše u prenesenom smislu) iz Daničića u Iv. (gdje je griješkom taj primjer metnut među primjere, u kojima ploča znači njem. Platte, pa to je bilo i mene prevarilo).

pogodnost, pri kraju neka se izostave riječi: povoljnost, povoljština i mjesto njih neka se uzme: povoljba; ta je riječ zgodna zato, što se od nje može načiniti adj. povoljben (begünstigend, Begünstigungs-), isp. poredba, poredben, — svadba, svadben, — ženidba, ženidben.

prpošan, moja je sumnja o valjanosti te riječi opravdana, jer sam, pošto je ono u „savjetniku“ štampano, našao u jednoga dubrovačkog pisca iz druge polovine XVIII. vijeka (B. Zuzerija) glag. prpošiti u značenju: joguniti se i imenicu prpošenje, t. j. jogunluk; dakle adj. prpošan može značiti samo: jogunast, a jogunast nije njem. naseweis.

s, sa, u recima 14—18 neka se reče, da se nalaze u Iv. riječi ckvara, čkvrlj, ali su prov.

se, kod te se riječi na str. 130b u 12. retku kaže: „ne poznaju drugi slavenski jezici“; tu treba dodati: „osim poljskoga“, kako je opazio već Daničić u svojoj sint. na str. 88.

slastičarna, u 2. retku mjesto poslastičarnica neka se uzme: poslastičara.

spisak, Verzeichnis, Liste, iz rus. списокъ, nepotrebno, kad imamo dobru svoju riječ: popis.

srasti, na kraju dodaj: isp. obrasti.

srozati se, na kraju dodaj: može podnijeti.

stajačica, ima se jasnije reći, da stajačica za njem. Fixstern nije dobra riječ, jer je vrlo malo riječi na *-ačica,* koje znače stvari; bolje: nekretnica, stanovna zvijezda; — a ako se već uzme stajačica, treba, da tako bude, a ne: stajaćica.

stajati, kosten, dobro je u pravom smislu, na pr. što stoji taj konj? a germanizam je: to me je stajalo mnogo muke (das hat mir viel Mühe gekostet); bolje: imao sam mnogo muke, namučio sam se (oko toga).

stranka, Partei, može podnijeti, i ako nemaju stari rječnici; za tvorbu vidi, što se kaže kod riječi stotinka.

sve i sva, alles mögliche, na pr. on je u Parizu sve i sva izučio; učinit ću za nju sve i sva, nema Iv., ali sam često slušao u narodu i od nepismenih ljudi te zacijelo držim, da je posve dobro; to imaju i Rusi: все и вся.

svetogrdan, svetogrđe, religionsfrevler, Religionsfrevel (lat. sacrilegus, sacrilegium), arh.; prvu riječ ima St., drugu DB. i St., a može i danas podnijeti jedna i druga, isto tako i imenica: svetogrdnik.

šija, Hals; u Iv. (iz Vuka) samo o vratu gusaka i raka; ali se može uzimati i uopće za vrat, dakle i za ljudski, kako imaju Mik., Bjelost. i St.; to dokazuje i složena imenica: krivošija (t. j. čovjek krive šije, krivovrat).

teda negda, endlich, kajk.; bolje: napokon, najzad, najposlije.

tjelovježba, načinjeno prema njem. Leibesübung (prema čemu je i u Čeha tělocvik); nije dobro načinjena riječ; ona bi upravo imala značiti: vježba tijela; u narodnom jeziku ima doduše složenica ženskoga roda takvoga značenja, na pr. glavobolja (t. j. bolest glave); takove su i: bogomolja, ručkonoša, vodopija, žiropađa, ali drugi je dio tih složenica riječ, koja se sama u jeziku ne nalazi (na pr. bolja, molja, noša, pija, pađa), a vježba je riječ, koja se i sama govori (nema je doduše Iv. ni stari rječnici, ali je dobra), dakle tjelovježba ne može podnijeti.

udruženje, nije rđava riječ, (isp. naređenje), ali će u narodu običnije biti: društvo, udruga.

vladati, beherrschen: on vlada njemačkim jezikom (er beherrscht die deutsche Sprache); mjesto toga germanizma treba govoriti i pisati: on je vješt njemačkomu jeziku, on zna njemački.

Tumačenje skraćenica.

adj., t. j. adjektiv. — *adv.*, t. j. adverb (adverab). — *arh.*, t. j. arhaizam. — *f.*, t. j. feminin (ženski rod). — *impf.*, t. j. imperfektivan (trajan) glagol. — *isp.*, t. j. isporedi. — *komp.*, t. j. komparativ. — *l.*, t. j. lice (u sprezanju). — *m.*, t. j. maskulin (muški rod). — *n.*, t. j. neutar (srednji rod). — *neol.*, t. j. neologizam. — *partic.*, t. j. particip. — *pf.*, t. j. perfektivan (trenutan) glagol. — *pl.*, t. j. plural (množina). — *pret.*, t. j. preterit (prošlo vrijeme). — *prez.*, t. j. prezent (sadašnje vrijeme). — *prov.*, t. j. provincijalizam. — *sing.*, t. j. singular (jednina). — *superl.*, t. j. superlativ. — *v.*, t. j. vidi.

Neke skraćenice, kao što su na pr. *franc.*, *lat.*, *njem.*, *glag.*, ne treba tumačiti.

Štamparske pogreške.

Kod *bogoduh* dodaj: vidi Jugoslavenin.
bùtína, popravi: bùtina.
Kod *dio* iza riječi „ponajviše" (u 3. retku) umetni: mahom.
Kod *izrabiti* u 10. i 11. retku izostavi riječi: vidi tamo.
Kod *krstan* u 6. retku „krsteni" popravi: kršteni.
Kod *nepristrastan* u posljednjem retku *ue-* popravi: *ne.*
Kod *obljubiti* na kraju izostavi: što je također nepotrebno.
Kod *odlika* u 2. retku pred riječ „načinjena" umetni: dobro.
Kod *odlikovati* u prvom retku pred „načinjeno" umetni: dobro.
Riječ *opravdati* popravi: opravdavati.
Riječ *pravovàljan* popravi: pravovàljān.
Kod *prorov* posljednju riječ popravi: tamnik.
Kod *sastavan* posljednju riječ „sastojina" izostavi.
Kod *skoroteča* „teklić" popravi: teklič.
Kod *smatrati* na kraju dodaj: isp. držati (u dodacima).
Kod *smutnja* „Argerniss" popravi: Ärgerniss.
Kod *stanje* u 5. retku состяніи popravi: состояніи.
Kod *švelja* u posljednjem retku iza „tkalja" dodaj: pralja.
Kod *utoliko* u 3. retku „nekoliko" popravi: ukoliko.
Kod nastavka *-avati* u 3. retku „pro." popravi: prov.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu izdala je do sad na svijet ova

Znanstvena djela za opću naobrazbu:

1. **Historija srednjega vijeka za narod hrvatski i srpski.** Napisao N. Nodilo. Dio I. Cijena Din 10·—.
2. **Historija srednjega vijeka za narod hrvatski i srpski.** Napisao N. Nodilo. Dio II. Cijena Din 15·—.
3. **Historija srednjega vijeka za narod hrvatski i srpski.** Napisao N. Nodilo. Dio III. (Rasprodato).
4. **Naša narodna epika.** Napisao T. Maretić. Cijena Din 6·25.
5. **Pogledi na biologičke i bionomičke odnose u Jadranskome moru.** Napisao K. Babić. Cijena Din 7·50.
6. **Crvi nametnici.** Napisao A. Langhoffer. Cijena Din 3·75.